беларуская газэта. Заснаваная ў 1906 г. у Вільні. Адноўленая тамсама ў 1991 г. як штомесячнік. З 1 сакавіка 1996 г. выходзіць у Менску штотыднёва

НАША НІВА

№ 4 (42)
29 сакавіка 1996 г.
пятніца

КУЛЬТУРА, ПАЛІТЫКА

РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ НАША НІВА БЕЛАРУСЬ г. МІНСК

ТЭЛЕПРАГРАМА

БІРЖА ПРАЦЫ

■ **24.III.1996**

Салідарнасьць

Салідарнасьць — гэта калі мы разам, калі нас многа, калі ты адчуваеш еднасьць з абсалютна незнаёмымі табе людзьмі, еднасьць у радасьці, і ў горы, і ў барацьбе, бо ты маеш зь імі супольную мэту.

Салідарнасьць — вось галоўнае пачуцьцё Дня Волі. Зазвычай мы чужыя адзін аднаму. За колькі дзясяткаў гадоў нас прывучылі да няўдзячнасьці, жорсткасьці, лаянкі, узаемнай нянавісьці. На вуліцы, у краме, у мэтро кожны думае пра сваё і кожны мае сваю справу.

У нядзелю мы мелі агульную справу. Мы зьведалі салідарнасьць радасьці. Экспрэсія пачуцьця, памножаная ў грамадзе, сьцірае межы паміж людзьмі, і мне становіцца нечакана блізкі і вусаты дзядзька з заводу, што стаіць поруч, і вясковая бабулька ў хустцы, што спэцыяльна прыехала ў Менск паглядзець на Пазьняка, і сьмяшлівы студэнт, што расказвае ўжо каторы анэкдот пра "ўсенародна абранага". Для ўсіх нас гэта своеасаблівы момант яднаньня душаў, і калі мужчыны ўскідваюць рукі ў воклічы "Жыве Беларусь!", бабулька прытуляе рукі да грудзей, і ўсьміхаецца шчасьліва так, як толькі могуць усьміхацца спрацаваныя вясковыя кабеты.

Так, мы былі разам у той дзень. І мы былі адзіныя ня толькі ў радасьці, але і ў нашай моцы, і ў сіле нашага гневу. Адчуваньне, што ты ёсьць частка велізарнай магутнай грамады, натхняе цябе і мацуе твой голас. Воклічы "Незалежнасьць!", "Далоў Лукашэнку!", якія лунаюць над сонечным праспэктам, над дзясяткамі тысяч галоваў, акрыляюць ня толькі цябе. Псыхічная энэргія натоўпу дае сілы зьняверaным і абыякавым. Людзі чапляюць сьцяжкі на тралейбусах і машынах, высоўваюцца з вокнаў, каб памахаць нам рукой, а то папросту выходзяць і крочаць поруч. Для некаторых гэта першы крок да абуджэньня веры. Веры ў Бацькаўшчыну, у народ, але найперш — веры ва ўласныя сілы, у тое, што разам можна адолець, здавалася б, неадольны страх перад рэжымам.

А потым было хрышчэньне ў новую веру. Хрышчэньне газам, крывёю і сьнегам. Міліцыянты спрабуюць разагнаць натоўп, і ўся іх сытая нянавісьць абрушваецца на нас. Мы прагнем не набітага трыбуху, а свабоды Бацькаўшчыны, і яны люцеюць ад няздольнасьці гэта зразумець. Вось азьвярэлы дзяцюк бяжыць за старою кабетай. Схапіўшы яе за шыю, ён крычыць: "Адказвай, сука, колькі даляраў табе заплацілі!" А вось другі даганяе немаладога ўжо інтэлігента зь бел-чырвона-белым сьцягам. Пэнсіянэру ўжо не стае сілаў, ён спыняецца і тут жа падае на асфальт ад удару дубінкай. Міліцыянт выцягвае сьцяг з-пад мужчыны і... старэнькая бабуля па-дзіцячы жвава падбягае да яго і вырывае сьцяг. Рукі бабулі сьціскаюць сьцяг так моцна, а ў позірку столькі ўпэўненасьці ды пагрозы, што зьнякавелы боўдзіла паварочваецца ды бяжыць назад.

У адказ у бок міліцыянтаў ляціць сьнег, лёд, пустыя бутэлькі. Сьнег кідаюць усе, хто можа і хто ня можа. Нават пэнсіянэр, што ляжыць на лаўцы з разьбітым у кроў тварам, падымаецца і хапае кавалак лёду. Кроў засьцілае яму вочы, ён ня бачыць і ня можа кінуць, аднак упарта сьціскае лёд у руцэ.

Значнасьць Дня Волі-96 ня ў тым, што гэта была найбольшая палітычная акцыя ў Беларусі за апошнія чатыры гады. Галоўнае тое, што зьмяніўся сам склад удзельнікаў і зьмяніліся іх паводзіны. Ніколі яшчэ не было гэтак многа моладзі на мітынгах. Другога красавіка а 10-й гадзіне мы будзем на плошчы Незалежнасьці. Гэтага вымагае нашая салідарнасьць, якая сталася незваротнай.

Пятро Рагойша

НАПЯРЭДАДНІ

Юры Захаранка:

"Пасьля выступленьня ў парлямэнце я зраблю заяву..."

Ці прыме Вярхоўны Савет адстаўку Ю.Захаранкі, якога бяз згоды парлямэнту А.Лукашэнка зьняў з пасады міністра ўнутраных справаў? На месца Захаранкі (і таксама бяз згоды ВС) ужо прызначаны новы міністар — Валянцін Агалец. Толькі ў гэтым эпізодзе прэзыдэнт парушыў Канстытуцыю двойчы. І заўтра, калі Ю.Захаранка будзе выступаць у Авальнай залі, парлямэнту давядзецца выбіраць паміж ім і А.Лукашэнкам, паміж прэзыдэнтам і законам. Напярэдадні гэтых падзеяў карэспандэнт "Нашай Нівы" Алег Дашкевіч узяў інтэрвію ў Юрыя Захаранкі.

Старонка 2.

РАСПАД Расеі непазьбежны, — лічаць расейскія навукоўцы. Да непадсільнага энэргетычнага цяжару і эканамічнага крызысу дадаецца дэмаграфічны цяжар імпэрыі — найвялікшая дзіцячая і агульная сьмяротнасьць. У гэтым нумары "НН" мы падаем вынікі найноўшых дасьледаваньняў расейскіх вучоных у галіне эканомікі, энэргетыкі і дэмаграфіі. Перад тым, як уступаць у саюз з усходнім суседам і чакаць ад гэтага злучэньня лепшага жыцьця для ўсіх нас, мы павінны ведаць Расею, разумець Расею, спачуваць Расеі...

Старонкі 2 і 20.

Вынікі сьвяткаваньня Дня Волі 24 сакавіка ў Менску: блізу дзесяці чалавек шпіталяваныя, больш за трыццаць затрыманыя міліцыяй. Асабліва жорсткія сутычкі паміж удзельнікамі мітынгу й міліцыяй адбыліся каля тэлецэнтру і ў раёне будынку КДБ. Улады шукаюць зачыншчыкаў. На думку прэс-сакратара БНФ Сяргея Навумчыка, улады рыхтуюць забарону Фронту.

ВЫКЛІК

Беларускаму грамадзтву кінуты культурна-цывілізацыйны выклік.

За папярэдніх дзесяць гадоў адбылася інстытуалізацыя, афармленьне беларускай супольнасьці. Грамадзтва, сфармуляваўшы свае адмысловыя інтарэсы, перастала быць тоесным дзяржаве. Апроч адзінак дысыдэнтаў зьявіліся цэлыя плыні жыцьця, незалежныя ад дзяржавы й афіцыйнае ідэалёгіі. Вынікам эвалюцыі мусіла стаць пастаноўка дзяржавы на службу супольнасьці, што адбывалася б праз складаны працэс самаацэнкі грамадзтва, праз дыскусіі адносна эфэктыўнаўсьці сацыяльных інстытутаў.

Сёньня падпарадкаванае маніякальнай мэце зрабіць аднаго чалавека галавою 1/6 плянэты, беларускае кіраўніцтва, як зачараванае, вядзе грамадзтва да ізаляцыі — інфармацыйнай, культурнай, палітычнай. Беларусь толькі пачала абжывацца ў сваёй культурна-цывілізацыйнай Радзіме — Сярэдняй Эўропе, як цяпер яе зноў спрабуюць выштурхнуць з кола суб'ектаў гісторыі.

У Маскве ва ўрадзе многім міністрам болей блізкія ідэі эўрапейскага лібэралізму, чым кіраўніцтву Беларусі. У нейкім сэнсе некаторыя маскоўскія міністры ў параўнаньні зь беларускімі лідарамі — эўрапейцы. Але гэта зусім не азначае, што пры абсалютнай залежнасьці ад Расеі Беларусь стане больш сучаснаю дзяржаваю. Расейская дзяржава пабудавана паводле канцэпцыі жорсткага цэнтралізму. Цемрашальства ўскраінных губэрняў толькі падкрэсьлівае лібэралізм сталіцы. Просталінейных сувязяў тут няма. Усё падмяняецца тэзаю:

Працяг на старонцы 2

КВЕТКІ ДЛЯ "НАШАЙ НІВЫ"

26 сакавіка ў менскай бібліятэцы №7 імя Якуба Коласа з ініцыятывы раённай Рады ТБМ адбылася творчая сустрэча супрацоўнікаў і аўтараў "НН" з грамадзкасьцю. Для жыхароў Серабранкі не было нечаканасьцю пабачыць з намі Ўладзімера Арлова. Гэтым разам калега распавёў пра гісторыю сваіх дачыненьняў з "Нашай Нівою" і яе супрацоўнікамі, прачытаў нашаніўскае эсэ "За што Авін забіў Кавеля?" Пасьля кароткага бліцу "пытаньне-адказ", вечар завяршыўся на паэтычнай ноце. Паэт Славамір Адамовіч дэклямаваў вершы. А пасьля нам падаравалі кветкі. Пунсовыя гваздзікі на доўгіх-доўгіх сьцяблінах. Кветкі для "Нашай Нівы".

С.Х.

навіны 1 радком............

ПАМЫЛКА. Прэзыдэнт Расеі Ельцын заявіў, што ня можа быць гаворкі пра стварэньне адзінай зь Беларусяй дзяржавы. Ён сказаў, што, мабыць, нехта нешта паблытаў.

ВЫБАРЫ. Лі Дэнхуэй быў абраны прэзыдэнтам Тайваня на першых дэмакратычных выбарах насуперак узмоцненым пагрозам Пэкіну, які адмаўляе Тайваню ў незалежнасьці.

ВІЗЫТ. Каралева Вялікабрытаніі Элізабэта II разам з мужам наведала Польшчу. Гэта першы ў гісторыі афіцыйны візыт брытанскіх манархаў у Рэч Паспалітую.

ДЫПЛЯМАТЫЯ. Генэральныя консульствы Рэспублікі Беларусі ў Італіі, Румыніі, Галяндыі ды Канадзе пераўтвораныя ў пасольствы.

ВЫБАРЫ-2. Цяперашні прэзыдэнт Татарстану Шаймiеў зноў перавыбраны на гэтую пасаду на безальтэрнатыўнай аснове.

ГРОШЫ. ЗША ўвялі ў абарачэньне новыя 100-даляравыя купюры. Старыя застаюцца ва ўжытку.

БЕСПРАЦОЎЕ. У Нямеччыне колькасьць беспрацоўных перавысіла 4 мільёны чалавек, гэта самы высокі пdescribed пакаьнік у Заходняй Эўропе.

ШЛЮБ. Гомасэксуальныя шлюбы, а таксама шлюбы паміж роднымі братамі ды сёстрамі неўзабаве могуць быць юрыдычна прыраўнаныя да звычайных. У галяндзкім парлямэнце пачаліся дэбаты за наданьне "альтэрнатыўным" шлюбам афіцыйнага статусу.

ШЛЮБ-2. Чарнаскуры прэзыдэнт Паўднёвай Афрыкі Нэльсан Мандэла разьвёўся з сваёй жонкай з-за яе нявернасьці.

ЧЭКІ. Прыём заяваў абналічэньні прыватызацыйных чэкаў "Маёмасьць" заканчваецца 30 красавіка. Выдаваць самі чэкі будуць да 1 ліпеня.

КАРА. Гандлярам ці кантрабандыстам наркотыкаў цяпер будзе выносіцца сьмяротны прысуд у Кувэйце ды Аб'яднаных Арабскіх Эміратах.

ОСКАР. Фільм "Адважнае Сэрца" рэжысэра Мэла Гібсана зь ім самім у галоўнай ролі заваяў "Оскара" за найлепшы фільм. Гэта відовішчны эпас пра паўстаньне шатлянцаў супраць ангельцаў у XIII ст.

■ **ЛІТАРАТУРА**

УМБЭРТА ЭКА

Пад уплывам першага рамана Ўмбэрта Эка ў Эўропе павялічылася колькасьць студэнтаў на аддзяленьнях сярэднявечнае гісторыі... Італьянскаму пісьменьніку, чыё імя сёньня адначасова ўзначальвае сьпісы бэстсэлераў інтэлектуальнай і папулярнай літаратуры, прысьвечаны гэты нумар "НН".

Старонкі 4-5 і 22-23.

ВЫКЛІК

Працяг са старонкі 1

"Берасьце — заходні рубеж". Праблема культурнай арыентацыі апынаецца болей важнай, чым чыста эканамічныя пытаньні: экономіка ўсё адно патрэбна іншая, ад культурнае арыентацыі залежыць існаваньне супольнасьці.

Вынікам намаганьняў цяперашняга кіраўніцтва Беларусі стане поўная дэградацыя народнай гаспадаркі. Канфэдэратыўныя ідэі, якія эканамічна і ідэалягічна абгрунтоўваюцца тэзаю доступу да сыравінных рэсурсаў, сацыялягічна можна вызначыць як спробу ўратаваць старую індустрыйную цывілізацыю. Канфэдэрацыя з Расеяй кансэрвуе беларускую эканоміку, ня проста захоўвае яе на старым тэхналягічным узроўні, а паступова ператварае яе ў кучу мэталялому. Дарагія, няякасныя, неэкалягічныя тавары, якія прадукуюць гіганты сацыялістычнай індустрыі, перарабляюцца ў штучныя кветкі на могілках утапічных сацыяльнай і імпэрскай ідэяў.

Шанец для беларускай гаспадаркі — інтэграцыя ў сусьветную эканоміку. З пачаткам таго працэсу, дарэчы, і быў зьвязаны працэс станаўленьня беларускага грамадзтва, дзе грамадзтва можна разумець як гаспадарку з усёю інфраструктураю. Сёньня мы канстатуем узрастаньне супярэчнасьцяў паміж грамадзтвам і дзяржаваю. Наступ таталітарнай дзяржавы вядзе да спрашчэньня формаў сацыяльнага жыцьця ў Беларусі, прафанацыі праяваў грамадзкае дзейнасьці — забараняюцца прафсаюзы, ізалююцца партыі, не рэгіструюцца прыватныя фірмы, закрываюцца недзяржаўныя ўнівэрсытэты... Усе афіцыйныя газэты ператвараюцца ў адну вялізную газэту, якая выходзіць пад рознымі назвамі. Беларусі прапануюць вельмі жорсткія іерархічныя сыстэмы кіраваньня, у той час як эвалюцыя грамадзтва мусіла прывесьці да ўтварэньня функцыянальна дыфэрэнцаванай супольнасьці, у якой няма ні цэнтру, ні верхавіны, дзе грамадзтва магло б выступаць як грамадзтва й быць прадстаўленым у якасьці такога. У такім функцыянальна дыфэрэнцаваным грамадзтве губляе актуалію праблема няроўнасьці як прынцыпу ўпарадкаваньня. Цяпер жа ў Беларусі будзе дазволена багацець толькі абранаму колу людзей, у залежнасьці ад блізкасьці да ўтрапёнага.

У беларускім грамадзтве павінна быць усьведамленьне таго бяздоньня, да якога падведзена нашая краіна. Узьнікла пагроза існаваньню беларускага грамадзтва як самастойнага самапрадуктыўнага фэномэну.

Адначасова трэба ведаць глябальныя тэндэнцыі: 1) сёньня экономікаю немагчыма эфэктыўна кіраваць з аднаго цэнтру, лёзунг сучасных сыстэмаў кіраваньня — дэцэнтралізацыя; 2) У Расеі няма эканамічных і, высьвятляецца, сыравінных рэсурсаў, каб рэалізоўваць імпэрскую ідэю.

А пяць гадоў незалежнасьці даюць беларускаму грамадзтву вялікі досьвед — мадэрновыя ідэі рынку й дэмакратыі не імпартуюцца ў Беларусь. Гэтыя ідэі могуць быць успрынятыя тутэйшымі інтэлектуаламі, але каб стаць фактарам грамадзкага жыцьця, яны павінны быць прадыскутаваныя тут, адаптаваныя да тутэйшых умоваў, прынятыя выбаршчыкамі як каштоўнасьці. Падобны імпарт не адбываецца нават з Масквы, якая мае сёньня найбольшыя магчымасьці ідэалягічнага ўплыву на беларускае жыхарства.

Патрэба інтэлектуальнае працы — вось досьвед беларускае незалежнасьці.

Важна тое, што беларускае грамадзтва мае свае здабыткі, напрацавана ўжо свая інфраструктура. Каб не апынуцца пасярод ідылічнай начы шызафрэнікаў, грамадзтва валодае сваімі мірнымі сродкамі супраціву. Сумлены чыноўнік можа безь небясьпекі для сябе затрымліваць рэалізацыю абсурдных загадаў, імкнуцца мінімалізаваць разбуральныя наступствы гэтых загадаў; настаўнік можа адхіляцца ад школьных праграмаў, напоўненых атрутаю і хлусьнёю; любы нармальны чалавек можа блякаваць расейскую ды савецкую папсу, якой поўніцца радыё- і тэлеэфір ды кніжныя паліцы — не ўключаць, ня слухаць, не купляць, ня раіць, не дазваляць вырывацца з радыёпрыёмніка ў таксоўцы, у якой вы едзеце, у краме, дзе вы купляеце рэч; усе мы можам падтрымаць незалежныя сродкі масавай інфармацыі й недзяржаўныя інстытуцыі.

Асэнсаваньне бездані, усьведамленьне таго, што наступнаю ахвяраю пасьля Беларусі будзе астатняя Эўропа, павінна скансалідаваць і змабілізаваць беларускае грамадзтва. Тады магчымае існаваньне й нават прадуктыўная дзейнасьць ва ўмовах акупацыі, якая ўжо пачынаецца. Тады можна будзе сказаць, што беларускае грамадзтва прыняло культурна-цывілізацыйны выклік.

Алег Дзярновіч

"Наша Ніва"
незалежны тыднёвік

НАША НІВА

заснаваны ў 1906,
адноўлены ў 1991

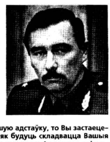
заснавальнік і выдавец	Павал Жук
рэдактар	Сяргей Дубавец
адказны сакратар	Алег Дзярновіч
мастацкі рэдактар	Сяргей Харэўскі
рэдактар дадатку "Інфарматар"	Андрэй Лапцёнак
макет	Віктар Корзун
мантаж	Лявон Раманчык
набор	Таццяна Чуйвід
стыліст	Антон Кузьміч
карэктура	Сяргей Сматрычэнка
пры ўдзеле	Сяргея Шупы
прадстаўнік рэдакцыі ў Гомелі (тэл. 56-94-36)	Зьміцер Бартосік

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ
220123 Менск, а/с 71
Тэл./факс 36-76-75
Падпісны індэкс 63125

■ **НАПЯРЭДАДНІ**

Юры Захаранка:

"Пасьля выступленьня ў парлямэнце я зраблю заяву..."

— Прэзыдэнт грэбуе Канстытуцыяй, а парлямэнт ня мае моцы яго спыніць. У такіх умовах ці застаецца ў сіле Вашае выказваньне пра тое, што па сваёй волі Вы ў адстаўку ня пойдзеце?

— Так, безумоўна. І маё рашэньне прадыктавана не нейкімісь асабістымі карысьлівымі інтарэсамі. У мяне вельмі баліць сэрца за тую сытуацыю, якая склалася ў Рэспубліцы.

— Калі ВС не прымае Вашую адстаўку, то Вы застаецеся міністрам. У такім разе як будуць складвацца Вашыя адносіны з прэзыдэнтам і з спадаром Агальцом, які выконвае абавязкі кіраўніка МУС?

— У адпаведнасьці з Кансытуцыяй і законамі Рэспублікі Беларусі.

— У журналісцкіх колах Вас называюць фігурай, якая здольная аб'яднаць усіх дэмакратаў і стаць на чале апазыцыі. Ці гэта так?

— Я хацеў бы, каб у нашай Рэспубліцы слова "апазыцыя" гучала ўсё радзей. Сёньня склалася такая сытуацыя, калі прэзыдэнт растаптаў Канстытуцыю, растаптаў і Вярхоўны Савет, растаптаў і Канстытуцыйны Суд, растаптаў і патрыётаў, сапраўдных патрыётаў Рэспублікі Беларусі. Таму мне вельмі хацелася б, каб і камуністы, і дэмакраты, і фракцыя аграрнікаў і ўсе іншыя партыі нарэшце адчулі тое, што паміж імі на дадзены момант, у дадзенай сытуацыі практычна няма ніякіх адрозьненьняў. Таму што гутарка ідзе пра пагрозу нашаму грамадзтву ў цэлым, пагрозу той маленькай прававой аснове, якая была закладзена раней.

— Ці бачыце Вы сябе на чале гэтых аб'яднаных сілаў?

— Пасьля выступленьня ў парлямэнце я пра гэта зраблю заяву.

— Падчас Вашае службы на пасадзе міністра і падчас Вашае адстаўкі Вы былі папулярныя ў міліцэйскім асяродзьдзі. Ці захавалі Вы гэты ўплыў?

— Гэта маё жыцьцё. Гэта ня проста служба. Я іншага жыцьця ня бачыў і не ўяўляю. Але я ўяўляў сваё жыцьцё ў абсалютна іншай, у прававой дзяржаве, ад якой мы, на жаль, адкінутыя на некалькі пяцігодак назад.

— Ці ёсьць у МУС людзі, якія падтрымваюць з Вамі кантакты і здольныя супраціўляцца парушэньню закону?

— Абсалютна памылковае меркаваньне самога прэзыдэнта, калі ён пераканаготны, што сілу ягонай улады будзе вызначаць штык. Людзі ў нас у Міністэрстве зусім іншыя. Калі й ёсьць нейкая кучка людзей, якія здольныя ісьці на гвалт, супраць свайго ж народу, то гэтая кучка не вызначае сытуацыю ў цэлым у МУС і ў Рэспубліцы. Мне прыемна тое, што я сапраўды не сустрэў літаральна ніводнага чалавека з тых, з кім мне даводзілася працаваць, які б не пацісную мне руку і не сказаў цёплыя і добрыя словы.

— Якія Вашыя адносіны да ініцыятывы Лукашэнкі і Ельцына ў аб'яднаньні Беларусі і Расеі?

— Гэта вельмі палітычнае пытаньне. Урэшце, калі казаць пра беларускую палітыку, то беларускія палітыкі павінны былі ўсё ж такі дачакацца прэзыдэнцкіх выбараў у Расеі. І ў мяне няма сумневу, што мінулы прэзыдэнцкі пэрыяд у Расеі мае вельмі сур'ёзныя заганы. Я б нават сказаў — крывавыя. У дадзеным выпадку пазыцыя Лукашэнкі перадусім роднасная паводле духу пазыцыі прэзыдэнта Расеі і вызначаецца тым, каб падтрымаць перадвыбарную кампанію Ельцына. Толькі гэтым тлумачыцца Лукашэнкава пазыцыя сёньня, а зусім ня тым, што ён дбае пра свой народ, які знаходзіцца ў скрайнім, я б сказаў, жывёльным стане. Я цяпер у вёсцы наведаў некалькі сем'яў, літаральна дзесяць хвілін як прыехаў зь сям'і ўдзельнікаў вайны. У мяне сьлёзы на вачах — у такім стане гэтыя людзі.

— Як Вы думаеце, якую карысьць для сябе можа атрымаць Лукашэнка, падпісваючы гэтае аб'яднаньне?

— Ён канчаткова страціць давер нават тых людзей, якія верылі ў ягоную прастадушную ўсьмешку. Эйфарыя пройдзе ва ўсіх. Зрэшты, яна ўжо й так прайшла. Я гэта адчуваю на месцах. Самае сумнае або цікавае тое, што як і ў перадвыбарнай кампаніі, так і цяпер я вымушаны выступаць у якасьці абаронцы Лукашэнкі. Настолькі агрэсіўна людзі рэагуюць на яго. І мне даводзіцца неяк згладжваць, маўляў, нам, беларусам, не ўласьцівая такая агрэсія — аж да таго, што мы возьмемся за вілы.

— Як Вы лічыце, ці падтрымвае беларускі народ у правінцыі тое, што зьбіраюцца падпісваць Лукашэнка і Ельцын?

— Яны проста не разумеюць сытуацыю, а калі ім сытуацыю растлумачваеш — чым гэта выклікана, — то людзі абсалютна правільна рэагуюць.

— Дзякуй вялікі за інтэрвію.

26 сакавіка, па тэлефоне

■ **КАМЭНТАР**

БЕРАЖЫЦЕ ВУШЫ!

Некалі ў біблейскія часы лічылася, што чалавек ня можа больш за пяць гадоў быць у рабстве. Было сказана: "Ня будзьце рабамі маіх рабоў". Таму ў кожнага нявольніка праз пяць гадоў пасьля паўналецьця быў шанец. Перад брамаю суда ён пацьвярджаў сваё жаданьне вызваліцца з рабства і атрымліваў свабоду. Калі ж раб казаў: "Люблю жонку сваю і дзяцей сваіх і гаспадара свайго", — тады ён заставаўся рабом пажыцьцёва. Перад брамаю яму дзіравілі таўром вуха. Бо вуха не пачула поклічу волі. "Ня будзьце рабамі..."

Пасьля падзеяў 24 сакавіка ў нашай нацыянальнай апазыцыі зьявіўся шанец — рэзка павысіць свой рэйтынг пасьля году паразаў і маўчаньня. Чаму? Па-першае, людзі зноў не атрымалі аб'ектыўных зьвестак з нацыянальных сродкаў масавай інфармацыі. Чарговы раз мы глядзелі праўду пра тое, што адбылося з намі, праз экран маскоўскае тэлевізіі. Узурпаваныя А.Лукашэнкам беларускія СМІ толькі злосна "камэнтавалі". У такой сытуацыі сіла вуснага слова вырастае шматкроць. Чутка можа стаць гранатаю.

Па-другое, неадэкватна ўжытыя карныя сілы толькі разьятрылі людзей. Паўтарылася сытуацыя 1988 году ў Курапатах, калі людзі не спалохаліся грубае сілы, але пабачылі, якую сілу ўяўляюць яны самі. Гэтым разам зьбіцьцё людзей бачыў увесь сьвет і тут нельга напляцьці хлусьні, як у выпадку са зьбіцьцём дэпутатаў-галадоўнікаў. Гульня з газамі ніяк ня сьцішыць людзей. Іншым разам яны да гэтага будуць гатовыя.

Па-трэцяе, людзі, якія спрабавалі дапамагчы сваім выбраньнікам зьвярнуцца праз тэлевізію да народу, не атрымалі сатысфакцыі. Атрымалі дручкамі па сьпінах. Прычым нізавошта. Цяпер людзі будуць прагнуць расстаўленьня кропак над гэтаю гісторыяй. Наступным разам людзей мусіць быць болей. Тых, якія засталіся незадаволеныя, тых, якім будзе патрэбная праўда, тых, хто паверыў у свае сілы.

Перад судным днём яны знайшлі ў сябе волю, каб прыйсьці на Сьвята. Людзі ёсьць тым, што яны ядуць. Людзі прыйшлі, каб есьці ад хлеба Волі. І сёньня быў Дзень Волі. Людзі прыйшлі, каб ён быў і заўтра.

Што для гэтага трэба рабіць? Гуртавацца вакол партыі? Купляць газэты? Уздымаць сьцягі?

Трэба рабіць усё.

Лукашэнка гатовы пайсьці да злучэньня з Расеяй настолькі, "наколькі яна гатовая нас узяць". Хіба гэта мелі на ўвазе людзі, якія казалі "так" інтэграцыі падчас рэфэрэндуму? Яны мелі на ўвазе пашырэньне эканамічных сувязяў і палітычнага дыялёгу з Расеяй, роўна, як і з Украінаю, краінамі Балтыі, Польшчаю, з усёй Эўропай. Калі сёньня вынесьці на рэфэрэндум пытаньне: "Ці згодныя Вы на Саюз з Таджыкістанам, Кыргыстанам, Казахстанам і Расеяй?", ці атрымае Лукашэнка "картблянш"?

Яшчэ ў 1990 годзе ў сацыяльных апытаньнях 34% беларусаў выказваліся за незалежную Беларусь. Няўжо сёньня гэтая лічба меншая? Ці хочаце Вы, каб Беларусь перастала быць нэўтральнай, бязьядзернай, незалежнай? Страшныя ня самі спробы наблізіцца да Расеі, а тая патаемная дыпляматыя, якую твораць пры зачыненых дзьвярах "айцы" народаў. Страшна, калі ніхто ў краіне ня ведае ні зьместу, ні формы гэтых "аб'яднаньняў".

Лукашэнка хавае свае пляны, бо, як карцёжнік, баіцца, што нехта зазірне ў ягоныя карты. Нехта перашкодзіць яму падпісаць сэпаратнае пагадненьне з Крамлём і дзеля пэрсанальнага палітычнага ачка зьліквідаваць Беларусь як суб'ект міжнароднага права й сусьветнае эканомікі.

Але гэтымі днямі і ў нас ёсьць яшчэ шанец. У нас ёсьць Канстытуцыя, Вярхоўны Савет, Канстытуцыйны Суд і Пракуратура, ёсьць і Савет Міністраў, якіх мусіць зацьвярджаць Вярхоўны Савет. Да іх можа апэляваць нацыя. І нацыя мусіць сказаць, ці хоча яна свабоды.

Калі заўтра да парлямэнту прыйдзе столькі ж людзей, колькі іх было на адным Дні Волі, Вярхоўны Савет мусіць іх выслухаць. Выслухаць людзей, якія ня здолелі выказаць сваіх правоў іншым шляхам, бо іншыя шляхі гвалтоўна перакрытыя адным чалавекам. Досьвед іншых народаў сьведчыць, што ніякія іншыя сродкі тут ня могуць быць больш эфэктыўныя, чым жывы пэрсанальны ўдзел кожнага, хто хоча быць свабодным. Абаронім Канстытуцыю — прыгожы лёзунг. Абаронім ад узурпатара, вінаватага ў развале й занядбаньні краіны.

Паводле Канстытуцыі абавязкі прэзыдэнта могуць быць перапыненыя ў шэрагу выпадкаў, у т.л. і пры сыстэматычным парушэньні Канстытуцыі. Канстытуцыйны суд можа даць поўную інфармацыю, у тым ліку і прававую ацэнку мэтадам вядзеньня міжнародных зносінаў. Пракуратура нарэшце павінна зрабіць заключэньне і наконт інцыдэнту з каляровымі перадвыбарнымі плякатамі Лукашэнкі, і наконт інцыдэнту пад Лёзнам, дзе быў зьмітаваны замах на жыцьцё Лукашэнкі, і даць ім прававую ацэнку, роўна як і дзеяньням ягонай адміністрацыі. Пасьля гэтага Вярхоўны Савет павінен прыняць закон, які б прадугледжваў працэдуру зьняцьця чалавека з пасады прэзыдэнта. Гэта можна зрабіць хутка, у поўнай адпаведнасьці зь літарай закону.

Затым Вярхоўны Савет мусіць, пакінуўшы на пасадзе міністра ўнутраных справаў сп. Захаранку, даручыць яму ўзяць пад ахову дзяржаўную маёмасьць, што знаходзіцца ў распараджэньні Лукашэнкі, а таксама яго самога — да канчатковага разгляду справаў у Пракуратуры, прывесьці прававыя і маёмасныя адносіны ў краіне ў адпаведнасьць з нормамі і духам Канстытуцыі. Калі тыя правапарушэньні, што былі зьдзейсьненыя Лукашэнкам, падчас разгляду Вярхоўным Судом будуць ацэненыя, як недастатковыя, каб пазбавіць яго пасады, тады — закон ёсьць закон. Але ўсё гэта магчыма толькі тады, калі жывыя людзі займуць свае месца перад Вярхоўным Саветам, на пляцы Незалежнасьці. І рэч ня ў тым, ці зьменім мы што, а ў тым, каб ніхто не зьмяніў нас.

"Ня будзьце рабамі..." І беражыце вушы.

Сяргей Баркоўскі

РАСПАД РАСЕІ НЕПАЗЬБЕЖНЫ

Расейскія навукоўцы лічаць, што ён ужо пачаўся. Артыкул з тыднёвіка "Огонёк"

НОВЫ СЬВЕТ

Чаму абрынуўся СССР, чаму разбураюцца гіганцкія імпэрыі, якія раней выглядалі непарушнымі? Што азначае нядаўняе падпісаньне Чарнамырдзіным і Росэлем дакумэнтаў аб частковым эканамічным суверэнітэце Сьвярдлоўскай вобласьці? За "Уральскай рэспублікай" пацягнуліся Калінінградзкая вобласьць, якой паводле яе геаграфічнага становішча сам бог казаў быць самастойнай дзяржавай, ды іншыя рэгіёны краіны. Ці захаваецца Расея як унітарная дзяржава?

МІТЫ І РЭАЛЬНАСЬЦЬ

Вялікія імпэрыі аб'ядноўваюць вялікія ідэі. Якія напавер — ня што іншае, як вялікія міты.

МІТ НУМАР АДЗІН. Калісьці велічыня краіны і колькасьць насельніцтва сапраўды былі асноўнымі прыкметамі велічы. Калі ўжо дзяржава здолела сьцягнуць пад сваю апеку ці проста каланізаваць больш адсталыя народы, значыць, яе вайсковы, культурны і тэхналягічны ўзровень дастаткова высокі. Аднак у індустрыйную эпоху дэмаграфічны і тэрытарыяльны чыньнікі паступова страчваюць сваё значэньне, на іх месца прыходзіць нейкі агульны і безыдэйны фактар матэрыяльнага дабрабыту, таму індустрыйныя і постіндустрыйныя краіны дасьледнікі называюць спажывецкімі грамадзтвамі.

МІТ НУМАР ДВА. Расейцы дагэтуль думаюць, што Расея самая вялікая краіна. У пачатку стагодзьдзя яна займала трэцяе месца паводле колькасьці насельніцтва ў сьвеце. Да пачатку XXI ст. Расея будзе займаць дзявятае месца паводле колькасьці насельніцтва ў сьвеце. Патрыётаў цешыць, што Расея ўсё яшчэ застаецца самай вялікай паводле тэрыторыі дзяржавай. Аднак гэтая радасьць беспадстаўная. Будучы дэ-юрэ сапраўды самым вялікім дзяржаўным утварэньнем у сьвеце, дэ-факта Расея толькі на пятым месцы паводле велічыні эфэктыўнае (гэта значыць хоць неяк прыдатнае для жыцьця) тэрыторыі. Больш за дзьве траціны тэрыторыі нашай краіны разьмяшчаюцца або вышэй за ізагіпсу 2000 м, альбо на поўнач ад ізатэрмы -2°С. Аплодненая бальшавіцкімі ідэямі Расея сталася адзінай краінай, якая масава вырашыла скарыць Поўнач. Толькі ў Расеі ў зоне экстрэмальных прыродных умоваў знаходзяцца вялікія гарады з колькасьцю жыхароў больш за 100.000: Варкута, Інта, Нарыльск, Сургут, Ніжневартаўск. На сёньняшні дзень халодныя краі пакінула ўжо 40% насельніцтва. Дый за камуністамі людзі разглядалі Прыпаляр'е як часовы прыстанак, на якім можна назапасіць грошай і набыць дом дзе-небудзь у Краснадарскім краі. Урэшце атрымваецца, што за наша стагодзьдзе былая Расейская імпэрыя згубіла больш за палову (!)

Працяг на старонцы 20

Дэмаграфічны цяжар імпэрыі

Расейская гісторыя XX ст. з гледзішча дэмаграфіі — гэта гісторыя хваробы: самая нізкая ў Эўропе працягласьць жыцьця насельніцтва, самая высокая агульная і дзіцячая сьмяротнасьць, безумоўнае лідарства паводле ліку абортаў, надзвычай нізкая нараджальнасьць. Дэмаграфічная статыстыка неабвержна сьведчыць: як толькі Расея ўваходзіла ў паласу пазытыўнай палітычнай ці эканамічнай рэформы, на гэтае імгненна (і пазытыўна!) адгукаліся паказьнікі нараджальнасьці і працягласьці жыцьця. Але такіх пэрыядаў было ўсяго тры, і былі яны кароткія: нэп, гады хрушчоўскае "адлігі" і пачатковы этап перабудовы. Ужо зь сярэдзіны 70-х дэмаграфічныя тэндэнцыі набылі трывожны, а ў апошнія гады і абвальны характар.

У аснову артыкулу, які мы перадрукоўваем з тыднёвіка "Московские новости", пакладзеныя раней закрытыя зьвесткі Дзяржкамстату і вынікі досьледу лябараторыі НДІ Дзяржкамстату Расеі.

У 1897 годзе ў Расейскай імпэрыі адбыўся перапіс насельніцтва. Сярэдняя працягласьць жыцьця расейскіх мужчынаў (27,5 года) сталася самай нізкай сярод адзінаццаці асноўных, паводле колькасьці, нацыянальнасьцяў: меней за татараў на 7 гадоў, беларусаў і ўкраінцаў — на 8-9 гадоў, габраяў — блізка дзевяці, башкіраў — блізка дзесяці, малдаванаў — на 13, прыбалтыйскіх народаў — блізка пятнаццаці гадоў. Лідарства паводле сьмяротнасьці немаўлятаў таксама за расейцамі: на тысячу народжаных — 425 сьмерцяў (фактычна, кожнае другое дзіця); у татараў — блізка 300, украінцаў і беларусаў — блізка 240, габраяў — 220, а самая нізкая — у латышоў — 186.

У 1989 годзе правялі перапіс насельніцтва і на ягонай падставе ацанілі працягласьць жыцьця пятнаццаці народаў, якія далі назвы саюзным рэспублікам. І расейцы сярод іх занялі... не, не апошняе — перадапошняе месца, саступіўшы пазыцыю апошняга толькі казахам. Лідарамі, як і стагодзьдзе таму, аказаліся прыбалты. За гэтае стагодзьдзе не зьмянілася нічога.

Сьмяротнасьць у расейцаў заўсёды была і застаецца істотна вышэйшаю, чым у беларусаў. У канцы XIX ст. расейцы жылі ў сярэднім на 8 гадоў меней за беларусаў. Пры гэтым амаль удвая вышэйшы быў паказьнік сьмяротнасьці немаўлятаў, павышаны быў і паказьнік сьмяротнасьці працаздольных узростаў.

У апошні пэрыяд існаваньня СССР — пэрыяд мірны і, здавалася, сацыяльна стабільны — сьмяротнасьць расейцаў заставалася па-ранейшаму значна больш высокай, чым сярод суседзяў-славянаў. Тая ж тэндэнцыя заўважная і ў 90-я гады.

Высновa: на працягу XX ст. пакаленьні расейскіх людзей — ці то ў складзе імпэрыі, ці то ў СССР, і незалежна ад наяўнасьці або адсутнасьці якіх-кольвек сацыяльных катастрофаў (вайны, голад, рэпрэсіі) — паміралі часьцей і жылі меней ня толькі ў параўнаньні з народамі заходняга сьвету, але і зь беларусамі.

Яшчэ з дарэвалюцыйнага часу дзяржаўны клопат пра захаваньне здароўя этнасу выліваўся ў адну форму — барацьбу з п'янствам. Так, расейцы пілі (і п'юць) шмат, а жывуць мала.

Вось зьвесткі за першую палову 1980-х гадоў. У Францыі — сусьветным лідары спажываньня алькаголю (блізка 14 літраў 100-працэнтовага алькаголю на душу насельніцтва) — ніхто не паміраў ад атручваньня ім, а ўзровень сьмяротнасьці быў там тады ў 1000 разоў ніжэйшы за расейскі, пры працягласьці жыцьця мужчынаў блізка 73-х гадоў (у Расеі пачатку 80-х — 62 гады). Расея, наадварот, была паводле ўзроўню спажываньня алькаголю сярод разьвітых краінаў сьвету толькі дзясятай (10,5 літра), аднак апошняю паводле працягласьці жыцьця мужчынаў. Болей чым у Расеі спажывалі алькаголю ня толькі ў Францыі, але і ў Швэйцарыі, Гішпаніі, Італіі, Партугаліі, ФРГ, Бэльгіі, нават у Аўстраліі і Новай Зэляндыі, і ва ўсіх гэтых краінах працягласьць жыцьця мужчынаў заставалася высокаю — 70 гадоў і болей.

Працяг на старонцы 20

■ СТАТЫСТЫКА

Загадка прэзыдэнта

26 сакавіка А.Лукашэнка ўпершыню даў інтэрвію беларускай рэдакцыі Радыё "Свабода". Што прынясе нашым людзям саюз Беларусі й Расеі? — спыталася журналістка. Я ўпэўнены, што нашы людзі будуць жыць лепей, — адказаў прэзыдэнт.

Назаўтра Лукашэнка паўтарыў гэтую тэзу з трыбуны Вярхоўнага Савету.

Між тым, беларускую эканоміку й сёньня мала што аддзяляе ад расейскай, нашмат большай і больш хворай эканомікі. Якім чынам поўная інтэграцыя двух хворых прывядзе да лепшага жыцьця народу, —ведае толькі прэзыдэнт. Ведае, але нікому ня кажа.

Яшчэ пра гэта ведае статыстыка, якая сьведчыць пра адназначную тэндэнцыю да заняпаду эканомікі ў абедзьвюх краінах.

РЭСПУБЛІКА БЕЛАРУСЬ

Пададзеныя ніжэй зьвесткі афіцыйна яшчэ не публікаваліся. Яны датычаць паказьнікаў за два першыя месяцы гэтага году ў параўнаньні з адпаведным пэрыядам году 1995-га. Што зьмянілася?

Фізычны аб'ём валавага ўнутранага прадукту зьнізіўся на 8%. Пры гэтым вытворчасьць тавараў скарацілася на 11%, аб'ём паслугаў — на 6%, чыстыя падаткі на прадукты і імпарт — на 4%.

У прамысловасьці дададная вартасьць скарацілася на 8%, у сельскай гаспадарцы — на 9%, у будаўніцтве — на 31%.

Вытворчасьць прамысловай прадукцыі ў параўнальных коштах склала 93%. Зьніжэньне аб'ёмаў вытворчасьці адбылося на прадпрыемствах лёгкай прамысловасьці — на 26,7%, харчовай —на 9,7%, будматэрыялаў — на 17,8%, машынабудаваньня — на 15,3%.

На прадпрыемствах міністэрства прамысловасьці вытворчасьць прадукцыі склала 89%.

Вытворчасьць прадукцыі сельскае гаспадаркі ў гаспадарках усіх катэгорыяў зьнізілася на 6%.

Летась было ўнесена ў глебу арганічных угнаеньняў на 12% меней, чым у 1994-м, мінэральных — на 25%.

На 1 сакавіка ў сельгаспрадпрыемстваў было ў наяўнасьці 85% трактараў, 85% грузавікоў, 73% плугоў, 68% культыватараў, 74% сеялак. Зь іх спраўных 75-83%.

Валавае павелічэньне вагі жывёлы на гадоўлі зьменшыліся ў параўнаньні зь леташнім пэрыядам на 8%.

Вытворчасьць малака скарацілася на 18% у Менскай вобласьці, на 15% — у Гомельскай, на 13% — у Магілёўскай, на 11% — у Гарадзенскай, на 10% — у Віцебскай, на 6% — у Берасьцейскай.

Пагалоўе жывёлы скарацілася на 8%. Сярэдні надой малака — на 58 кг.

Аб'ём капітальных укладаньняў скараціўся на 23%, будаўніцтва — на 32%. Прадпрыемствамі і арганізацыямі ўсіх формаў уласнасьці здадзена ў эксплюатацыю толькі 62,2 тыс. $м^2$.

Розьнічны таваразварот скараціўся на 9%, аб'ём бытавых паслугаў — на 24%.

За 1995 год зачынілі 429 майстэрняў і атэлье, стала меней на 45 фота- і кіналябараторыяў, на 66 лазьняў, на 10 біблятэк.

Паводле стану на 1 лютага ў краіне было 2681 стратнае прадпрыемства альбо 30,8% ад агульнае колькасьці.

Прыбытак ад рэалізацыі прадукцыі скараціўся сёлета ў студзені да 5,5%.

Прадпрыемствы Беларусі вінаватыя краінам СНГ і Балтыі 9227,6 млрд. руб. А прадпрыемствам Беларусі гэтыя краіны вінаватыя толькі 3226,4 млрд.

Ва ўстановах службы занятасьці зарэгістравана 156,7 тыс. беспрацоўных альбо 3,3% ад усяго актыўнага насельніцтва. У лютым на 1 вакантную пасаду прэтэндавала 12 чалавек. У студзені на прадпрыемствах у вымушаным адпачынку без захаваньня альбо з частковым захаваньнем заробку знаходзіліся 202 тыс. чалавек альбо 17,3% ад колькасьці працоўных.

РАСЕЙСКАЯ ФЭДЭРАЦЫЯ

Тут таксама працягваецца зьніжэньне прамысловай вытворчасьці. За верасень 1995 — студзень 1996 году тэндэнцыя да спаду адзначаная ва ўсіх галінах вытворчасьці. У кастрычніку 1995 г. аб'ём вытворчасьці прадукцыі скараціўся на 2%, у лістападзе —на 5%, у сьнежні — на 8%.

Цяперашні спад справакаваны павелічэньнем долі цяжкое прамысловасьці. Адбываецца хуткі спад вытворчасьці высокай ступені перапрацоўкі. Адначасова адзначаецца рост празьмерных запасаў гатовае прадукцыі, прычым ацэнкі якасьці гэтых запасаў пагаршаюцца ўжо пяты месяц.

Цэны харчовых тавараў вырасьлі за студзень на 4%, нехарчовых — на 2,7%, паслугаў насельніцтву — на 8,9%.

Праезд у прыгарадных цягніках падаражаў на 32,5%, у гарадзкім транспарце — на 18%.

Кошт набору зь 19-ці асноўных прадуктаў харчаваньня ў студзені павялічыўся на 4,7%. Садавіна-гародніна падаражала на 13,9%, яйкі на 6,8%, малако і малочныя прадукты на 4,2%, хлеб на 3,4%.

Тарыфы на электрычнасьць у студзені вырасьлі на 4,4%. З 1 лютага прадугледжана павелічэньне тарыфаў на электрычнасьць у сярэднім на 16% у параўнаньні зь леташнімі.

Штомесячная індэксацыя росту коштаў і тарыфаў на прыродны газ для вытворчасьці і грузавыя чыгуначныя перавозкі не перавышае 80% прыросту аптовых коштаў.

Захоўваецца тэндэнцыя да зьніжэньня банкаўскай актыўнасьці. Зварот таргоў у 1995 годзе складаў 3852 млн. даляраў, а у студзені 1996 толькі 571 млн. Адначасова скараціўся на 13% агульны аб'ём заявак на пакупку валюты.

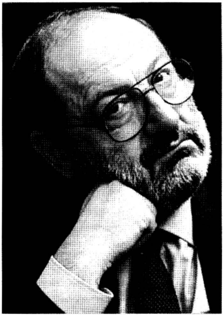
Рэальныя грашовыя даходы насельніцтва ў студзені 1996 году зьменшыліся ў параўнаньні са сьнежнем 1995 на 22%. Даходы 10-ці працэнтаў заможнага насельніцтва за студзень у 13,5 раза перавышалі даходы астатняе часткі насельніцтва. Колькасьць насельніцтва, даходы якое ніжэйшыя за пражыцьцёвы мінімум, склала ў студзені 25%. Мінімальны памер аплаты працы (63,25 тыс. рас. руб) складае 10% ад сярэдняга заробку.

Колькасьць афіцыйна зарэгістраваных беспрацоўных на канец студзеня склала 2,4 млн. чалавек. Агульная колькасьць беспрацоўных складае 6,1 млн. чалавек. 4,1% ад колькасьці працоўных знаходзіліся ў рэжыме няпоўнага працоўнага тыдня, 4,8% — у адпачынках з прымусу адміністрацыяў.

Рост беспрацоўя можа стаць абвальным, на што паўплывала адмова Узбэкістану і Казахстану падпісаць на 1996 год гандлёва-эканамічныя пагадненьні. Гэта пацягне пераарыентацыю рынкаў збыту рэсурсаў сыравіны гэтых дзяржаваў (хром, рэдказямельныя мэталы, бавоўна і г.д.) на сусьветны рынак. З мэтаю ўмацаваньня разьлікаў за выробленую, да прыкладу, ва Ўзбэкістане прадукцыю, павышэньня адказнасьці банкаў, прадпрыемстваў і арганізацыяў там прынята рашэньне пра адпраўку прадукцыі толькі пры папярэдняй аплаце. Гэтае рашэньне можа прывесьці да рэзкага скарачэньня паставак у Расею.

Аб наступствах такіх захадаў можна меркаваць на прыкладзе ўвозу бавоўны з краінаў СНГ: у 1994 — 515 тыс. тонаў, а ў 1995 ужо 220 тыс. тонаў.

Паводле зьвестак "Вестника экономики РФ"

Інтэрвію пісьменьніка французскай газэце "Фігаро"

Новы раман Умбэрта Эка

— "Выспа ўчорашняга дня" — Ваш трэці раман, падзеі адбываюцца ў XVII ст. Апынуўшыся на караблі, галоўны герой зноў праходзіць шлях мысьляроў таго часу... Як узьнікла задума гэтай кнігі?

— Я заўважыў, што кожнага разу адштурхоўваюся ад нейкага вобразу. Не ад думкі, не ад сюжэту, а менавіта ад вобразу, які мяне заварожвае, не дае мне спакою. У выпадку зь "Імем ружы" гэта быў забіты ў бібліятэцы мніх. У "Ківачы Фуко" — сам ківач. З трэцім раманам выйшла так, што вобразу папярэднічала пачуцьцё. Я ўжо распавядаў усялякія гісторыі пра кнігі, пра культурныя каштоўнасьці, захаваныя ў абацтвах або музэях. А потым падумаў: ці здолею я апісаць прыроду?

Тады я стаў шукаць прыроду ў яе чыстай цноце... І знайшоў яе на пустэльнай высьпе. Але сытуацыя на няжылай высьпе ў раманах ужо апісаная, і мне прыйшла ў галаву думка разьмясьціць свайго героя на карабель, зь якога ён ня можа выбрацца.

— Што Вас прымусіла пагрузіць на карабель разам з героем веды, назапашаныя за цэлае стагодзьдзе?

— Аднаму на караблі чалавеку заняцца няма чым, хіба што мроіць. Значыць, у рамане пойдзе гутарка пра ўспаміны, пра незадаволеныя жаданьні... Асаблівае значэньне набывае адлегласьць, якая аддзяляе карабель ад выспы ад выспы. Той факт, што герой раману Рабэрта дэ Ля Грыў ня ўмее плаваць, толькі падкрэсьлівае немагчымасьць дасягнуць выспы —найвялікшае мары пацярпелага. Асноўны элемэнт раману быў у мяне ў руках.

— Мяркуючы з назвы — "Выспа ўчорашняга дня", час таксама адыгрывае пэўную ролю ў Вашым творы?

— Выспу і карабель у маім рамане падзяляе мэрыдыян, які праходзіць праз выспы Антыподаў у Ціхім акіяне. А значыць, згодна з прынятай намі сыстэмай вымярэньня часу, розьніца з абодвух бакоў мяжы складае 24 гадзіны. Гэтая ідэя дазволіла мне зьвязаць прастору і час.

Далей усё было зразумела: зазірнуць у атляс і пераканацца ў тым, што абраны мною мэрыдыян праходзіць недалёка ад выспаў Фіджы, — гэта зараз настройвае на рамантычны лад і навявае думкі пра Стывэнсана. Потым я даведаўся, што першы выспы Фіджы наведаў Тасман у 1643 годзе — значыць, падзеі ў рамане адбываюцца ў XVII ст. Хутка я высьветліў, што менавіта ў XVII ст. сьвет быў ахоплены спрэчкамі пра тое, як вызначаць геаграфічную даўжыню. Вось вам гісторыя, якая, на маю думку, цалкам вартая рамана.

— Можна падумаць, што ў працэсе стварэньня раману ўсе дэталі сюжэту зьвязваюцца міжсобку бяз Вашага ўдзелу, ледзь не выпадкова...

ЗНАКІ ГЛЯБАЛЬНАГА

Алег Дзярновіч

"Імем ружы" Умбэрта Эка стварыў сабе сталую чытацкую аўдыторыю ва ўсім сьвеце. Заваяваны паўночнаамэрыканскі рынак, што вельмі рэдка здараецца з эўрапейскаю кнігаю. Адныя з найбольш адданых чытачоў Эка жывуць у Сярэдняй Эўропе. Разгадка асаблівага сярэдняэўрапейскага посьпеху, магчыма, у тым, што народы гэтага рэгіёну жылі, а беларусы ўсё яшчэ жывуць, у падвойнай сэміятычнай прасторы — акрамя знакаў уласнае культуры іх бралі ў аблогу (ці трымаюць у аблозе таксама цяпер) адмысловыя знакі таталітарызму. Вось чаму жыхару Сярэдняй Эўропы гэтак блізкія сэміятычныя жарты Эка.

Зафіксавана, што пад уплывам першага рамана Эка ў Эўропе павялічылася колькасьць студэнтаў, якія запісваліся на аддзяленьні сярэднявечнае гісторыі. Можна канстатаваць: кнігі Эка сваім выхадам ствараюць грамадзкую падзею. У 1993-1994 гадах сярод бэстсэлераў Польшчы знаходзіўся другі раман Эка "Ківач Фуко". У камэнтарах пісалася, што на новы шэдэўр аўтара з Балёньі чытачы зрэагавалі так прагна, як гэткае магло быць толькі за часамі рэальнага сацыялізму. "Эрудыцыя Ўмбэрта Эка дасягнула ў гэтай кніжцы такой канцэнтрацыі, што выпала дзюркамі для чытача" (Ex libris). Два сказы ўжо на першай старонцы (другі й трэці) налічваюць каля 70 слоў, што набліжаецца да рэкордаў Пруста.

У былым СССР з раманам "Ківач Фуко" зьвязаныя скандалы наконт аўтарскіх правоў. Правы на пераклад і публікацыю рамана (у часопісным варыянце) былі набытыя часопісам "Иностранная литература" ва ўладальніка правоў — мілянскае выдавецкае групы "Gruppo Editoriale Fabbri — Bompiani". Пераклад пачала рабіць Алена Касьцюкевіч, якая раней пераклала па-расейску "Імя ружы". Непазьбежныя ў часопісным варыянце скароты тэксту былі ўзгодненыя з аўтарам і ім дазволеныя. Публікацыя раману распачалася на старонках "ИЛ" у №7 за 1995 г.

Але Масква ўжо пачынае губляць інфармацыйнакультурную ініцыятыву. Улетку 1995 г. кіеўскае выдавецтва "ФІТА" выпусьціла "Ківача Фуко" па-расейску асобнаю кніжкаю накладам 10 тыс. асобнікаў — у ананімным перакладзе й з адвольнымі купюрамі. Менавіта з гэтым выданьнем рамана знаёмая менская публіка. У №8 за 1995 г. "Иностранной литературы" быў надрукаваны пратэст галоўнага рэдактара выдавецтва "Bompiani" Марыё Андрэоззэ, дзе паведамлялася пра перадачу ў італьянскі суд справы што да пірацкага выданьня "Ківача Фуко". Скандал ня мае шанцаў на пазытыўнае сканчэньне — правaўладальнік знаходзіцца ў Італіі, правакарыстальнік — у Расеі, пірацкае выдавецтва — ва Ўкраіне. Тут, у Беларусі, гэтая кніжка чытаецца.

Раман "Ківач Фуко" прысьвечаны нейкаму таямнічаму Пляну, які існуе ўжо ня першае тысячагодзьдзе. Мэтам рэалізацыі яго падпарадкаваныя сотні таемных таварыстваў ва ўсіх частках сьвету і ва ўсіх гістарычных эпохах. Гэты Плян уяўляе сабою гермэтычную веду, доступ да якой маюць нешматлікія абраныя, а сэнс яе імкнуцца спазнаць многія. Вось чаму ёсьць чалавечыя ахвяры. Але Плян гэты глябальны — вось чаму знакі яго прысутнічаюць паўсюль. Сутнасьць гермэтычнага мысьленьня ў тым, што кожная кропка ў прасторы зьяўляецца знакам. "Калі дапусьціць магчымасьць таго, што ў Сусьвеце існуе хаця б адна зыходная кропка, якая ня ёсьць знакам чагосьці іншага, мы адразу выходзім па-за межы гермэтычнага мысьленьня". Пошукі Пляну нарадзілі вялікую колькасьць гермэтычнае літаратуры. Тэкст Эка — гэта постмадэрністычны гіпэртэкст, які складаецца з цытатаў з шматлікае гермэтычнае літаратуры. Кніжку Эка можна разгарнуць на любой старонцы, цытатыфрагмэнты чытаюцца асобна, далейшае разьвіцьцё сюжэту падлягае самастойнай рэканструкцыі — у тым выпадку, калі ёсьць час час і вялікая колькасьць падобнае літаратуры.

І вось тут пачынаецца самае цікавае і трывіяльнае. Кніга Эка — гэта нарэзка іншых кніг. Умбэрта Эка як унівэрсытэцкі выкладчык мае да іх шырэйшы доступ і, дзякуючы прафэсійным абавязкам, мае магчымасьць іх прачытаць. А тэхналёгія пошуку зусім нескладаная. Я правёў экспэрымэнт — асобны столік у маім пакоі завалены газэтамі і новымі кнігамі, якія адкладаю, каб прачытаць ці прагледзець крыху пазьней. Празь нейкія паўгода ўся гэтая цэлюлёзная маса губляе сваю актуальнасьць і пачынае працаваць як архіў, да якога я раз-пораз зьвяртаюся. Вось і цяпер, трымаючы ў руцэ кнігу Эка, другою рукою можна наўздагад даставаць са стосаў пажоўклых газэтаў і запыленых кніжак усялякую друкаваную прадукцыю.

Першая нашая ахвяра — выпушчаная ў 1994 г. выдавецтвам "Унівэрсытэцкае" кніга Ігара Марозава "Таинственным путём Гермеса". Што там у анатацыі? Перакладу:"Гісторыя ведае нямала магічных сымбаляў — крыж, свастыка, мандала, сусьветная гара ды інш., якія рабілі адчувальны ўплыў на духоўную эвалюцыю чалавецтва. Аўтар выказвае гіпотэзу, згодна зь якой усе гэтыя розныя сымбалі маюць агульныя, цалкам рэальныя і канкрэтныя вытокі. Ведаючы іх, можна разгадаць найстаражытнейшыя сакрэты цывілізацыі... На гэты конт аўтарам знойдзена мноства найцікавейшых сьведчаньняў з архаічнай эпохі мітатворчасьці чалавека. Для шырокага кола чытачоў". І далей уся кніжка складаецца зь бясконцай нарэзкі выказваньняў, цытатаў з "Кібаліёну", "Агні Ёгі", "Апакаліпсу ад Яна", расейскіх былінаў, "Катхі Ўпанішады", "Дхамапады", "Рыгвэды", "Карану", "Кабалы", "Сэфэр-Этыра", "Кнігі памерлых", "Кнігі пераменаў", Аляксандра Салжаніцына, Алены Блавацкай, Мішэля Настрадамуса, Карляса Кастанэды, Карла Маркса, Максіма Багдановіча, Томаса Мана, Лаацзы, Гегеля, Карла Густава Юнга, Фрыдрыха Шлеермахера, Эдгара По, Сэрэна К'еркегора, Мартына Гайдэгера, Фрыдрыха Энгельса, Янкі Купалы, Ле Карбюзье, Ёгана Гётэ, Осіпа Мандэльштама, Плятона, Яна Залатавуснага, Дээсю Дзюсіна, Паўла Шпілеўскага, Зыгмунда Фройда, Крышны, Андрэя Вазьнясенскага, Уладзімера Даля, Андрэя Таркоўскага, Ані Бэзанту, Адына Штайнзальца, Мікалая Гогаля, Мікалая Бярдзяева, Ўільяма Шэкспіра, Аркадзія Гайдара, Мікалая Рэрыха, Арыстотэля, Гербэрта Ўэлса, Казімера Малевіча, Сяргея Ясеніна, Генрыха Агрыпы, Ашо, Уладзімера Манамаха, цара Саламона... Усё, хопіць. Гэтыя імёны, кнігі, тэксты зьбітыя й намешаныя ў эклектычнае цеста "Таямнічага шляху Гермэса". З кніжкі вынікае толькі адное — існуе нейкая тайна, якой падпарадкаваныя ўсе знакі цывілізацыі й гэтая кніжка.

Але назву, падобную на "Таямнічы шлях Гермэса" недзе я ўжо сустракаў. Ну так, у Эка, у эпізодзе, дзе ўладальнік аднаго з камэрцыйных выдавецтваў вырашыў заснаваць гермэтычную сэрыю "Выкрытая Ізыда": "Я зразумеў, што гэтыя людзі гатовыя праглынуць усё, што заўгодна, толькі б яно было, як вы кажаце, гермэтычным, толькі б там сьцьвярджалася супрацьлеглае таму, пра што яны не чыталі ў школьных падручніках. Я ня схільны да дабрадзейства, але ў нашыя такія змрочныя часы падараваць каму-небудзь веру, прыўзьняць завесу пазнаньня над рэчамі звышнатуральнымі... Выдавецтва "Гарамон" заўжды было верным сваёй навуковай місіі".

Зноў знаёмыя гермэтычныя сюжэты. Яшчэ зусім сьвежы часопіс, верхні ў стосе пэрыядычных выданьняў — "Весьці Акадэміі навук Беларусі", Сэрыя гуманітарных навук, №4 за 1995 год. Тут, нарэшце, надрукаваны праграмны матэрыял Уладзімера Агіевіча "Невядомы Скарына... ці неўсьвядомлены?" Нарэшце таму, што розныя аспэкты самай галоўнай у жыцьці аўтара ідэі выказваліся ім ужо неаднаразова, але цэльна не былі яшчэ сфармуляваныя. Уладзімер Агіевіч здаўна імкнецца давесьці, што Скарыну звалі не Францішкам, а Георгіем. Давесьці гэткае магчыма толькі праз "расшыфроўку загадкавых знакаў, нікім не прачытаных вось ужо блізка 500 гадоў, на гравюрным аўтапартрэце, створаным у традыцыях эзатэрызму..." "У трохкутніку, утвораным імі (манаграмаю "ТМЗ", выяваю "Пчалы" і часткі "сыгнэту" - Месяца, узятага бяз парнага сымбалю Сонца), Ска-

— Гэта ня так. Ёсьць унутраная пасьлядоўнасьць. Вы разьмяшчаеце чалавека на карабель, аднаго. Што адбываецца? Ён вар'яцее...

— І ператвараецца, аднак, у неверагодна разумнага вар'ята, які наноў вынаходзіць усю філязофію свайго часу!

— Але сам ён пры гэтым і не здагадваецца, што паўтарае двухсотгадовую гісторыю філязофіі. Ён з адчайнай хуткасьцю пераскоквае з адной тэорыі на іншую, пасьлядоўна абвяргаючы іх усе. У ахопленай вар'яцтвам галаве майго героя адбіваецца трызьненьне філязофіі.

— У кнізе сустракаюцца ідэі Ляйбніца, Паскаля, Дэкарта... Калі ўсе ідэі і спрэчкі вакол іх пазычаныя Вамі ў філёзафаў тае эпохі, то дзе ж хаваецца сам Умбэрта Эка? Уяўленьне пра пекла як пра сьвет, дзе Бог сьмяецца над пакутамі асуджаных, — гэта Ваша?..

— Падобную думку разьвівалі некаторыя прапаведнікі таго часу.

— А бачаньне іншага пекла, у якім "Бог не існуе, ёсьць толькі бязмэтная надзея"?

— Пекла ня больш чым надзея... Зрэшты, менавіта так я і думаю.

— Італьянская прэса пісала пра "рэлігійны крызыс Умбэрта Эка"...

— Сапраўды, адзін крытык-езуіт напісаў пра маю кнігу артыкул, у якім заняўся менавіта тым, чым павінен займацца езуіт: вывучаючы творчасьць аўтара, ён пастараўся знайсьці ў ёй імкненьне да трансцэндэнтнага, да Бога. Гэта нармальна, раней марксісты ўсяму знаходзілі вызначэньне з гледзішча марксізму. Так што сэнсацыя не адбылася. Але паколькі прэса мусіць прыдумляць новае, яна гэтым скарысталася... Людзі, якіх хвалюе мой меркаваны пераход у іншую веру, забываюцца, што філёзаф незалежна ад ідэалёгіі ці веравызнаньня ўсё жыцьцё разважае пра падобныя праблемы.

— Вернемся аднак да Вашага раману. Дзеяньне адбываецца ў XVII ст. Пры гэтым увесь час напрошваецца параўнаньне са стагодзьдзем XX. Гэта наўмысна?

— Паралель існуе ў тым сэнсе, што XVII ст. было сапраўды першым стагодзьдзем сучаснасьці.

Мы лічым, што сучасны чалавек склаўся ў эпоху Адраджэньня. Шмат у чым гэтае сьцьверджаньне справядлівае. Але ў сутнасьці, людзі Адраджэньня выпраўляліся на пошукі ўжо вядомых ісьцінаў. Тады як XVII ст. стала вёдушчым у поўным сэнсе гэтага слова: мысьлярам гэтага часу трэба было ўсьвядоміць тое, што ўпершыню адкрылася іхнаму позірку.

— Зараджалася экспэрымэнтальная навука...

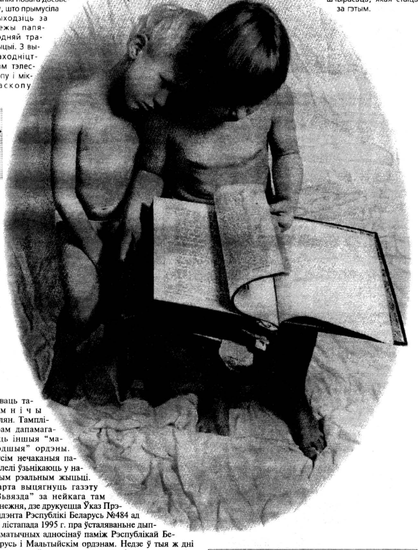
— Так. У гэтае стагодзьдзе пачалі разважаць пра вынікі новага досьведу, што прымусіла выходзіць за межы папярэдняй традыцыі. З вынаходніцтвам тэлескопу і мікраскопу людзям давялося задумацца і пра бясконца вялікае, і пра бясконца малое. Яны даведаліся, што Зямля ня ёсьць цэнтрам сьветабудовы...

Зразумела, дарэчы, чаму менавіта тады паэты сталі пісаць у стылі барока: ім не хапала словаў, каб апісаць усе дзівосы навакольнага сьвету.

— У сваім рамане Вы пішаце пра першыя крокі экспэрымэнтальнай навукі адначасова зь пяшчотаю, і з іроніяй. Чаму?

— Іронія – гэта мой падыход да жыцьця. Ведаеце, людзі падзяляюцца на тых, хто любіць выстаўляць свае трагедыі напаказ, хоць іхнае жыцьцё насамрэч спакойнае і забясьпечанае, і на поўных іроніі насьмешнікаў, жыцьцё якіх сапраўды трагічнае.

Што тычыцца пяшчоты, то яна адлюстроўвае мой падыход да гісторыі філязофіі. Нават калі знойдзеныя мысьлярамі мінуўшчыны ідэі былі памылковыя, мяне ўсё адно захапляе іхнае памкненьне да пазнаньня і тая шчырасьць, якая стаіць за гэтым.

ПЛЯНУ

рына, верны духу свайго часу, у адпаведнасьці з пазнанай гермэнэўтычнай традыцыяй "схаваў" у эзатэрычнай форме ад прафанаў і зашыфраваў для пасьвечаных інфармацыю пра сваё імя й "альфу" жыцьця зямнога". Паводле эзатэрычнага тлумачэньня барэт на галаве Скарыны падлягае трансфармацыі: "Парныя знакі на шчытах ля каленаў... уяўляюць асаблівую цікавасьць, бо акаляюць чалавека ў Храме, з вачэй якога зьнята павязка нявсданьня, якую звычайна прымаюць за барэт". "У іншых сымбалях біблсіст зашыфраваў астранамічны (астралягічны) і нумаралягічны эквівалент свайго хроснага імя й дату нараджэньня..."

Ага, вось тут мы выйшлі й на нумаралёгію. Што там у Эка? "Спадары, я прапаную вам абмерыць гэты шапік. Вы ўбачыце, што даўжыня лесьвічнай пляцоўкі роўная 149 сантымэтрам, гэта значыць, адной стомільярднай адлегласьці ад Зямлі да Сонца. Калі падзяліць вышыню задняе часткі на шырыню вакна, атрымаем 176:56=3,14. Вышыня пярэдняе часткі роўная 19 дэцымэтрам, гэта значыць колькасьці гадоў у грэцкім месяцовым календары. Сума вышыняў двух пярэдніх і двух задніх рэбраў дае 190x2+176x2=732, а гэта — дата перамогі пры Пуат'е..." Адкладзем часопіс.

Гэты стос газэтаў варта ўжо здаць у макулятуру. Але праэкспэрымэнтуем яшчэ раз. Нехта прэзэнтаваў мне сыгнальны нумар інфармацыйна-аналітычнага штотыднёвіка (здаецца, болей ён не выходзіў) "Albarosika"-дайджэст. Перадрук зь нейкага іншага выданьня артыкулу пад назваю "Шэкспір? Бэкан? Граф Ратленд?" Пэўна, будуць даводзіць, што Шэкспір — гэта не Шэкспір. Пішуць пра Фрэнсыса Бэкана: "Гэта быў чалавек ня проста адукаваны, але й уведзены ў тыя самыя эзатэрычныя таямніцы, якія апошнім часам усё часьцей знаходзяць у п'есах Шэкспіра..." Далей можна не чытаць. Зразумела — за Шэкспіра пісаў Бэкан. Ці граф Ратленд? Для стылёвай завершанасьці эпізоду зьвернемся зноў да Эка.

"FILENAME: дзіўны габінэт доктара Ды. Такім чынам, я многія гады правёў над складаньнем сюжэтаў, якія каралева ды ўся Англія прыпісвалі гэтаму бледнатвараму маладому чалавеку. If I have seen further it is by standing on ye sholders of a Dwarf. Мне было трыццаць гадоў, і ніхто мяне не пераканае, што гэта найлепшы пэрыяд майго жыцьця. — Ўільям, — сказаў я яму, — адпусьці валасы, каб закрыць вушы, гэта табе болей пасуе... Бледны Ўільям імгненна занатаваў гэтую фразу, подлы плягіятар".

У "Альбаросіцы" яшчэ нешта пра сувязі Бэкана з розэнкрайцарамі. Ну дык на тампліерскіх, масонскіх, мальтыйскіх... сюжэтах пабудаваная ўся кніжка Эка. Менавіта тампліерам аддадзена прывілея рэалізаваць таямнічы Плян. Тампліерам дапамагаюць іншыя "малодшыя" ордэны. Зусім нечаканыя паралелі ўзьнікаюць у нашым рэальным жыцьці. Варта выцягнуць газэту "Зьвязда" за нейкага там сьнежня, дзе друкуецца Ўказ Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь №484 ад 30 лістапада 1995 г. пра ўсталяваньне дыпляматычных адносінаў паміж Рэспублікай Беларусь і Мальтыйскім ордэнам. Недзе ў тыя ж дні была прамоўлена чарговая паранаідальная прамова.

Але што тады сам Плян, якому падпарадкоўваюцца зусім розныя людзі — розных палітычных арыентацыяў і розных пасадаў? "Я круціўся сярод сатаністаў зь нязмушанасьцю псыхіятара, які прасякнуўся разуменьнем і любоўю да сваіх пацыентаў і знаходзіць прыемныя пахі, што разносяцца па векавым парку ягонага прыватнага шпіталю. Хутка такі псыхіятар пачынае пісаць пра псыхоз, а праз нейкі час з гэтых старонак паўстае псыхоз. Псыхіятар не ўсьведамляе, што пацыенты спакусілі яго, яму здаецца, што ён стаў артыстам. Так і нарадзілася думка пра Плян".

Здаецца хопіць. Болей я беларускай прэсы не чытаю. Дыягназ ставіць Эка. Ён жыве тут, у Беларусі ды чытае беларускія кніжкі. Эка з намі.

■

Краіна

Нябачаная дагэтуль бітва зь лёдам, сьнегам ды вадою чакаецца сёлета. У інтэрвію "Радыёфакту" старшыня Камісіі па надзвычайных сытуацыях В.Даўгалёў сказаў, што да змаганьня з паводкаю гатовыя 449 экскаватараў, 405 бульдозэраў, 37 скрэпэраў, 245 пад'ёмных кранаў, болей за тысячу аўтамабіляў, 620 трактараў, плавальныя сродкі ды чаўны. Зь бюджэту на гэтую барацьбу ўжо выдаткавана 15 млрд. руб. Асабліва складаная будзе сытуацыя на Прыпяці. Нават тры гады таму, калі лёду ды сьнегу было нашмат меней, заторы давялося бамбіць з шрубалётаў. А сёлета таўшчыня лёду нашмат большая. Нагрувашчваньні крыгаў небясьпечныя для апораў мастоў. Сем шрубалётаў будуць ажыццяўляць паветраныя выведы і бамбаваць лёдавыя заторы, альбо засылаць на заданьні групы падрыўнікоў. На Палесьсі створана 38 такіх групаў.

Нашчадкі Чынгісхана ўсталявалі дыпляматычныя зносіны з нашай краінай. 21 сакавіка Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Манголіі спадар Гужавын Эрдэнэ перадаў даверчыя лісты прэзыдэнту Лукашэнку. Праўда, мангольскі дыплямат будзе працаваць у нас сумяшчальна, бо асноўная ягоная рэзыдэнцыя застаецца ў Кіеве. Дыпляматычныя зносіны зь Беларусяй усталявалі таксама Гана і Лівана. Але й іхныя паслы будуць працаваць з намі на адлегласьці — з Масквы.

Эміграцыі і ўцекачам быў прысьвечаны сэмінар для чыноўнікаў розных дзяржаўных структураў, які адбыўся ў Менску. Ініцыявала сэмінар управа Найвышэйшага камісара ў справах уцекачоў прадстаўніцтва ААН сумесна зь Міжнароднай арганізацыяй міграцыі. Раней такія сэмінары ладзіліся ў суседніх Эстоніі ды Літвы. Але менская сустрэча сабрала найбольшую колькасьць замежных удзельнікаў. Спэцыялісты з Хэльсінкаў, Жэнэвы, Масквы, Стакгольму, Дацкай рады ў справах уцекачоў знаёмілі работнікаў МЗС, КДБ, МУС, памежных войскаў, Міністэрства працы ды Міністэрства юстыцыі зь міжнародным гуманітарным правам і правамі ўцекачоў. Пасьля засваеньня тэорыі ўдзельнікі сэмінару здолеюць наведаць Галяндыю ды Польшчу дзеля азнаямленьня з працэдурамі наданьня статусаў уцекачоў, а таксама пабачыць, як ажыццяўляецца памежны кантроль.

Дзень хворых на сухоты адзначаўся ў Менску. У Навукова-дасьледным інстытуце фтызіятрыі адбылася канфэрэнцыя на тэму сухотаў. Сусьветная арганізацыя здароўя надае вялікую ўвагу барацьбе з гэтым захворваньнем. Нават у такіх разьвітых краінах як ЗША праблема выклікае немалую заклапочанасьць мэдыкаў. Нягледзячы на вялізны арсэнал антыбіётыкаў, сытуацыя робіцца ўсё горшай. Асноўная прычына ў мутацыі тубэркулёзнай мікрабактэрыі, якая выклікае сухоты, у бок неадчувальнасьці да лекаў. Цяпер у сьвеце штогод хвараюць на сухоты 8 млн. чалавек, зь якіх 3 млн. паміраюць. Прычым сьмяротнасьць павялічваецца. У Беларусі за апошнія 2-3 гады колькасьць захворваньняў на сухоты павялічылася (на 16%), асабліва ў радыяцыйных зонах — на Гомельшчыне ды Магілёўшчыне, а таксама сярод працаўнікоў сфэры грамадзкага харчаваньня, дзіцячых установаў ды малочных і мясных камбінатаў.

Беларускія банкі ня маюць прыбытку ўжо два месяцы. Пра гэта казалі на чарговым паседжаньні Асацыяцыі беларускіх банкіраў. Агульнаэканамічны крызыс не дазваляе ўкладзеным сродкам даваць прыбытак. Не ратуюць становішча нават валютныя апэрацыі. Чым менш у прадпрыемстваў і насельніцтва грошай, тым менш іх, натуральна, праходзіць і праз банкі. Спад вытворчасьці нехарчовых тавараў у краіне склаў за два апошнія месяцы болей за 20%, а харчовых — 10,4%. Насельніцтва ня верыць у стабільнасьць і захоўвае зьберажэньні ня ў банках, а дома.

"Прэзыдэнт Беларусі Лукашэнка не павінен думаць, што жорсткія захады, якія ён зрабіў супраць пяцідзесяці двух беларускіх прафсаюзных актывістаў, будуць забытыя", — заявіў міністар працы ФРГ сп. Блюм падчас сустрэчы дэлегацыі незалежных прафсаюзаў Беларусі ў Боне. Спадар Блюм і старшыня аб'яднаньня нямецкіх прафсаюзаў сп. Шультэ пабяцалі беларускім калегам далейшую падтрымку ў іхным канфлікце з урадам у Менску.

Падрыхтаваў Ул.Бараніч

■ ПОЛЬШЧА

Традыцыйныя адносіны да шлюбу

Паводле статыстыкі, польскае грамадзтва захоўвае вернасьць традыцыям: тры з чатырох палякаў лічаць, што мужчына і жанчына, вырашыўшы жыць разам, павінны ўзяць шлюб. Найболей кансэрватыўныя палякі з пачатковаю адукацыяй (81% настроеных традыцыйна), людзі, старэйшыя за 60 гадоў (89%) ды сяляне (ажно 93%).

Хто ж мае больш лібэральныя погляды наконт сумеснага жыцьця? Кожны трэці 20-гадовы паляк пагаджаецца з тым, што шлюб не абавязковы, каб жыць пад адным дахам. Гэтаксама лічыць кожны трэці інтэлігент. Год за годам штораз менш палякаў вырашаюць узяць шлюб.

Паводле зьвестак Цэнтральнай Статыстычнай Управы Польшчы, у 1989-95 гадах колькасьць жанатых мужчынаў павялічылася на 60 тысячаў, а замужніх жанчынаў на 75 тысячаў. ЦСУ не тлумачыць, з кім пабраліся 15 тысячаў астатніх жанчынаў.

Зь іншых дадзеных вынікае, што кожная дзясятая палячка — гэта дзяўчына зь дзіцем. Напэўна, частка зь іх жыве з мужчынамі, але бяз шлюбу.

Для параўнаньня: паводле францускага часопіса "Le Nouvel Observateur", 12 працэнтаў французаў ды францужанак жывуць сёньня разам бяз шлюбу. Гэта ўдвая болей, чым дзесяць гадоў таму. У Францыі кожнае чацьвертае дзіця нараджаецца па-за шлюбам. У 1975 годзе пазашлюбнае было толькі кожнае 30-тае дзіця.

Масла супраць маргарыну

Польскія вытворцы масла сур'ёзна занепакоеныя зьніжэньнем спажываньня гэтага прадукту. Спажываньне масла зьменшылася ў Польшчы з 8,5 кг на чалавека ў 1989 годзе да 3,5 кг летась. Да гэтага спрычынілася паміж іншым інтэнсіўная рэклямная кампанія, праведзеная вытворцамі маргарыну. Галоўным доказам на карысьць маргарыну цяпер зьяўляецца тое, што яго лягчэй размазваць.

Больш за 300 польскіх малочных заводаў плянуюць распачаць зь верасьня сумесную рэклямную кампанію масла. На гэтую мэту мае быць выдаткавана сама мала 3 мільёны злотых. Масьляры хочуць давесьці пакупнікам розьніцу паміж маслам і маргарынам, а таксама пераканаць, што маргарын утрымлівае хімічныя спалучэньні, якія могуць быць шкодныя для здароўя.

Эўропа даганяе Афрыку

Яшчэ два гады таму прэзэрватывы выпускаліся трох памераў: азіяцкага (найменшы), эўрапейскага і афрыканскага (найбольшы). Цяпер абавязковыя толькі два стандарты: азіяцкі і эўраафрыканскі.

Кандомы эўраафрыканскага памеру, што выабляе польская фірма Unimil маюць як найменей 18 см у даўжыню і ад 47 да 55 мм у дыямэтры. Заходнеэўрапейскія спажыўцы —немцы, гішпанцы, нарвэжцы — купляюць галоўным чынам прэзэрватывы меншага памеру. Аднак 40-45% прадукцыі Unimil'у ідзе на экспарт. "Эўропа зраўнялася з Афрыкай", — тлумачыць прэзыдэнт польскае фірмы.

Пачынаючы зь ліпеня 1997 году ў краінах Эўрапейскага Зьвязу ўводзяцца новыя абавязковыя нормы велічыні ды якасьці прэзэрватываў, вызначаныя згодна з рэкамэндацыямі Сусьветнае Арганізацыі Здароўя. Кандомы ня могуць быць меншыя за 17 см у даўжыню, а іх шырыня павінна складаць 53-55 мм. Акрамя гэтага, новыя патрабаваньні САЗ датычаць таксама парадку і спосабу дасьледаваньня якасьці прэзэрватываў, што прадаюцца ў Эўропе. Напрыклад, ужо цяпер дасьледуецца пранікальнасьць праз прэзэрватывы часьцінак арганічных фарбавальнікаў, што ў дзесяць разоў меншыя за вірус AIDS.

Падрыхтаваў Пятро Рагойша

■ УКРАІНА

Касьмічны крэдыт Сусьветнага Банку

На працягу трох гадоў Украіна атрымае тры мільярды даляраў крэдыту ад Сусьветнага Банку на рэформы ў энэргетыцы, сельскай гаспадарцы і перапрацоўчай прамысловасьці, а таксама на працяг праграмы прыватызацыі. Банк мяркуе таксама падтрымаць пабудову касьмічнага комплексу на Чорным моры. Пра гэта паведаміў у суботу ў Кіеве намесьнік старшыні Сусьветнага Банку Ёганэс Лін.

"Sea Launch" (альбо "Морскі старт") — гэта касьмічны комплекс, які мае базавацца на Чорным моры каля ўкраінскага ўзьбярэжжа. Кошт праекту складае 600 мільёнаў даляраў. Ён прадугледжвае запуск да 2010 году больш за 60 касьмічных ракетаў са спэцыяльнай пляцформы на вадзе. Першы запуск прымеркаваны на канец 1998 году.

У праекце возьмуць удзел найвялікшыя сусьветныя фірмы, што спэцыялізуюцца на касьмічных тэхналёгіях: амэрыканскі Боінг (40% удзелу), нарвэскі Кваернэр Розэнбэрг (20%), расейская Энэргія (25%), а таксама дзьве ўкраінскія фірмы — Паўдмаш і канструктарскае бюро Паўднёвае (разам каля 15%).

Украіна зацікаўленая ў рэалізацыі чарнаморскага касьмічнага праекту, таму што мае вялікія цяжкасьці з запускам сваіх спадарожнікаў. Заплянаваны на 1997 год старт спадарожніка Січ-2, напэўна, не адбудзецца, бо расейцы патрабуюць занадта вялікія грошы за гэтую паслугу. А на сёньня расейскі Плісецк — найбліжэйшы да Ўкраіны касмадром.

Падрыхтаваў Пятро Рагойша

■ ЛІТВА

Пра 25 сакавіка, у сувязі з Днём незалежнасьці Беларусі з усіх літоўскіх палітыкаў узгадаў толькі Вітаўтас Ландсбергіс, які на сваёй традыцыйнай прэс-канфэрэнцыі павіншаваў беларусаў Літвы з нацыянальным сьвятам. Прэзыдэнт Бразаўскас на прэс-канфэрэнцыі 25-га сакавіка сказаў, што ня варта панікаваць з нагоды магчымага аб'яднаньня Расеі й Беларусі, і што, на ягоную думку, усе размовы пра аб'яднаньне славянскіх дзяржаваў, могуць быць трывіяльным рэклямным выбрыкам у прэзыдэнцкай выбарчай кампаніі. Пікетаваньне Пасольства РБ у Літве адбылося 25 сакавіка. У акцыі ўдзельнічалі 15 чалавек, грамадзянаў Беларусі, якія жывуць у Літве і грамадзянаў Літвы. Арганізатары пікету (дазволенага, дарэчы, уладамі Вільні) мелі на мэце зьвярнуць увагу літоўскай градзкасьці на сыстэматычнае парушэньне законнасьці ў Беларусі. Былі сабраныя подпісы пад лістом у Генэральную Пракуратуру РБ, у якім патрабуецца прыцягнуць да адказнасьці грамадзяніна А.Лукашэнку за шматразовае парушэньне Канстытуцыі краіны, а таксама асобаў, якія забаранілі ў Менску шэсьце па праспэкце Скарыны 24 сакавіка і тых, хто аддаў загад выкарыстоўваць супраць мірнай дэманстрацыі зброю.

Што тычыцца падзеяў 24 сакавіка ў Менску, то ў Вільні (дзе зброя супраць мірнага насельніцтва выкарыстоўвалася апошні раз ажно ў 1991 годзе і тое савецкімі войскамі) дзеяньні сталічных беларускіх уладаў мякка кажучы не зразумелі. Матэрыялы пра падзеі ў Менску большасьць літоўскіх газэтаў зьмясьціла на першых старонках.

Падрыхтаваў Андранік Антанян

■ ЛАТВІЯ

Прэзыдэнт Гунтыс Улманіс у апублікаваным адказе на зварот інтэлігенцыі паведаміў, што ў Латвіі сёньня жывуць людзі блізу 100 нацыянальнасьцяў.

"14 вядомых у грамадзтве людзей зьвярнуліся да мяне, —сказаў Улманіс. — Іхны зварот сьведчыць пра іх вялікую зацікаўленасьць у разьвіцьці культурных аўтаноміяў нацыянальных меншасьцяў. І я гэта прымаю".

Улманіс адзначыў, што падтрымка незалежнасьці Латвіі прадстаўнікамі нацыянальных меншасьцяў была сапраўды неабходная і вельмі шмат значыла.

"Нас заклікаюць аднавіць парадак, які існаваў у міжваенны пэрыяд. Аднак Латвія да вайны і пасьля вайны — надта адрозныя дзяржавы. Да вайны гэта была нацыянальная дзяржава —гамагеннае грамадзтва з нацыянальнымі меншасьцямі, сёньня гэта нацыянальная дзяржава — са шматкультурнай супольнасьцю. Сёньня ў Латвіі практычна й фармальна, юрыдычна, нацыянальнымі меншасьцямі называюць тых нелатышоў, якія належаць да супольнасьці грамадзянаў. Але прагматычна й палітычна пашыраны пункт гледжаньня, што меншасьць — усе нелатышы, якія жывуць у Латвіі, за выключэньнем вайскоўцаў і кароткачасовых замежных гастарбайтараў".

Для тых, падкрэсьліў Улманіс, хто зьвяртаецца з просьбай атрымаць адукацыю на роднай мове, гэтае права рэглямэнтавана Законам аб адукацыі. Сёньня з 30 нацыянальных меншасьцяў у Латвіі маюць свае школы 12 (у тым ліку беларуская).

■ ЭСТОНІЯ

Імем Джахара Дудаева эстонцы хацелі назваць адну з вуліцаў Тарту. Аднак вышэйшыя інстанцыі, не жадаючы ўскладняць адносіны зь вялікім суседам, гэтага не прынялі. Тым ня менш, у найбольш сучасным гатэлі гораду былі заснаваныя нумары імя Джахара Дудаева, абстаўленыя аўтэнтычнай мэбляй былога савецкага генэрала. Эстонцы любяць Дудаева, бо ён у свой час сымпатызаваў нацыянальна-вызваленчаму руху ў Эстоніі.

Падрыхтаваў Ул.Слабін

Здарэньні

Добрая ахова ў "Белпрамбудбанку". Служба бясьпекі гэтага банку пры падтрымцы міліцыі затрымала буйнога фінансавага махляра. Грамадзянін Харольскі здолеў атрымаць за 1993-1994 гады буйныя крэдыты ў некалькіх менскіх банках і пасьпяхова "пракручваў" іх за межамі Беларусі. Пакуль невядома, што прымусіла тутэйшага нашчадка Астапа Бэндэра вярнуцца на радзіму. Можа па новыя крэдыты? Па гэтай справе вядзецца сьледзтва.

А вось на менскім аўтарынку ахова кепская. Бо тут сярод белага дня абрабавалі чалавека. Чатыры расейскія злодзеі, узброеныя двума пісталетамі "ТТ", захапілі "Мэрсэдэс 230" і ўцяклі. Самае дзіўнае, што, калі верыць БЕЛТА, яраслаўскіх "гастралёраў" затрымалі ўсяго праз нейкіх 20 хвілінаў ажно ў Барысаўскім раёне. Машына тая была, мусіць, з рэактыўным рухавіком і належала Джэймсу Бонду. А то навошта дзеля яго трэба было з Яраслаўлю прыяжджаць? Радасна за нашых міліцыянтаў, у якіх, відаць, зьявіліся "Ўазікі" з рухавікамі ад "Фэрары".

Кітайцы зноў дэманструюць на практыцы славутую тактыку "малых хваляў", якімі калісьці атакавалі савецкія межы, а пазьней і віетнамскія. Цяпер кітайцы дасягнулі Беларусі. Як паведаміла БЕЛТА, ноччу паблізу вёскі Залужжа, што на Стаўбцоўшчыне, супрацоўнікамі дарожнай міліцыі была затрыманая чэская машына з паўпрычэпам. Пры даглядзе багажу было знойдзена 38 кітайцаў, жывых, але без дакумэнтаў. Усіх іх зьмясьцілі ў Менскім прыёмніку-разьмеркавальніку, дзе звычайна знаходзяць прытулак тутэйшыя бамжы.

У Смаргоні звычайныя жыхары абясшкодзілі ўзброенага бандзюгу. Тут да працаўніцы мясцовага малочнага заводу проста на вуліцы падскочыў невядомы мужчына і, выцягнуўшы абрэз, запатрабаваў грошы. Жанчына загаласіла "людцы ратуйце!", і на дапамогу ёй кінуліся некалькі мінакоў з вуліцы. Злодзей пачаў адстрэльвацца, забіў аднаго і цяжка параніў другога чалавека. Аднак перазарадзіцца не пасьпеў, бо яго схапілі два іншыя хлопцы.

Ліквідацыяй пажару ў Віцебску займаліся ажно дзесяць аддзяленьняў пажарнай аховы. Тут гарэла адно з вытворчых памяшканьняў акцыянэрнага таварыства "Віцебскдрэў". Апрацаваныя лякамі ды клеямі піламатэрыялы настолькі моцна гарэлі, што пажарнікам давялося нямала пазмагацца з агнём, каб ня даць яму перакінуцца на суседнія цэхі, асабліва, на сховішча зь лякамі ды фарбамі. На гэты раз абышлося без ахвяраў.

Настаўнік фізкультуры Ўладзімір Дайнак выратаваў жыцьцё чалавеку. Як паведамляе "Советская Белоруссия", ён праводзіў заняткі на лыжах, калі ўбачыў клубы дыму. Гарэў будынак, што стаяў побач з школай. Людзі, якія знаходзіліся блізка, спрабавалі дапамагчы тым, хто мог быць у будынку, але патрапіць у сярэдзіну не маглі з-за атрутнага дыму. Але настаўнік не разгубіўся. Ён нацягнуў вучэбны супрацьгаз ды кінуўся ў эпіцэнтар пажару. У адным з пакояў трэцяга паверху Дайнак выбіў дзьверы ды на плячох вынес адтуль непрытомнага чалавека. Гэты чалавек, як пазней высьветлілася, ацяпляў халоднае памяшканьне самаробным награвальнікам ды заснуў. Здарылася гэта ў вёсцы Мацэвічы Жабінкаўскага раёну.

Падрыхтаваў Ул.Бараніч

PELENE-96

Напрыканцы мінулага тыдня ў Вільні адбылася трэцяя міжнародная выстава вырабаў касмэтыкі, парфумэрыі, касмэталёгіі. Калі вы забылі, хто такі Стасіс Красаўскас, нагадаю: гэта той мастак, чыя гравюра стала часткаю лягатыпу часопіса "Юность", зрэшты, ён быў ня менш вядомы і як аўтар сэрыі, прысьвечанай мінулай вайне і каханьню. Сёньня гравюра Красаўскаса ста-

№ 3/96
29 сакавіка — 4 красавіка

ШТОТЫДНЁВЫ ІНФАРМАЦЫЙНЫ ДАДАТАК ДА ГАЗЭТЫ НАША НІВА

Новае слова на рынку беларускае прэсы - штотыдзень 12 палосаў патрэбнае інфармацыі

Інфарматар
НАША НІВА

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ЗАБЕСЬПЯЧЭНЬНЕ BELARUSIAN PUBLIC RELATIONS ASSOCIATION

Рэзкае зніжэньне попыту на працоўную сілу ў 4-м квартале 1995 г. нельга растлумачыць толькі сэзоннымі ваганьнямі. У значнай ступені гэта вынік пакуль што няспыннага спаду вытворчасьці. Амаль на траціну ў параўнаньні з канцом 1994 г. паменшыўся лік прадпрыемстваў, якія падалі зьвесткі пра патрэбу ў працоўнай сіле, што сьведчыць аб далейшым пагаршэньні становішча ў эканоміцы.

Біржа працы чытайце на стар. **8**

РАДЫЁАНОНС

Праграма "Дыялёг" – гэта аналіз самых істотных палітычных падзеяў гэтага тыдня. У працэсе вольнай дыскусіі ўдзельнікі праграмы выказваюць розныя пункты гледжаньня, знаёмства зь якімі дапаможа вам скласьці вашу ўласную думку.

У штотыднёвай дыскусіі "Дыялёг" бяруць сталы ўдзел два вядомыя амэрыканскія палітычныя аглядальнікі, якія гавораць па-расейску – Дзьмітры Саймс і Леон Арон. Апрача таго, у якасьці госьцяў на "Дыялёг" запрашаюцца знаныя журналісты, вучоныя, палітыкі, дзяржаўныя дзеячы. Праграма перадаецца штачацьвер у асноўных вечаровых праграмах "Голасу Амэрыкі". Вядучы праграмы – Уладзімер Марцін.

стар. **11**

АЎТАРЫНАК

Малінаўка, каля Кальцавой дарогі, тэл. 27-37-13. Адчынены ў суботу, нядзелю (8.00—15.00). На гэтым рынку прадаюцца аўтамабілі і запчасткі. За 200 мэтраў адтуль – рынак спажывецкіх тавараў (працуе 8.00—17.00, выхадны панядзелак). Аўтобус 81 ад Цэнтральнага аўтавакзалу; выходзьце, калі ўбачыце вялікую колькасьць машынаў. Паркаваньне бясплатнае. У нашай рубрыцы **РЫНАК** мы падаем кошты на аўтамабілі і запчасткі якія прадаваліся на Цэнтральным аўтарынку ў сакавіку.

стар. **9**

У рубрыцы **Транспарт** – расклад руху аўтобусаў з вакзалаў Менск-Цэнтральны і Менск-Усходні, а таксама – пра абавязкі і правы праваднікоў

чытайце на старонцы **17**

КАЛЯНДАР ВЫСТАВАЎ І КІРМАШОЎ ВА "ЭКСПАФОРУМ" У 1996 ГОДЗЕ.

15—19 траўня. **Консумэкспа'96*.** Вопратка, абутак, футравыя і скураныя вырабы. Тканіны. Галянтарэя. Бытавыя прыборы й абсталяваньне. Прадметы інтэр'еру. Сувэніры, каталёгі, часопісы модаў.

28—31 траўня. **Усё для дому.** 4-я Міжнародная выстава. Праектаваньне, будаўніцтва й рамонт жылых і службовых памяшканьняў. Сантэхніка й ацяпленьне. Прадметы аздабленьня інтэр'еру. Ахова й сыгналізацыя.

28—31 траўня. **Белхімія'96.** 4-я Міжнародная выстава. Абсталяваньне й тэхналёгіі нафтахімічнай вытворчасьці. Прадукты арганічнага сынтэзу. Аграхімія, фармацэя, касмэталёгія.

2—5 ліпеня. **Бістро'96.** 2-я Міжнародная выстава. Абсталяваньне й тэхналёгіі для рэстарацыяў, бараў, крамаў. Мінікомплексы перапрацоўкі для харчовай прамысловасьці. Прадукты харчаваньня хуткага прыгатаваньня.

2—5 ліпеня. **Піва.** 3-і Міжнародны кірмаш. Абсталяваньне й тэхналёгіі для вытворчасьці нацыянальных гатункаў піва. Піва: сьветлае, цёмнае, пшанічнае, безалькагольнае. Міжнародны конкурс-дэгустацыя.

2—5 ліпеня. **Віно й напоі.** 2-і Міжнародны кірмаш. Абсталяваньне й тэхналёгіі для вінаробнай і лікёра-гарэлкавае вытворчасьці. Нацыянальнае, маркавае, сувэнірнае віно й напоі. Міжнародныя конкурсы-дэгустацыі.

26—31 жніўня. **Дзіцячы сьвет.** 2-і Міжнародны гуртава-розьнічны кірмаш тавараў для дзяцей. Дзіцячая вопратка, абутак. Прадукты харчаваньня й напоі. Цацкі й разьвіцьцёвыя гульні. Канцылярскія прылады. Тавары для немаўлятаў.

19—22 верасьня. **Будпрагрэс'96.** 4-я Міжнародная выстава. Мэханізацыя працы ў будаўніцтве. Абсталяваньне для жыльля й будаўнічыя матэрыялы. Праекты катэджаў і дамкоў для лецішчаў.

2—55 кастрычніка. **Менскі кірмаш.** Восень'96. 13-ы Міжнародны ўнівэрсальны кірмаш. Тавары народнага спажываньня. Абсталяваньне й тэхналёгіі для вытворчасьці тавараў народнага спажываньня.

12—15 лістапада. **Сучасны офіс і банк.** 5-ы Міжнародны салён. Інфармацыйныя банкаўскія тэхналёгіі. Арганізацыйная й вылічальная тэхніка. Праграмнае забесьпячэньне. Сродкі сувязі й сыстэмы бясьпекі.

27—30 лістапада. **Белпрадукт*.** 3-я Міжнародная выстава. Прадукты харчаваньня, напоі.

27—30 лістапада. **Ласун*.** Міжнародная выстава. Кандытарскія вырабы, марозіва, кансэрваваныя прадукты, сочыва, джэмы, сокі, кампоты. Абсталяваньне й тэхналёгіі для вытворчасьці й пакаваньня.

10—13 сьнежня. **Security — Менск.** Міжнародная выстава сродкаў бясьпекі. Бясьпека асобы, уласнасьці, інфармацыі. Сыстэма пажарнай бясьпекі. Ахова аб'ектаў і мяжы. Мытны догляд. Сродкі выратаваньня.

24—30 сьнежня. **Навагодні менскі кірмаш*.** 3-і гандлёвы кірмаш сувэніраў і падарункаў. Перадсьвяточны распродаж сувэніраў і падарункаў. Дэманстрацыя мадэляў вопраткі й абутку. Канцэртныя праграмы.

*Арганізатары: ВА "ЭКСПАФОРУМ" і ВК "МІНСКЭКСПА"

ХУТКА НА ЭКРАНЕ

"Высокая мода" (ЗША пры ўдзеле Францыі): Сафі Лярэн, Марчэлё Мастраяні, Джулія Робэртс, Тым Робінс, Кім Бэсынджэр, Анук Эмэ, Лілі Тэйлар у фільме Робэрта Олтмэна. Стужка прысьвячаецца сьвету моды, шыкоўнаму сьвету модных кутур'е. Рэжысэр сьмела прарываецца за кулісы фэшэнэбэльнага фасаду, дэманструючы зваротны бок сьвятаў прыгажосьці й вытанчанасьці. Багатыя на выдумку мадэльеры, прыгожыя манэкенкі, прэстыжныя фатографы, тэлевізійнікі й рэдактары модных часопісаў, славутасьці — усе зьбіраюцца вакол сэзоннага агляду новых мадэляў адзеньня ў Парыжы, імкнучыся ці выставіць сябе напаказ, ці дамагчыся чарговых посьпехаў у гэтай барацьбе за выжываньне. Робэрт Олтмэн запрасіў на галоўныя ролі Марчэлё Мастраяні й Сафі Лярэн, якія не сустракаліся на здымкавай пляцоўцы 16 гадоў, хаця да гэтага яны ўдзельнічалі ў стварэньні 10 фільмаў і сталі адной з самых славутых параў у гісторыі кіно.

"Масква" й "Кастрычнік"

КОШТЫ НА РЭКЛЯМУ Ў ГАЗЭЦЕ "НАША НІВА" І ІНФАРМАЦЫЙНЫМ ДАДАТКУ "ІНФАРМАТАР"

	"НАША НІВА"	"ІНФАРМАТАР"
Базавая стаўка ч/б	$0,5 см.кв.	$0,4 см.кв.
Замова ў рэклямным бюро	$0,5 см.кв.	$0,4 см.кв.
Замова праз тэлефон	$0,6 см.кв.	$0,5 см.кв.
Першая паласа	ч/б – $1 см.кв. Колер (ня меней за 100 см.кв.) – $2,5 см.кв.	ч/б – $0,9 см.кв.
Радковая рэкляма на паласе "Біржа працы"		5.000 руб. (зьмяшчаецца запар у двух нумарах)
Колер	ня меней за 50 см.кв. – $1	ня меней 20 см.кв. – $1,5 см.кв.
TV–праграма		ч/б – $1 см.кв. колер – $1,5 см.кв. (ня меней за 50 см.кв.)

Замовіць рэкляму можна праз тэлефон 36–76–75 з 10.00 да 20.00 штодня, ці на адрасе: вул.Пуліхава, 29, кв. 61 да 18.00. Пры гэтых коштах ня ўлічваецца выраб арыгінал–макету.

Падпісны кошт 12.000 на месяц
36.000 на квартал

*** Прадугледжаны скідкі на колькасьць выхадаў і плошчу рэклямных аб'яваў**

Падпіска на газэту

"НАША НІВА"

праз пошту і "САЮЗДРУК"
індэкс 63125.

Падпіска празь недзяржаўную сетку дастаўкі
тэлефон 29-22-10 (Цыбульскі Леанід).

НОВЫЯ ВАКАНСІІ Й ПРАЦОЎНЫЯ МЕСЦЫ. МЕНСК

ГРУПА "ПРАЦА БЕЗ СПЭЦЫЯЛЬНАЙ АДУКАЦЫІ"

ПАЛІКЛІНІКА ДЛЯ ДАРОСЛЫХ N32 вул. Голубева, 25, тэл. 71-48-41
Санітарка-мыйніца
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 3 чалавекі. Заробак 360.000 руб.

ІНСТЫТУТ БЕЛДІДЗ ІНЖЫНЭРНА-ДАСЬЛЕДНЫ вул. Леніна, 22,
Электрагазазварнік (газаэлектразварнік).
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Заробак 1.500.000—2.000.000 руб. Зьвяртацца на вул. Гурскага, 5, тэл. 55-44-21

ВУЧЭЛЬНЯ N38 (ПТВ ХАРЧАВІКОЎ) вул. Казінца, 8, тэл. 77-40-16
Прыбіральніца сьмецьцеправодаў
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 280.000 руб.

ДОМ ВЭТЭРАНАЎ РЭСПУБЛІКАНСКІ вул. Купалы, 21, тэл. 29-33-24
Дагпядчык (дворнік)
Сталая занятасьць, няпоўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 127.000 руб. + прэмія.

АБ'ЯДНАНЬНЕ "АХОВА" Кастрычніцкага раённага аддзелу, вул. Магілёўская, 26, тэл. 24-36-12
Сьлесар-рамонтнік аўтамабіляў (аўтасьлесар) 4-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 500.000—600.000 руб.

ДЗІЦЯЧЫ САДОК N209 вул. К.Лібкнэхта, 120, тэл. 56-57-62
Дагпядчык (дворнік)
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны.
Памочніца выхавальніка
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 3 чалавекі. Заробак дамоўны.
Прыбіральніца службовых памяшканьняў
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны.

ДЗІЦЯЧЫ САДОК N457 вул. Мендзялеева, 10, тэл. 35-88-12
Працоўная на кухні
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Адукацыя пачаткова-сярэдняя. Заробак 240.000 руб.
Дагпядчык (дворнік)
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Адукацыя пачаткова-сярэдняя. Заробак 200.000 руб.

ШПІТАЛЬ ЧЫГУНАЧНЫ вул. Каржанеўскага, 4, тэл. 78-21-21
Ліфцёр
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 5 чалавек. Заробак 500.000 руб. З пасьведчаньнем.

КОМПЛЕКС НАВУЧАЛЬНА-ВЫТВОРЧЫ ПТВ-ТЭХНІКУМ пр. Партызанскі, 73, тэл. 45-21-33
Прыбіральніца службовых памяшканьняў
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 219.000 руб.

ГАСПАДАРКА САДОВА-ПАРКАВАЯ (ЛОШЫЦКАЯ) праезд Чыжэўскіх, 10, тэл. 21-13-80
Работнік зялёнага будаўніцтва
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак пагадзінны.

КІРАЎНІЦТВА "ЭНЭРГАСАЦЖЫЛПРАМОНТ" вул. Грушаўская, 85, тэл. 25-41-89
Ліфцёр
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак — швэйцар. Даведкі на тэл. 22-11-62.

ЦЭНТАР "ДАЎГАЛЕЦЬЦЕ" КУЛЬТУРНА-АЗДАРАЎЛЕНЧЫ вул. Жудро, 40, тэл. 55-31-88, 55-67-31
Рабочы на розных працах
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 250.000 руб.

"БУДТЭХПРАГРЭС" СП Старабарысаўскі тракт, 15а, тэл. 64-40-62
Прыбіральніца службовых памяшканьняў
Сталая занятасьць. Усяго 1 чалавек. Сярэдняя, пачаткова-сярэдняя адукацыя. Заробак 350.000 руб. Праца 2 гадзіны.

ЗАВОД "ЛІЦМАШ" вул. Машынабудаўнікоў, 30, тэл. 31-48-57
Газарэзьнік 4 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны (з прэміямі).

УНІВЭРСЫТЭТ ЭКАНАМІЧНЫ (БДЭУ РБ) пр. Партызанскі, 26, тэл. 49-00-44
Сталяр-станочнік 4-5 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 4 чалавекі. Заробак 600.000—700.000 руб.
Сталяр 4-5 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 4 чалавекі. Заробак 600.000—700.000 руб.

БЕЛГЕАДЭЗІЯ БКДА КАРТАГРАФІЧНА-ГЕАДЭЗІЧНАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА вул. Варвашэні, 17, тэл. 34-73-87
Маляр
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Жанчыны. Заробак 1.700.000 руб.

КІРАВАНЬНЕ ВУ "МЕНСКРАМБУД" Першамайскага р-ну, вул. Багратыёна, 62, тэл. 35-55-31
Электрагазазварнік (газаэлектразварнік) 4-5 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 4 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак 1.000.000 руб.

АЎТАБАЗА А/Б ВА "БЕЛСЕЛЬБУД" вул. Бабушкіна, 1, тэл. 98-91-58
Электрагазазварнік (газаэлектразварнік)
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 900.000—1.000.000 руб.

ЗАВОД (ВМЗ) "БЕЛСЕЛЬБУД" вул. Казінца, 11, тэл. 77-50-31
Электрагазазварнік (газаэлектразварнік) 4-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Заробак 1.600.000 руб.

АБ'ЯДНАНЬНЕ "МЕНСКЭНЭРГА" ВА вул. Аранская, 24, тэл. 21-89-28
Цясьляр
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны. Зьвяртацца на тэл. 29-12-03. Паўстаўкі.

ГРУПА СТАНОЧНІКІ

"БУДТЭХПРАГРЭС" СП Старабарысаўскі тракт, 15а, тэл. 64-40-62
Электрагазазварнік (газаэлектразварнік) 5-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 3 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак 1.500.000 руб.

КАМЭРЦЫЙНАЯ ФІРМА "НОК" вул. Кнорына, 55, тэл. 65-13-76
Электрагазазварнік (газаэлектразварнік) 5-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак дамоўны.
Сталяр-станочнік 5-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак дамоўны.
Сталяр 5-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 3 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак дамоўны.

АЎТАБАЗА ВА "БЕЛСЕЛЬБУД" вул. Бабушкіна, 1, тэл. 98-91-58
Сьлесар-рамонтнік паліўнай апаратуры 3-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 900.000—1.000.000 руб.

ЗАВОД (ВМЗ) "БЕЛСЕЛЬБУД" вул. Казінца, 11, тэл. 77-50-31
Сьлесар МЗР (мэханазборных работ) 4-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 6 чалавек. Заробак 1.500.000 руб.

АБ'ЯДНАНЬНЕ "МЕНСКЭНЭРГА" ВА вул. Аранская, 24, тэл. 21-89-28
Сьлесар-сантэхнік
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 1.300.000 руб. Зьвяртацца на тэл. 29-12-03.

"РАМДРЭЎГ" ВРСП вул. Валгаградзкая, 18, тэл. 66-62-28
Сталяр-станочнік
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак ад 1.000.000 руб. З досьведам працы.
Маляр 4-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 8 чалавек. Адукацыя сярэдняя, няскончаная сярэдняя. Заробак дамоўны.

ЗАВОД ЭКСПЭРЫМЭНТАЛЬНЫ РАМОНТНА-МЭХАНІЧНЫ (ЭРМЗ) пас. Калядзічы, вул. Бабушкіна, 18, тэл. 98-93-93, 36-16-80
Сьлесар-гідраўлік
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 1.000.000—1.500.000 руб.
Сьлесар-матарыст
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 1.000.000-1.500.000 руб.
Сьлесар-рамонтнік аўтамабіляў (аўтасьлесар) 3-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 1.000.000—1.500.000 руб.

КІРАЎНІЦТВА НВТК ТРЭСТУ "БЕПРАМБУДСУВЯЗЬ" пас. Калядзічы, тэл. 98-91-40, 98-56-68
Сьлесар-сантэхнік 5-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 1.000.000 руб.
Электрык 5-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 1.000.000 руб.

ВАЙСКОВАЯ АКАДЭМІЯ РБ Уручча, 9-ы кілямэтар, тэл. 69-41-03, 69-42-51
Электраманцёр
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 3 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, сярэдне спэцыяльная. Заробак 800.000 руб. Зьвяртацца на тэл. 69-42-51.

КОМПЛЕКС СПАРТОВА-ТЭХНІЧНЫ "БАРАВАЯ" тэл. 69-56-41
Сьлесар-рамонтнік аўтамабіляў (аўтасьлесар)
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак дамоўны.

ГРУПА СЬЛЕСАРЫ. ЭЛЕКТРЫКІ. ЭЛЕКТРАМАНЦЁРЫ.

"БЕЛСЕЛЭЛЕКТРАСЕТКАБУД" вул. Альшэўскага, 16, тэл. 54-00-27
Электраманцёр
Сталая занятасць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак 1.500.000 руб.

МЕНСКІ ГАДЗІНЬНІКАВЫ ЗАВОД (МГЗ) пр. Ф.Скарыны, 95, тэл. 66-15-71
Сьлесар вытворчасьці дэт. і вузл. сыстэм., вэнтылят., кандыцыян. і г.д. 4-5 ступені.
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 4 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак да 2.000.000 руб.
Сьлесар-рамонтнік
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 5 чалавек. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак 750.000 руб. Рамонт абсталяваньня.

ГАРАДЗКОЕ КІРАЎНІЦТВА БМНК-1 ВА "ЗАПСПЭЦАЎТАМАТЫКА" вул. Гусоўскага, 6, тэл. 52-70-19
Сьлесар кантролю вымяр. прыбор. і аўтаматыкі
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак дамоўны.

МЕНСКАЕ АБ'ЯДНАНЬНЕ МЯСНОЙ ПРАМЫСЛОВАСЬЦІ вул. Казінца, 46, тэл. 78-91-61
Сьлесар-рамонтнік 4-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 1.000.000—1.500.000 руб.

ЭКСПЭДЫЦЫЯ ГЕАФІЗЫЧНАЯ вул. Геалягічная, 117, тэл. 68-13-10
Сьлесар-сантэхнік
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 4 чалавекі. Адукацыя сярэдняя. Заробак 600.000 руб.
Электраманцёр
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 3 чалавекі. Адукацыя сярэдняя. Заробак 600.000 руб.

ЗАВОД (ВЭЗ) НВА "МЭХЖЫВТЭХАБСЛУГОЎВАНЬНЕ" вул. Сьцебянёва, 20, тэл. 75-65-51
Сьлесар МЗР (мэханазборных работ) 5-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 3 чалавекі. Заробак дамоўны.

АЎТАБАЗА МЕНСКАГА "АБЛСПАЖЫВСАЮЗУ" вул. Грушаўская, 123, тэл. 26-39-34
Сьлесар-рамонтнік аўтамабіляў (аўтасьлесар)
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 3 чалавекі. Заробак дамоўны.

УНІВЭРСЫТЭТ ІНФАРМАТЫКІ І РАДЫЁЭЛЕКТРОНІКІ БДУІР (РТІ) вул. П.Броўкі, 6, тэл. 32-31-01
Сьлесар-сантэхнік
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Заробак дамоўны. Зьвяртацца на тэл. 32-70-40

ТЭХНІКУМ ІНДУСТРЫЯЛЬНА-ПЭДАГАГІЧНЫ вул. Матусевіча, 24, тэл. 55-51-43, 55-27-20
Сьлесар кантролю вымяр. прыб. і аўтаматыкі
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 300.000 руб.
Электраманцёр
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак 300.000 руб.
Сьлесар-рамонтнік
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак 500.000 руб.

ФАБРЫКА КАРТАГРАФІЧНАЯ КАМІТЭТУ ГЭЕАДЭЗІІ РБ вул. Валадарскага, 3, тэл. 20-83-44
Сьлесар-рамонтнік
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 3 чалавекі. Заробак дамоўны.
Электраманцёр
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Заробак 800.000 руб.

ІНСТЫТУТ СРОДКАЎ АЎТАМАТЫЗАЦЫІ (МДІСА) пр. Ф.Скарыны, 117, тэл. 64-61-18
Сьлесар вытворчасьці дэт. і вузл. сыстэм., вэнт., кандыц. і г.д. 5-6 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак 1.700.000 руб.
Сьлесар-сантэхнік 5 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак 1.500.000 руб.

ЗАВОД ОПТЫКА-МЭХАНІЧНЫ ІМЯ ВАВІЛАВА (АБ'ЯДНАНЬНЕ "БЕЛОМА") вул. Макаёнка, 23, тэл. 64-15-61
Сьлесар-сантэхнік
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 5 чалавек. Адукацыя сярэдняя. Заробак 1.000.000 руб. Усталяваньне сантэхнічнага абстал.

"СТОРК" ГКМ пр. Машэрава, тэл. 28-55-22
Электрык 5 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак 2.000.000 руб.

ВКП "ДОРЫС" вул. Інжынэрная, 12, тэл. 34-65-42
Сьлесар-рамонтнік
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Заробак дамоўны.
Сьлесар-рамонтнік аўтамабіляў (аўтасьлесар)
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Заробак дамоўны.

ЗАВОД "СПЭЦІНСТРУМЭНТАЎ І ТЭХАБСТАЛЯВАНЬНЯ" вул. Даўгабродзкая, 29, тэл. 38-63-01
Сьлесар-іктрумэнтальнік
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 4 чалавекі. Адукацыя сярэдняя, пачаткова-сярэдняя. Заробак 1.000.000 руб.

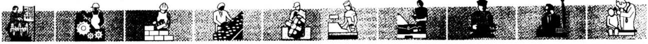
ДОМ ВЭТЭРАНАЎ N1 Менскага гар. аддзелу сац. забесьп., пр. Ракасоўскага, 50, тэл. 38-46-20
Сьлесар-сантэхнік
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 3 чалавекі. Заробак 350.000 руб. Зьвяртацца на тэл. 38-43-21. Абслугоўваньне будынкаў.

ЗАВОД ЖБК ТРЭСТУ "ПРАМБУДМАТЭРЫЯЛЫ" (ПСМ), Шабаны-75, тэл. 44-18-11
Электрык 4-5 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 2 чалавекі. Заробак 1.000.000 руб.

НАВУЧАЛЬНА-ВЫТВОРЧАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА "БЕЛОГ" вул. Гусоўскага, 20, тэл. 54-72-34
Сьлесар-рамонтнік
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 1 чалавек. Адукацыя сярэдняя. Заробак 1.000.000 руб.

"РАМВААЎТА" зав. Асаналіева, 3-3-1, тэл. 75-24-51
Сьлесар-рамонтнік аўтамабіляў (аўтасьлесар)
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 4 чалавекі. Заробак дамоўны. З досьведам працы.

ПРАДПРЫЕМСТВА "РЭТРАСЬВЕТ" вул. Платонава, 41, тэл. 32-03-38
Сьлесар-зборнік 3-4 ступені
Сталая занятасьць, поўны працоўны дзень. Усяго 15 чалавек. Адукацыя сярэдняя. Заробак дамоўны. Зборка асьвятляльнікаў.

Працяг. Пачатак у "Інфарматары" №2

5. ПОПЫТ НА ПРАЦОЎНУЮ СІЛУ

Попытам на працоўную сілу вызначаецца ёмістасьць рынку працы, г.зн. магчымасьць забясьпячэньня працай ахвотных працаваць. У параўнаньні з 1994 годам (у сярэднім за год) попыт на працу амаль не зьмяніўся і склаў 8114 чалавек.

Табліца 6

Попыт на працоўную сілу, чал. 1995

Студзень	9212	4859
Люты	9794	4158
Сакавік	9631	4978
Красавік	9806	6287
Травень	9304	9334
Чэрвень	9709	9843
Ліпень	8387	7331
Жнівень	8706	10574
Верасень	8317	11174
Кастрычнік	6793	11139
Лістапад	4747	9531
Сьнежань	3964	8356
У СЯРЭДНІМ		
1 квартал	9546	4665
2 квартал	9606	8488
3 квартал	8137	9693
4 квартал	5168	9675
за год	8114	8130

Калі разглядаць штомесячную дынаміку попыту, можна адзначыць дзьве тэндэнцыі рознага кірунку: за 1994 г. ён паступова ўзрос з 4859 да 8356 чалавек, г.зн. у 1,7 раза; за 1995 г. — паступова скараціўся з 9212 да 3964 чалавек, г.зн. у 2,3 раза. Больш нізкія паказьнікі попыту былі ў лютым і сьнежні 1993 г., калі ён зьнізіўся да 3407 і 3860 чалавек адпаведна. Рэзкае зьніжэньне попыту на працоўную сілу ў 4-м квартале 1995 г. нельга растлумачыць толькі сэзоннымі ваганьнямі. У значнай ступені гэта вынік пакуль што няспыннага спаду вытворчасьці. Амаль на траціну ў параўнаньні з канцом 1994 г. паменшыўся лік прадпрыемстваў, якія падалі зьвесткі пра патрэбу працоўнае сілы, што сьведчыць аб далейшым пагаршэньні становішча ў эканоміцы.

На нашу думку, галоўны індыкатар адкрытага рынку працы — дынаміка сумарнага попыту на працоўную сілу. Ён складаецца з задаволенага попыту, які вызначаецца лікам прынятых працаўнікоў, і незадаволенага, вызначанага колькасьцю вольных працоўных месцаў.

Табліца 7

	1995 г.	1994 г.	%
Прынята на працу*	17482	102201	115,0
Лік вольных працоўных месцаў (у сярэднім)**	8114	8130	99,8
Сумарны попыт на працоўную сілу	25596	110331	113,8

* — без уліку МП, СП, ТАА, каапэратываў ** — заяўленых у службу занятасьці

Дынаміка ліку прынятых на працу выявіла тэндэнцыю росту. Невялікае памяншэньне незадаволенай часткі сумарнага попыту істотна не паўплывала на ягоную зьмену. У выніку руху складнікаў сумарнага попыту суадносіны паміж імі зьмяніліся нязначна

1995 г. — 93,5% / 6,5%;
1994 г. — 92,6% / 7,4%.
Сумарны попыт узрос на 13,8%.

Цяперашняя дзяржаўная статыстыка працы не дазваляе рэальна ацаніць наяўны сумарны попыт на працоўную сілу, бо фактычна лік прынятых на працу значна большы за той, што дае статыстычная справаздача (ф.№ 1-праца). Незадаволены попыт на працоўную сілу на адкрытым рынку працы таксама значна вышэйшы за попыт на афіцыйным рынку. Пададзеная ў табліцы адзнака сумарнага попыту на працоўную сілу, заснаваная толькі на зьвестках дзяр-жаўнае статыстыкі, крыху скажоная, але ўсё ж дазваляе зрабіць выснову пра ягонае значнае павелічэньне параўнальна з 1994 г. Апрача таго, гэткі падыход да ацэнкі попыту на працоўную сілу дазваляе больш рэалістычна ацаніць разьвіцьцё сытуацыі на рынку працы, скарэктаваць уяўленьне пра яго працэсы, атрыманае на падставе аналізу статыстыкі службы занятасьці.

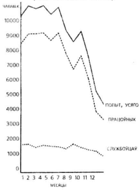
Роля службы занятасьці ў задавальненьні попыту невялікая. Лік працаўладкаваных службай занятасьці ад агульнае колькасьці прынятых на працу складае 4,5%. Гэта значыць, што задавальненьне попыту на адкрытым рынку працы адбываецца пераважна неарганізавана.

Далейшы аналіз дынамікі асноўных паказьнікаў попыту на працоўную сілу падаецца выключна паводле зьвестак статыстычнай службы занятасьці. Як паказаў аналіз, структура попыту на працоўную сілу рэзка зьмянілася і ўжо не адпавядае структуры занятасьці. Сфэра матэрыяльнай вытворчасьці сфармавала толькі 45,8% попыту, невытворчая сфэра — 54,2% супраць 62,7% і 37,3% у сьнежні 1994 г.

Табліца 8
(у працэнтах)

Структура попыту на працоўную сілу на канец году	1995 г.	1994 г.
Попыт на працоўную сілу	100,0	100,0
у тым ліку		
матэрыяльная вытворчасьць	45,8	62,7
невытворчая сфэра	54,2	37,3

Попыт на працоўную сілу ў г. Менску (студзень–сьнежань 1995 г.)

Паводле інфармацыі Менскага гарадзкога цэнтру занятасьці насельніцтва

Працяг у наступным нумары

ЦЭНТРАЛЬНЫ АЎТАМАБІЛЬНЫ РЫНАК. МЕНСК. САКАВІК.

Мадэль	Год выпуску	Кошт
Аўдзі-80 цёмна-зялёны, вэлюр стэрэа	1980	2550$
Аўдзі-80 5 КПП, вэлюр	1980	2500$
Аўдзі-80 белы	1980	2000$
Аўдзі-80 1,6, дызэль 5КПП	1981	2700$
Аўдзі-80 GSL 138 т.км, 1600 куб.см., бэнзын, танав. шкло, люкс, 5 КПП	1981	3000$
Аўдзі-80 TD люкс	1983	2800$
Аўдзі-80 КПП-аўт. срэбны мэталік, вэлюр, 1,8 л, бэнзын, пераходная мадэль	1984	3700$
Аўдзі-80 бэнзын, сіні мэталік, 1,8	1985	4200$
Аўдзі-80 чорны мэталік, дызэль	1986	5100$
Аўдзі-80	1987	5200$
Аўдзі-80 5 цыліндраў	1980	1000$
Аўдзі-100 D	1982	1700$
Аўдзі-100 CDSL 5 цыліндраў, карбюратар, залаты мэталік	1983	5700$
Аўдзі-100 авант., 180 т км	1983	2700$
Аўдзі-100 2,2 л, 140 т.км, срэбны мэталік, люкс	1984	5500$
Аўдзі-100 белы, 1800 куб.см, 5 КПП	1984	5700$
Аўдзі-100 1,8 л, бэнзын, 5 КПП	1985	5600$
Аўдзі-100 128 т.км, срэбны мэталік	1985	5300$
Аўдзі-100 2,2 л	1986	6500$
Аўдзі-200 5 КПП, турбаін'ектар, з/пакет, люкс, шэры мэталік	1982	3700$
Аўдзі-100	1989	8980$
БМВ-525 сіні, не размытнены	1979	1500$
БМВ-518	1980	2100$
БМВ-320 2000 куб.см, сіні, з/люстэркі	1981	2260$
БМВ-520 пераходн., 5 КПП, размытнены	1981	3200$
БМВ-316 срэбны мэталік, вэлюр	1982	2950$
БМВ-316 з/люстэркі, магнітола	1982	2800$
БМВ-520 пераходн., размытнены	1982	3200$
БМВ-520 пераходн., зялёны мэталік, 5 КПП, з/люстэркі, размытнены	1983	3850$
БМВ-520 5 КПП	1983	4300$
БМВ-323 не размытнены	1983	3000$
БМВ-320 зялёны мэталік	1983	4000$
БМВ-318 ін'ектар, з/люстэркі, 2-дзьверны	1983	4300$
БМВ-318 180 т.км, белы, 2-дзьверны	1983	3500$
БМВ-318 2 дзьверны	1983	4300$
БМВ-316 кандыцыянэр, з/люстэркі, шэры мэталік, 2-дзьверны	1984	2800$
БМВ-316 чорны, 2-дзьверны	1984	4500$
БМВ-318 дыплямат, з/люстэркі	1984	2500$
БМВ-320 2-дзьверны, з/люстэркі	1984	4500$
БМВ-323 срэбны мэталік, з/люстэркі, не размытнены	1984	3300$
БМВ-518 4 КПП, ц/з, з/люстэркі, вэлюр	1984	4800$
БМВ-524 TD не размытнены	1985	3500$
БМВ-316 карбюратар, ц/з, магнітола	1985	4500$
БМВ-524 TD 5 КПП, размытнены	1987	4800$
БМВ-732	1984	6000$
БМВ-735	1987	13500$
Вольва-244 турба, бэнзын, 5КПП	1982	4500$
Вольва-240 газ-бэнзын	1983	3400$
Вольва-760GLE TD, 2800 куб.см, бардо, з/пад'ёмнікі, з/люстэрка	1984	6500$
Вольва-244 дызэль, мэталік, 2400 куб.см, з/люстэркі, з/шкло	1984	4500$
Вольва-240 2,3 л, 5 КПП, белы, не размытнены	1985	3200$
Вольва-345 105 т.км, блакітны, 1400 куб.см	1986	3200$
Вольва-340 газ-бэнзын	1987	4700$
Вольва-440 ц/з, 107 т.км	1989	6500$
Вольва-740	1987	7500$
Міцубісі-Паджэра джып	1983	6800$
Нісан-Пэтрал 3,3, белы, 6 цыліндраў, 10 л/100 км, 4 КПП	1983	7000$
Лэндровэр джып, белы	1984	8300$
Нісан-Тэрана 2,7 TD, 5 дзьвераў, з/пакет, танав. шкло	1990	19500$
Додж-Інтэрпід сэдан V6, 3,5 л, гарчычны мэталік, з/пакет, АБС, не размытнены	1993	26000$
Ісузу-Трупэр 5-дзьверны, цёмна-сіні, 2,4 TD	1988	8200$
Лянча-Прызма 1,5 куб.см, 5 КПП, бартавы кампутар	1983	2500$
Лянча-Тэма 2,0 л, турбо, ц/з, з/пакет	1987	6200$
Мазда-323 1,2 л, бэнзын	1982	1600$
Мазда-626 5-дзьверны, 2,0 л, бэнзын, люкс, вэлюр, ц/з, вішня	1982	4500$
Мазда-626	1984	
Мэрсэдэс-230	1978	1800$
Мэрсэдэс-240 D	1978	2850$
Мэрсэдэс-240 D не размытнены	1979	2500$
Мэрсэдэс-200 бэнзын	1979	1700$
Мэрсэдэс-230 130 т.км, 2300 куб.см, бэжавы	1980	5000$
Мэрсэдэс-200 D ц/з, г/з, фаркоп	1980	3300$
Мэрсэдэс-230E 160 т.км, 2000 куб.см, цёмна-зялёны, магнітола	1982	3700$
Мэрсэдэс-190D 180 т.км, 97 т.км, белы, ц/з	1985	8200$
Мэрсэдэс-190 2,6 л, рухавік, спорт. вар., АБС, з/пакет	1987	10500$
Мэрсэдэс-190D сіні мэталік	1988	8300$
Мэрсэдэс-190 5 КПП, 122 т.км, не размытнены	1989	7000$
Мэрсэдэс-190 белы, 2 л, бэнзын	1989	8500$
Мэрсэдэс 124 кодаб, дыплямат, КПП-аўт.	1990	1700$
Опэль-Аскона 2000 куб.см, 2-дзьверны	1980	1100$
Опэль-Аскона бэнзын	1982	2600$
Опэль-Аскона 1,6 л, бэнзын, 5-дзьверны, 4 КПП	1982	2600$
Опэль-Аскона рухавік 1,6 л 1988 г., КПП-аўт., ц/з	1982	2700$
Опэль-Аскона 1,6 л, бэнзын	1983	
Опэль-Аскона 1,3 л, 2-дзьверны	1983	2750$
Опэль-Аскона 1,3 л, 5-дзьверны, бронзавы мэталік	1983	3000$
Опэль-Аскона 5-дзьверны, 5 КПП, з/люстэркі	1983	2000$
Опэль-Аскона 1,6 л, бэнзын, 4-дзьверны, чырвоны	1983	2700$
Опэль-Аскона не размытнены	1984	1200$
Опэль-Аскона размытнены, 1,8 л	1986	3800$
Опэль-Аскона 1,8 л, люк, шэры мэталік	1988	4600$
Опэль-Кадэт 1,3 л, бэнзын, 4-дзьверны, размытнены	1980	2100$
Опэль-Кадэт 5-дзьверны, рухавік 1987 г., 1300 куб.см	1980	1700$
Опэль-Кадэт 1,3 л, чырвоны, вэлюр, нов. АКБ	1980	2000$
Опэль-Кадэт 1,3 л	1980	2200$
Опэль-Кадэт 1,3 л	1981	1350$
Опэль-Кадэт 1,3 л	1981	1900$
Опэль-Кадэт блакітны, не размытнены	1982	1500$
Опэль-Кадэт зялёны, размытнены, 1,3 куб.см	1982	1300$
Опэль-Кадэт-Караван вішня, 5 дзьверны, 1,3Б	1982	2300$
Опэль-Кадэт дызэль, чырвоны, люк, 1600 куб.см	1983	1500$
Опэль-Кадэт 1,3 л, бэнзын, 5-дзьверны	1983	2700$
Опэль-Кадэт 1,3 л, сіні	1983	1300$
Опэль-Кадэт-Караван 130 т.км, 1600 куб.см, сьветла-зялёны	1983	2600$
Опэль-Кадэт 5-дзьверны, 1,3 л, літ. дыскі, размытнены, вішня	1983	2350$
Опэль-Кадэт 3-дзьверны, 1,6D, рухавік 1985 г.	1983	1100$
Опэль-Кадэт 5-дзьверны, 1,3 л, бэнзын, белы, люкс	1984	2500$
Опэль-Кадэт блакітны, бэнзын	1984	2400$
Опэль-Кадэт-Караван дызэль, белы	1985	
Опэль-Кадэт 1,3 л, бэнзын, 3-дзьверны, белы	1985	3200$
Опэль-Кадэт вэлюр, 1,8GSi, з/пакет, 5 КПП, 5-дзьверны, тыт. дыскі, з/таблё, срэбны мэталік, зарэг. у Літве	1985	3500$
Опэль-Кадэт 1,3 л, 5-дзьверны	1985	3800$
Опэль-Кадэт 1,3 л, 5-дзьверны, вішня, не размытнены	1986	2700$
Опэль-Кадэт-Караван	1986	4200$
Опэль-Кадэт сэдан, срэбны мэталік, 4-дзьверны, 5 КПП, бэнзын	1987	5200$
Опэль-Корса 5 л/100 км	1985	2700$
Опэль-Камандор	1978	1000$
Опэль-Амэга 2,3D, 5 КПП, з/люстэркі, не размытнены	1987	5500$
Опэль-Амэга-Караван размытнены	1988	6200$
Опэль-Амэга КПП-аўт., 130 т.км, чырвоны	1988	6500$
Опэль-Амэга	1988	7500$
Опэль-Амэга-Караван размытнены	1988	8200$
Опэль-Амэга газ-бэнзын, шэры мэталік, 5 КПП, размытнены	1988	6400$
Опэль-Рэкорд белы, 2,0 л, бэнзын	1978	2500$
Опэль-Рэкорд E 2,0 л, не размытнены	1979	1350$
Опэль-Рэкорд 2,0 л, КПП-аўт.	1980	2200$
Опэль-Рэкорд	1980	1500$
Опэль-Рэкорд 2000 куб.см, белы, 4-дзьверны	1980	2150$
Опэль-Рэкорд вэлюр	1981	2100$
Опэль-Рэкорд	1981	1500$
Опэль-Рэкорд-Караван 2,3D, блакітны	1981	2300$
Опэль-Рэкорд 2000 куб.см, бэжавы	1982	1800$
Опэль-Рэкорд 2,3D	1982	1500$
Опэль-Рэкорд перах., 1,8 л, карбюратар, шэры мэталік	1983	3800$
Опэль-Рэкорд	1984	4600$
Опэль-Рэкорд-Караван 112 т.км	1984	3800$
Опэль-Рэкорд 94 т.км, 2300 куб.см, шэры мэталік	1985	3500$
Опэль-Рэкорд ін'ектар, 2,2 л, КПП-аўт., вэлюр	1985	4000$
Опэль-Рэкорд 2,3D, КПП	1986	3400$
Опэль-Рэкорд КПП-аўт., 2,0 л, размытнены	1986	3900$
Опэль-Сэнатар 2,5i, размытнены	1984	3500$
Пэжо-205 190 т.км, 1360 куб.см, сіні	1984	3500$
Пэжо-305 1,4 л, срэбны мэталік	1984	2900$
Пэжо-305D	1984	2800$
Пэжо-305 84D	1984	2800$
Пэжо-305 1,5 л, бэнзын	1986	2750$
Пэжо-405 не размытнены	1988	4500$
Пэжо-405 бэжавы	1989	5200$
Пэжо-405 белы, з/пакет, ц/з	1993	10000$
Пэжо-505 2,5 л, 5 КПП	1983	3850$
Пэжо-505 дызэль, брунэтны	1985	3200$
Рэно-5 1,4 л, 5-дзьверны	1981	1800$
Рэно-11 1,6D, 5-дзьверны, вішня	1984	3200$
Рэно-11 бэнзын, размытнены	1984	3000$
Рэно-21 мэталік	1989	6300$
Рэно-25 2,0 л, газ-бэнзын, ц/з, з/шкло	1985	3900$
Сытраен BX-14	1983	3200$
Сытраен BX-16	1988	2400$
Сытраен BX-16	1988	2400$
Сытраен BX-19 TRD, вішня, з/пакет	1984	2700$
Сытраен BX-119 TRD, 164 т.км, 1900 куб.см, белы, з/шклопад'ёмнік	1986	3900$
Сытраен-Віза 157 т.км, 1,7 куб.см, дызэль	1985	3600$
Стын-Ровар не размытнены	1986	2800$
Субару-Легасі комбі, поўнапрыводны, 4x4, бэнзын, 5-дзьверны, мэталік	1984	4200$
Таёта-Карола 1,8 л, бэнзын	1980	1500$
Таёта-Карола дызэль, 1,8 л, рухавік 1990 г., 5 КПП, фаркоп, не размытнены	1983	2700$
Таёта-Карола дызэль, 1,8 л, белая, 5 КПП, сэдан	1986	3600$
Таёта-Хайс дызэль	1985	3600$
Фіят-Крома	1987	4500$
Фіят-Крома 2,0i, турба, люк, 140 т.км., кандыцыянэр, ц/з, СС, СП	1988	6800$
Фіят-Крома 2,0i, турба, 140 т.км, люк, кандыцыянэр, ц/з, СС, з/пакет	1988	6800$
Фіят-Рытма не размытнены	1984	1600$
Фіят-Рытма 1500 л, бэнзын, срэбны мэталік, 5 КПП, размытнены, з/шклопад'ёмнік	1988	3000$
Фіят-Тыпа з/пакет	1988	5200$
Фіят-Уна дызэль, 1,3 л	1984	2200$
Фіят-Уна 1,5 л, 5 КПП, 5-дзьверны	1987	3200$
Фіят-Уна дызэль, 1,7D	1987	4800$
VW-Гольф 1,6D, 5-дзьверны, чырвоны	1980	2250$
VW-Гольф дызэль, люк	1980	2200$
VW-Гольф дызэль, люк	1980	2250$
VW-Гольф 1,6D, КПП-аўт.	1983	2400$
VW-Гольф GTI 16 кляпанаў, кампутар, 3-дзьверны	1986	5300$
VW-Гольф дызэль	1981	800$
VW-Гольф-1 5-дзьверны, 1,5 л	1982	2550$
VW-Гольф-2 1,3 л, бэнзын, 3-дзьверны, 84 т.км, вішня	1984	3900$
VW-Гольф-2 1,6D, вішня, люк, 3-дзьверны, сыгналізацыя, 5 КПП	1985	4300$
VW-Гольф-2 1,6D, 5 КПП, вэлюр	1987	5100$
VW-Гольф-2 1,6D, дыскі, вэлюр, размытнены	1897	5100$
VW-Гольф-3 4-дзьверны, белы, 1,8 л, 67 т.км, магнітола, размытнены	1992	11500$
VW-Джэта 1300 куб.см, 140 км, 4-дзьверны	1981	2700$
VW-Джэта	1983	2600$
VW-Джэта 1,6 рухавіка, 2-дзьверны, люк, 120 т.км, вішня	1983	3000$
VW-Джэта 1,6D, 5 КПП	1983	3400$
VW-Джэта	1983	2500$
VW-Джэта 120 т.км, мэталік	1984	4000$
VW-Джэта TD не размытнены	1986	3300$
VW-Джэта	1988	4200$
VW-Джэта-2 2-дзьверны, вішня, бэнзын	1987	5200$
VW-Пасат размытнены	1978	1300$
VW-Пасат размытнены	1981	950$
VW-Пасат унівэрсал, зялёны	1980	1550$
VW-Пасат жоўты, не размытнены	1982	2000$
VW-Пасат 1,6D, размытнены	1982	1800$
VW-Пасат 63 т.км, 1600 куб.см, 5 КПП, сэдан, магнітола, не размытнены	1982	3300$
VW-Пасат унівэрсал, 1,6 л, бэнзын, размытнены	1982	2900$
VW-Пасат 5 КПП	1982	2200$
VW-Пасат белы	1983	2500$
VW-Пасат 1,6 л, сьпелая вішня, люк, 5 КПП	1984	3900$
VW-Пасат бэнзын, 1,8 л, люк, 5 КПП, вэлюр, салатовы мэталік	1984	4500$
VW-Пасат 1600 куб.см, 96 т.км, магнітола, сыгналізацыя, унівэрсал	1984	3400$
VW-Пасат 1,6D, 5 КПП	1984	2600$
VW-Пасат белы, хэтчбэк	1984	3000$
VW-Пасат белы, хэтчбэк	1984	3000$
VW-Пасат унівэрсал, 1,6 л, бэнзын, вішня	1985	3700$
VW-Пасат 1,6 л, бэнзын, сэдан, не размытнены	1987	3300$
VW-Пасат 102 т.км, 1,8 куб.см, бэнзын, срэбны мэталік, 5 КПП, сэдан	1991	11700$
VW-Пасат 1,8 л, бэнзын, 80 т.км, ц/з	1991	12500$
VW-Сантана дызэль	1983	3900$
VW-Сантана 1,8 л, карбюратар, вішня	1984	3800$
Форд-Мандэо 7 т.км, чырвоны	1995	19000$
Форд-Арыён 1,6D	1985	4400$
Форд-Арыён	1984	3300$
Форд-Скорпія не размытнены	1986	4500$
Форд-Скорпія АБС, стэрэа, сыгналізацыя	1985	4200$
Форд-Скорпія 2,8 л, вішня	1986	5300$
Форд-Скорпія	1986	4200$
Форд-Скорпія шакалядны мэталік	1986	4600$
Форд-Скорпія люк, АБС, не размытнены	1986	4200$
Форд-Скорпія вішня, 2,8 л, з/пакет, стэрэа	1986	5600$
Форд-Скорпія 2,5D	1986	6300$
Форд-Скорпія шакалядны мэталік	1986	4600$
Форд-Скорпія АБС, ц/з, стэрэа, не растаможаны	1987	4550$
Форд-Сьера маціцовы мэталік, 1,6L, квадрасыстэма	1982	3290$
Форд-Сьера хэтчбэк, 1,6 л, маціцова-салатавы мэталік, квадрасыстэма	1982	3290$
Форд-Сьера 2,3D, зь нерабочой галоўкай блёку	1983	2000$
Форд-Сьера пікап	1983	2950$
Форд-Сьера 2,0 л, бэнзын, 5 КПП, 5-дзьверны	1983	3500$
Форд-Сьера 5-дзьверны, сіні мэталік, 1,6 л, бэнзын	1983	2200$
Форд-Сьера 1,6 л, 5-дзьверны	1983	3500$
Форд-Сьера унівэрсал 2000 куб.см, ц/магнітола	1983	3200$
Форд-Сьера 120 т.км, белы, люк, 2300 куб.см, 5 КПП, 3-дзьверны	1984	3000$
Форд-Сьера 2,3D, унівэрсал, рухавік 1986 г., 90 т.км, фаркоп, белы, 5 КПП	1984	4200$
Форд-Сьера 2,0 л, шэра-зялёны мэталік, 5-дзьверны, КПП-аўт., танав. шкло	1984	3600$
Форд-Сьера 1,6 л, 4 КПП, белы	1984	3800$
Форд-Сьера люкс, з/люстэркі, з/шкло, 5 КПП, ц/з, мэталік, вэлюр	1984	3600$
Форд-Сьера 1,6 л	1984	1500$
Форд-Сьера унівэрсал	1984	4200$
Форд-Сьера 3-дзьверны, 2,0 л, бэнзын, сьветла-бэжавы	1985	2500$
Форд-Сьера дызэль, люк, фаркоп, 102 т.км, зь Нямеччыны	1985	4200$
Форд-Сьера 2,3D, люк	1985	4700$
Форд-Сьера 5-дзьверны, 130 т.км, 1,8 л	1985	4100$
Форд-Сьера дызэль, цёмна-сіні мэталік, 5 КПП, 3-дзьверны, ц/магнітола	1986	4900$
Форд-Сьера размытнены, белы, 89 т.км	1986	3900$
Форд-Сьера 2,3D	1987	4500$
Форд-Сьера ўнівэрсал, 2,3D, фаркоп, люк	1987	5500$
Форд-Сьера сэдан, ц/з, люк, магнітола	1988	6500$
Форд-Сьера 2,3D, цёмная вішня, сыгналізацыя, ц/з, люк	1989	7700$
Форд-Таўрус	1981	2500$
Форд-Таўрус, сьпелая вішня	1988	8000$
Форд-Фіеста, чырвоны	1980	1500$
Форд-Фіеста, чырвоны, не размытнены	1985	1400$
Форд-Эскорт XR-3I, 5 КПП, 130 т.км, ін'ектар, сьветлы мэт., спорт. вар., тэст-кампутар	1984	4000$
Хонда-Сывік, сьпелая вішня	1985	3500$
Хёндай-Поні, чырвоны, 32 т.км	1992	8950$
ВАЗ-2101, 1300 куб.см бэжавы	1972	650$
ВАЗ-2101, белы	1973	1150$
ВАЗ-2101	1974	1400$
ВАЗ-2105, газ-бэнзын	1975	2000$
ВАЗ-2101, чырвоны	1976	1800$
ВАЗ-2101	1980	2000$
ВАЗ-21011, 1300 куб.см, чорны, 100 т.км	1981	1900$
ВАЗ-21011	1989	1500$
ВАЗ-21013, 170 т.км, 120 куб.см рубін	1985	2400$
ВАЗ-21013	1986	1900$
ВАЗ-2102, сьпелая вішня	1982	2700$
ВАЗ-2102, 1300 куб.см,	1982	2400$
ВАЗ-2102, 23 т.км	1985	3000$
ВАЗ-2103	1976	2590$
ВАЗ-2103, 90 т.км, 1500 куб.см вішня	1976	2600$
ВАЗ-2104	1986	2400$
ВАЗ-21043, 1500 куб.см, 5 КПП	1987	3900$
ВАЗ-21043, белы, 7 салён, 5 КПП, 5 т.км	1995	6500$
ВАЗ-2105, софары, рээкспарт	1988	3300$
ВАЗ-2105, 69 т.км	1991	4500$
ВАЗ-21053, 1500 куб.см, белы	1983	2200$
ВАЗ-21053, чырвоны	1984	2600$
ВАЗ-21053, 1500 куб.см, 4 КПП	1996	5850$
ВАЗ-2106	1977	1700$
ВАЗ-2106, 100 т.км	1985	3000$
ВАЗ-2106	1986	1800$
ВАЗ-2106, зялёны	1987	3500$
ВАЗ-21061, газ-бэнзын, бэжавы	1981	2200$
ВАЗ-21063, новы, бэжавы	1995	5900$
ВАЗ-21063, чырвоны	1984	2800$
ВАЗ-2107, 1500 куб.см, бэжавы	1987	3500$
ВАЗ-2107, 3 т.км, 1500 куб.см, 5 КПП, вішня	1995	6500$
ВАЗ-21074, 1600 куб.см	1991	4200$
ВАЗ-2108, новы, вішня	1995	6300$
ВАЗ-2108	1986	2800$
ВАЗ-2108, белы, 5 КПП	1988	3950$
ВАЗ-2108, 5 КПП, бэжавы	1991	4500$
ВАЗ-2108	1992	4750$
ВАЗ-2108, 1300 куб.см, 5 КПП, 32 т.км, чырвоны	1992	5600$
ВАЗ-2109, 5 КПП, 38 т.км, белы	1992	5200$
ВАЗ-2109, 5 КПП, 1,3 л.	1993	5100$
ВАЗ-21099, новы, чырвоны, 1500 куб.см	1996	8500$
ВАЗ-2121 "Ніва", бэжавы	1987	3100$
ВАЗ-2121, 5 КПП	1988	3800$
ВАЗ-2121 "Ніва"	1988	3700$
МАСКВІЧ, ІЖ		
М-412, рухавік з 408	1972	1000$
М-412	1972	500$
М-412	1979	600$
М-2140, чырвоны	1977	1100$
М-2140	1981	1000$
М-2140	1985	1750$
М-2140, 90 т.км	1986	1650$
М-2141, без прабегу		5300$
ІЖ-КОМБІ, 120 т.км, 1500 куб.см	1974	1100$
ІЖ-2715, 15 т.км, бэжавы	1992	3200$
ГАЗ-"Волга"		
ГАЗ-2411	1987	2800$
ГАЗ-31029, шэры	1995	8300$
ЗАЗ		
ЗАЗ-968М, 40 л.с., 48 т.км	1992	450$
Таўрыя	1990	2000$
Таўрыя	1991	2350$
Таўрыя, 15 т.км	1993	2600$

Кошты на некаторыя золчасткі

Да Аўдзі-80, VW-Пасат, Опэля — падшыпнікі, пярэдняя ступіца — 20—30$; задняя ступіца — 5—10$; шрусы — 35—60$; амартызатар — 25-45$; сьвечкі запальваньня — 1,3—1,8$

Да БМВ-3, 1983-91г.: заднія амартызатары — 40$, пракладка ГБЦ 2,0л. (Нямеччына) — 25$, шаровыя наканечнікі — 15$, тэрмастат — 20$

Да Мэрсэдэсу 123, 116 кодаб — пярэднія газав. амартызатары (Нямеччына) — 45$, калодкі тармозныя, поршневыя кольцы — 65$, калодкі ўкладышоў першага рамонту — 70$.

Да Мэрсэдэсу 190, 200, 230, 200D, 250, 124, 201 кодаб — пярэднія амартызатары (Нямеччына) — 75$, пракладка ГБЦ 2,0 л. бэнзынавая (Нямеччына) — 35$.

Да Опэля-Асконы: пярэднія амартызатары (Ангельшчына, Нямеччына) — 40—45$, пракладкі да рухавіка, шрус — 75$

Да Опэля-Рэкорду 84 г.в.: стырновы рэдуктар зь цягамі — 50$

Да Таёты-Сэліка: літыя дыскі з гумай "Гранд-пры М-3" (Японія) 1 шт.-150$

Да Фіяту-Крому: задні бампэр — 100$, бэнзынавая помпа (эл.) — 120$, помпа г/у — 80$

Да Фіяту-Тыпу, Фіяту-Тэмпра: бакавое левае люстэрка — 45$, пракладка паддону 1,6 л. бэнзын — 8$

Да Форду-Сьеры: заднія амартызатары (Нямеччына) — 40$, камплект пракладак, калодкі тармозныя, м/с каўпачкі, падшыпнік ступіцы (Нямеччына) — 12$

Да Форду-Эскорту 1983—90г.: пярэдні амартызатар (Нямеччына) — 5$, пракладка ГБЦ 1,1 л. бэнзын — 12$, накрыўка на бэнзабак — 12$, калодкі тармозныя пярэднія — 16$

Акумулятар VARTA — 55 А*ч (Нямеччына) — 55$

ШТО АЗНАЧАЕ СПЭЦЫЯЛЬНАЕ МАРКІРАВАННЕ

Мільёны людзей імкнуцца набыць экалягічна чыстыя прадукты, адначасна пазьбягаючы пакупкі рэчаў, якія могуць нашкодзіць навакольнаму асяродзьдзю.

Спэцыяльная марка, нанесеная на пакунак, часта інфармуе спажыўца ня толькі пра бясьпеку прапанаваных тавараў. У шэрагу прыхільнікаў чысьціні першае месца займае, бадай, Нямеччына. Тут яшчэ ў 1978 г. упершыню зьявіўся

мал. 1

знак "Блакітны Анёл" (мал. 1), цэнтральная постаць якога запазычаная з эмблемы Праграмы АЗН у пытаньнях навакольнага асяродзьдзя. Сёньня сымбалем "экалягічна чысты прадукт" адзначана каля 5000 назваў вырабаў, што выпускаюцца ў ФРГ. На жаль, яны рэдка трапляюць на расейскі рынак.

Затое значна часьцей у нашай краіне сустракаюцца нямецкія тавары, на пакунку якіх намаляваная "Зялёная кропка" (мал. 2) — сымбаль

мал. 2

таго, што вытворчасьць гэтага прадукту экалягічна чыстая, а сама тара перапрацоўваецца.

Аналягічнае значэньне мае знак "рэсайклінгу" (мал. 3а), які сустракаецца на вырабах ЗША, Вялікабрытаніі, скандынаўскіх і іншых краінаў.

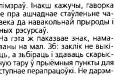
Ім пазначаюцца, напрыклад, тазы, бакі, бутэлькі, кантэйнэры з

мал. 3а

палімэраў. Інакш кажучы, гаворка ідзе пра ашчаднае стаўленьне чалавека да навакольнай прыроды і ейных рэсурсаў.

На гэта ж паказвае знак, намаляваны на мал. 3б: заклік не выкідаць, а зьбіраць і здаваць скарыстаную тару ў прыёмныя пункты для наступнае перапрацоўкі. Не дарэмна ж гэтыя два знакі стаяць поруч! Часам нешта падобнае трапляецца і на пакунку айчынных тавараў,

мал. 3б

да прыкладу, на пакетах з малочнымі і кісламалочнымі прадуктамі й сокамі. На жаль, дасьведчаныя людзі не бяз горычы сьцьвярджаюць, што такі "расьпісны" пакунак — апошні водгалас тавараў са Скандынавіі.

Як вядома, у 1985 г. была прынятая Венская канвэнцыя аб ахове азонавага слою, які абараняе жывыя арганізмы на Зямлі ад шкоднае радыяцыі, якая сыходзіць ад Сонца. Гэтай падзеі папярэднічала старраннае вывучэньне выяўленых у атмасфэры "азонавых дзірак". Высьветлілася, што адна з галоўных прычынаў іхнага зьяўленьня — шырокае выкарыстаньне зямлянамі фрэонаў, якія разбуральна ўплываюць на азонасфэру. З улікам гэтага краіны-ўдзельніцы Канвэнцыі вырашылі рэзка скараціць выпуск апаратаў (бытавых лядоўняў у тым ліку) і мэханізмаў (напрыклад, прамысловых кампрэсараў), у якіх выкарыстоўваецца фрэон. А экалягічна чыстыя прыборы мар-

мал. 4

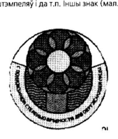
куюць знакам, што выяўлены на мал. 4, альбо блізкім да яго.

Разам з экалягічнымі знакамі, якія ўжываюцца ў міжнароднай альбо нацыянальнай практыцы, асобныя фірмы ствараюць уласныя эмблемы экалягічнае чысьціні. І такіх сымбаляў досыць шмат. Адзін зь іх (мал. 5) належыць кампаніі

мал. 5

"Schwan Stabilo", якая спэцыялізуецца на вырабе пісьмовых прыналежнасьцяў, а таксама маркераў, штэмпеляў і да т.п. Іншы знак (мал.

мал. 6

6) зьмяшчаецца на "чыстыя" пральныя аўтаматы, посудамыйныя машыны, што прадаюцца пад гандлёваю маркаю "Foron".

ЯК ПРАДАЦЬ КВАТЭРУ?

Найгоршым ворагам у гэтай справе часьцей за ўсё бываем мы самі. Таму трэба падбаць пра тое, каб пакупнік атрымаў найлепшыя ўражаньні пры аглядзе кватэры.

Перш чым прымаць наведнікаў, старанна ўсюды прыбярыце.

Выкіньце старыя і непатрэбныя рэчы, памыйце дзьверы і вокны, забярыце з калідору курткі й паліто, каб ён здаваўся шырэйшым.

Абавязкова прыбярыце на кухні ды ў ваннай. Ад іхнага выгляду шмат у чым залежыць ацэнка ўсяе кватэры. Гара тлустага посуду ў мыйні і брудная бялізна, што валяецца ў ваннай, ствараюць найгоршыя ўражаньні.

Калі да Вас прыйшлі ўвечары, запаліце ўсюды сьвятло — на знак запрашэньня. Пакупнік зможа лепш агледзець кватэру і пазбавіцца ад падазрэньняў, што Вы хочаце схаваць нейкія хібы.

Пакіньце спробы нешта замаскаваць. Калі Вы схаваеце пад дыванОМ паркет, што рассыпаецца, пакупнік можа лёгка гэта выкрыць — папросту зазірнуўшы пад дыван. А ў выніку страціце давер.

Шчыра адказвайце на ўсе пытаньні, нават пра хібы. Той факт, што вокны кепска зачыняюцца, мае мінімальны ўплыў на кошт. Разам з тым, шчырасьцю Вы заваюеце сымпатыю.

Падкрэсьлівайце ўсе выгоды Вашае кватэры: сонечны бок, зручнае разьмяшчэньне пакояў, прыгожыя, спакойныя ваколіцы, блізкасьць да крамаў і г.д. Вашым плюсам гэтаксама можа быць згода хутка пакінуць кватэру альбо калі Вы пагодзіцеся на растэрмінаваньне аплаты. Большасьць пакупнікоў зазвычай наракае на хібы, праўдзівыя і прыдуманыя. Пры гэтым яны маюць на мэце адзінае — як найболей зьнізіць кошт.

Не гнявіцеся. Будзьце разважлівыя і спакойныя. Нагадайце ім, што сярэднія рынкавыя кошты актуальныя для кватэраў сярэдняе якасьці. Ідэальныя кватэры каштуюць нашмат болей. Таму брудныя сьцены альбо падзёрты паркет ня можа быць падставаю для памяншэньня кошту. Сустракаюцца таксама выпадкі, калі госьці ажно празьмерна ветлівыя і выхаваныя. Яны хваляць кватэру і просяць не сьпяшацца з продажам, бо "абавязкова купяць". Аднак найчасьцей гэта сьведчыць пра тое, што яны ў падвойным тэмпе пачнуць шукаць іншыя прапановы ("ужо маю добры варыянт, а раптам знайду яшчэ лепшы"). У такім разе варта як найхутчэй дамовіцца пра падпісаньне папярэдняй дамовы куплі-продажу.

Памятайце, што ў аб'яве альбо прапанове агенцтва трэба напісаць большы кошт, чым той, на які Вы разьлічваеце — будзеце мець што саступаць. Разам з тым пачатковы кошт не павінен залішне розьніцца ад сярэднярынкавага. Калі ён будзе залішне высокі, адарваны ад рэаліяў, дык можа нават не знайсьціся ахвотнікаў агледзець кватэру.

Дамаўляючыся пра продаж, не забудзьцеся зазначыць, што пакупнік аплочвае ўсе зьвязаныя з гэтым выдаткі. Так зазвычай і робіцца, але закон гэта не рэгулюе. Калі не сказаць пра гэта наперад, падчас падпісаньня дакумэнтаў пакупнік зьдзівіцца і скажа: "Як гэта? Я меркаваў, што выдаткі дзелім пароўну". Продажу ў такім разе можа не атрымацца. І апошняе: калі, напрыклад, Вы хочаце прадаць кватэру за 40 тысячаў даляраў, а пакупнік пасьля доўгіх размоваў прапануе 39 з паловай і ні даляра болей, — згаджайцеся. Розьніца невялікая, а наступнага пакупніка можаце прачакаць вельмі доўга, губляючы і час, і нэрвы, і грошы. Бо праз месяц, у выніку інфляцыі, кожны даляр будзе ўжо каштаваць менш.

Пер. Пятро Рагойша GW

ЯК КУПЛЯЦЬ КВАТЭРУ

Пасярэднікі распавядаюць анэкдот пра пакупніка, што абышоў 50 кватэраў. І ўрэшце прыйшоў да высновы, што найлепшая была трэцяя. Аднак калі ён вырашыў яе купіць, высьветлілася, што яе ўжо даўно як прадалі. Што ж трэба мець на ўвазе, каб купіць нядорага прыстойную кватэру?

Жыльлё купляецца разам з ваколіцамі. Разам з кватэраю Вы выбіраеце мікрараён, суседзяў і г.д. Нават у найлепшай кватэры Вам будзе няўтульна, калі да бліжэйшае крамы трэба йсьці чвэрць гадзіны, а за сьцяною месьціцца прытон. Таму зарыетнуйцеся, як далёка ад прапанаванае Вам кватэры крама, школа, аўтобусны прыпынак. Пацікаўцеся, ці будзе дзе бавіцца дзецям, ці ёсьць месца для стаянкі аўтамабіля.

Прыглядзьцеся да пад'езду і лесьвіцаў, ліфтоў. Размаляваныя, брудныя сьцены ды столь могуць сьведчыць пра тое, што ў доме жывуць п'яніцы ці хуліганы. Паразважайце, як будзе выглядаць гэты раён праз колькі гадоў. Непрэстыжныя раней месцы пасьля пабудовы мэтро часам становяцца вельмі моднымі, а кошт жыльля імгненна ўзрастае. Калі паблізу заканчваецца пабудова вялікага супэрмаркету альбо адміністратыўнага будынку — добра. Аднак калі дом мяжуе з касьцёлам, лічыце, што кожнае раніцы Вас будуць будзіць званы. Кватэру найлепш аглядаць днём. Тады Ваш візыт менш будзе абцяжарваць гаспадароў. Пры дзённым сьвятле заўважныя таксама ўсе ейныя хібы ды вартасьці.

Кожная кватэра мае свае недахопы. Падчас агляду трэба іх выявіць, каб ня мець клопатаў у будучыні. Няшчыльныя вокны альбо благая сантэхніка ня ёсьць яшчэ падставаю для таго, каб адмаўляцца ад куплі. Але Вы будзеце валодаць дасканалым аргумэнтам на карысьць зьніжэньня кошту. Спраўдзіце, ці не пакрыўленыя вокны ці зачыняюцца дзьверы. Зьвярніце ўвагу на паркет. Калі скрыпіць, — у будучыні можа адклеіцца ад асновы і Вам давядзецца перакладаць яго наноў. Абавязкова (гэта сапраўды вельмі важна) праверце напор вады ў кранах, адкруціўшы іх да канца.

У некаторых дамах, асабліва высокіх, жывецца амаль што як у Сахары, бо вада ледзьве цурчыць. Трубы могуць таксама працякаць (пра гэта сьведчыць іржа, што праступае праз фарбу на трубах і калярыфэры). Калі ж вада сыходзіць з ванны ці мыйні павольна, гэта значыць, што трубы маюць малую праходнасьць. Замяніць іх бывае часам вельмі складана, а то й немажліва.

Не турбуйцеся з-за драпінаў на падлозе ці плямаў на сьценах. Практычна кожная кватэра, што была ва ўжытку, патрабуе афарбоўкі й цыкляваньня. Кошт такога рамонту не такі ўжо й высокі. Важнейшы стан кухні, ваннай і прыбіральні. Звычайна рамонт там каштуе значна даражэй.

Прыглядзьцеся таксама, ці не гуляюць па кватэры прусакі ды іншая брыдота. Залепленае вэнтыляцыйнае вакенца ці атрута, пакладзеная ў кухні, дадуць Вам падказку. Аглядаючы кватэру, заўсёды спрабуйце ўявіць, як бы яна выглядала, калі б тут жылі Вы. Не зважайце на непрыстойныя плякаты на сьценах, ружовы будуар, недарэчную мэблю — усё гэта можна абсталяваць на свой густ. Зьвярніце ўвагу на тое, ці выгодная кватэра геамэтрычна. Ці здолееце Вы размясьціць шафы, ці будзе дарэчы ў кухні старая мэбля? І ў гэтым выпадку варта падумаць пра будучыню: што будзе, калі сын захоча мець уласны пакой? Альбо праз пяць гадоў дзеці зьедуць адсюль і кватэра стане задужа вялікай?

Абавязкова даведайцеся, колькі складаюць выдаткі на ацяпленьне, ваду, электрычнасьць. З часам гэта можа быць Вам задорага. Калі кватэра Вам не падыходзіць, шчыра скажыце пра гэта гаспадару. Гэта нічога не каштуе, дый навошта ўводзіць чалавека ў зман? Калі ж, наадварот, Вы надумаліся купіць жыльлё — тут рэч больш складаная. Не наракайце няспынна на хібы кватэры, бо гэта можа ўрэшце раззлаваць прадаўца. Ня трэба, аднак, залішне радавацца. Гаспадар, убачыўшы ў вашых вачах захапленьне і пачуўшы пахвалы, ніколі ня зьнізіць кошт. Найлепей ствараць уражаньне чалавека, што зацікавіўся купляю, але яшчэ няпэўна. Будзьце мілыя, сымпатычныя, аднак размаўляйце сур'ёзна. Нават калі сума, названая гаспадаром, Вам падыходзіць і адпавядае вартасьці кватэры, пастарайцеся ўпрошваць як мага болей. Прадавец спачатку хоча больш, чым сапраўды спадзяецца атрымаць. І, як правіла, згаджаецца на пэўнае зьмяншэньне.

Звычайна канчатковы кошт на 5—10 працэнтаў ніжэйшы за пачатковы. Як схіліць гаспадара да зьніжэньня кошту? Зазвычай пакупнік пералічвае праўдзівыя і выдуманыя недахопы, прыводзіць узятыя з галавы кошты рамонту і г.д. Гэта не заўжды вынікова: гаспадар можа знэрвавацца, а Вы ставіце сябе ў цяжкую сытуацыю: калі так марудзіш, дык ці купіш урэшце? Аднак ня трэба замоўчваць хібы. Наадварот: першы альбо апошні паверх, несымпатычныя суседзі, нясонечны бок, занядбаная кухня альбо ванная — усё гэта падставы для зьніжэньня кошту ў параўнаньні зь сярэднярынкавым. Разам з тым майце пачуцьцё меры.

Абавязкова паразважайце пра свае перавагі. Што Вы можаце прапанаваць гаспадару? У чым можаце быць лепшыя ад іншых магчымых пакупнікоў? Калі, напрыклад, маеце грошы ўжо зараз — ня трэба перад гэтым прадаваць ранейшую кватэру — Вы ідэальны пакупнік. Хуткасьць афармленьня дамовы дае Вам права ў кожны момант патрабаваць зьніжэньня кошту. Калі прадавец яшчэ не знайшоў для сябе іншае жыльлё, Вашым плюсам будзе цярплівасьць. Паабяцайце, што засеіліцеся толькі, напрыклад, праз тры-чатыры месяцы. Але патрабуйце тады чагосьці назамен: альбо разьлічвацца пасьля засяленьня (а датуль грошы могуць даваць працэнты ў банку), альбо памяншэньня кошту.

Вельмі часта зьмена кватэры цягне за сабою зьмену мэблі: напрыклад, старую шафу не ўдаецца добра паставіць у новай кухні. Купляючы жыльлё, даведайцеся, ці пагодзіцца гаспадар пакінуць у кватэры штонебудзь з мэблі. Часам яе можна атрымаць за сымбалічную даплату. На жаль, здараюцца выпадкі, калі гаспадар назваў вялікую суму і не зважае на ўсе Вашыя аргумэнты. Ня хоча нават размаўляць пра зьніжэньні. Што рабіць у такім разе? Парада простая: калі кватэра сапраўды цудоўная і вельмі Вам падабаецца — купіце.

Калі ж толькі "больш-менш" — пашукайце што іншае.

Пер. Пятро Рагойша

ДЗЯРЖАЎНЫЯ НАВУЧАЛЬНЫЯ ЎСТАНОВЫ

Акадэмія кіраваньня пры Кабінэце Міністраў Рэспублікі Беларусі

Адрэса: 220001, г. Менск, вул. Маскоўская, 17
Тэл.: 25-49-72, 26-37-41
Факс: 25-59-70
Рэктар: Шрубенка Анатоль Рыгоравіч, доктар эканамічных навук (26-37-45)

Прыём:

Спэцыяльнасьць	Спэцыялізацыя
дзяржаўнае кіраваньне (в; н/з);	кіраваньне й арганізацыя дзяржаўнае службы; стратэгічнае кіраваньне эканамічнымі працэсамі; міждзяржаўныя эканамічныя зносіны; арганізацыя сувязяў з грамадзкасьцю
арганізацыя й кіраваньне міжнароднай эканамічнай дзейнасьцю (в; н/з);	
міжнароднае права (н/з на базе вышэйш. юрыд. адукацыі);	
эканоміка й кіраваньне вытворчасьцю (в; н/з);	эканоміка й кіраваньне прадпрыемствам; інфармацыйнае забесьпячэньне кіраваньня; маркетынг; эканоміка й кіраваньне будаўнічай вытворчасьцю
эканоміка й арганізацыя прадпрымальніцтва (в; н/з)	эканоміка й арганізацыя вытворча-камэрцыйнага прадпрымальніцтва; арганізацыя й кіраваньне аграбізнэсам; арганізацыя й кіраваньне страхавой дзейнасьцю

Заўвагі да табліцы: прыём ажыцьцяўляецца на конкурснай аснове паводле рэкамэндацыяў Вярхоўнага Савету, Адміністрацыі прэзыдэнта, Кабінэту Міністраў, міністэрстваў, дзяржаўных камітэтаў, выканкамаў абласных і Менскага гарадзкога Савету дэпутатаў. Адукацыйная база: вышэйшая адукацыя. Форма навучаньня: вочная (в) і навочна-завочная (н/з). Тэрмін навучаньня: адзін год (в) і два гады (н/з). Прыём слухачоў болей за ўсталяваны аб'ём набору ажыцьцяўляецца платна як паводле рэкамэндацыяў Вярхоўнага Савету, Адміністрацыі прэзыдэнта, Кабінэту Міністраў, міністэрстваў, дзяржаўных камітэтаў, прадпрыемстваў і арганізацыяў дзяржаўнай і недзяржаўнай формаў уласнасьці, гэтак і паводле асабістых заяваў грамадзянаў, якія маюць вышэйшую адукацыю і схільныя да кіраўнічае дзейнасьці. Залічэньне адбываецца паводле вынікаў тэставаньня й сумоўя ў пытаньнях абранае спэцыяльнасьці, заключэньня двух- альбо трохбаковых дамоваў, што вызначаюць абавязкі арганізацыі, якая накіроўвае, слухача й Акадэміі. Пасьля пасьпяховага заканчэньня навучаньня слухачы атрымліваюць дыплём аб наданьні адпаведнае кваліфікацыі. Прыблізны кошт навучаньня: 1500$ (в) за год і 18 млн. руб. за 2 гады (н/з). Прыём дакумэнтаў: з 3 красавіка. Здача іспытаў: сумоўе і тэставаньне з 26 чэрвеня да 7 ліпеня.

Неабходныя дакумэнты:
- заява на імя рэктара;
- рэкамэндацыя арганізацыі, якая накіроўвае;
- копія дыплёму аб вышэйшай адукацыі;
- лісток уліку кадраў;
- аўтабіяграфія;
- мэдычная даведка формы 086/У;
- чатыры фотакарткі памерам 3х4 см.

Факультэт мэнэджмэнту абвяшчае прыём:

Спэцыяльнасьць	Спэцыялізацыя	Іспыты
эканоміка й кіраваньне вытворчасьцю	арганізацыя й кіраваньне міжнароднай эканамічнай дзейнасьцю	замежная мова (вусна); матэматыка (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (вусна)
правазнаўства	міжнароднае права	замежная мова (вусна); чалавек і грамадзтва (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (вусна)

Заўвагі да табліцы: залічэньне адбываецца праз конкурс паводле вынікаў уступных іспытаў з улікам сярэдняга балу атэстата (дыплёму). Адукацыйная база: сярэдняя й вышэйшая адукацыя. Форма навучаньня: навочная (н) і завочная (з). Тэрмін навучаньня: 4 гады (н) і 5 гадоў (з) (3,5 гады для асобаў з вышэйшай адукацыяй на спэцыяльнасьці "правазнаўства"). Прыблізны кошт навучаньня: 600$ (н) і 300$ (з) за год. Ільготнае паступленьне: бяз здачы ўступных іспытаў залічваюцца пераможцы (1, 2, 3 месцы) Рэспубліканскіх алімпіядаў, якія падзіліся Міністэрствам адукацыі й навукі ў 1994/95 навучальным годзе ў адпаведных прадметах. Мэдалісты здаюць адзін іспыт: матэматыка ("эканоміка й кіраваньне вытворчасьцю") альбо замежная мова ("правазнаўства"). Асобы з вышэйшай адукацыяй, якія паступаюць на спэцыяльнасьць "правазнаўства", здаюць толькі замежную мову. Па-за конкурсам пры атрыманьні станоўчых адзнакаў на ўступных іспытах залічваюцца: вайскоўцы, звоненыя ў запас (якія карыстаюцца вызначанымі льготамі), а таксама асобы, якія выконвалі вайсковыя ці службовыя абавязкі ў замежных краінах, дзе адбываліся баявыя дзеяньні; дзеці - круглыя сіроты і якія засталіся без апекі бацькоў; інваліды 1 і 2 групаў, якім не супрацьпаказана наведваньне заняткаў; асобы, якія маюць ільготы ў адпаведнасьці з Законам РБ "Аб сацыяльнай абароне грамадзянаў, пацярпелых ад аварыі на ЧАЭС". Прыём дакумэнтаў: з 10 красавіка да 14 ліпеня (н); з 10 красавіка да 30 чэрвеня (з). Здача іспытаў: з 17 да 31 ліпеня (н); з 3 да 14 ліпеня (з).

Неабходныя дакумэнты:
- заява на імя рэктара;
- дакумэнт аб адукацыі (арыгінал);
- выпіска з працоўнае кніжкі (для завочнікаў);
- накіраваньне арганізацыі (пры наяўнасьці фундатара);
- мэдычная даведка формы 086/У;
- 6 фотакартак памерам 3х4 см;
- пашпарт (паказваецца асабіста).

Беларуская дзяржаўная політэхнічная акадэмія

Адрэса: 220027, г. Менск, пр. Ф.Скарыны, 65
Тэл.: 32-38-42, 32-76-71, 32-82-92
Рэктар: Дзямчук Міхаіл Іванавіч, член-кар. АНБ (32-40-55)

Прыём:

Факультэт	Спэцыяльнасьць	Іспыты
энэргетычны	электраэнэргетыка; цеплаэнэргетыка; аўтаматызацыя і кіраваньне энэргетычнымі працэсамі; эканоміка й кіраваньне прадпрыемствам (у энэргетыцы);	матэматыка (пісьмова); фізыка (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
мэханічна-тэхналягічны	мэталюргічныя працэсы і матэрыялаапрацоўка; тэхналёгія, абсталяваньне і аўтаматызацыя апрацоўкі матэрыялаў;	матэматыка (пісьмова); фізыка (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
машынабудаўнічы	тэхналёгія, абсталяваньне й аўтаматызацыя машынабудаваньня; тэхналёгія і абсталяваньне высокаэфэктыўных працэсаў апрацоўкі матэрыялаў; профэсійнае навучаньне; эканоміка й кіраваньне прадпрыемствам (у машынабудаваньні)	матэматыка (пісьмова); фізыка (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
аўтатрактарны	выкарыстаньне транспартных сродкаў; арганізацыя руху й кіраваньне на транспарце; гарадзкі электрычны транспарт; аўтамабілі; тэхнічнае выкарыстаньне лётных апаратаў і рухавікоў; горныя машыны й абсталяваньне; трактары й сельскагаспадарчыя машыны; рухавікі ўнутранага згараньня; гідрапнэўмасыстэмы транспартных і тэхналягічных машынаў; бугальтарскі ўлік, аналіз і аўдыт; камэрцыйная дзейнасьць; эканоміка й кіраваньне прадпрыемствам (на транспарце);	матэматыка (пісьмова); фізыка (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
прыборабудаўнічы	прыборабудаваньне; тэхналёгія матэрыялаў і кампанэнтаў прыбораў электроннае тэхнікі; эканоміка й кіраваньне прадпрыемствам (у прыборабудаваньні)	матэматыка (пісьмова); фізыка (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
роботаў і робататэхнічных сыстэмаў	праграмнае забесьпячэньне інфармацыйных тэхналёгіяў; аўтаматызаваны электрапрывод; аўтаматызацыя тэхналягічных працэсаў і вытворчасьцяў; робататэхніка;	матэматыка (пісьмова); фізыка (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
будаўнічы	прамысловае і грамадзянскае будаўніцтва; эканоміка й кіраваньне прадпрыемствам (на будаўніцтве);	матэматыка (пісьмова); фізыка (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
дарожнага будаўніцтва	вытворчасьць будаўнічых вырабаў і канструкцыяў; будаўніцтва дарог і транспартных аб'ектаў; будаўнічыя, дарожныя і пад'ёмна-транспартныя машыны й абсталяваньне;	матэматыка (пісьмова); фізыка (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
энэргетычнага будаўніцтва	водагаспадарчае будаўніцтва; цеплагазазабесьпячэньне, вэнтыляцыя і ахова паветранага басэйну; водазабесьпячэньне, водаадвядзеньне, ачыстка прыродных і сьцёкавых водаў; распрацоўка карысных выкапняў;	матэматыка (пісьмова); фізыка (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
архітэктурны	архітэктура	малюнак; кампазыцыя; крэсьленьне; матэматыка (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)

Адукацыйная база: сярэдняя адукацыя. Форма навучаньня: дзённая (дз) і завочная (з). Прыём дакумэнтаў: з 26 чэрвеня да 15 ліпеня (дз), з 17 да 31 ліпеня (з). Здача іспытаў: з 16 ліпеня да 2 жніўня (дз), з 1 да 14 жніўня (з). Таксама ёсьць магчымасьць атрымаць адукацыю платна для асобаў, якія здалі ўступныя іспыты, але не прайшлі конкурс. Прыблізны кошт навучаньня: 100 (дз) і 50 (з) мінімальных заробкаў за год. У 1995 годзе пачынаецца прыём на спэцыяльнасьць "мэнэджмэнт" са спэцыялізацыямі: інфармацыйнае забесьпячэньне кіраваньня; мэнэджмэнт жыльлёва-камунальнае гаспадаркі; кіраваньне пэрсаналам прадпрыемства і працоўнымі рэсурсамі; мэнэджмэнт сумесных прадпрыемстваў.

Факультэт маркетынгу, мэнэджмэнту і прадпрымальніцтва ажыцьцяўляе прыём:

Спэцыяльнасьць	Спэцыялізацыя	Кваліфікацыя
эканоміка й кіраваньне прадпрыемствам (фірмай)	прадпрымальніцкая дзейнасьць на прадпрыемствах прамысловасьці, транспарту, будаўніцтва, сувязі;	інжынэр-эканаміст-мэнэджэр
маркетынг	камунікацыйны дызайн у сфэры матэрыяльнай вытворчасьці і паслугаў;	мэнэджэр
міжнародныя эканамічныя зносіны	міжнародныя інвэстыцыі, аналіз і мэнэджмэнт праектаў прамысловасьці транспарту, будаўніцтва, энэргетыкі	эканаміст-мэнэджэр

Заўвага да табліцы: прыём ажыцьцяўляецца паводле вынікаў сумоўя — фізыка, матэматыка, замежная мова (залік/незалік). Прыём дакумэнтаў: з 1 чэрвеня да 20 жніўня. Здача іспытаў: сумоўе — 25—27 чэрвеня для выпускнікоў да 1995 г., 25—27 ліпеня — для выпускнікоў 1995 г., 20—25 жніўня — для выпускнікоў усіх гадоў і на падставе дакумэнтаў аб здачы ўступных іспытаў у іншыя дзяржаўныя ВНУ. Прыблізны кошт навучаньня: 120 мінімальных заробкаў за год.

Неабходныя дакумэнты:
- заява на імя рэктара на бланку вызначанага ўзору;
- дакумэнт аб сярэдняй адукацыі (арыгінал);
- выпіска з працоўнае кніжкі;
- мэдычная даведка формы 086/У;
- 6 фотакартак памерам 3х4 см;
- пашпарт і вайсковы білет (паказваюцца асабіста).

Беларускі дзяржаўны ўнівэрсытэт

Адрэса: 220050, г. Менск, вул. Ленінградзкая, 16, п. 110
Тэл.: 26-59-51, 26-45-04
Факс: 26-59-40
Рэктар: в.а. рэктара Кухарчык Пётар Дзьмітравіч, член-кар. АНБ

Прыём:

Факультэт	Спэцыяльнасьць	Іспыты
фізычны	фізыка	фізыка (вусна); матэматыка (пісьмова); беларуская (расейская) мова й літаратура (вусна)
радыёфізыкі й электронікі	радыёфізыка; фізычная электроніка; камэрцыйная дзейнасьць на рынку радыёэлектронных сродкаў паслугаў	фізыка (вусна); матэматыка (пісьмова); беларуская (расейская) мова й літаратура (вусна)
мэханічна-матэматычны	матэматыка (дз/з); мэханіка	матэматыка (вусна й пісьмова); беларуская (расейская) мова й літаратура (вусна)
прыкладной матэматыкі й інфарматыкі	прыкладная матэматыка; інфарматыка; эканамічная кібэрнэтыка; актуарная матэматыка	матэматыка (вусна й пісьмова); беларуская (расейская) мова й літаратура (вусна)
хімічны	хімія; хімія лекавых злучэньняў; экалёгія	хімія (вусна); матэматыка (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
біялягічны	біялёгія (дз/з); біятэхналёгія; экалёгія	біялёгія (вусна); хэмія (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
геаграфічны	геаграфія (дз/з); экалёгія; геалёгія	геаграфія (вусна); матэматыка (пісьмова); беларуская (расейская) мова й літаратура (вусна)
гістарычны	музэйная справа й ахова помнікаў гісторыі й культуры (дз/з); гісторыя (дз/з); гісторыя і архівазнаўства (дз/з)	гісторыя Беларусі (вусна); замежная мова (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
міжнародных зносінаў	міжнародныя зносіны; міжнароднае права; міжнародныя эканамічныя зносіны	матэматыка (пісьмова); замежная мова (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
філялягічны	беларуская мова й літаратура; беларуская й расейская мовы й літаратуры;	беларуская мова й літаратура (вусна й твор); расейская мова й літаратура (вусна)
	расейская мова й літаратура (дз/з)	расейская мова й літаратура (вусна й твор); беларуская мова й літаратура (вусна)
	беларуская й замежная мовы й літаратуры	беларуская мова й літаратура (вусна й твор); замежная мова (вусна)
	славянскія мовы й літаратуры; клясычная філялёгія	расейская мова й літаратура (твор); беларуская мова й літаратура (вусна); замежная мова (вусна)
журналістыкі	журналістыка (дз/з)	творчая праца (пісьмова); беларуская (расейская) мова й літаратура (вусна); замежная мова (вусна)
філязофска-эканамічны	філязофія (дз/з); псыхалёгія; сацыялёгія (дз/з); эканамічная тэорыя (дз/з); эканоміка й кіраваньне вытворчасьцю; культуралёгія	матэматыка (пісьмова); замежная мова (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)
юрыдычны	паліталёгія (дз/з); правазнаўства (дз/з)	матэматыка (пісьмова); замежная мова (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор)

Заўвагі да табліцы: (дз/з) азначае як дзённую, так і завочную форму навучаньня, для астатніх спэцыяльнасьцяў прадугледжана толькі дзённая форма. На спэцыяльнасьць "культуралёгія" заміж іспыту з матэматыкі — іспыт з гісторыі Беларусі. На спэцыяльнасьць "міжнародныя зносіны" дадаецца іспыт з гісторыі Беларусі. Адукацыйная база: сярэдняя адукацыя. Форма навучаньня: дзённая й завочная. Прыём дакумэнтаў: з 26 чэрвеня да 15 ліпеня. Здача іспытаў: з 17 ліпеня.
Таксама ёсьць магчымасьць атрымаць адукацыю платна для асобаў, якія здалі ўступныя іспыты, але не прайшлі конкурс, а таксама бяз здачы іспытаў паводле вынікаў сумоўя. Прыблізны кошт навучаньня за год:

Спэцыяльнасьць	Грамадзяне РБ, замежныя беларусы	Грамадзяне іншых краінаў СНД
палітaлёгія; правазнаўства; міжнародныя зносіны; міжнароднае права; міжнародныя эканамічныя зносіны; эканоміка й кіраваньне вытворчасьцю; філязофія; псыхалёгія	600$ (дз), 300$ (з)	900$ (дз), 450$ (з)
іншыя спэцыяльнасьці;	300$ (дз), 150$ (з)	450$ (дз), 225$ (з)
іншыя спэцыяльнасьці паводле сумоўя	600$ (дз), 300$ (з)	900$ (дз), 450$ (з)

Атрыманьне другой вышэйшай адукацыі магчымае толькі платна. Кошты для ўсіх спэцыяльнасьцяў 600$ (дз) і 300$ (з) (для грамадзянаў іншых краінаў СНД адпаведна 900$ і 450$). Форма навучаньня: дзённая й завочная. Прыём дакумэнтаў: да 12 ліпеня ўключна. Здача іспытаў: сумоўе 13 ліпеня.
Неабходныя дакумэнты:
- заява на імя рэктара;
- дакумэнт аб сярэдняй адукацыі (арыгінал) ці копія дыплёму;
- мэдычная даведка формы 086/У (выдадзеная не раней за 15 траўня 1996 г.);
- выпіска з працоўнае кніжкі (для завочнае формы навучаньня);
- 6 фотакартак памерам 3х4 см;
- пашпарт (паказваецца асабіста).

Беларускі дзяржаўны эканамічны ўнівэрсытэт

Адрэса: 220070, г. Менск, пр. Партызанскі, 26, п. 248
Тэл.: 49-41-37, 49-91-69, 49-10-59
Факс: 49-51-06
Рэктар: Карсека Раман Міхайлавіч, доктар эканамічных навук (49-40-32)

Прыём:

Факультэт	Спэцыяльнасьць
мэнэджмэнту	эканоміка й кіраваньне прамысловасьцю; эканоміка й кіраваньне ў галінах аграрна-прамысловага комплексу; эканамічная кібэрнэтыка (дз)
міжнародных эканамічных зносінаў і рэгіянальнага кіраваньня	міжнародныя эканамічныя зносіны; дзяржаўнае й муніцыпальнае кіраваньне; маркетынг
фінансава-эканамічны	фінансы; страхаваньне (дз); фінансы й крэдыт у міжнароднай эканамічнай дзейнасьці
банкаўскае справы	фінансы й крэдыт; улік, аналіз і аўдыт у банках (дз)
уліково-эканамічны	улік, аналіз і аўдыт у гандлі; у галінах аграрна-прамысловага комплексу; у міжнароднай эканамічнай дзейнасьці (дз)
уліку й статыстыкі	улік, аналіз і аўдыт у прамысловасьці; у будаўніцтве; у бюджэтных і навуковых арганізацыях; статыстыка
эканомікі й кіраваньня гандлем	камэрцыйная дзейнасьць на рынку тавараў народнага спажываньня; на рынку сродкаў вытворчасьці; на рынку паслугаў (турызм); на рынку паслугаў (грамадзкае харчаваньне); на зьнешнім рынку (дз); камэрцыйная дзейнасьць і таваразнаўства харчовых тавараў; нехарчовых тавараў

Заўвага да табліцы: (дз) азначае толькі дзённую форму навучаньня, для астатніх спэцыяльнасьцяў прадугледжаны як дзённая, так і завочная формы навучаньня. На ўсе спэцыяльнасьці паступоўцы здаюць наступныя іспыты: матэматыка (пісьмова); замежная мова (вусна); беларуская (расейская) мова й літаратура (твор). Адукацыйная база: сярэдняя адукацыя. Форма навучаньня: дзённая й завочная. Прыём дакумэнтаў: з 26 чэрвеня да 15 ліпеня (дз), з 20 чэрвеня да 22 ліпеня (з). Здача іспытаў: з 16 ліпеня (дз), з 25 ліпеня (з). Ёсьць таксама магчымасьць атрымаць адукацыю платна для асобаў, якія здалі ўступныя іспыты, але не прайшлі конкурс. Прыблізны кошт навучаньня: 350$ (дз), 150$ (з) за год. Для асобаў, якія маюць сярэднюю спэцыяльную адукацыю ў профілі абранае спэцыяльнасьці, кошт навучаньня 150$ (з) за ўвесь пэрыяд навучаньня. Атрыманьне другой вышэйшай адукацыі магчымае толькі платна за поўны кошт.

Неабходныя дакумэнты:
- заява на імя рэктара;
- дакумэнт аб сярэдняй адукацыі (арыгінал);
- мэдычная даведка формы 086/У;
- выпіска з працоўнае кніжкі (для завочнае формы навучаньня);
- 6 фотакартак памерам 3х4 см;
- пашпарт (паказваецца асабіста).

Беларускі ўнівэрсытэт культуры

Адрэса: 220001, г. Менск, вул. Рабкораўская, 17
Тэл.: 25-48-49, 25-36-75
Факс: 26-20-96
Рэктар: Грыгаровіч Ядзьвіга Дамінікаўна, кандыдат пэдагагічных навук (25-49-82)

Прыём:

Факультэт	Спэцыялізацыя	Іспыты
мастацкае творчасьці	інструмэнтальная музыка (дз/з); харавая музыка (дз/з)	беларуская (расейская) мова й літаратура (твор); беларуская (расейская) літаратура (вусна)
	харавое дырыжаваньне	беларуская (расейская) мова й літаратура (твор); беларуская (расейская) літаратура (вусна)
	харэаграфічнае мастацтва (дз/з)	беларуская (расейская) мова й літаратура (твор); беларуская (расейская) літаратура (вусна)
	мастацтва эстрады (дз)	беларуская (расейская) мова й літаратура (твор); беларуская (расейская) літаратура (вусна)
культуралёгіі	культуралёгія мэнэджмэнт сацыяльна-культурное сфэры (дз/з); сусьветная й айчынная культура (дз/з)	беларуская (расейская) мова й літаратура (твор); беларуская (расейская) літаратура (вусна) + замежная мова* (вусна) для спэцыялізацыі "мэнэджмэнт"
літаратурная праца (дз)	тэледраматургія	беларуская (расейская) мова й літаратура (твор); беларуская (расейская) літаратура (вусна)
рэжысура	рэжысура масавых відовішчаў і сьвятаў (дз)	беларуская (расейская) мова й літаратура (твор); беларуская (расейская) літаратура (вусна)
	сацыяльная пэдагогіка (дз/з)	беларуская (расейская) мова й літаратура (твор); беларуская (расейская) літаратура (вусна); замежная мова* (вусна)
музэйная справа й ахова помнікаў гісторыі й культуры	музэязнаўства	гісторыя Беларусі; беларуская (расейская) мова й літаратура (твор); беларуская (расейская) літаратура (вусна)
народная творчасьць	народныя абрады й сьвяты (дз/з); тэатральная творчасьць (дз/з); народныя рамёствы (дз/з); рэгіянальны фальклёр (дз)	беларуская (расейская) мова й літаратура (твор); беларуская (расейская) літаратура (вусна);
сацыяльная праца	сацыяльна-псыхалягічная рэабілітацыя асобы мастацтвам (з)	беларуская (расейская) мова й літаратура (твор); беларуская (расейская) літаратура (вусна);
бібліятэчна-інфармацыйных сыстэмаў	бібліятэказнаўства й бібліяграфія інфармацыйныя сыстэмы (дз/з); бібліятэказнаўства й замежная мова* мова й літаратура (дз); бібліятэказнаўства й замежная мова (дз); публічныя бібліятэкі (дз/з); дзіцячыя й школьныя бібліятэкі (дз); навукова-тэхнічныя й спэцыяльныя бібліятэкі (дз); мэнэджмэнт інфармацыйнай дзейнасьці (дз)	беларуская (расейская) мова й літаратура (вусна й твор); беларуская(вусна). Для завочнай формы навучаньня заміж замежнай мовы іспыт з гісторыі Беларусі

Заўвага да табліцы: "зорачкай" (*) пазначаныя іспыты, якія трэба дадаткова здаваць пры паступленьні на дзённую форму навучаньня. На спэцыялізацыю "сусьветная й айчынная культура" прымаюцца асобы зь сярэдняй спэцыяльнай мастацкай адукацыяй. У спэцгрупы харэаграфіі й народных рамёстваў прымаюцца асобы зь сярэдняй спэцыяльнай адукацыяй, якія працуюць у абранай спэцыяльнасьці і маюць ганаровыя адзнакі ў галіне культуры. Адукацыйная база: сярэдняя адукацыя. Форма навучаньня: дзённая і завочная. Прыём дакумэнтаў: з 26 чэрвеня да 15 ліпеня (дз), з 4 да 31 траўня (з). Здача іспытаў: з 16 ліпеня (дз), з 2 да 16 чэрвеня (з). Ёсьць таксама магчымасьць атрымаць адукацыю платна для асобаў, якія здалі ўступныя іспыты, але не прайшлі конкурс. Прыкладны кошт навучаньня: 60 (дз) і 35 (з) мінімальных заробкаў за год.

На завочнае аддзяленьне за кошт дзяржаўнага бюджэту прымаюцца:
- выпускнікі сярэдніх спэцыяльных і прафэсійна-тэхнічных навучальных установаў, якія паступаюць на роднасныя спэцыяльнасьці;
- інваліды, якім не супрацьпаказанае навучаньне ў ВНУ;
- вайскоўцы, звоненыя ў запас на працягу трох апошніх гадоў;
- асобы, якія працуюць у профілі абранае спэцыяльнасьці не менш за 6 месяцаў.

Неабходныя дакумэнты:
- заява на імя рэктара;
- дакумэнт аб сярэдняй адукацыі (арыгінал);
- мэдычная даведка формы 086/У;
- выпіска з працоўнае кніжкі (для завочнае формы навучаньня);
- 6 фотакартак памерам 3х4 см;
- пашпарт (паказваецца асабіста).

Міжнародны інстытут радыеэкалёгіі імя А.Сахарава

Адрэса: 220009, г. Менск, вул. Даўгабродзкая, 23
Тэл.: 30-61-82, 30-71-62, 30-69-98 Факс: 30-68-97
Рэктар: Люцко Аляксандар Міхайлавіч, доктар фіз.-мат. навук (30-68-97)

Прыём:

Спэцыяльнасьць	Іспыты
радыеэкалёгія	матэматыка (пісьмова); беларуская (расейская) мова й літаратура (вусна); напісаньне й абарона рэфэрату; конкурсныя сумоўі у фізыцы, хіміі, біялёгіі
радыебіялёгія й радыяцыйная мэдыцына	матэматыка (пісьмова); беларуская (расейская) мова й літаратура (вусна); напісаньне й абарона рэфэрату; конкурсныя сумоўі у фізыцы, хіміі, біялёгіі

Заўвага да табліцы: тэмы рэфэратаў трэба атрымаць у прыёмнай камісіі і здаць на праверку не пазьней за 3 дні да сумоўя. У экзамэнацыйную ведамасьць заносіцца сярэдняя адзнака за рэфэрат і сумоўе. Паступоўцы праходзяць інтэлектуальнае тэставаньне й тэставаньне ў замежнай мове. Адукацыйная база: сярэдняя адукацыя. Форма навучаньня: дзённая. Прыём дакумэнтаў: з 26 чэрвеня да 15 ліпеня. Здача іспытаў: з 16 ліпеня. Пачатак заняткаў: з 25 верасьня. Ёсьць таксама магчымасьць атрымаць адукацыю платна для асобаў, якія здалі ўступныя йспыты, але не прайшлі конкурс. Другую вышэйшую адукацыю можна атрымаць толькі платна. Прыблізны кошт навучаньня: 100$ за год. Падрыхтоўчыя курсы: з 1 да 15 ліпеня (матэматыка, фізыка, хімія, біялёгія). Прыём заяваў — да 28 чэрвеня.

Неабходныя дакумэнты:
- заява на імя рэктара;
- дакумэнт аб сярэдняй адукацыі (арыгінал);
- мэдычная даведка формы 086/У;
- выпіска з працоўнае кніжкі (для тых, хто мае працоўны стаж);
- 6 фотакартак памерам 3х4 см;
- пашпарт (паказваецца асабіста).

Менскі дзяржаўны лінгвістычны ўнівэрсытэт
Адрэса: 220662, г. Менск, вул. Захарава, 21
Тэл.: 36-71-14, 36-76-32, 33-22-54
Факс: 36-75-04
Рэктар: Макараў Уладзімер Васілевіч, доктар філялягічных навук

Працяг у наступным нумары

ТЭАТРЫ, КАНЦЭРТЫ

Опэрны тэатар

тэл. 34-11-56 (галоўны адміністратар), 34-10-41 (каса)

30 субота В.А.Моцарт. Чароўная флейта. Опэра ў 2-х дзеях.
31 нядзеля В.А.Моцарт. Вясельле Фігара. Опэра ў 4-х дзеях.
4 чацьвер М.Рымскі-Корсакаў. Царская нявеста. Опэра ў 4-х дзеях.

Балет

тэл. 34-06-66 (каса), 34-11-42, 34-80-74

29 пятніца П.Чайкоўскі. Лебядзінае возера. Балет у 4-х дзеях.
31 нядзеля (раніца) Б.Асафʼеў. Бахчысарайскі фантан. Балет у 3-х дзеях.
3 серада Л.Мінкус Дон Кіхот. Балет у 3-х дзеях.

Канцэртная заля філярмоніі

(пр. Ф.Скарыны, 50)

29 пятніца Дзяржаўны акадэмічны Сымфанічны Аркестар РБ. Дырыжор — Ж.Мора (Гішпанія). У праграме: А.Баргуньня, Е.Тольдра, В.Касаблянка, Х.Турына, М.дэ Фальля.
30 субота (пачатак 16.00) Да 50-х угодкаў Народнага ансамблю танцу "Крыжачок" БДУ. Творчы вечар "Па хвалях нашай памяці".
Мастацкі кіраўнік — М.Янушкевіч. Балетмайстар — Д.Сеўрукоў. Кіраўнік аркестра — У.Бярозкін.

Заля камэрнай музыкі

(пр.Ф.Скарыны, 44а)

29 пятніца П.Мэер (клярнэт), Э.Лесаж (фартэпіяна).
Францыя. У праграме: Е.Брамс, Р.Шуман, Е.Хіндэміт, Л.Бэрнстайн, Ф.Пуленк. Канцэрт арганізаваны пры падтрымцы амбасады Францыі ў РБ.
30 субота К.Шараў. Музыказнаўца — В.Савіцкая. М.Рэгер, Р.Шуман, Э.Жыгу, М.Дзюпрэ, К.Славіцкі.

Купалаўскі тэатар

29 пятніца А.Астроўскі. Лес. Камэдыя ў 2-х дзеях.
30 субота Ж.-Б.Мальер. Нежанаты мнагажэнец, або Залёты пана дэ Пурсаньяка. Камэдыя ў 2-х дзеях.
1 панядзелак Далецкія, М.Чарот. Ажаніцца — не журыцца. Беларуская вадэвіль ў 2-х частках.
3 серада Э.Эліс, Р.Рыз. Умовы дыктуе жанчына. Трагікамэдыя ў 2-х дзеях.
4 чацьвер М.Задорнаў. Таполевая завея. Камэдыя ў 2-х частках.
30 субота (раніца) І.Карнавухава, Л.Браўсевіч. Пунсовая кветачка. Казка ў 2-х дзеях.
31 нядзеля (раніца) Я.Купала. Паўлінка. Камэдыя ў 2-х дзеях.
Малая сцэна
30 субота Дэ Коўбэрн. Гульня ў джын. Трагікамэдыя ў 2-х частках.

Расейскі тэатар

29 пятніца С.Віткевіч. Варʼят і манашка. Кароткая пʼеса ў 3-х дзеях.
30 субота А.Шніцлер, А.Блок. Пʼерэта. Мэлядрама ў 2-х частках.
31 нядзеля Д.Мераджкоўскі. Хрыстос і Антыхрыст. Трагедыя ў 2-х частках.
3 серада М.Ашар. Хто твой каханак, Жазэфа? Камэдыя-дэтэктыў у 2-х частках.
4 чацьвер У.Вайновіч. Незвычайныя прыгоды салдата Чонкіна. Народная показка ў 2-х частках.
Малая сцэна (18.30):
30 субота, **2** аўторак А.Карпаў. Хто там? Мэлядраматычны дэтэктыў у 2-х частках на матывы аповесьці М.Рабэра.
Дзецям:
29 пятніца, **30** субота, 31 нядзеля (11.00) В.Гольдфэльд. Іван ды Марʼя. Казка ў 2-х частках.

Тэатар музычнай камэдыі

тэл. 20-81-26, 20-92-54

29 пятніца, **31** нядзеля (раніца) С.Баневіч. Гісторыя Кая і Герды. Опэра ў 2-х дзеях.
29 пятніца (вечар) Ф.Легар. Вясёлая ўдава. Апэрэта ў 3-х дзеях.
30 субота (раніца) С.Баневіч. Трывалы цыновы жаўнерык. Музычная фэерыя ў 2-х дзеях.
30 субота (вечар) Е.Штраўс. Ноч у Вэнэцыі. Карнавал у 3-х дзеях.
31 нядзеля (вечар) Л.Мінкус. Дон Кіхот. Балет у 2-х дзеях.
3 серада І.Кальман. Прынцэса цырку. Апэрэта ў 3-х дзеях.
4 чацьвер Е.Штраўс. Жанчынакажан. Апэрэта ў 3-х дзеях.
Пачатак спэктакляў: ранішніх - 11.30 вечаровых - 19.00.

"Вольная сцэна"

(тэл. 34-60-08)

28 чацьвер У. Галубок, Л. Родзевіч. Паваліўся нехта (фольк-жарт).
29 пятніца. Прэмʼера: У. Рудаў. Брат мой Сымон (драм. сны).

Пачатак спэктакляў — 19.00

ТЮГ

вул. Энгельса, 20. тэл. 27-39-43, 26-01-67

28 чацьвер С.Казлоў. Па зялёных гурбах акіяну — 11.00.
29 пятніца Ю.Кулік. Ноч на Івана Купалу — 11.00.

Тэатар лялек

(вул. Энгельса, 20, тэл. 27-05-32)

29 пятніца Н.Сьлепакова. Прыгоды ката ў ботах.
Ранішніх спэктаклі — 10.30, 12.30. Кошт квіткоў — 5 тыс. руб.

Палац прафсаюзаў

(пр. Ф.Скарыны 25)

26–28 — 14.00, 16.00 Дзіцячы паказальны тэатар "Сынтэзшоў".
ТЭАТАР САТЫРЫ И ГУМАРУ "ХРЫСТАФОР" (тэл. 76-84-96)
1 панядзелак Да ўсенароднага дня сьмеху. Выбранае: па старонках улюбёных спэктакляў.

Тэатар-студыя кінаактора

(пр. Машэрава, 13, тэл. 23-08-71 (тэатральная заля к/т "Масква").

29 пятніца, **30** субота, 4 чацьвер А.Данілаў. Мы ідзем глядзець Чапаева.
31 нядзеля Фантазіі паводле Гогаля.
2 аўторак Вечар памяці актора, паэта, сцэнарыста, драматурга Расьціслава Мінаевіча Шмырова "Віват, актор!"
Пачатак спэктакляў а 19.00. Каса працуе штодзённа (акрамя нядзелі і панядзелка) з 16.00 да 19.00.

МУЗЭІ

Нацыянальны музэй культуры Беларусі

К.Маркса, 12, тэл. 27-43-22. Час наведваньня з 11.00 да 19.00. Выхадны — серада.

Экспазыцыя "Старажытная Беларусь", тэматычная выстава **"Побыт гараджанаў"** (канец 19 — пач. 20 ст.), **"Сьвятло таямнічай сымболікі"**, **"З гісторыі зброі"**. Кошты: уваходны вучнёўскі 2000 руб., на экскурсію 10.000; уваходны дарослы 5000 руб., на экскурсію 15.000.

Дзяржаўны мастацкі музэй Рэспублікі Беларусь

Леніна, 20, тэл. 27-71-63. Час наведваньня з 11.00 да 19.00. Выхадны — аўторак.

Экспазыцыя **"Беларускае й расейскае мастацтва на працягу стагодзьдзяў"**.
Часовыя выставы:
Выстава да 125-х угодкаў Таварыства перасоўных мастацкіх выставаў. Працуе да 9 красавіка.
"И образ милый, незабвенный..." Расейскае мастацтва першай паловы XIX ст. са збораў музэю.
Кошты: вучнёўскі уваходны — 2000 руб., экскурсія — 20.000 руб.; студэнцкі ўваходны — 3000 руб., экскурсія — 40.000 руб.; дарослы уваходны — 5000 руб., экскурсія 75.000 руб.; экскурсія для замежнікаў зь перакладам на ангельскую мову — 150.000 руб.

Беларускі дзяржаўны музэй гісторыі Вялікай Айчыйннай вайны

(пр. Ф.Скарыны, 25, тэл. 27-56-11). Час для наведваньня з 10.00 да 17.00. Выхадны — панядзелак.

Выставы: **"Трафэі вайны"** з сэрыі **"Невядомыя музэйныя калекцыі"**. Кошт уваходу — вучнёўскі 1000 руб., дарослы 5000 руб.
"Нацысцкія злачынцы перад судом беларускага народу" (уваход вольны).
Да 23-га лютага адчынілася **пэрсанальная выстава скульптара М.Кандрацьева.**
Да 100-х угодкаў К.Крапівы адчынілася выстава **"Слова пра Крапіву"**.

Музэй гісторыі беларускай літаратуры

(М.Багдановіча, 15, тэл. 34-99-32).

Час наведваньня з 10.00 да 17.00. Выхадны — панядзелак.
Стацыянарная выстава **"Покліч"** — літаратурнае разьвіцьцё ў 20-30-я гады.
Выстава **"Любоў мая... Мая Беларусь"**, прысьвечаная жанчыне.
Выстава **"К.Крапіва — вядомы й невядомы"**.
Літаратурны музэй мае філіі: в.Кушляны — "Літаратурны музэй Ф.Багушэвіча", в.Цімкавічы — "Літаратурны музэй К.Чорнага", в.М.Багацькаўка — "Літаратурны музэй М.Гарэцкага", Гарадок — "Гісторыка-літаратурны музэй".
Выстава **"Глыбокія плыні жыцьця"** да 75-годзьдзя з дня нараджэньня Івана Шамякіна.
19 сакавіка адчынілася выстава жывапісу і графікі Натальлі і Сяргея Квачоў (Малыя Горкі).

Літаратурны музэй М.Багдановіча

М.Багдановіча, 7а, тэл. 34-42-69.

Час наведваньня з 10.00 да 17.00. Выхадны — панядзелак.
Экспазыцыя **"Жыцьцёвы й творчы шлях М.Багдановіча"**. Кошт уваходу: вучнёўскі — 500 руб. (экскурсія — 3000 руб.); студэнцкі — 1000 руб. (экскурсія — 5000 руб.); дарослы — 2000 руб. (экскурсія — 10.000 руб.).
Дзейнасьць клюбу беларускай інтэлігенцыі ў 1916-17 гадах XX ст.
Філія "Беларуская хатка" (Рабкораўская, 12, тэл. 20-62-13). Тэатар лялек "Батлейка" працуе на папярэднюю замову.
Філія ў вёсцы Ракуцёўшчына.

Літаратурны музэй Я.Купалы

(вул. Я.Купалы, 4, тэл. 27-78-66).

Час наведваньня з 10.00 да 17.00. Выхадны — пятніца.
Экспазыцыя **"Жыцьцё й дзейнасьць народнага песьняра Беларусі"**.
Выставы: **Да 50-х угодкаў творчае дзейнасьці Ніла Гілевіча;**
Да 75-годзьдзя народнага пісьменьніка І.Мележа **"Ажываюць успаміны"**;
Выстава **"Нязгасныя зоркі"**.
19 Вечарына да 65-х угодкаў Інстытуту літаратуры Імя Я.Купалы. Пачатак — 15.00.

Дзяржаўны музэй народнай архітэктуры і побыту

Вёска Азярцы, недалёка ад Менску (тэл. 34-02-31). Час наведваньня з 9.00 да 17.00. Выхадны — панядзелак.

Прэзэнтаваныя наступныя рэгіёны: Цэнтральная Беларусь (дзейнічае царква) — Падняпроўе — Паазерʼе. Кошты ўваходу: вучнёўскі 2000 руб., на экскурсію 4000 руб.; дарослы 6000 руб., экскурсія 6000 руб.

Музэй тэатральнай і музычнай культуры Беларусі

(тэл. 68-64-03). Час наведваньня з 10.00 да 16.00. Выхадны — субота, нядзеля.

Экспазыцыя **"Музычныя інструмэнты беларускіх майстроў"**

Дом-музэй I зьезду РСДРП

(пр. Ф.Скарыны, 31а, тэл. 36-68-47).

Час наведваньня з 10.00 да 18.00. Выхадны — серада.
Экспазыцыя + выстава **"З гісторыі палітычнай агітацыі"**. Уваход вольны. Экскурсіі праз папярэднюю замову.

МЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЦЫРК

праграма сэзону 1995-1996

Вялікае цыркавое шоў МЯДЗЬВЕДЖЫ ЦЫРК
Аўтасэрвіс у цырку. Кіраўнік — Уладзімер Дзярабін.
Штодзённа, пачатак а 19.00. У суботу двойчы – 15.00, 19.00. У нядзелю — тры разы — 11.30, 15.00, 19.00.

КІНО. МЕНСК

АЎРОРА

Прытыцкага, 23, тэл. 533-360, 533-361

Тупы і яшчэ тупейшы (Дж.Кэры, Д.Дэніэлс і Л.Холі) 29—31 — 15.00, 17.00, 19.00, 21.00.
Уцекачы 29—31 — 11.30 (ільготны).
Сёгун-Маэда (Самурай-целаахоўнік) 30, 31 — 13.00.
Найлепшы з найлепшых (Эрык Робэртс у спартовым баевіку) 28, 29 — 13.00.
Мак—мільёньнік (камэдыя аб прыгодах 11—гадовага хлопчыка Прыстана) 1—5 — 17.00, 19.00; 6—7 — 12.50 (ільготны), 17.00, 19.00.
Айчым—2 (фільм жахаў) 1—7 — 20.40.
Для дзяцей:
Набытак рэспублікі (2 сэрыі) 1—7 — 14.30.
Іван—царэвіч і шэры воўк ды іншыя мультфільмы 6—7 — 11.30.

БЕРАСЬЦЕ

пр. газэты "Праўда", 25, тэл. 728-660, 716-888

Айчым-2 (фільм жахаў) 29—31 — 19.00
Зь пісталетам нагола 33 1/3 (Лэсьлі Нільсан і Прысцыла Прэслі ў выдатнай камэдыі) 29 — 14.30, 17.30; 30—31 — 17.30.
Жахі на вуліцы Вязаў-3 29—31 — 16.00.
Маладая вядзьмарка 1, 2, 4 — 15.20, 18.30; 3 — 18.30; 5—7 — 15.30, 18.40.
Эмануэль (Сыльвія Крыстэль у эратычным фільме) 1—4 — 16.50, 20.00, 21.30; 5—7 — 17.00.
Інфармацыйна-забаўляльная праграма 29—31 — 20.30, 5—7 — 20.30.
Для дзяцей:
Хачу быць прынцэсай і іншыя мультфільмы 30 14.30.
Раз, два — гора на бяда 3 — 15.20.
Два асілкі і іншыя мультфільмы 6 — 14.20.
Інфармацыйна—забаўляльная праграма для дзяцей 7 — 13.30.
Дзіцячая дыскатэка 31 — 13.30—15.30.

ВІЛЬНЯ

Каліноўскага, 55, тэл. 655-262

Шына — каралева джунгляў 29—31 — 16.00, 21.00.
Начная пагоня (дэтэктыў) 29—31 — 14.30.
Імпэрыя пачуцьцяў (эротыка) 29—31 — 17.40, 19.20.
Сьмяротны захоп (баявік) 1—6 — 14.30, 19.30; 7 — 14.30 (ільготны), 19.30.
Эмілія (эротыка) 1—7 — 16.10, 17.50, 21.10.
Інфармацыйна-забаўляльная праграма "Усьмешка" 29—31 — 20.30, 2, 5—7 — 20.30.
Інфармацыйна-забаўляльная праграма "Славянскі кірмаш" 4 — 20.30.
Кіна-дыска-шоў 31 — 12.00 (для дзяцей 6-10 год); 14.00 (для дзяцей 10-15 год). У праграме тэатр "Скамарохі" 7 — 12.00 (для дзяцей 6—10 гадоў), 14.00 (для дзяцей 10—15 гадоў).
Зялёная кобра 29, 30 — 12.30 (ільготны).
Генэралы пясочных карʼераў 31 — 12.30 (ільготны).

ДРУЖБА

Ташкенцкая, 9, тэл. 409-013, 408-254

Сьпіс для забойстваў (трылер) 29—31 — 16.40, 20.00.
Уязьць жывым ці мёртвым 29—31 — 15.00 (ільготны).
Пажадлівыя сны (эротыка) 29—31 — 18.20.
На ўзаемную згоду 1—4, 6—7 — 15.00, 18.20, 20.20.
Раман з камянём 1—4, 6—7 — 16.40.
Інфармацыйна-забаўляльная праграма для моладзі 29—31 — 20.00—23.00, 2—7 — 20.00 — 23.00; 6 — 23.30 — 5.00. Працуе відэабар 1—7 — 13.00 (уваход вольны). Працуе більярд і кавярня 1—7 — 10.00—21.00.

ЗЬМЕНА

Даўгабродзкая, 4, тэл. 353-903

Дзевяць месяцаў, ці Паспрабуйце нарадзіць дзіця 29—31 — 16.00, 20.00.
Гарачыя галовы-1 29—31 — 18.00.
Ліхая парачка (камэдыя) 1—7 — 16.00, 20.00.
Гарачыя галовы—2 1—2, 4—7 — 14.00, 18.00; 3 — 18.00.
Для дзяцей:
Хлопчык з напарстак 29—31 — 14.00.
Маленькая чараўніца 3 — 10.00, 14.00; 5 — 10.00.
Залатая антылёпа (мультфільм) 6—7 — 12.00.

КАМСАМОЛЕЦ

Жылуновіча, 39, тэл. 454-194

Тупы і яшчэ тупейшы (Д.Кэры ў камэдыі) 1—4, 7 — 15.00, 17.00, 19.00, 20.30; 5—6 — 13.00, 17.00, 19.00, 20.20.
Варʼяты на стадыёне 1—4, 7 — 12.00, 16.00, 20.20; 5—6 — 12.00, 15.00.
Эліза (Ж.Дэпардʼе, В.Парадзі ў фільме пра складаныя ўзаеміны бацькі й дачкі) 29—31 — 13.00, 16.00, 18.30, 20.20.
Дзевяць грамаў абаяльнасьці 31 — 14.00, 17.00, 20.00; 29, 30 — 14.00, 17.00.
Зацятыя махляры (камэдыя) 29—31 — 12.00, 15.00.
Дагары нагамі (Індыя, камэдыя, 2 сэрыі) 29—31 — 18.00.
Заля індыйскага фільму:
Калі ты не са мною (2 сэрыі) 1—4, 7 — 18.00; 5—6 — 14.00.
Музычна-забаўляльная праграма 29, 30 — 19.00, 5—6 — 19.00.
Відэазаля:
Джоні Мнэмонік (фантастычны баявік) 29—31 — 14.00.
Адважнае сэрца (гістарычна-прыгодніцкі баявік) 29—31 — 16.20.
Джоні Мнэмонік 1—4 — 17.00; 5—7 — 14.00.
Адважнае сэрца 1—4 — 19.00; 5—7 — 16.20.
Для дзяцей:
Незвычайныя прыгоды мушкетэраў 30, 31 — 10.40, 29 — 11.00.
Мультфільмы пра Рэкса 30, 31 — 11.00.
Гулівэр у краіне Волатаў 1—3 — 10.30.
Кінаклюб "Мульцік" 4 — 10.20, 10.30.
Кэці 5—7 — 11.00.

КАСТРЫЧНІК

пр. Ф.Скарыны, 73, тэл. 329-325, 329-429

Джуманджы 29, 30 — 14.10, 15.50, 19.20; 31 — 14.10 (ільготны), 16.50, 19.20.
Жорсткае правасудзьдзе 29—31 — 17.30, 21.00.
Джуманджы 1—6 — 14.40, 17.50; 7 — 14.40 (ільготны), 17.50.
Чалавек—бомба 1—7 — 16.20, 19.30, 21.00.
Макс—шоў 1—7 — 21.00.

КІЕЎ

бульвар Шаўчэнкі, тэл. 373-270

Шукай, дзе горача (прыгодніцкі фільм пра наркамафію) 29, 31 — 15.00; 30 — 15.00 (ільготны).
Дзікая цяга (эротыка) 29—31 — 16.30, 18.00, 19.30.
Скрайнія захады (псыхалягічная драма) 2—5, 7 — 15.00, 17.00, 19.00; 6 — 15.00 (ільготны), 17.00, 19.00.
Дыскатэка 29—31 — 20.00.
Дыскатэка 3, 5—6 — 20.00

КІНО 22-29 САКАВІКА

Для дзяцей:
Дадумаўся, віншую! 31 — 13.30.
Кароль Драздавік 2 — 13.30.
Дзе ты, Багіра? 7 — 13.30.

МАСКВА

пр. Машэрава, 13, тэл. 231-448, 231-533
Джуманджы 29—31 — 14.00, 15.40, 19.00, 1—7 — 15.00.
Апошні, хто застаўся ў жывых 29—31 — 17.20, 20.40.
Прынада 1—7 — 17.20, 21.00.
Гнеў 1—7 — 19.00.
Шоў "Парадыз" 29—31 — 21.30, 1—7 — 21.30.
Дзіцячая дыскатэка "Лімпапо" (конкурс ды-джэяў, фінал 31) 30, 31 — 12.00, 6—7 — 12.00.

МІР

Казлова, 4а, тэл. 333-771
На залатым ганку сядзелі... (вясёлая, музычная, з прыгодамі і пераўтварэньнямі кінастужка, у якой удзельнічаюць папулярныя акторы М.Пугаўкін, З.Герт, Л.Кураўлёў) 29—31 — 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00, 1—5 — 14.00, 16.00, 18.00, 20.00; 6—7 — 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00.
Маладая вядзьмарка 29—31 — 13.00, 17.00, 21.00.
Пасьля поўначы (баявік з элемэнтамі мэлядрамы) 29, 31 — 15.00, 19.00.
Два прыдуркі з парсючком 1—7 — 12.30, 17.00, 21.00.
Гульня ўяўленьня (І.Селязьнёва, І.Касталеўскі ў камэдыі) 1—7 — 15.00, 19.00.

ПАРТЫЗАН

Талбухіна, 18, тэл. 663-526
Мак-мільёньнік (цудоўная камэдыя для сямейнага прагляду ў дні школьных вакацыяў) 29—31 — 14.30 (28 — ільготны), 16.10, 19.30.
Сьмяротны захоп 29—31 — 17.50, 21.10.
Апошні, хто застаўся жывы 1—7 — 16.30, 19.40, 21.20.
Гарачыя галовы - 1 1—3, 5—7 — 15.00, 4 — 15.00 (ільготны), 18.10.

ПЕРАМОГА

Інтэрнацыянальная, 20, тэл. 237-245
Гульня ўяўленьня 29—31 — 13.00, 16.20, 18.00.
Настрадамус 29—31 — 14.30, 19.30.
Сьпіс каханак (камэдыя, Польшча) 1—4 — 13.00, 16.20, 20.30; 5—6 — 13.00, 16.20; 7 — 13.00.
Нашая гісторыя 1—7 — 14.20, 18.30.
Інфармацыйна-забаўляльная праграма 29—31 — 21.00, 3, 5—7 — 21.00.
Дэнс-шоў 29, 30 — 24.00—6.00.
Інфармацыйна—забаўляльная праграма для падлеткаў 7 — 16.00.

ПІЯНЭР

Энгельса, 20, тэл. 278-945
Крымінальнае чытво (2 сэрыі, Д.Траволта, Б.Ўіліс, У.Турман у захапляльным фільме) 29 — 15.00, 18.00; 30, 31 — 13.00, 16.00.
Зона будучыні 1 — 15.40, 17.20, 19.00; 2 — 16.20, 18.00, 19.40; 3 — 13.20, 15.00, 16.40; 4 — 13.20, 15.00, 16.40, 18.20, 20.00; 5 — 16.10, 17.50, 19.30; 6—7 — 16.20.
Рэгі-клюб 30, 31 — 19.00.

Для дзяцей:
Валадар часу 1 — 10.00; 2 — 13.00; 3—4 — 11.50.
Месяц—44 1 — 11.40; 2 — 14.30; 3—4 — 10.00.
Кінг—Конг (2 сэрыі) 5—7 — 11.30.
Кінг—Конг жывы 5—7 — 14.10.
Мультзборнік 5—7 — 10.00.
Верная Рука — сябра індзейцаў 29 — 11.40.
Прыгоды Рабінзона Круза, марака зь Ёрку 30, 31 — 10.00, 11.30.

РАДЗІМА

Лізы Чайкінай, 16, тэл. 426-779
Зона будучыні 29—31 — 14.00, 18.00;
На ўзаемную згоду 29—31 — 16.00, 20.00
Кінг-Конг (1 сэрыя) 29—31 — 12.00.
Новыя амазонкі 1 — 15.00 (ільготны), 18.20; 3—4, 6—7 — 15.00, 18.20; 5 — 15.00, 18.20 (ільготны).
Сэксуальны маньяк, ці Без усялякага жалю 1, 3—7 — 16.40, 20.00.
Для дзяцей:
Старая, старая казка 29 — 10.30.
Ну, пачакай! (1—8 вып.) 3—4 — 10.30; 6 — 14.00.
Кінг—Конг жывы 7 — 13.00.
Кінаклюб "Казка" 4 — 12.00.
Кінаклюб "Дэтэктыў" 5 — 14.00.
Відэазаля:
Калёшы шчасьця (дзіцячы) 29—31 — 16.00.
Сьмяротны захоп (баявік) 29—31 — 18.00.
Маскіт (фільм жахаў) 29—31 — 20.00.
Трынаццатая нявеста прынца (дзіцячы) 3—7 — 16.00.
Сьмяротны захоп (баявік) 3—7 — 18.00.
Пакуль ты спаў (камэдыя) 3—7 — 20.00.

РАКЕТА

Рабочы зав., 3, тэл. 260-620
Тастамант "блакітнага" дзядзечкі (эротыка) 29 — 17.00, 20.00; 30, 31 — 16.30, 19.30, 1—5 — 17.00, 20.20; 6—7 — 18.20, 19.50.
Насуперак усяму 29 — 18.30; 30, 31 — 15.00, 18.00.
Я люблю непрыемнасьці 1—5 — 18.30; 6—7 — 16.30.
Відэазаля:
Выспа галаварэзаў 29 — 16.50; 30, 31 — 15.30.
Жанчына-аса 29 — 19.00; 30, 31 — 17.40.
Страчаны лягер 2—5 — 16.50; 6—7 — 15.30.
Кібарг—паліцэйскі—2 2—5 — 19.00; 6—7 — 17.40.

САЛЮТ

пр. Ракасоўскага, 150а, тэл. 474-167
Два прыдуркі з парсючком (камэдыя) 29—31 — 16.00, 17.40.
Жорсткая справядлівасьць (баявік) 1—4 — 16.00, 17.50, 19.30, 21.10; 5—7 — 16.00, 17.40.
Начны забаўляльны цэнтар "Лязернае шоў", працуе бар, 29—31 — 21.00—6.00, 5—7 — 21.00—6.00.
Ералаш (дзіцячы гумарыстычны зборнік) 5 — 14.10.

СУЧАСЬНІК

Харкаўская, 70а, тэл. 515-563
Джой 29—31 — 16.30, 18.30, 20,30.
Хуткасьць 29—31 — 14.30.
Сьпіс для забойстваў 5—7 — 14.30.
Джой (Зьнямога каханьня) 1—7 — 16.30, 18.30, 20.30.
Інфармацыйна-забаўляльная праграма 29—31 — 19.00—23.00, 5—7 — 19.00—23.00.
Для дзяцей:
Мультфільмы 29 — 13.00.
Падмененая каралева 2 — 14.30.
Лэдзі й бандыт 7 — 13.00.
Зборнік часопісу "Ералаш" 30, 31 — 13.00.

СЬЦЯГ

Вялікаморская, 3, тэл. 211-009
Леапард 29 — 16.30; 30, 31 — 12.30, 16,30.
Я люблю непрыемнасьці 29 — 18.00, 20.00; 30, 31 — 14.00, 18.00, 20.00.
Аднойчы ўкушаны (самы сьмешны й самы высокааплатны камэдыйны актор Галівуду Джым Кэры ў забаўнай камэдыі Г.Сторма) 1—3, 5 — 16.20; 6—7 — 12.20, 16.20.

Крама бікіні (эратычная камэдыя) 1—3, 5 — 18.00, 20.00; 6—7 — 14.00, 18.00, 20.00.
Для дзяцей:
Зорныя войны 29 — 14.00.
Тастамант прафэсара Доўэля 30 — 11.50.
Паводле закону джунгляў (Індыя, 2 сэрыі) 31 — 10.00.

УДАРНІК

Жукоўскага, 15б, тэл. 259-630
Чужы 29—31 — 15.20.
Аварыя — дачка мянта 29—31 — 17.20.
Замужам за мафіяй 29—31 — 19.00.
Мая мама — пярэварацень 1—3 — 17.00, 6—7 — 18.00.
Танцор "Дыска" (2 сэрыі, Індыя) 1—3 — 18.50; 6—7 — 15.30.
Насуперак усяму 1—3 — 15.30.
Для дзяцей:
Вораг мой 29 — 14.00.
Палёт у краіну цмокаў 30 — 14.00.
Воўка ў трыдзявятым царстве і іншыя мультфільмы 31 — 14.00.
Сьмерць пэлікана 7 — 10.40.
Раз, два — гора не бяда 3 — 14.00.
Апошняе паляваньне (мультфільм) 6—7 — 14.00.

ЦЭНТРАЛЬНЫ

пр. Ф.Скарыны, 13, тэл. 208-297
Бойся позірку 29–31 – 11.45, 14.50, 17.55, 21.00.
Скрайнія захады 29–31 – 13.25, 16.30, 19.35.
Асаблівасьці нацыянальнага паляваньня (вясёлая камэдыя рэжысэра А.Рагожкіна) 1—7 — 12.40, 16.00, 19.20.
Пасьля поўначы 1—7 — 14.20, 17.40, 21.00.
Бар працуе з 12.00 да 23.00.

ЭЛЕКТРОН

Казінца, 117, тэл. 789-563
Сэксуальны маньяк, ці Без усялякага жалю 29—31 — 14..20, 21.00.
Зухаватая парачка 29—31 — 19.30.
Не адступаць, не здавацца! 29—31 — 16.00.
Горац-2 29—31 — 17.40.
Шукай, дзе горача 1—5 — 13.20, 18.00; 6—7 — 12.40, 19.30.
Нябачны вораг 1—5 — 14.50, 19.30; 6—7 — 14.10, 21.00.
Гарэзьнік з вар'ятні 1—5 — 16.20, 21.00; 6—7 — 17.50.
Шаптун (2 сэрыі, Польшча) 6—7 — 15.40.
Для дзяцей:
Падлеткі ў Сусьвеце 29 — 11.00, 12.40.
Віця Глушакоў — сябра апачаў 30 — 11.00, 12.40.
Новыя прыгоды капітана Ўрунгеля 31 — 11.00, 12.40.
Пунсовая кветачка 6—7 — 11.30.

Наталі Бэй

"Наша гісторыя" (Францыя): Ален Дэлён і Наталі Бэй у фільме вядомага рэжысэра Бэртрана Бліе. Гледачы, якія прызвычаіліся бачыць Алена Дэлёна ў ролях гангстэраў ці паліцыянтаў, будуць зьдзіўленыя. Гэтым разам актор грае ролю паўп'янога бязвольнага каміваяжора, які да шаленства закахаўся ў выпадковую спадарожніцу-прастытутку. Гэтая роля Алена Дэлёна была высока ацэненая крытыкай і атрымала прэмію "Сэзар". **/"Перамога"**

"Джуманджы" (ЗША) — гэта назва незвычайнай гульні, якая займала і зьдзіўляла гульцоў на працягу стагодзьдзяў. Для дзяцей, якія знайшлі гэтую цудоўную гульню, яна стала падарожжам у часе. Спроба залезьці на дрэва пераўтвараецца ва ўзыходжаньне на Эвэрэст, хованкі — у блуканьне па таямнічым лесе ці падступных джунглях. У звычайнай гульні ўсё несапраўднае, але толькі ня ў гэтай. Яна й небясьпечная, і цудоўная, і няўхільная!
Рэжысэр фільму Джо Джонстан (прэмія "Оскар" за візуальныя эфэкты фільму "Шукальнікі страчанага каўчэга") паставіў перад сабой цяжкую задачу стварэньня на экране ня проста гіганцкіх малпаў, насарогаў, сланоў, ільвоў, кракадзілаў, пэліканаў, але і з дапамогай лязэрнага сканэра перадаць выраз пысы, поўсьць, цягліцы, ня проста рух жывёлаў, але й іхную рэакцыю. У галоўнай ролі — Робін Ўільямс. **/"Масква" й "Кастрычнік"**

АДРАСЫ ВІДЭАЗАЛЯЎ

"ГАЛЯКТЫКА" пр. газэты "Известия", 18, тэл. 714-512;
"ПАЛЯНЭЗ" вул.Бачылы,16, тэл. 441-342;
"ПОЎНАЧ" вул. Герасіменкі, 26, тэл. 433-813.

НАЙЛЕПШЫЯ ФІЛЬМЫ МЕНСКАГА ВІДЭАРЫНКУ НА 29.03 — 04.04

Супэрбаявік ад Warner Bros., адмыслова для Вас!

ДВУБОЙ (HEAT) ЗША 1996
172 хв. Маст./кам. ацэнка: 4.5/5.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Майкл Мэн, у р. Аль Пачына, Робэрт Дэ Ніра, Вэл Кілмэр, Том Сайзмар, Тэд Лівайн. Баявік. Супрацьстаяньне дабра і зла, сьмяротная бітва не вуліцах гораду паміж паліцэйскім-прафэсіяналам і непаражальным злодзеем...

Пірс БРОСНАН прэзэнтуе: два СУПЭРфільмы на трох касэтах

ДЖЭЙМС БОНД — АГЕНТ 007: ЗАЛАТОЕ ВОКА (GOLDEN EYE) ЗША 1995
130 хв. Маст./кам. ацэнка: 4.0/4.5. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Марцін Кэмпбэл, у р. Пірс Броснан, Шон Бін. Баявік, зборы больш за $ 105 млн.! Паўторны выпуск у "лязэрнай" якасьці.

САПРАЎДНЫЯ САКРЭТНЫЯ МАТЭРЫЯЛЫ (THE REAL X-FILES) ЗША 1996 46 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.5/4.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Унікальны дакумэнтальны фільм аб працы спэцслужбаў ЗША.

ВАКОЛ СЬВЕТУ ЗА 80 ДЗЁН. ВАКОЛ СЬВЕТУ ЗА 80 ДЗЁН–2 (AROUND THE WORLD IN 80 DAYS) ЗША–Ангельшчына 1994 136+136 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.5/4.0. Узр. абмеж.: ад 13 гадоў. Рэж. Баз Кулік, у р. Пірс Броснан, Пітэр Усьцінаў, Крыстафэр Лі, Родзі МакДаўэл, Джулія Ніксан, Стывэн Нікалз, Робэрт Вагнэр, Эрык Айдл. Неверагодныя прыгоды, новая экранізацыя раману Жуля Вэрна разам з цэлым сузор'ем супэрактораў і выдатнай якасьцю.

ВЯСЁЛЫЯ МЭЛЁДЫІ 40+40 хв. Мультфільмы к/к WB

ЗАКОН МАРШАЛА / ЗАКОН ШЭРЫФА (MARSHAL LAW) ЗША 1996 96 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Стывэн Корнўэл, у р. Джымі Сьмітс, Джэймс Ле Грос, Крысьці Свэнсан. Круты баявік.

НЕБЯСЬПЕЧНАЯ ЗОНА: ВАЙНА СТАЛЬНЫХ КОНЕЙ (DANGER ZONE: STEEL HORSE WAR) ЗША 1994 88 хв. Маст./кам. ацэнка: 2.5/4.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў, у р. Джэйсан Ўільямс, Робэрт Рэндам. Файны "рокерскі" баявік.

КАЎБОЙСКАЯ РАПСОДЫЯ (RUSTLER'S RHAPSODY) ЗША 1995 88 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.5/4.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Х'ю Ўілсан ("Паліцэйская акадэмія-1", "Целаахоўнік і ўдава"), у р. Том Бэрынджэр ("Снайпэр", "Пост", "Лавец зьняволеных"), Дж. Бэйлі ("Паліцэйская акадэмія-1, 4, 5, 6, 7", "Уцёкі"). Шыкарная камэдыя-пародыя на вэстэрны.

АВІЯТАР (AVIATOR) ЗША 1995 94 хв. Маст./кам. ацэнка: 2.5/3.5. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Джордж Мілер ("Макс-вар'ят"), у р. Крыстафэр Рыў ("Супэрмэн", "Вёска адрынутых"), Разана Аркет ("Крымінальнае чытво", "Няма куды бегчы"). Прыгодніцкі фільм.

РАСПАЛЕНЫ ПЛЯЖ (SIZZLE BEACH, USA) ЗША 86 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў, у р. Кэвін Костнэр ("Целаахоўнік", "Недатыкальныя", "Водны сьвет"), Тэры Конджы, Лэсьлі Брэндэр. Рамантычна-эратычнкая камэдыя.

НЕБЯСЬПЕЧНЫЯ ПАВАРОТЫ 93 хв. Камэдыя.

НАСТОЛЬНАЯ КНІГА МАЛАДОГА АТРУЧАЛЬНІКА (THE YOUNG POISONER'S HANDBOOK) Ангельшчына–Нямеччына 1995 94 хв. Маст./кам. ацэнка: 4.0/3.5. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Бэнджахв. Росс, у р. Х'ью О'Конар, Энтані Шэр. Трылер з элемэнтамі "чорнай камэдыі" пра маньяка-атручальніка, які з дапамогай атруты вырашаў уласныя праблемы і рабіў "экспэрымэнты" на ўласнай сям'і...

ЖЫВЫЯ І ГОЛЫЯ (LIVE NUDE GIRLS) ЗША 1995 91 хв. Маст./кам. ацэнка: 2.5/3.5. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Джуліяна Левін, у р. Даяна Дылені, Кім Котрэйл. Эратычная камэдыя. Дзяўчаты зьбіраюцца разам, каб паразважаць аб мужчынах і расказаць адна адной пра свае таемныя любоўныя перажываньні...

ЖАН–ПОЛЬ БЭЛЬМАНДО: Брільянтавая калекцыя фільмаў

АДРЫНУТЫЯ (LES MISERABLES) Францыя 1996 188 хв. Маст./кам. ацэнка: 5.0/4.5. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Клёд Лелюш, музыка: Мішэль Легран, у р. Жан-Поль Бэльмандо, Ані Жырардо, Алесандра Мартынэс. Выдатная пастаноўка, пераканаўчыя дэкарацыі, прыгоды+драма+трылер+баявік на матывы бессьмяротнага твора.

ДЭСЭРТ: два дэтэктывы-трылеры

ПОЧЫРК ФРОСТА (A TOUCH OF FROST) ЗША 1995 93 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/3.5. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Пітэр Сьміт, у р. Дэвід Джэйсан, Брус Александар.

СЬМЕРЦЬ З ПРЫБЫТКАМ (DEATH BENEFIT) ЗША 1995 88 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Марк Піснарскі, у р. Пітэр Хартан, Ўэндзі МакКена.

ІНФАРМАЦЫЯ ПРЭЗЭНТАВАНАЯ МЕНСКАЙ СТУДЫЯЙ "ВІДЭА +"

29.03 — 04.04

Пятніца 29 сакавіка

Беларускае тэлебачаньне 7.30 Ранішні кактэйль. 7.50 Эканамікст. 8.00, 15.00, 18.50, 0.00 Навіны. 8.15 "Вяртаньне ў Эдэм". 9.10 "Прынцэса ды рэха". Тэлеспэкт. 10.05 Літарынка. 10.50 "Госьця з будучыні". С. 5. 11.55 Мне не хапае Вас, настаўнік... 15.20 Як нараджаецца музыка? 15.50 Студыя "Вакно". 16.20 Пэдагагічны экран. 16.50 Кампазытары Беларусі. 17.30 Пад знакам "Ч". 17.50 Музычны антракт. 18.00 Выдавецтву "Беларусь" — 75 гадоў. 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 19.05 "Вяртаньне ў Эдэм". 20.05 Міжнародны кур'ер. 20.40 Калыханка. 21.00 Навіны. 21.55 Музычны антракт. 22.05 "Інспэктар крымінальнай паліцыі". С. 3. 23.45 Яшчэ ня вечар... 0.15 Акалада.

ОРТ 5.00 Тэлераніца. 8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 22.25 Навіны. 8.15 "Сакрэт трапіканкі". 9.05 Адзін на адзін. 9.45 Нарэшце ты вярнулася... 10.25 Пакуль усе дома. 11.10 Ад пятніцы да пятніцы. 11.50 "Месца сустрэчы зьмяніць нельга". С. 3. 13.00 "Мішка, Малы ды іншыя". Ф. 1 і 2. 13.50 Мультфільм. 14.20 "Прыгоды ў Адысэі". 14.50 Квар'етэ "Вясёлая квампанія". 16.30 Сем дзён спорту. 17.20 "Сакрэт трапіканкі". 18.10 "Зорка" прэзэнтуе... 18.25 Чалавек і закон. 18.55 Поле цудаў. 19.45 Дабранач, дзеці! 20.00 Час. 20.40 Праграма перадачаў. 20.45 "Дэтэктыўнае агенцтва "Месяцовае сьвятло". 21.40 Погляд. 22.35 Фільм "Шалёны сабака Морган". 0.10 "Месца сустрэчы зьмяніць нельга". С. 3.

Канал "Расея" 9.05 "Санта-Барбара". 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі. 10.20 Міліцэйская кроніка. 10.30 Гандлёвы дом. 10.45 "Біяразнастайнасьць — шанец на выратаваньне". Д/ф. 11.15 Рэпартажы зь месцаў. 15.05 Сьвята штодня. 15.15 Там-там навіны. 15.30 Падоўжанка. 15.50 Месяцаслоў. 16.20 Новая лінія. 16.50 Дыснэй штопятніцы. 17.45 Кліп-антракт. 17.55 Шостае пачуцьцё. 18.25 Урадавыя будні. 19.25 Падрабязнасьці. 19.35 "Санта-Барбара". 20.30 Джэнтльмэн-шоў. 21.10 Калізэй. 22.30 Рака часу. 22.35 Аўтаміг. 22.40 Музыка ўсіх пакаленьняў. 23.10 Аналізы тыдня. 23.40 "Каханьне і магія". М/ф.

СПБ 12.00, 13.00, 14.00, 15.30, 18.30, 21.45 Інфарм-TV. 12.10 "Першае каханьне". 13.10 Хуткая дапамога. 13.40 Парады садаводам. 13.50, 15.05, 15.55 Музычны момант. 14.10 За вочы. 14.35 Мультфільм. 14.55 "Тваіх агароджаў узор чыгунны". Т/ф. 15.15 Стыль жыцьця. 15.40 Нямецкая хваля. 16.00 Старое танга. 16.20 Дзіцячая ТВ. 17.10 ЛАТ. 18.10 Вялікі фэстываль. 18.50 Спартовыя навіны. 18.55 "Першае каханьне". 19.50 Тэлеслужба бясьпекі. 20.00 Людміла Сенчына — што было й цяпер... 20.30, 22.15 "Адпачынак у верасьні". М/ф. 22.00 Спорт, спорт, спорт... 23.25 Парад парадаў.

IV канал, НТВ 7.30 Мір вашаму дому. 7.40, 10.30, 13.30, 16.45 СІП. 7.50 Ангельская для дзетак. 8.10 Мультфільм. 8.20 Як зладжаны сьвет. 9.00 Час "Ч". 9.30 Вялікабрытанія сёньня. 10.00 Пачынаем справавую ангельскую. 10.35 Плянэта "Здароўе". 11.10 Справавы нататнік. 11.30 Апоўдні. 12.30 Час "Рэаліста". 13.35 Пераўтварэньне. 14.05 "Пантофлікі з залатымі спражкамі". С. 2. 16.10 І.Тургенеў і Паліна Віярдо. 16.00 Сьнежаньскія вечары-95. 16.30 Шанец. 17.00 "Чароўныя гады". 17.30 Футбольны клюб. 18.00, 21.30, 23.00 Сёньня. 18.35 Герой дня. 19.00 Расейскі дэтэктыў. "...Па мянушцы "Зьвер". 20.30 "ТЭФІ-96": хто ёсьць хто. 20.40 Мультфільмы. 20.50 "Оба-на": выбранае. 21.35 Фільм Жака Рывэта "Жана д'Арк у бітвах". С. 1. 22.30 Часінка. 23.20 М/ф "Чорны кот". 0.55 Эратычныя шоў сьвету.

Субота 30 сакавіка

Беларускае тэлебачаньне 8.00, 21.00 Навіны. 8.15 Сугучча. 8.35 Здароўе. 9.05 Заняткі Н.Наважылавай. 9.35 Усё пра ўсё. 10.00 "Ералаш". 10.20 MTV. 11.05 "Прыгоды Бураціна". М/ф. с. 1. 12.10 Гурман. 12.30 Сьвет прыроды і захапленьняў. 13.20 Алімпійскі сылюэт. Настольны тэніс. 13.40 Шматгалосьсе. 14.10 Творцы. Эліза Ажэшка. 14.30 Каляж. 15.00 Асілак. 16.00 Студыя "Інтэлект". 16.40 Зорная ростань. 17.20 Беларускі дом. 18.00 Галерэя. 18.35 "Ванільна-трускаўкавае марозіва". М/ф. 20.05 Слоік коміксаў. 20.40 Калыханка. 21.45 Найлепшыя шоў Бэні Хіла. 23.25 Відзьма-нявідзьма.

ОРТ 6.45, 8.10 Пад'ём! 7.45 Слова пастыра. 8.00, 14.00, 17.00 Навіны. 9.30 Не пазяхай! 10.00 Ранішняя пошта. 10.35 Смак. 10.55 "Эрмітаж". 11.30 Фільм "Адзіная...". 13.10 Стынг у Маскве. 13.35 Аўтамабіль і я. 14.20 У сьвеце жывёлаў. 14.55 Амэрыка з М.Таратутам. 15.25 Бамонд. 15.45 Неяк раз. 15.55 Футбол. Чэмпіянат Расеі. 18.00 Залатая сэрыя. "Вясельле ў Малінаўцы". 19.45 Дабранач, дзеці! 20.00 Час. 20.40 Праграма перадачаў. 20.45 "Дэтэктыўнае агенцтва "Месяцовае сьвятло". 21.45 Дні. 22.25 Брэйн-рынг. 23.05 Фільм Люі Маля "Ваня на 42-й вуліцы".

Канал "Расея" 7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Весткі. 7.25 Што дзень наступны... 7.30 "Ваўкалакія, або Таямніца доктара Нікадзіма". 7.45 Глядзі на мяне, як на роўню. 8.00 Твае магчымасьці, чалавек. 8.30 Вялікі хакей. 9.10 Парлямэнцкі тыдзень. 9.55 Вуснамі дзіцяці. 10.25, 22.30 Служба 299-00-00. 10.40 Суайчыньнікі. 11.10 "Кракатаў: дзень, што ўскалынуў сьвет". Д/ф. 12.05 Кароткая памяць. 12.30 Паэт у Расеі — больш, чым паэт. 13.20 Дэ-факта. 13.35 "Блянш". Т/ф. 14.25 Расейскае караоке. 14.45 Пілігрым. 15.30 Імпэрыя гульняў. "Глядыятары". 16.20 Вакол "Пецярбурскіх таямніцаў". 16.50 "Пецярбурскія таямніцы". 19.25 Суботні вечар з Тынай Тэрнэр. 21.05 Двайны партрэт. 22.45 Рака часу. 22.50 Аўтаміг. 22.55 Праграма "А".

СПБ 9.00 Актуальна-надзённа. 9.30 Стыль жыцьця. 9.45 Парад парадаў. 10.20 Сума сумарум. 11.05 "Як выйдзе" сустракае 1 Красавіка. 11.35, 18.05, 20.20 Музычны момант. 11.40 Мультфільм. 13.00 Тэатральная правінцыя? 13.30 "Яшчэ адна Расея". Тэлемост. 15.00 За вочы. 15.30, 18.30, 21.00 Інфарм-TV. 15.40 Мы й банк. 16.20 Студыя "Ўяві". 16.35 Антрэ. 17.05 Ня хочаш — не глядзі. 17.50 Нічога, акрамя... 18.10 Вялікі фэстываль. 18.50 Спартовая праграма. 20.30 Юбілей "Сьвецкае кронікі". 21.20 "Золата". М/ф. 22.45 Музычная праграма. 23.35 Музычны рай.

IV канал, НТВ 7.00 Праграма для хрысьціянаў. 7.30 Мультфільмы. 8.00 Анонс Сямейнага каналу. 8.10 Старты надзеяў. 8.40 Прафэсіянал. 9.00 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 9.20 Домаўласьнік. 9.35 Касьмічная тэлеантэна. 9.50 Патрэбныя рэчы. 10.10 Мэдыцына для Вас. 10.30, 13.30, 16.45 СІП. 10.35 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 11.00 Прыгожа шыць не забароніш. 11.30 За й супраць. 12.00 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 12.20 Пэнсіён. 12.25 У сямейны нататнік. 12.50 Ці выклікалі гумарыста? 13.05 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 13.35, 14.00 З паўслова. 13.50 Масква пасажырская. 14.15 Навуковыя суботы. 14.45 Аўталэдзі. 15.35 СІП. "Дом моды". 15.55 "Акіяны часоў каханьня". А.Сьцяпанава. 16.25 СІП. "Навіны кіно". 17.00 Дог-шоў. Я ды мой сабака. 17.30 Вэрнісаж Ільлі Рэзьніка. 18.00, 21.00 Сёньня. 18.30 Характары. 19.10 "Круты Ўокер: правасудзьдзе па-тэхаску". 20.00 Надоечы. 20.45 Лялькі. 21.35 "Джэймс Бонд — агент 007". Фільм 6. "На сакрэтнай службе Яе Вялікасьці". 0.00 Трэцяе вока. 0.45 Playboy.

Нядзеля 31 сакавіка

Беларускае тэлебачаньне 8.00 Фінансавы час. 8.35 "Партрэт каханай жанчыны". Д/ф. 9.15 "Конан". 9.49 Уся рэч у капелюху. 10.05 Мультыклюб. 10.35 Найлепшыя хіты MTV. 11.05 "Прыгоды Бураціна". С. 2. 12.15 Тураб'ектыў. 12.35 Усё нармальна, мама! 13.05 Студыя "Вакно". 13.40 Тэлебом. 14.35 Аўта-парк. 14.50 "Дзікі поўдзень". Д/ф. 15.20 Пераможца. 15.40 Госьці ў хату. 15.50 Вяршыня сьвету. 16.20 Абібок. 16.50 Фільм Андрэя Таркоўскага "Салярыс". 19.40 Калыханка. 20.00 Рэзананс. 20.50 Навіны-ТВ. 21.05 Ток-шоў "Карамболь". 21.40 М/ф "Кацярына ды я". 23.30 Аксамітны сэзон.

ОРТ 6.50 Тыраж "Спартлято". 7.00, 8.10 Пад'ём! 8.00, 14.00, 17.00, 23.00 Навіны. 9.25 Пакуль усе дома. 10.00 Ранішняя зорка. 10.50 Зь першых рук. 11.00 Служу Расеі! 11.30 Грай, гармонік любы! 12.00 Правінцыйныя гісторыі. 12.25 Пад знакам "Пі". 12.55 Сьмехапанарама. 13.30 "Піраты". 14.20 "Багема" Дж. Пучыні. 15.15 Клюб падарожнікаў. 16.15 Мультфэервэрк. 17.20 "Ералаш". 17.50 Футбольны агляд. 18.20 Клюб "Белы папугай". 19.10 Фільм К.Шахназарава "Амэрыканская дачка". 21.00 Нядзеля. 21.55 Праграма перадачаў. 22.00 "Дэтэктыўнае агенцтва "Месяцовае сьвятло". 23.10 Каханьне зь першага позірку.

Канал "Расея" 7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Весткі. 7.25 Што дзень наступны... 7.30 Першы дубаль. 7.45 Церам. 8.00 Рэтра-шлягер. 8.30 У сьвеце аўта- і матаспорту. 9.00 Добрае раніцы, Эўропа! 9.30 Аты-баты... 10.00 Весткі аб адзінаццатай. 10.15 Расейскае лято. 10.55 Гандлёвы дом. 11.00 Тэлеконкурс юрыстаў. 11.30 Футбол бязь межаў. 12.15 Кнігарня. 12.45 Гарачая дзясятка. 13.20 Ня высечы... 13.35 "Блянш". Т/ф. 14.25 Гледзячы зь Лёндану. 14.55 Песьня Расеі. 15.50 Багема. А.Вайда. 17.00 Чароўны сьвет Дыснэя. 17.Здымаецца кіно... 18.00 Кола гісторыі. 19.25 Фільм "Лэдзі Макбэт Мцэнскага павету". 21.00 Тэлекрос. 21.15 Мультфільм для дарослых. 21.25 У Ксюшы. 22.30 Служба 299-00-00. 22.45 Рака часу. 22.50 Аўтаміг. 22.55 Чэмпіянат сьвету ў аўтагонках "Формула-1". Гран-пры Бразіліі.

СПБ 8.00 Ваш дзень. 8.25 Гаючае слова. 8.55 Стыль жыцьця. 9.10 Вялікія жарсьці. 9.25 "Чэры 2000". М/ф. 11.00 Храм. 11.30 Расея. Выбар шляху. 12.00 Барабашка-ТВ. 12.15 "Сапраўднае каханьне". М/ф. 13.55 Клясыка-5. 14.30 Дзіцячая ТВ. 15.35 Мультфільм. 15.55 Сьпявай разам з намі. 16.15 Анонс тэлепраграмаў. 16.30 Тэлешансон. 16.55 Футбол. Чэмпіянат Італіі. 19.00 Інфарм-TV. 19.25 "Манашкі ва ўцёках". М/ф. 20.55 Музычны момант. 21.00 Міжнародны агляд. 21.25 Ноў смокінг. 22.10 "Шанхайскі сюрпрыз". М/ф.

IV канал, НТВ 7.00 Дотык. 8.00 Анонс Сямейнага каналу. 8.10 Формула-1. Чэмпіянат сьвету. Гран-пры Бразіліі. Кваліфікацыя. 8.40 Дзіцячая пляцоўка. 9.00 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 9.25 Вэрнісаж. 9.40 Кансыліюм. 10.10 Карысныя парады. 10.30, 13.30, 16.45 СІП. 10.35 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 11.00 "Трэцяя мяшчанская". М/ф. 1927 г. 12.35 Вас запрашае фірма... 12.45 Іншыя берагі. 13.05 Хатнія гадаванцы. 13.25 Пэнсіён. 13.35 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 14.00 З паўслова. 14.15 Графаман. 14.25 Пад'ём пераваротам. 14.55 Футбол. Чэмпіянат Расеі. 15.50 "Бурда модэн" прапануе... 16.20 У гасьцёўні Сямейнага каналу. 17.00 "Паліцэйскі Кэтс і ягоны сабака". 17.30 Сто да аднаго. 18.00 Сёньня. 18.30 Авацыя. 19.00 "Круты Ўокер: Правасудзьдзе па-тэхаску". 19.50 "Оба-на": выбранае. 20.00 Вынікі. 21.10 Фільм "Кўіглі-аўстраліец". 23.20 Найлепшыя шоў і вар'етэ сьвету. "Жарсьць і танга".

Панядзелак 1 красавіка

Беларускае тэлебачаньне 16.05 "Аднойчы першага красавіка..." Тэлеспэкт. 16.35 Запрашаем у Аўцюкі. 17.05 Параграф. 17.35 На добры лад. 17.50 Музычны антракт. 18.00 Фінансавы час. 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 18.50 Навіны. 19.05 Крок. 19.40 Гэта мы не вывучалі... 20.00 Востры кут. 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 21.45 Спартовы тэлекур'ер. 22.10 Фільматэка. "Вясна". 23.50 Мультфільм для дарослых. 24.00 Навіны. 0.15 Крок-жарт.

ОРТ 5.00 Тэлераніца. 8.00 Навіны. 8.15 "Сакрэт трапіканкі". 9.05 Поле цудаў. 9.55 Сьмехапанарама. 10.30 Адгадай мэлёдыю. 11.00 Навіны. 11.10 Захавай сябе. 11.50 Фільм К.Шахназарава "Амэрыканская дачка". 13.30 Мультфільмы. 14.00 Навіны. 14.20 "Джымі Супэрчарвяк". Мультсэрыял. 14.40 Марафон-15. 15.00 Зорны час. 15.35 "Элен і хлопцы". 16.05 Джэм. 16.30 Сем дзён спорту. 17.00 Навіны. 17.20 "Сакрэт трапіканкі". 18.10 Час пік. 18.35 Адгадай мэлёдыю. 19.05 Мы. 19.45 Дабранач, дзеці! 20.00 Час. 20.45 Фільм М.Швэйцэра "Залатое цяля". 23.45 Навіны. 23.55 Фэстываль эстраднай песьні ў Сан-Рэма. Ч. 1.

Канал "Расея" 8.40 "Санта-Барбара". 9.35 Служба 299-00-00. 9.45 Сялянскае пытаньне. 10.00, 16.00, 19.00, 22.00, 23.20 Весткі. 10.20 "Мужчыны і жанчыны". Камэдыя. 11.00 Аншляг і К°. 11.55 Кліп-антракт. 12.00 Кароткая памяць. 12.30 Астралёгія каханьня. Р.Паўлс. 14.50 Кола гісторыі. 15.45 Там-там навіны. 16.20 Расея ў асобах. 16.35 Выратаваньне 911. 17.30 Мультфільм. 17.40 L-клюб. 18.25 Лідар-прагноз. 19.35 Падрабязнасьці. 19.45 "Санта-Барбара". 20.40 Гарадок. 21.15 "Абсалютная ўпэўненасьць". М/ф. 23.35 Міліцэйская кроніка. 23.45 Найлепшыя гульні НБА.

СПБ 12.00, 13.00, 14.00, 15.30, 18.30, 21.45 Інфарм-TV. 12.10 "Першае каханьне". 13.10 Хуткая дапамога. 13.40 Парады садаводам. 13.50 Тэлеслужба бясьпекі. 14.10 "Крысьці". М/ф. С. 1. 14.55 Як выйдзе. 15.40 Стыль жыцьця. 15.45 Аўвртайм. 16.00 "Манашкі ва ўцёках". М/ф. 17.30 За вочы. 17.55 Студыя "Ўяві". 18.10 Вялікі фэстываль. 18.50 Спартовыя навіны. 19.00 "Першае каханьне". 19.50 Тэлеслужба бясьпекі. 20.00 "Крысьці". М/ф. С. 1. 20.45 Брава, церам. 21.10 Блеф-клюб. 22.00 Спорт, спорт, спорт... 22.15 Бэнэфіс Я. Шыфрына.

IV канал, НТВ 7.30 Мір вашаму дому. 7.40 СІП. 7.50 Сьпяваю для Вас. 7.55 Ваш адвакат. 8.00 Майстрыха. 8.15 АБВГДэйка. 8.35 "Школ-фільм" для дзетак. 8.50 Але-ап! 9.20 Італьянская мова. 9.50 "Клініка". Тэлеспэкт. 10.30 СІП. 10.35 Сьвет грошай Адама Сьміта. 11.10 Тэле-граф. 11.30 Апоўдні. 12.30 Чалавек у рынкавай эканаміцы. 13.00 Фільм "Ласі і ваўкі Аляскі". 13.30 СІП. 13.35 "Дэжа вю". М/ф. 15.20 "Народжаная для бегу." Д/ф. 15.35 Музычныя навіны. 15.45 Лекцыі Фэміды. 16.15 Музэон. 16.45 СІП. 17.00 НТВ: анонс тыдня. 17.05 "Чароўныя гады". 17.30 Футбольны клюб. 18.00 Сёньня. 18.35 Герой дня. 19.00 Камэдыя "Пераапранутыя, або як цяжка быць жанчынай". 20.35 Сэрыял "Доктар Кут". 21.00 Сёньня. 21.35 Час сэрыялу. "Жана д'Арк — у бітвах". 22.30 Часінка. 23.00 Сёньня. 23.20 Паўгадзіны пра тэніс.

Аўторак 2 красавіка

Беларускае тэлебачаньне 7.30 Ранішні кактэйль. 7.50 Эканамікст. 8.00 Навіны. 8.15 Аўта-парк. 8.30 Абібок. 9.00 ТБ — школе. 9.30 "Вяртаньне ў Эдэм". 10.25 Гэта мы не вывучалі... 10.40 Мультфільмы. 11.00 "Скарб рыцара Мілеты". М/ф. 12.25 "Цырк, дый годзе". Д/ф. 12.50 "Сям'я". М/ф. С. 1. 15.00 Навіны. 15.15 "Сьмех пад сонцам". Д/ф. 15.50 ТБ — школе. 16.20 Усё пра ўсё. 16.45 Радавод. 17.20 Заняткі Н.Наважылавай. 17.50 Музычны антракт. 18.00 Мультфільм. 18.15 Бывайце здаровы. 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 18.50 Навіны. 19.05 "Вяртаньне ў Эдэм". 20.00 Вэртыкаль. 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 21.55 Музычны антракт. 22.05 М/ф "Ты ў мяне адна". 23.45 Мультфільм для дарослых. 24.00 Навіны.

ОРТ 5.00 Тэлераніца. 8.00 Навіны. 8.15 "Сакрэт трапіканкі". 9.05 Мы. 9.50 Мультфільм. 10.05 Чалавек і закон. 10.30 Адгадай мэлёдыю. 11.00 Навіны. 11.10 Мы і рынак. 11.50 "Месца сустрэчы зьмяніць нельга". С. 4. 14.00 Навіны. 14.20 "Джымі Супэрчарвяк". 14.40 Квар'етэ "Вясёлая квампанія". 14.50 Мультытролія. 15.10 Чароўны сьвет, або Сінэма. 15.35 "Элен і хлопцы". 16.05 ...Да 16 і ня толькі. 16.30 Сем дзён спорту. 17.00 Навіны. 17.20 "Сакрэт трапіканкі". 18.10 Час пік. 18.35 Адгадай мэлёдыю. 19.05 Тэма. 19.45 Дабранач, дзеці! 20.00 Час. 20.45 Расейская музычная прэмія "Зорка". 22.35 Масква — Крэмль. 22.55 Навіны. 23.05 Фільм "Барабаніяда". 0.50 "Месца сустрэчы зьмяніць нельга". С. 4.

Канал "Расея" 8.40 "Санта-Барбара". 9.35 Служба 299-00-00. 9.45 Сялянскае пытаньне. 10.00 Весткі. 15.10 Месяцаслоў. 15.20 Чароўная валіза. 15.30 "Кіра Лянгер: новы твар". Д/ф. 15.45 Там-там навіны. 16.00, 19.00, 22.00, 23.45 Весткі. 16.20 Расея ў асобах. 16.45 "Брэмэнскія музыкі". Мультсэрыял. 17.10 Рэтра-шлягер. 17.40 Мультфільм. 17.55 Прасьцей за простае. 18.25 Надзвычайны канал. 19.35 "Санта-Барбара". 20.30 Даміно М.Баярскага. 21.05 Фільм "Геній". 24.00 ЭКС.

СПБ 12.00, 13.00, 14.00, 15.30, 18.30, 21.45 Інфарм-TV. 12.10 "Першае каханьне". 13.10 Хуткая дапамога. 13.40 Парады садаводам. 13.50 Тэлеслужба бясьпекі. 14.10 "Крысьці". С. 2. 15.00 Блеф-клюб. 15.40 Стыль жыцьця. 15.50 Трыюмф у Марыінскім. 16.10 "Вуліца Рыбакоў в Клайпедзе", "Гвалт у мэтро". Т/ф. 16.55 Дзіцячая ТВ. 18.00 Па ўсёй Расеі. 18.20 Вялкі фэстываль. 18.50 Спартовыя навіны. 19.00 "Першае каханьне". 19.50 Тэлеслужба бясьпекі. 20.00 "Крысьці". С. 2. 20.55 "Паглядзі на Арлекінаў". У.Набокаў. 21.15 "Мужчынская работа". Ф. 1. С. 1. 22.00 Спорт, спорт, спорт... 22.15 "Аднойчы 20 гадоў пасьля". М/ф.

IV канал, НТВ 7.30 Мір вашаму дому. 7.40 СІП. 7.50 Сьпяваю для Вас. 7.55 Ваш адвакат. 8.00 Французская для дзетак. 8.20 У пошуках літаратуры. 9.00 Балетны геній. 10.00 Франс-ТВ-крама. 10.30 СІП. 10.35 "Добрая вестка". Д/ф. 11.10 На залатым ганку сядзелі. 12.30 Чалавек у рынкавай эканаміцы. 13.00 Расейскі жывапіс. "Айвазоўскі". 13.30 СІП. 13.35 "Падлетак". М/ф. С. 1. 15.05 Інфармацыйны век. 15.35 Музычныя навіны. 15.45 Навадзевічы манастыр. 16.15 Муззон. 16.45 СІП. 17.00 "Чароўныя гады". 17.30 "Заможная жанчына". М/ф. С. 1. 18.00 Сёньня. 18.35 Герой дня. 19.00 Фільм "Рака Нігер". 20.50 "Доктар Кут". 21.00 Сёньня. 21.35 Час сэрыялу. "Жана д'Арк — у бітвах". С. 3. 22.30 Часінка. 23.00 Сёньня. 23.20 У пошуках прыгодаў. 23.50 Мэляманія.

Серада 3 красавіка

Беларускае тэлебачаньне 7.30 Ранішні кактэйль. 7.50 Эканамікст. 8.00 Навіны. 8.15 "Імгненьні вечнасьці". Д/ф. 9.00 ТБ — школе. 9.30 "Вяртаньне ў Эдэм". 10.25 Мультфільмы. 10.45 Зорная ростань. 11.25 Відзьма-нявідзьма. 12.25 "Сям'я". М/ф. С. 2. 13.25 "Сонечны палоньнік". Д/ф. 15.00 Навіны. 15.15 "Не страляйце ў белых лебедзяў". М/ф. С. 1. 16.30 Роднае слова. 17.00 Крэда. 17.20 Госьці ў дом. 17.50 Музычны антракт. 18.00 Майстэрні. 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 18.50 Навіны. 19.05 "Вяртаньне ў Эдэм". 20.00 Хто гэта? 20.05 Супэргол. 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 21.55 Музычны антракт. 22.10 "Інспэктар крымінальнай паліцыі". С. 4. 23.50 Каралеўскае паляваньне.

ОРТ 5.00 Тэлераніца. 8.00 Навіны. 8.15 "Сакрэт трапіканкі". 9.05 Тэма. 9.50 У сьвеце жывёлаў. 10.30 Адгадай мэлёдыю. 11.00 Навіны. 11.10 Кантакт. 11.40 "Месца сустрэчы зьмяніць нельга". С. 5. 14.00 Навіны. 14.20 "Джымі Супэрчарвяк". 14.40 Кактус і К°. 14.50 Дамі-соль. 15.10 Покліч джунгляў. 15.35 "Элен і хлопцы". 16.05 Тэт-а-тэт. 16.30 Сем дзён спорту. 17.00 Навіны. 17.20 "Сакрэт трапіканкі". 18.10 Час пік. 18.35 Адгадай мэлёдыю. 19.05 У пошуках страчанага. 19.45 Дабранач, дзеці! 20.00 Час. 20.45 Камэдыя "Сабака Барбос і незвычайны крос". 21.20 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. "Панатынаікас"(Грэцыя) — "Аякс" (Галяндыя). 23.20 Навіны. 23.30 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. "Ювэнтус" (Італія) — "Нант" (Францыя). 0.15 "Месца сустрэчы зьмяніць нельга". С. 5.

Канал "Расея" 8.40 "Санта-Барбара". 9.35 Служба 299-00-00. 9.45 Сялянскае пытаньне. 10.00, 16.00, 19.00, 22.00, 23.25 Весткі. 10.20 "Расея маладая". М/ф. С. 1. 11.25 Наш сад. 12.00 Надзвычайны канал. 12.30 Рэтра-шлягер. 14.55 Імпэрыя гульняў. "Глядыятары". 15.45 Там-там навіны. 16.20 Расея ў асобах. 16.45 "Брэмэнскія музыкі". 17.15 Вас запрашае "Рэформа". 17.25 Вініловыя джунглі. 17.55 Свая гульня. 18.25 "Чапавек з чаргі". В/ф. 19.35 "Санта-Барбара". 20.30 Сам сабе рэжысэр. 21.05 Фільм "Бліжняе кола". 23.40 Міліцэйская кроніка. 23.50 Гарачая дзесятка.

СПБ 12.00, 13.00, 14.00, 15.30, 18.30, 21.45 Інфарм-TV. 12.10 "Першае каханьне". 13.10 Хуткая дапамога. 13.40 Парады садаводам. 13.50 Тэлеслужба бясьпекі. 14.10 "Крысьці". С. 3. 14.55 Блеф-клюб. 15.40 Стыль жыцьця. 15.50 І.Архіпава прэзэнтуе. 16.35 Дзіцячая ТВ. 17.10 Час мэра. 18.10 Вялікі фэстываль. 18.50 Спартовыя навіны. 19.00 "Першае каханьне". 19.50 Тэлеслужба бясьпекі. 20.00 "Крысьці". С. 3. 20.50 Справы гарадзкія. 21.05 Блеф-клюб. 22.00 Спорт, спорт, спорт... 22.15 М/ф "Гожая пачвара".

IV канал, НТВ 9.30 Нямецкая мова. 10.30 СІП. 10.35 Шоў эстрадных зорак. 11.30 Апоўдні. 12.30 Чалавек у рынкавай экономіцы. 13.00 Расейская гаворка. 13.30 СІП. 13.35 "Падлетак". С. 2. 14.50 Відэапаэзія. 15.05 Пэдагогіка для ўсіх. 15.35 Музычныя навіны. 15.45 Завея. 16.15 Муззон. 16.45 СІП. 17.00 "Чароўныя гады". 17.30 "Заможная жанчына". С. 2. 18.00 Сёньня. 18.35 Герой дня. 19.00 Рэгулярные матчы НХЛ. "Нью-Ёрк Рэйнджэрс" — "Нью-Джэрсі". 21.00 Сёньня. 21.35 Час сэрыялу. "Жана д'Арк — у зьняволеньні". С. 4. 22.30 Часінка. 23.00 Сёньня. 23.20 Такое спартовае жыцьцё. 23.50 Кавярня Абломаў.

Чацьвер 4 красавіка

Беларускае тэлебачаньне 7.30 Ранішні кактэйль. 7.50 Эканамікст. 8.00 Навіны. 8.15 Мультфільм. 8.35 "Пераадолей сябе". Д/ф. 8.55 "Вяртаньне ў Эдэм". 9.50 "У зьвярынцы", "І яшчэ адзін радасны дзень". М/ф. 10.30 "Няхай жыве Сэрвац!" Мультфільм. 11.35 "Эх, Расея, ты, Расея..." Д/ф. Ч. 1. 12.30 "Крымінальны квартэт". М/ф. 15.00 Навіны. 15.15 ТБ — школе. 15.45 "Не страляйце ў белых лебедзяў". С. 2. 16.50 Заняткі Н.Наважылавай. 17.20 Крок. 17.50 Музычны антракт. 18.00 Зерне з калосься. 18.25 Эканамікст. 18.35 MTV. 18.50 Навіны. 19.05 "Вяртаньне ў Эдэм". 20.05 Кантрасты. 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 21.55 Музычны антракт. 22.05 "Інспэктар крымінальнай паліцыі". С. 5. 23.45 Крок. 0.15 Навіны. 0.30 Футзал. Чэмпіянат Беларусі.

ОРТ 5.00 Тэлераніца. 8.00 Навіны. 8.15 "Сакрэт трапіканкі". 9.05 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. "Панатынаікас" (Грэцыя) — "Аякс" (Галяндыя). Т. 2. "Ювэнтус" (Італія) — "Нант" (Францыя). Т. 2. 11.00 Навіны. 11.10 Пад дахам сьвету. 11.50 "Міхайла Ламаносаў". Ф. 1. С. 1. 14.00 Навіны. 14.20 "Джымі Супэрчарвяк". 14.40 Лега-го! 15.05 Тын-Тонік. 15.35 "Элен і хлопцы". 16.00 Рок-лекцыя. 16.30 Сем дзён спорту. 17.00 Навіны. 17.20 "Сакрэт трапіканкі". 18.10 Час пік. 18.35 Лято-Мільён. 19.05 Адзін на адзін. 19.45 Дабранач, дзеці! 20.00 Час. 20.45 Фільм "Раньняя вада". 22.45 "Агляд" І.Дзямідава. 23.35 Навіны. 23.55 "Цётка Маруся". С. 1. 1.00 Сем дзён спорту.

Канал "Расея" 8.40 "Санта-Барбара". 9.35 Служба 299-00-00. 9.45 Рэпартажы зь месцаў. 10.00, 16.00, 19.00, 22.00, 22.50 Весткі. 10.20 "Расея маладая". С. 2. 11.25 Мультфільм. 11.35 "Чалавек з чаргі". В/ф. 12.05 Гарачая дзясятка. 15.05 Чароўная валіза. 15.15 Кенгуру. 15.45 Там-там навіны. 16.20 Расея ў асобах. 16.45 "Брэмэнскія музыкі". 17.15 Тваар з вокладкі. 17.30 Стоп-кадар. 17.45 Мультфільм. 17.55 Прасьцей за простае. 18.25 "Фабрыкант зь Яльца". Д/ф. 19.35 "Санта-Барбара". 20.30 Маскі-шоў. 21.10 "У яблык". М/ф. 23.05 ЭКС. 23.15 У сьвеце аўта- і матаспорту.

СПБ 15.05 Парады садаводам. 15.15 Тэлеслужба бясьпекі. 15.30, 18.30, 21.45 Інфарм-TV. 15.40 Стыль жыцьця. 15.45 "Першае каханьне". 16.40 ...Роўна каханьне. 17.10 "Крысьці". С. 4. 18.00 Па ўсёй Расеі. 18.10 Вялікі фэстываль. 18.50 Спартовыя навіны. 19.00 "Першае каханьне". 19.50 Тэлеслужба бясьпекі. 20.00 "Крысьці". С. 4. 20.50 Разам з музыкай. 21.15 "Мужчынская работа". Ф.1. С. 2. 22.00 Спорт, спорт, спорт... 22.15 Старое танга. 22.35 Прыватная справа.

IV канал, НТВ 7.30 Мір вашаму дому. 7.40 СІП. 7.50 Сьпяваю для Вас. 7.55 Ваш адвакат. 8.00 Нямецкая для дзетак. 8.20 Маўклівы дыялёг. 9.00 Цыркавая сюіта. 9.30 Гішпанская мова. 10.30 СІП. 10.35 АРЫЁС. 11.30 Апоўдні. 12.30 Чалавек у рынкавай эканаміцы. 13.00 Ці сямейная гэта справа? 13.20 Мультфільм. 13.30 СІП. 13.35 "Падлетак". С. 3. 14.50 Сем нотаў у цішыні. 15.35 Музычныя навіны. 15.45 Новая пачатковая школа. 16.15 Муззон. 16.45 СІП. 17.00 "Чароўныя гады". 17.30 "Заможная жанчына". С. 3. 18.00 Сёньня. 18.35 Герой дня. 19.00 Фільм Дона Сыгела "Чарлі Вэрык — мішэнь наёмнага забойцы". 21.00 Сёньня. 21.35 Час сэрыялу. "Жана д'Арк — у зьняволеньні". С. 5. 22.30 Часінка. 23.00 Сёньня. 23.20 М/ф "Аўвстрыйскае поле".

ПРАГРАМА ПЕРАДАЧАЎ

DW

Перадача "Часопіс. Праграма навінаў" трансьлюецца: штопанядзелка: 03.00, 08.00, 12.00, 16.00, 20.00, 23.00, 01.00. (н), 14.00, 18.00, 22.00. (а), 23.00. (г); што-аўторка, штосерады, шточацьвер, штопятніцы: 02.00, 03.00, 07.00, 10.00, 14.00, 18.00, 22.00. (а), 04.00, 05.00, 08.00, 12.00, 16.00, 20.00, 23.00, 01.00. (н), 06.00, 23.00. (г); штосуботы: 02.00, 03.00, 07.00, 10.00, 14.00, 22.00. (а), 04.00, 05.00, 08.00, 12.00, 16.00, 18.00, 20.00, 23.00, 01.00. (н), 06.00, 23.00. (г); штонядзелі: 02.00, 07.00, 14.00, 18.00. (а), 04.00, 08.00, 10.00, 12.00, 16.00, 20.00, 01.00. (н), 06.00. (г). Перадача "Бульвар Германія" трансьлюецца: штопанядзелка:. 16.15, 21.00, 01.15. (н), 18.15. (а); штоаўторка, штосерады, штачацьвер, штопятніцы: 03.15, 14.15, 18.15. (а), 12.15, 16.15, 21.00, 01.15. (н); штосуботы: 03.15, 14.15. (а), 12.15. (н).

TV5
LA TELEVISION INTERNATIONALE

Тэлеранак + надвор'е + навіны 07.30. (у суботу й нядзелю няма). Тэлечасопіс (Канада) 09.05, (Францыя-3). 13.35, (Швэйцарыя) 20.30, (Францыя-2) 23.05, (Бэльгія) 02.00. Надвор'е + навіны 09.30. (у суботу й нядзелю + 09.00). Навіны. 11.30. Надвор'е на пяці кантынэнтах. 13.30, 20.25, 23.00. Часопіс TV5. 17.00. Часопіс TV5 + надвор'е. 19.30. Вялікая музычная гульня 00.35. Вечаровыя навіны + надвор'е 01.30.

NBC SUPER CHANNEL

Аўторак, серада, чацьвер, пятніца Навіны NBC з Томам Брокаў 07.00, начныя 02.30. Сусьветныя навіны ITN 07.30. (кар. агляд), 19.00, 22.30. Сёньня. Агляд. Сусьветныя навіны ITN. Ранішняя Бізнэсінфармацыя FT 08.00. Супэрмаркет. 10.00. Эўрапейскі грашовы кругазварот. 11.00. Рупар (жывы рэпартаж зь біржы). 16.00. Амэрыканскі грашовы кругазварот. 17.00. Вечаровыя бізнэс-навіны FT. 18.30. Субота — Навіны NBC з Томам Брокаў 07.30. Сусьветныя навіны ITN 09.00, 19.00, 22.30. Нядзеля — Навіны NBC 07.30. Сусьветныя навіны ITN. 10.00, 19.00, 22.30.

ARTE

Панядзелак, аўторак, серада, чацьвер Навіны. 71/2 20.30; штодзень Навіны. 8. 1/2 21.30.

RTL

RTL (st) — стэрэафанічное суправаджэньне (dd) — суправаджэньне DOLBY SURROUND SOUND

Панядзелак, аўторак, серада, чацьвер, пятніца Рэклама тэлебачаньня RTL 06.30, 07.00, 07.30, 08.30, 09.00, 10.00. Навіны, спорт, прагноз надвор'я. 19.45.

ПЯТНІЦА, 29 сакавіка

DW

Буйным плянам 02.30, 11.30. (а), 04.30, 09.30, 13.30. (н), 06.30. (г). S-Zett 05.15 (н), 08.15 (н), 10.15 (а). Контуры. "У пагоні за сіняю птушкаю" — нямецкія перасяленцы ў Канадзе. Цудаў не бывае, толькі прафэсія альбо грошы дапамогуць знайсьці месца под чужым сонцам 05.30, 09.00. (н). ADAC — сябра і памочнік кіроўцы. 13 мільёнаў кіроўцаў — сябры найстарэйшага аўтамабільнага клюбу Нямеччыны 07.30, 11.00, 15.00. (а). Little Wonder. Гісторыя стварэньня нямецкіх двухтактовых матацыклаў. У пошуках новага посьпеху. 10.30, 15.30. (а). "Спачатку ежа, потым мараль" — Бэртальд Брэхт. Разам з Томасам Манам, ён быў найбуйнейшы нямецкі пісьменьнік першай паловы XX ст. 20.30. (н). "Жалеза лётаць ня можа!". Заводы Хуга Юнкерса ў Дэсаў 22.30. (а). Глядзішча 08.30, 13.00. (н), 19.00. (а). Эўрапейскі калейдаскоп. 17.00, 00.30. (н). З нагоды. Тэма тыдня. 17.30. (н), 19.30. (а), 23.30. (г). На тэму сучаснасьці 21.45 (н).

EUROSPORT

Алімпійскі часопіс 09.30. Аэробіка. Чэмпіянат ЗША. 10.00. Чэмпіянат сьвету ў падняцьці цяжкасьцяў у Пары, Фінляндыя. 11.00. Барацьба. Чэмпіянат сьвету ў Будапэшце. 12.00. Бокс. 13.00. Аўтагонкі (турыстычныя аўтамабілі). Рэпартаж з Італіі. 14.00. Сноўбард. Агляд сусьветнага турніру Bailantine's ISF сярод прафэсійцаў. 1995/1996. 14.30. Фанборд. Dole Fundoor у Парыжы, Бэрсі. 15.00. Часопіс пра матаспорт. 16.00. Матацыкал. Гран-Пры. 17.00. Формула-1. Гран-Пры Бразыліі ў Інтэрлягасе. Спробныя заезды (жыв. тр.). 18.00, 23.00. Гонкі грузавікоў. Europa Truck Trial у Кэтхэне, Нямеччына, і Тулузе, Францыя. 19.00. Тэніс. Турнір ATP — Чэмпіянат Lipton у Кі Біскэйне, ЗША. Другі паўфінал (жыв. тр.) 20.00. Конны спорт. Кубак сьвету ў Парыжы, Бэрсі (жыв. тр.) 22.00. Алімпійскі часопіс 01.00. Прафэсійцы барацьбы. Кулачны бой 01.30.

RENDEZ-VOVS

Анонс праграмаў і фільмаў 02.05. Lovin' News (рэпартаж) 02.15. Францускі фільм 02.30. Activ' Nightlife (эратычныя шоў начных клюбаў) 03.50. Фільм "Усе да мне" (ЗША) 04.00. Love Connexion (рэклама і продаж) 05.00. Прэзэнтуе Летыцыя: аматарскі фільм Nanou Production 05.10.

TV5

"Дамы сэрца" тэлераман 07.00, 16.30. Гісторыя навукі ў Эўропе 09.35. Адкрыцьцё. 10.30. Няхай жыве. 12.00. Ня трэба марыць. 11.35, 05.00. Штотыднёвік. 12.35, 06.00. Парыж Люм'ер. 14.00, 20.00. "Імажэн". 14.30. Такі які. 16.00, 04.15. Бібі і яе сябры. 17.15. Музычная гульня. 17.45. Студыя Габрыеля. 18.15. "Пытаньне да чэмпіёна" гульня. 18.45. Погляд на Амэрыку. 19.15, 02.30. Форт Баярд 21.00. Маршрут гурмана 22.30. Таратата 23.40. Вольны выхад 00.45. Належыць абмеркаваць 02.45. Сумесь 04.45.

NBC

Нарысы (Г+Н): Інтэрвію з Фростам. 19.30; Выключны стыль жыцьця 22.00, 05.30. Найлепшыя ўрыўкі з шоў Сэліны Скот (Г+Н) 20.30, 04.00, 06.00. Відэамода! 21.30. Гольф. Чэмпіянат PGA у ЗША. Freeport McMorgan Classic 23.00. Вечаровае шоў з Джэем Лена (Г+Ф+Н) 23.00, 03.00. Позна ўвечары з Кананам О'Браенам (Г+Н) 01.00. Ток-шоў Грэга Кінэара (Г+Н) 02.00. Размовы пра блюз (Г+Н) 05.00.

ARTE

"Таямніца пірамідаў" д/ф (Францыя. 1992)(2) 20.00. "Ніл" д/ф, рэж. Стэфан Бэргман (Нямеччына. 1993) 20.45. Брут. 1996 21.00. "Лепарэла" т/ф, рэж. Д.Дамэк (Нямеччына. 1991) 21.45. "Крывавае жніво" д/ф (Аўстралія. 1990), рэж. Боб Каналі і Робін Андэрсан 23.00. "Кіно й наш час" д/ф у дзьвюх частках (Ч.1: Эрык Ромэр) 00.30. Партрэт музыканта Жана "Тутса" Тылемана 01.30.

СУБОТА, 30. сакавіка

DW

З нагоды. Тэма тыдня 02.30, 11.30. (а), 05.30, 09.00. (н), 06.30. (г). Контуры. "Спачатку ежа, потым мараль" — Бэртальд Брэхт. Разам з Томасам Манам, ён быў найбуйнейшы нямецкі пісьменнік першай паловы XX ст. 03.30, 09.30, 13.30. (н). "Жалеза лётаць ня можа!". Заводы Хуга Юнкерса ў Дэсаў. 10.30, 15.30. (а). "Ня хлебам адзіным.." З. 1838 году ў Паўднёвай Аўстраліі жывуць нямецкія перасяленцы. Стракатая мазаіка даліны Бароса. 17.00. (н). Скалалаз Лютц Протцэ. Ч.5: Гара Вінсан — шлях да вяршіні Антарктыды 22.30. (а). Праблемы экалёгіі ў "Чорным трохкутніку" Эўропы 00.30. (г). На тэму сучаснасьці 05.15, 08.15 (н). Глядзішча 07.30, 11.00, 15.00. (а). Эўрапейскі калейдаскоп 08.30, 13.00. (н). Царква і грамадзтва. 10.15 (а). Пленум. 16.15, 01.15 (н). Пра мастацтва й ня толькі. 16.30, 23.30. (н). Размовы пра будучыню. 18.15 (н). Бульвар Біё. 19.00. (н). 100. градусаў 20.30. (н). Посьпех у Нямеччыне. Першыя 40. 21.30. (н). Гартаючы старонкі. Фрыдгельм Пток чытае твор "Паэзія і праўда" Ё.В.Гётэ. Ч.3 01.30. (н).

EUROSPORT

Баскетбол. SLAM 09.30. Формула-1. Гран-Пры Бразыліі ў Інтэрлягасе. Спробныя заезды. 10.00, 13.30. Часопіс пра матаспорт. 11.00. Майстра Trial у Парыжы, Бэрсі. 12.00. Матацыкал. Гран-Пры Маляйзіі у Шах Аляме. 13.00, 17.30. Тэніс, турнір ATP — Чэмпіянат Lipton у Кі Біскэйне, ЗША. Другі паўфінал. 14.30. Роварны спорт. International Road Criterium у Францыі. Першы этап Gaillac-Gaillac (191 км) (жыв. тр.). 16.30. Формула-1. Гран-Пры Бразыліі ў Інтэрлягасе. Кваліфікацыйныя заезды (жыв. тр.). 18.00, 20.00, 23.00. Tractor Pulling. Рэпартаж з Олдэнбургу, Нямеччына. 19.00. Скачкі ў ваду. Кубак Эўропы ў Аахене, Галяндыя 21.00. Бокс. "Супэрбой" 23.00. Тэніс. Турнір ATP — Чэмпіянат Lipton у Кі Біскэйне, ЗША. Мужчынскія двойкі 01.00. Заканчэньне перадачаў 03.00. Матацыкал. Гран-Пры Маляйзіі ў Шах Аляме (жыв. тр.) 06.30.

RENDEZ-VOUS

Анонс праграмаў і фільмаў 02.05. Lovin' News (рэпартаж) 02.15. Амэрыканскі фільм 02.20. Хованкі (схаваная камэра) 03.35. Lovin' News (рэпартаж) 03.40. Фільм "Залатая губа" (Францыя) 03.50. Love Connexion (рэклама і продаж) 05.30. Прэзэнтуе Летыцыя: аматарскі фільм Nanou Production 05.20.

TV5

Водбліскі 07.00, 05.00. Абсыдыян 08.00. Гексагон 08.30. Занятак францускае 08.45. Бібі і яе сябры 09.35. Міжнародная стаўка. 10.30, 06.30. У фокусе — Эўропа. 11.00. Спорт. 11.35. Спорт Афрыка. 12.30, 02.45. СнідІнфа. 13.15. Далягляды. 14.00, 06.00. Клер Лямарш. 14.30. Пад покрывам. 15.15. Гара. 16.00. Уцёкі. 16.30. Франкафолія: Les Colocs. 17.15. Геніі ў траве. 17.45. Люна-парк. 18.15. "Пытаньне да чэмпіёна" гульня. 18.45. 7 дзён у Афрыцы. 19.15. Матчу няма 20.00. "Імажэн". Наша Імажэн 21.00. Кіназаля 22.30. Музычная гульня 23.40. Погляд на Амэрыку 02.30. Таратата 03.30. Сумесь 04.45.

NBC

Пераможцы 07.00. Група МакЛяфліна. Палітычныя дыскусіі вакол круглага стала 08.00. Прывітаньне, Аўстрыя! Прывітаньне, Вена! 08.30. Эўрапейскі калейдаскоп 09.30. Спытай у кампутару. 10.00. Супэрмаркет. 12.00. Месца адпачынку (Г+Н). 13.00. Відэамода! (Г+Н). 13.30. Нарыс: Ушуая (Г+Н). 14.00. Дакумэнтальны фільм пра Нацыянальную Футбольную Лігу. 15.00. Гольф. Эўрапейскі чэмпіянат PGA. 16.00. Тыдзень НХЛ. 17.00. Гэты тэніс. 18.00. Нарыс. Марскі бой (новы сэрыял). Дакумэнтальны фільм пра гісторыю ваеннамарскага флёту (Г+Н). 19.30. Найлепшае з шоў Сэліны Скот (Г+Н) 20.30, 06.00. Плянэта на зрэзе часу 21.30. Вечаровае шоў з Джэем Лена (Г+Н+Ф) 23.00. Баскетбол NCAA (жыв. тр.). Фінальная чацьвёрка. Паўфінал March Madness 23.30.

НЯДЗЕЛЯ, 31 сакавіка

DW

УХ ТЫ! Забавы й хіты 02.30, 18.30. (а). Посьпех у Нямеччыне. Першыя 40. 03.30, 19.30. (а), 12.30. (н). Пра мастацтва й ня толькі 04.30, 23.30. (н). Аўстрыйскія замалёўкі 05.00. (н). Контуры. Праблемы экалёгіі ў "Чорным трохкутніку" Эўропы 06.30. (г). Скалалаз Лютц Протцэ. Ч.5: Гара Вінсан — шлях да вяршіні Антарктыды 07.30, 15.30. (а). "Ня хлебам адзіным.." З. 1838 году ў Паўднёвай Аўстраліі жывуць нямецкія перасяленцы. Стракатая мазаіка даліны Бароса. 11.00, 21.00. (н). Кітайска-нямецкія камэрцыйныя адносіны 23.30. (г). Пленум 08.15, 20.15 (н). Гартаючы старонкі. Фрыдгельм Пток чытае твор "Паэзія і праўда" Ё.В.Гётэ. Ч.3 08.30, 01.30. (н). Бульвар Біё 09.00. (н). Размовы пра будучыню. 10.15 (н). Што Вы сказалі? Размоўны курс ням./рас. (37). 12.15, ням./гішп. (37) і ням./амэр. (37). 14.30; ням./анг. (37). 18.15. 100. градусаў 14.00. (н). Афіцыйны Бон. 14.15 (а). Эўрапейскі калейдаскоп. 15.00, 22.30. (а). Прэс-клюб. 16.15 (н). Швэйцарскія замалёўкі. 17.00. (н). Кампакт. Падзеі мінулага тыдня 20.30, 00.00. (н), 22.00. (а), 23.00. (г). Спартовы рэпартаж 01.15 (а).

EUROSPORT

Формула-1. Гран-Пры Бразыліі ў Інтэрлягасе. Кваліфікацыйныя заезды. 10.00, 13.30. IndyCar. PPG IndyCar World Series у Сэрфэр Парадайз, Квінслэнд, Аўстралія. 11.00, 21.00. Матацыкал. Гран-Пры Маляйзіі ў Шах Аляме. 12.30, 15.00, 22.00. Формула-1. Гран-Пры Бразыліі ў Інтэрлягасе. Разьмінка (жыв. тр.). 14.30. Конны спорт. Кубак сьвету ў Парыжы, Бэрсі (жыв. тр.). 15.30. Роварны спорт. International Road Criterium у Францыі. Другі этап Mazamet Aussillon — Pic de Nore (80. км) і трэці этап (жыв. тр.). 17.30. Скачкі ў ваду. Кубак Эўропы ў Аахене, Галяндыя. 18.00. Формула-1. Гран-Пры Бразыліі ў Інтэрлягасе (жыв. тр.). 19.00, 23.00. Тэніс. Турнір ATP — Чэмпіянат Lipton у Кі Біскэйне, ЗША. Фінал 00.30.

RENDEZ-VOUS

Анонс праграмаў і фільмаў 02.05. Gay News (рэпартаж) 02.15. Гей-кіно 02.20. Gay Nightlife 04.15. Гей-фільм 04.20. Love Connexion (рэклама і продаж) 05.40. Аматарскі гей-фільм 05.50.

TV5

Спорт 07.00. Франкафоны 08.00, 02.45. Адкрыцьцё 08.30. Бібі і яе сябры 09.35. Плянэта "Музыка". Харам з Абрацэнавым. 10.30. Форт Баярд. 11.35, 05.00. Спасылка. Філіп Ляпустэрль. 13.00, 06.30. Азбука ў малюнках. 13.25. Маршрут гурмана. 14.00. Манрэаль, адкрыты горад 2/13. 14.30. Культурнае асяродзьдзе. 15.15. Астравы. 16.30. Лопух. 17.15. Фан-школа. 18.00. Прыемнага адпачынку. 18.45. Перапіска. 19.15. 30. мільёнаў сяброў 20.00. 52 на адну 21.00. Цяперашні час 22.00. "Нягодніца" фільм 23.40. Калейдаскоп 01.00. Погляд на Амэрыку 02.30. Гняздо птушкі, што падае 03.15. Сумесь 04.45.

NBC

Бізнэс за тыдзень 07.00. Пра бізнэс сур'ёзна 08.00. Пераможцы 08.30. Натхненьне 09.00. Нарыс. Марскі бой (новы сэрыял). Дакумэнтальны фільм пра гісторыю ваеннамарскага флёту (Г+Н). 10.30. Нарыс: Расея сёньня. Прэзэнтуе сэр Пітэр Усьцінаў (Г+Н). 11.30. Супэрмаркет. 12.00. Група МакЛяфліна (Г+Н). 13.00. Эўропа. 19.00. Вывучэньне дзейнасьці й развіцьця Эўрапейскага Зьвязу (Г+Н). 13.30. Інтэрвію з Фростам. Актор Энтані Хопкінс (Г+Н). 14.00. Найлепшыя гульні Нацыянальнае Футбольнае Лігі. 15.00. Конны спорт. Міжнародныя скачкі. 15.30. Агляд чэмпіянату PGA. 16.00. Агляд SPGA. 16.30. Баскетбол NCAA. 17.00. Погляд на прэсу. 18.00. Падарожнік. 19.30. Найлепшае з шоў Сэліны Скот (Г+Н) 20.30, 06.00. Нарыс: Ё.С.Бах. Ч.2. Прэзэнтуе сэр Пітэр Усьцінаў 21.30. Баскетбол NCAA. 23.00. Баскетбол NCAA (жыв. тр.). Фінальная чацьвёрка. Паўфінал March Madness 00.30.

BBC WORLD

Панядзелкі

Навіны + Сусьветны бізнэс, 24 гадзіны 01.00. Навіны 02.00. Грошы 02.10. Салён навінаў + Сусветны бізнэс, Азія сёньня, 24 гадзіны 03.00. Апошнія паведамленьні 06.00. Грошы 06.05. Навіны дня 07.00. Навіны. 10.00. Грошы. 10.15. Навіны + Бізнэс, Надвор'е. 11.00. Тайм-аўт. Ежа й піцво. 11.30. Дошка навінаў. 12.00. Апошнія паведамленьні. 14.00. Карэспандэнт. 14.05. Навіны. 15.00. Сусьветны бізнэс. 15.15. Гадзіна навінаў з краінаў Азіі і Ціхаакіянскага рэгіёну. 15.30. Тайм-аўт. 16.30. Навіны. 17.00. Грошы. 17.15. Навіны + Бізнэс. 18.00. Тайм-аўт. Паказ моды. 18.30. Навіны Z0.00. Сусьветны бізнэс. 19.15. Тайм-аўт. Сьвет заўтра. 19.30. Сьвет сёньня 20.00. Апошнія паведамленьні 22.00. Грошы 22.05. Навіны + Надвор'е 23.00. Тайм-аўт. Сьвята 23.30. Рэпартаж пра падзеі ў сьвеце + Сусьветны бізнэс, 24 гадзіны 01.00.

Аўторкі

Навіны + Сусьветны бізнэс, 24 гадзіны 01.00. Навіны 02.00. Начныя навіны 02.10. Салён навінаў + Сусьветны бізнэс, Азія сёньня, 24 гадзіны 03.00. Апошнія паведамленьні 06.00. Панарама 06.05. Навіны дня 07.00. Навіны. 10.00. Панарама. 10.15. Навіны + Бізнэс, Надвор'е. 11.00. Тайм-аўт. Сьвет заўтра. 11.30. Дошка навінаў. 12.00. Навіны. 14.00. Грошы. 14.15. Навіны. 15.00. Сусьветны бізнэс. 15.15. Гадзіна навінаў з краінаў Азіі і Ціхаакіянскага рэгіёну. 15.30. Шоў Эндру Нэйла. 16.25. Навіны. 17.00. Панарама. 17.15. Навіны + Бізнэс. 18.00. Тайм-аўт. Ежа й піцво. 18.30. Навіны. 19.00. Сусьветны бізнэс. 19.15. Тайм-аўт. Фільм'96 з Бары Норманам. 19.30. Сьвет сёньня 20.00. Апошнія паведамленьні Z3.00. Панарама 22.05. Навіны + Надвор'е 23.00. Тайм-аўт. Паказ моды 23.30. Рэпартаж пра падзеі ў сьвеце + Сусьветны бізнэс, 24 гадзіны 01.00.

Серады

Навіны + Сусьветны бізнэс, 24 гадзіны 01.00. Навіны 02.00. Начныя навіны 02.09. Салён навінаў + Сусьветны бізнэс, Азія сёньня, 24 гадзіны 03.00. Апошнія паведамленьні 06.00. Сусьветныя дэбаты 06.05. Навіны дня 07.00. Апошнія паведамленьні. 10.00. Далягляды. 10.05. Навіны + Бізнэс, Надвор'е. 11.00. Тайм-аўт. Фільм'96 з Бары Норманам. 11.30. Дошка навінаў. 12.00. Навіны. 14.00. Панарама. 14.15. Навіны. 15.00. Сусьветны бізнэс. 15.15. Гадзіна навінаў з краінаў Азіі і Ціхаакіянскага рэгіёну. 15.30. Шоў Эндру Нэйла. 16.25. Апошнія паведамленьні. 17.00. Аголены Галівуд. 17.05. Навіны + Бізнэс. 18.00. Тайм-аўт. Сьвет заўтра. 18.30. Навіны. 19.00. Сусьветны бізнэс. 19.15. Тайм-аўт. Аўтаймгненьне 20.30. Сьвет сёньня 21.00. Апошнія паведамленьні 22.00. Арыентыр — Паўночная і Паўднёвая Амэрыка 22.05. Навіны + Надвор'е 23.00. Тайм-аўт. Ежа й піцво 23.30. Рэпартаж пра падзеі у сьвеце + Сусьветны бізнэс, 24 гадзіны 01.00.

Чацьвяргі

Навіны + Сусьветны бізнэс, 24 гадзіны 01.00. Навіны 02.00. Начныя навіны 02.09. Салён навінаў + Сусьветны бізнэс, Азія сёньня, 24 гадзіны 03.00. Апошнія паведамленьні 06.00. Арыентыр — Паўночная і Паўднёвая Амэрыка 06.05. Навіны дня 07.00. Апошнія паведамленьні. 10.00. Сусьветныя дэбаты. 10.05. Навіны + Бізнэс, Надвор'е. 11.00. Тайм-аўт. Аўтаймгненьне. 11.30. Дошка навінаў. 12.00. Апошнія паведамленьні. 14.00. Далягляды. 14.05. Навіны. 15.00. Сусьветны бізнэс. 15.15. Гадзіна навінаў з краінаў Азіі і Ціхаакіянскага рэгіёну. 15.30. Шоў Эндру Нэйла. 16.25. Апошнія навіны. 17.00. Арыентыр — Паўночная і Паўднёвая Амэрыка. 17.05. Навіны + Бізнэс. 18.00. Сусьветны бізнэс. 18.15. Тайм-аўт: фільм з Бары Норманам. 18.30. Навіны. 19.00. Сусьветны бізнэс. 19.15. Тайм-аўт. 19.30. Сьвет сеньня 20.00. Апошнія паведамленьні 22.00. Карэспандэнт 22.05. Навіны + Надвор'е 23.00. Тайм-аўт: Сьвет заўтра 23.30. Рэпартаж пра падзеі ў сьвеце + Сусьветны бізнэс, 24 гадзіны 00.00.

Пятніцы

Навіны + Сусьветны бізнэс, 24 гадзіны 01.00. Навіны 02.00. Начныя навіны 02.09. Салён навінаў + Сусьветны бізнэс, Азія сёньня, 24 гадзіны 03.00. Апошнія паведамленьні 06.00. Час пытаньняў 06.05. Навіны дня 07.00. Апошнія паведамленьні. 10.00. Час пытаньняў. 10.05. Навіны + Бізнэс, Надвор'е. 12.00. Тайм-аўт. 11.30. Дошка навінаў. 12.00. Навіны. 14.00. Усялякі і кожны. 14.05. Навіны. 15.00. Сусьветны бізнэс. 15.15. Гадзіна навінаў з краінаў Азіі і Ціхаакіянскага рэгіёну. 15.30. Тайм-аўт. Сьвет заўтра. 16.30. Апошнія паведамленьні. 17.00. Час пытаньняў. 17.05. Навіны + Бізнэс. 18.00. Тайм-аўт. Аўтаймгненьне. 18.30. Навіны + Надвор'е. 19.00. Сусьветны бізнэс. 19.15. Тайм-аўт. Сьвята. 19.30. Сьвет сёньня 20.00. Апошнія паведамленьні 23.00. Час пытаньняў 22.05. Навіны + Надвор'е 23.00. Тайм-аўт. Фільм'96 з Бары Норманам 23.30. Рэпартаж пра падзеі ў сьвеце + Сусьветны бізнэс, 24 гадзіны 00.00.

Суботы

Навіны + Сусьветны бізнэс, 24 гадзіны 01.00, 03.00, 05,00, 05.00. Навіны + Надвор'е 02.00, 07.00, 08.00, 11.00, 13.00, 15.00, 16.00, 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 23.00, 00.00. Начныя навіны 02.10. Апошнія паведамленьні 06.00. Карэспандэнт 06.05. Начное шоў 07.20. Вакно ў Эўропу 08.20. Апошнія паведамленьні 09.00. Усялякі і кожны 09.05. Апошнія паведамленьні. 10.00. Арыентыр — Паўночная і Паў-днёвая Амэрыка. 10.05. Тайм-аўт. Сьвята. 11.30. Апошнія паведамленьні. 12.00. Далягляды. 12.05. Брытанія ў фокусе. 13.20. Апошнія паведамленьні. 14.00. Сусьветныя дэбаты. 14.05. Гэтым тыднем. 15.20. Тайм-аўт. Фільм'96 з Бары Норманам. 16.30. Апошнія паведамленьні. 17.00. Карэспандэнт. 17.05. Тайм-аўт. 18.30. Паказ моды. 19.30. Гэтым тыднем 20.20. Начное шоў 21.20. Апошнія паведамленьні 22.00. Далягляды 22.05. Тайм-аўт. Аўтаймгненьне 23.30. Агляд сусьветнага бізнэсу 01 30. 30. сакавіка: Вэнэсуэля. 10.05. Далягляды: Ухіліцца ад суднага дня. 12.05. Брытанія ў фокусе: Грамадзкая ўвага. 13.20. Сусьветныя дэбаты: Мэдыцына. 14.05. Тайм-аўт: Q.E.D. Рыцары бліскучак Підака. 18.30. Далягляды: Гены R Us 22.05.

Нядзелі

Навіны + Надвор'е 01.00, 02.00, 03.00, 04.00, 05.00, 07.00, 08.00, 09.00, 11.00, 12.00, 13.00, 16.00, 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 23.00. Агляд сусьветнага бізнэсу 01.30. Рэпартаж пра бізнэс у Індыі 02.30. Агляд сусьветнага бізнэсу 03.30. Рэпартаж пра бізнэс у Індыі 04.30. Агляд сусьветнага бізнэсу 05.30. Апошнія паведамленьні 06.00. Далягляды 06.05. Рэпартаж пра бізнэс у Індыі 07.25. Брытанія ў фокусе 08.20. Гэтым тыднем 09.19. Апошнія паведамленьні. 10.00. Карэспандэнт. 10.05. Тайм-аўт. Паказ моды. 11.30. Усялякі і кожны. 12.05. Начное шоў. 13.20. Арыентыр — Паўночная і Паўднёвая Амэрыка. 14.05. Апошнія паведамленьні. 15.00. Інтэрвію-шоў "Сьняданак з Фростам". Вядзе сэр Дэвід Фрост. 15.05. Тайм-аўт. Аўтаймгненьне. 16.30. Апошнія паведамленьні. 17.00. Далягляды. 17.05. Тайм-аўт. Сьвята. 18.30; Ежа й піцво 20.30. Абвешчана афіцыйна 20.20. Вакно ў Эўропу 22.19. Апошнія паведамленьні 22.00. Сусьветныя дэбаты 22.05. Тайм-аўт 23.30. Рэпартаж пра падзеі ў сьвеце + Сусьветны бізнэс, 24 гадзіны 01.00. 31 сакавіка: Навіны + Надвор'е 01.00, 02.00, 03.00, 04.00, 05.00, 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 11.00, 12.00, 14.00,17.00, 19.00, 20.00, 21.00, 23.00. Агляд сусьветнага бізнэсу 01.30, 02.30, 04.30, 06.30. Рэпартаж пра бізнэс у Індыі 03.30, 05.30, 08.25. Брытанія ў фокусе: Грамадзкая ўвага 07.30. Гэтым тыднем 09.20. Апошнія паведамленьні. 10.00, 13.00, 15.00, 16.00, 18.00, 22.00. Карэспандэнт. 10.00. Тайм-аўт. Аўтаймгненьне. 11.30, 17.30. Паказ моды. 12.30. Усялякі й кожны. 13.05. Начное шоў. 14.20. Арыентыр — Паўночная і Паўднёвая Амэрыка: Вэнэсуэля. 15.05. Інтэрвію-шоў "Сьняданак з Фростам". Вядзе сэр Дэвід Фрост. 16.05. Далягляды: Гены R Us. 18.05. Тайм-аўт. Ежа й піцво. 19.30. Абвешчана афіцыйна 20.19. Вакно ў Эўропу 21.19. Нарыс. ТВА 22.05, 23.30. Рэпартаж пра падзеі ў сьвеце + Сусьветны бізнэс, 24 гадзіны 00.00.

EURONEWS

Панядзелак — пятніца

На працягу дня: Інфармацыйны бюлетэнь штогадзіны
Дадаткі да яго кожныя поўгадзіны

07.00. —. 10.00. 100% НАВІНЫ: Апошнія паведамленьні + агляд падзеяў. Эканоміка, Агляд прэсы, Увесь сьвет, Фінансавыя рынкі, Прагноз надвор'я, Эўропа. 10.18 Эўропа. 10.24 Спорт. 10.38 Народы Эўропы. 10.51 Без камэнтару. 11.10. Спорт. 11.20. Культура. 11.43 Без камэнтару. 11.52 Культура. 12.12 Характэрныя асаблівасьці. 12.43 Навука й грамадзтва. 12.51 Культура. 13.00. —. 15.00. 100% НАВІНЫ: Апошнія паведамленьні + агляд падзеяў. Эканоміка, Агляд прэсы, Увесь сьвет, Фінансавыя рынкі, Прагноз надвор'я, Эўропа. 15.22 Эканоміка. 15.25. Эўропа. 15.36 Навука й грамадзтва + Культура. 16.19 Без камэнтару. 16.36 Эканоміка. 16.45. Народы Эўропы + Эўропа. 17.38 Эканоміка. 17.45. Характэрныя асаблівасьці. 18.12 Культура + Навука й грамадзтва. 18.36 Эўропа. 18.39 Эканоміка. 18.43 Культура + Навука й грамадзтва. 19.00. — 21.30. 100% НАВІНЫ: Апошнія паведамленьні + агляд падзеяў. Характэрныя асаблівасьці 21.45. Народы Эўропы 22.10. Аналітычная праграма 22.15. Характэрныя асаблівасьці 22.36 Спорт 22.45. Культура + Навука й грамадзтва 23.11 Аналітычная праграма 23.15. Эканоміка 23.23 Эўропа 23.45. Без камэнтару 23.53 Увесь сьвет 23.20. Спорт 23.38 Аналітычная праграма 23.45. Народы Эўропы 01.12 Аналітычная праграма 01.15. Характэрныя асаблівасьці 01.42 Культура + Навука й грамадзтва 02.12 Без камэнтару 02.21 Увесь сьвет 02.41 Аналітычная праграма 02.47 Эўропа 03.00. Заканчэньне перадачаў

Субота

На працягу дня: Інфармацыйны бюлетэнь штогадзіны + Навіны спорту
Дадаткі да яго кожныя поўгадзіны + Навіны спорту

07.12 Эўропа 07.25. Эканоміка 07.46 Характэрныя асаблівасьці 08.16 Эўропа 08.22 Культура 08.46 Характэрныя асаблівасьці 09.12 Эўропа 09.25. Эканоміка 09.37 Культура 09.46 Увесь сьвет + Аналітычная праграма. 10.37 Без камэнтару. 10.46 Характэрныя асаблівасьці. 11.15. Народы Эўропы. 11.43 Характэрныя асаблівасьці. 12.40. Навука й грамадзтва. 12.46 Культура. 13.16 Эўропа. 13.22 Увесь сьвет. 13.43 Характэрныя асаблівасьці. 14.18 Без камэнтару. 14.25. Аналітычная праграма. 14.43 Народы Эўропы. 15.20. Навука й грамадзтва. 15.35. Культура. 15.53 Навука й грамадзтва. 16.12 Народы Эўропы. 16.27 Clin d'oeil. 16.35. Без камэнтару. 16.45. Характэрныя асаблівасьці. 17.16 Народы Эўропы. 17.38 Навука й грамадзтва. 17.44 Увесь сьвет. 18.15. Навука й грамадзтва. 18.23 Культура. 18.31 Прызма. 19.14 Эўропа. 19.22 Увесь сьвет. 19.52 Без камэнтару 20.19 Увесь сьвет 20.40. Навука й грамадзтва 20.46 Характэрныя асаблівасьці 21.19 Без камэнтару 21.30. Прызма 22.20. Навука й грамадзтва 22.44 Увесь сьвет 22.52 Эўропа 23.20. Без камэнтару 23.46 Характэрныя асаблівасьці 23.20. Без камэнтару 23.47 Эканамічны ўік-энд 01.21 Культура 01.31 Прызма 02.21 Культура 02.38 Навука й грамадзтва 03.00. Заканчэньне перадачаў

Нядзеля

На працягу дня:
Інфармацыйны бюлетэнь штогадзіны + Навіны спорту
Дадаткі да яго кожныя паўгадзіны + Навіны спорту

07.16 Эканамічны ўік-энд 07.46 Сем дзён Эўропы 08.16 Характэрныя асаблівасьці 08.46 Навука й грама-дзтва 09.17 Навука й грамадзтва 09.46 Эканоміка. 10.26 Clin d'oeil. 10.31 Прызма. 11.17 Сем дзён Эўропы. 11.47 Навука й грамадзтва. 12.44 Народы Эўропы. 12.51 Культура. 13.17 Сем дзён Эўропы. 13.31 Прызма. 14.16 Эканоміка. 14.38 Навука й грамадзтва. 14.46 Характэрныя асаблівасьці. 15.16 Без камэнтару. 15.22 Навука й грамадзтва. 15.44 Культура. 16.17 Навука й грамадзтва. 16.38 Увесь сьвет. 16.44 Народы Эўропы. 17.17 Без камэнтару. 17.23 Увесь сьвет. 17.45. Сем дзён Эўропы. 18.37 Культура. 18.53 Увесь сьвет. 19.17 Навука й грамадзтва. 19.51 Без камэнтару 20.20. Культура 20.38 Увесь сьвет 20.44 Сем дзён Эўропы 21.20. Без камэнтару 21.38 Навука й грамадзтва 22.44 Эканамічны ўік-энд 23.21 Без камэнтару 23.41 Сем дзён Эўропы 23.20. Без камэнтару 01.12 Культура 02.21 Навука й грамадзтва 02.40. Культура 02.46 Сем дзён Эўропы 03.00. Заканчэньне перадачаў

BBC Зімовы хвалевы расклад расейскае службы BBC

Менскі час						
05.30-06.30	М	49	49	41	41	25
	кГц	5875	6010	7030	7320	11845
09.00-09.15	М	41	31	25	25	19
	кГц	7210	9635	1680	11845	15325
11.00-11.15	М	31	25	22	19	16
	кГц	9750	11680	13745	15325	17750
12.50-13.00	М	25	22	19	16	16
	кГц	11805	13745	15325	17695	17750
13.00-13.15	М	25	22	19	16	16
	кГц	11805	13745	15325	17695	17750
15.00-16.00	М	25	22	19	19	16
	кГц	11845	13745	15260	15325	17695
18.00-20.00	М	31	31	25	22	22
	кГц	9635	9825	11845	12040	13745
20.00-21.00	М	41	31	31	25	22
	кГц	7120	9835	9825	11845	12040
21.00-23.30	М	19	31	31	31	25
	кГц	5990	6010	9635	9825	11845

Панядзелак 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка апошніх падзеяў "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Праграма рок-музыкі. 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёагляд "Уэст-Энд". 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. Радыюс. Кароткая зборка навінаў. Музычная студыя. 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Тэматычная перадача. 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка "Гледзячы зь Лёндану".

Аўторак 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёагляд "Уэст-Энд". 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Тэматычная перадача. 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. "Радыюс". Кароткая зборка навінаў. "Паварот Вінта". "Кнігарня" (раз на месяц) 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Парадыгма". "Ваша здароўе" (раз на месяц). 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка "Гледзячы зь Лёндану".

Серада 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка апошніх падзеяў "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Тэматычная перадача. 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Парадыгма". "Ваша здароўе" (раз на месяц) 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. "Радыюс". Кароткая зборка навінаў. Джаз. 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёчасопіс пра жыцьцё ў Вялікабрытаніі. 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка "Гледзячы зь Лёндану".

Чацьвер 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Парадыгма". "Ваша здароўе" (раз на месяц). 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёчасопіс пра жыцьцё ў Вялікабрытаніі. 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. "Радыюс". Кароткая зборка навінаў. Тэматычная перадача. 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Сёньня ў фокусе". 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка "Гледзячы зь Лёндану".

Пятніца 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёчасопіс пра жыцьцё ў Вялікабрытаніі. 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Сёньня ў фокусе". 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. "Радыюс". Кароткая зборка навінаў. Музычная студыя. 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Паварот Вінта". "Кнігарня" (раз на месяц) 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. Радыёгазэта "Аргумант". Ангельская ў радыё. 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Праграма рок-музыкі.

Субота 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка апошніх падзеяў "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Сёньня ў фокусе". 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Паварот Вінта". "Кнігарня" (раз на месяц). 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. "Уік-Энд". 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. Тыднёвік "Радыюс". Кароткая зборка навінаў. Праграма рок-музыкі. 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёчасопіс "Уваскрашэньне". 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. "Севазварот". 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Джаз.

Нядзеля 05.30-06.30 Праграма "Брыфінг". Апошнія паведамленьні. Ангельская ў радыё. 12.30-13.00 Радыёчасопіс "Уваскрашэньне". 09.00-09.15 Апошнія паведамленьні. 11.00-11.15 Інфармацыйная праграма. 13.00-13.15 Да гэтае гадзіны. 15.00-16.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. "Паварот Вінта". "Кнігарня" (раз на месяц). 18.00-19.00 Апошнія паведамленьні. Радыёкроніка апошніх падзеяў "Гледзячы зь Лёндану". Радыёчасопіс "Уваскрашэньне". 19.00-20.00 Апошнія паведамленьні. "Севазварот". 20.00-21.00 Апошнія паведамленьні. "Уік-Энд". 21.00-22.00 Апошнія паведамленьні. "Гледзячы зь Лёндану". Кароткая зборка навінаў. Радыёагляд "Уэст-Энд". 22.00-23.00 Апошнія паведамленьні. Тыднёвік "Радыюс" Джаз. 23.00-23.30 Апошнія паведамленьні. Музычная студыя.

Расклад праграмаў Радыё "Свабода"

З 1 сакавіка 1996 г. у частотах кароткіх хваляў, на якіх можна слухаць праграмы Радыё Свабода на расейскай мове, адбыліся зьмены:

Ад 23 гадзіны да 1 гадзіны ночы паводле менскага часу праграмы Радыё Свабода можна слухаць таксама й на частаце 9645 кГц.

Ад 6 да 7 гадзіны паводле менскага часу зьявілася частата 9725 кГц.

Ад 9 да 11 гадзіны паводле менскага часу Радыё Свабода можна слухаць і на частаце 15205 кГц. Дадаткова да гэтага ад 10 да 11 паводле менскага часу праграмы йдуць і на частаце 15215 кГц, а з 15 да 16 зьяўляецца дадатковая частата 15445 кГц.

Ад 18 да 19 гадзіны паводле менскага часу праграмы Радыё Свабода па-расейску слухайце на новай частаце 11805 кГц.

Панядзелак 05.00 Спорт 06.00 Жывы эфір 07.00 Жывы эфір 08.00 Эксьлібрыс 09.00 Выбары 95-96 (пт) 10.00 Спартовы агляд 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Жывы эфіір 14.00 Твар да твару 15.00 Жывы эфір 16.00 Спартовы агляд 17.00 Жывы эфір 18.00 Кантынэнт Эўропа 19.00 Жывы эфір 20.00 Па-над бар'ерамі 21.00 Жывы эфір 22.00 Твар да твару 23.00 Жывы эфір 00.00 Па-над бар'ерамі 01.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра - Загалоўкі газэтаў 02.00 Спэцыяльная праграма 03.00 Жывы эфір 04.00 Спэцыяльная праграма

Аўторак 05.00 Кантынэнт Эўропа 06.00 Жывы эфір 07.00 Жывы эфір 08.00 Па-над бар'ерамі 09.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра - Загалоўкі газэтаў. 10.00 Кантынэнт Эўропа 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Жывы эфір 14.00 Па-над бар'ерамі 15.00 Жывы эфір 16.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра - Загалоўкі газэтаў 17.00.00 Жывы эфір 18.00 Круглы стол. Навука 19.00 Жывы эфір 20.00 Па-над бар'ерамі 21.00 Жывы эфір 22.00 Выбары 95-96 (Пт) 23.00 Жывы эфір 00.00 Па-над бар'ерамі 01.00 Выбары 95-96 (Пт) 02.00 Круглы стол. Мэдыцына. 03.00 Жывы эфір 04.00 Спэцыяльная праграма

Серада 05.00 Выбары 95-96 06.00 Жывы эфір 07.00 Жывы эфір 08.00 Па-над бар'ерамі 09.00 Выбары 95-96 10.00 Круглы стол. Навука 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Жывы эфір 14.00 Па-над бар'ерамі 15.00 Жывы эфір 16.00 Выбары 95-96 17.00.00 Жывы эфір 18.00 Скрыжаваньне 19.00 Жывы эфір 20.00 Па-над бар'ерамі 21.00 Жывы эфір 22.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 23.00 Жывы эфір 00.00 Па-над бар'ерамі 01.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 02.00 Скрыжаваньне 03.00 Жывы эфір 04.00 Спэцыяльная праграма

Чацьвер 05.00 Спэцыяльная праграма 06.00 Жывы эфір 07.00 Жывы эфір 08.00 Па-над бар'ерамі 09.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 10.00 Скрыжаваньне 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Жывы эфір 14.00 Па-над бар'ерамі 15.00 Жывы эфір 16.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 17.00.00 Жывы эфір 18.00 Круглы стол 19.00 Жывы эфір 20.00 Па-над бар'ерамі 21.00 Жывы эфір 22.00 Выбары 95-96 23.00 Жывы эфір 00.00 Па-над бар'ерамі 01.00 Выбары 95-96 02.00 Круглы стол. Мэдыцына 03.00 Жывы эфір 04.00 Спэцыяльная праграма

Пятніца 05.00 Выбары 95-96 06.00 Жывы эфір 07.00 Жывы эфір 08.00 Па-над бар'ерамі 09.00 Выбары 95-96 10.00 Круглы стол. Мэдыцына 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Жывы эфір 14.00 Па-над бар'ерамі 15.00 Жывы эфір 16.00 Выбары 95-96 17.00.00 Жывы эфір 18.00 Бізнэс і грошы 19.00 Жывы эфір 20.00 Па-над бар'ерамі 21.00 Жывы эфір 22.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 23.00 Жывы эфір 00.00 Па-над бар'ерамі 01.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 02.00 Бізнэс і грошы 03.00 Жывы эфір 04.00 Спэцыяльная праграма

Субота 05.00 Бізнэс і грошы 06.00 Кантакты 07.00 Дзёньнік джазу 08.00 Па-над бар'ерамі 09.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра 10.00 Бізнэс і грошы 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Кантынэнт Эўропа 14.00 Па-над бар'ерамі 15.00 Тэма тыдня 16.00 Бізнэс і грошы 17.00.00 Тэма тыдня 18.00 Круглы стол. Навука 19.00 Тэма тыдня 20.00 Па-над бар'ерамі 21.00 Кантакты 22.00 Выбары 95-96 23.00 Тэма тыдня 00.00 Па-над бар'ерамі 01.00 Выбары 95-96 02.00 Дзёньнік джазу 03.00 Тэма тыдня 04.00 Спэцыяльная праграма

Нядзеля 05.00 Кантынэнт Эўропа 06.00 Круглы стол. Мэдыцына 07.00 Выбары 95-96 08.00 Па-над бар'ерамі 09.00 Дзёньнік джазу 10.00 Кантакты 11.00 Спэцыяльная праграма 12.00 Спэцыяльная праграма 13.00 Твар да твару 14.00 Эксьлібрыс 15.00 Выбары 95-96 16.00 Круглы стол. Мэдыцына 17.00 Кантынэнт Эўропа 18.00 Сац.- эканамічная гадзіна 19.00 Твар да твару 20.00 Эксьлібрыс 21.00 Спорт 22.00 Расея ўчора, сёньня, заўтра - Загалоўкі газэтаў 23.00 Спорт 00.00 Дзёньнік джазу 01.00 Твар да твару 02.00 Круглы стол. Мэдыцына 03.00 Кантынэнт Эўропа 04.00 Спэцыяльная праграма

Расклад праграмаў "Голас Амэрыкі".

Менск	Мэтровыя дыяпазоны		Кілягерцы				Праграмы
11.00	16 25	19 31	17865	15445 15410 15370 15290 5250	11930 11885 11725	9625 9520	НА ЎСХОД Агляд наступнага часу
12.00	16 25	19 31	17865	15445 15410 15370 15290 15250	11930 11885 11725	9625 9520	НА ЎСХОД Усходні мэрыдыян
16.00	16 19 25 31	41	17805	15290	11885 11725	9520 7220	Радыёаб'ектыў
20.00	25 31 49	41	11770	9670 9660 9520	7220	6105	Мазаіка Навіны каротка
21.00	31 49	41		9660 9520	7270 7220	6105 6060	Падзеі і думкі
04.00	31 41 49			9520	7245 7220 7155	6105 5995	Ранішняя праграма

Панядзелак 11.00 Вашынгтонская кроніка. Амэрыканская сям'я. Дзёньнік мастацтваў. Прыхільнікам джазу. 12.00 Усходні мэрыдыян. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Паўтор з 12.00. 20.00 Жыцьцё ў ЗША. Музыка кантры. У сьвеце бізнэсу. Улада закону. Ствараючы нацыю. 21.00 Падзеі і роздум. 22.00 Жыцьцё ў ЗША. Музыка кантры. У сьвеце бізнэсу. Улада закону. Ствараючы нацыю. 23.00 Паўтор з 12.00. 04.00 Ранішняя праграма. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Аўторак 11.00 Жыцьцё ў ЗША. Музыка кантры. У сьвеце бізнэсу. Улада закону. Ствараючы нацыю. 12.00 Усходні мэрыдыян. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Паўтор з 12.00. 20.00 Круглы стол. Форум. Спартовая праграма. Нью-Ёрк. Амэрыканскія фэрмэры 21.00 Падзеі і роздум. 22.00 Круглы стол. Форум. Спартовая праграма. Нью-Ёрк. Амэрыканскія фэрмэры. 23.00 Паўтор з 12.00. 04.00 Ранішняя праграма. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Серада 11.00 Круглы стол. Форум. Спартовая праграма. Нью-Ёрк. Амэрыканскія фэрмэры. 12.00 Усходні мэрыдыян. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Паўтор з 12.00. 20.00 Так кажуць у Амэрыцы. Маладзёжная праграма. Для жанчын. Мэдыцына. 21.00 Падзеі і роздум 22.00 Так кажуць у Амэрыцы. Маладзёжная праграма. Для жанчын. Мэдыцына. 23.00 Паўтор з 12.00. 04.00 Ранішняя праграма. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Чацьвер 11.00 Так кажуць у Амэрыцы. Маладзёжная праграма. Для жанчын. Мэдыцына. 12.00 Усходні мэрыдыян. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Паўтор з 12.00. 20.00 Размаўляючы з Амэрыкай. У фокусе Амэрыка. Асновы кіраваньня. Навука. Агляд лістоў. 21.00 Падзеі і роздум. 22.00 Размаўляючы з Амэрыкай. У фокусе Амэрыка. Асновы кіраваньня. Навука. Агляд лістоў. 23.00 Паўтор з 12.00. 04.00 Ранішняя праграма. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Пятніца 11.00 Размаўляючы з Амэрыкай. У фокусе Амэрыка. Асновы кіраваньня. Навука. Агляд лістоў. 12.00 Усходні мэрыдыян. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Паўтор з 12.00. 20.00 Канцэрт пап-музыкі. Кніжны агляд. Кіно. 21.00 Падзеі і роздум. 22.00 Канцэрт пап-музыкі. Кніжны агляд. Кіно. 23.00 Паўтор з 12.00. 04.00 Ранішняя праграма. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Субота 11.00 Агляд габрайскага жыцьця. Кніжны агляд. Кіно. 12.00 Канцэрт пап-музыкі. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Канцэрт пап-музыкі. 20.00 Агляд габрайскага жыцьця. У падарожжы па Амэрыцы. Пра словы і людзей. 21.00 Падзеі і роздум. 22.00 Агляд сямейнага жыцьця. У падарожжы па Амэрыцы. Пра словы і людзей. 23.00 Паўтор з 13.00. 04.00 Размаўляючы з Амэрыкай. Прафсаюзы. Вашынгтонская кроніка. Агляд лістоў. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Нядзеля 11.00 Рэлігія ў нашым жыцьці. У падарожжы па Амэрыцы. Пра словы і людзей. 12.00 Вынікі тыдня. Закон і этыка. Далёкаўсходні кур'ер. 16.00 Радыёаб'ектыў. 19.00 Паўтор з 13.00 20.00 Рэлігія ў нашым жыцьці. Дзёньнік мастацтваў. Прыхільнікам джазу. 21.00 Падзеі і роздум. 22.00 Рэлігія ў нашым жыцьці. Дзёньнік мастацтваў. Прыхільнікам джазу. 23.00 Паўтор з 13.00. 04.00 Ранішняя праграма. 06.00-06.30 Паўтор з 05.00.

Радыё 101,2

Інфармацыйныя перадачы:

08.05 Навіны 08.30 Дайджэст прэсы 09.30 Бізнэс-агляд 10.00 Замежныя навіны 11.00 Навіны Беларусі 12.00 Сусьветныя навіны Бі-Бі-Сі 13.00 Выпуск навінаў БелаПАН 13.30 Гарадзкі экспрэс 14.00 Навіны 15.00 Навіны 16.00 Навіны (БелТА, БелаПАН) 16.15 Бі-Бі-Сі (музычныя праграмы) 17.00 Праграма Беларускае службы Польскага радыё 18.00 Навіны

Аўтарскія праграмы:

11.15 "Бізнэс-актуаліі" (серада, пятніца) 11.15 "NRG", перадача пра французкую музыку (нядзеля) 11.30 "Квадракола", гумарыстычная перадача (субота) 11.30 "Два колеры", праграма пра ўкраінскую музыку (чацьвер) 12.15 "Музыка тоўстых", джазавая праграма (аўторак) 12.30 "ПраРок", музычная перадача (пятніца) 12.30 "Паехалі!", аўтаперадача (чацьвер, субота) 14.15 "Т.Б. Дэнс", танцавальная праграма (нядзеля) 15.15 "Вака-Джавака", музычная праграма (чацьвер) 16.45 "Бабілёнская бібліятэка", літаратурная перадача (панядзелак)

DW Радыё "Нямецкая хваля"

Панядзелак 23.00 Навіны. Агляд сусьветнага друку. Культура сёньня. Занятак нямецкае, курс 3. 23.50 Афіша тыдня. 02.00 Навіны. Занятак нямецкае, курс 1. Парад зорак. 18.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. 19.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Рэлігія і царква. Трыбуна. Музыка: джаз. 20.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. 21.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Рэлігія і царква. Трыбуна. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Аўторак 23.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. 23.50 Інфармацыя пра перадачы. 02.00 Навіны. Рэлігія і царква. Трыбуна. Музыка: джаз. 06.50 Інфармацыя пра перадачы. 18.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Трыбуна. 19.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Эўропа і эўрапейцы. Культура сёньня. Музыка: клясыка. 20.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Трыбуна. 21.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Эўропа і эўрапейцы. Культура сёньня. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Серада 23.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. 23.50 Інфармацыя пра перадачы. 02.00 Навіны. Эўропа і эўрапейцы. Культура сёньня. Музыка: клясыка. 06.50 Інфармацыя пра перадачы. 18.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Эўропа і эўрапейцы. 19.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Рынак і чалавек. Чытальная заля. Музыка: фанатэка. 20.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Эўропа і эўрапейцы. 21.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Рынак і чалавек. Чытальная заля. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Чацьвер 23.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. 23.50 Інфармацыя пра перадачы. 02.00 Навіны. Рынак і чалавек. Чытальная заля. Музыка: фанатэка. 06.50 Інфармацыя пра перадачы. 18.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Рынак і чалавек. 19.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Нямеччына зь першых рук. Масты. Паштовая скрыня. Народныя мэлёдыі. 20.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Рынак і чалавек. 21.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Нямеччына зь першых рук. Масты. Паштовая скрыня. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Пятніца 23.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. 23.50 Інфармацыя пра перадачы. 02.00 Навіны. Нямеччына зь першых рук. Масты. Паштовая скрыня. Народныя мэлёдыі. 06.50 Інфармацыя пра перадачы. 18.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Нямеччына зь першых рук. 19.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Дыскусійны клюб. Музыка: топ-хітс. 20.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Радыёкроніка. Нямеччына зь першых рук. 21.00 Навіны. Агляд расейскага друку. Занятак нямецкае, курс 1. Народныя мэлёдыі. Афіша тыдня. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Субота 23.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Дыскусійны клюб. 23.50 Інфармацыя пра перадачы. 02.00 Навіны. Дыскусійны клюб. Музыка: топ-хітс. 06.50 Інфармацыя пра перадачы. 18.00 Навіны. Агляд тыднёвага друку. Дыскусійны клюб. Масты. Паштовая скрыня. 19.00 Навіны. Агляд сусьветнага друку. Ліст з Парыжу/ Бэрліну. Парад зорак. 20.00 Навіны. Агляд тыднёвага друку. Дыскусійны клюб. Масты. 21.00 Навіны. Агляд сусьветнага друку. Ліст з Парыжу/Бэрліну. Афіша тыдня. Занятак нямецкае, курс 1. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Нядзеля 23.00 Навіны. Агляд тыднёвага друку. Кроніка тыдня. 23.50 Інфармацыя пра перадачы. 02.00 Навіны. Кроніка тыдня. Ліст з Парыжу/Бэрліну. Афіша тыдня. 18.00 Навіны. Агляд сусьветнага друку. Занятак нямецкае, курс 3. Парад зорак. 19.00 Навіны. Агляд тыднёвага друку. Кроніка тыдня. Музыка: топ-хітс. 20.00 Навіны. Агляд нямецкага друку. Ліст з Парыжу/Бэрліну. Афіша тыдня. Культура сёньня. Чытальная заля. 21.00 Навіны. Агляд тыднёвага друку. Рэлігія і царква. Занятак нямецкае, курс 3. 21.50 Інфармацыя пра перадачы.

Схема перадаваньня НХ

Менскі час	Частоты ў кілягерцах (КХ)				
23.00-23.50	5925	5980	6000	7130	7235
02.00-02.50	5925	6035	7285	9815	9865
06.00-06.50	6055	7120	7285	9690	
18.00-19.55	5945	5980	6010	7145	9715
20.00-21.30	5945	5980	6010	7145	9715
20.00-21.50	5980	6010	7145	9715	

Радыё Ватыкан

Менскі час	Праграма	Дыяпазон
05.30	Расейская	5880-BC/49м, 6185-BC/49м, 7365-CD/41м
06.00	Украінская	5880-BC/49м, 6185-BC/49м
06.20	Беларуская	4015-B/75м, 6185-B/49м
06.40	Літоўская	4015-B/75м, 6185-B/49м
07.00	Латыская	4015-B/75м, 6185-B/49м
09.15	Украінская	9660-C/31м, 11740-C/25м
15.00	Расейская	11740-BC/25м, 15570-BC/19м
19.10	Расейская	5880-BC/49м, 6185-BC/49м, 7365-CD/41м
19.40	Украінская	5880-BC/49м, 6185-BC/49м
20.00	Беларуская	4015-B/75м, 6185-B/49м
20.20	Літоўская	4015-B/75м, 6185-B/49м
20.40	Латыская	4015-B/75м, 6185-B/49м
23.00	Расейская	6065-BC/49м, 7310-BC/41м.

RFI ICI PARIS ГАВОРЫЦЬ ПАРЫЖ

Штодзённа: Навіны, Факты і думкі, Агляд французскіх газэтаў.

Панядзелак: Навука і тэхніка (апошнія дасягненьні й тэхнічныя дасьледаваньні), (з паўсядзённага жыцьця сярэдняга француза).

Аўторак: Эканамічны кур'ер (бізнэс, фінансы, эканоміка ў Францыі), Жыцьцё ідэяў (філязофія, сацыялёгія, рэлігія ў найноўшых публікацыях).

Серада: Паштовая скрыня (адказы на лісты слухачоў), Мэдыцына (апошнія адкрыцьці й дасьледаваньні на Захадзе), аповеды пра расейскую эміграцыю.

Чацьвер: Літаратурнае скрыжаваньне (французскія пісьменьнікі "ўчора" і "сёньня", Францыя як месца сустрэчы розных літаратураў), Знакамітыя людзі Францыі (гісторыя Францыі ў біяграфіях).

Пятніца: Шпацыр па Францыі (забаўляльнае радыёпадарожжа ў найцікавейшыя куткі краіны), Курс французскае мовы.

Субота: Праграма на замовы (адказы на допісы слухачоў), Кінапанарама (агляд навінаў экрану), Курс французскае мовы (паўтор праграмы).

Нядзеля: Агляд французскіх тыднёвікаў, Культурная панарама (жыцьцё французскіх музэяў і тэатраў), Нядзельны канцэрт.

Праграмы Міжнароднага Французскага радыё можна слухаць:

у Парыжы і ягоных прадмесьцях: з 20 да 21 гадзіны паводле мясцовага часу на частаце 738 кГц.

Па ўсім сьвеце: з 16 да 17 гадзіны паводле менскага часу на частотах 11 670 кГц, 15 605 кГц і 15 155 кГц (19 м), з 21 да 22 гадзіны паводле менскага часу на частотах 5 900 кГц (49 м) і 7 350 кГц.

Беларуская Рэдакцыя Польскага Радыё

16.30 (панядзелак), 14.30 (аўторак) Агляд тыднёвіка "НІВА". **19.00 (аўторак), 14.30 (серада)** Эканамічны блёк - бізнэс, банкі, Варшаўская Акцыянэрная Біржа, курсы валютаў, эканамічнае супрацоўніцтва Польшчы і Беларусі. **16.30 (серада), 14.30 (чацьвер)** Культурныя актуальнасьці - тэатральныя прэм'еры, выставы, сустрэчы з польскімі і беларускімі мастакамі, кіно, кнігі. **19.00 (чацьвер), 14.30 (пятніца)** Навукова-тэхнічная перадача - досьледы знакамітых навукоўцаў, тэхнічныя "разынаčкі", недаступнае. **19.00 (субота), 14.30 (нядзеля)** Гутаркі Сакрата Яновіча "Ад Бібліі да беларускае літаратуры". **16.30, 19.00 (субота)** Рэдакцыйная пошта - адказы на лісты нашых слухачоў. **16.30 (субота), 19.00 (панядзелак)** Разважаньні пра мову - што думаюць слухачы наконт месца беларускае мовы ў сьвеце і ейнае будучыні. **16.30 (панядзелак), 19.00 (панядзелак)** Канцэрт пажаданьняў, дзе кожны слухач зможа перадаць пажаданьні сваім блізкім і знаёмым, каханай і каханаму - усім. **14.30, 19.00 (панядзелак)** Беларускі літаратурны рух у Польшчы - гутарка Алеся Барскага. **14.30 (нядзеля)** Рэлігійныя гутаркі айца Ўладзімера Месюка. Усё гэта пераплецена цікавою музыкай: як клясычнаю, гэтак і лёгкаю.

Трансьлююцца:

а 14.30 на кароткіх хвалях 41,18 м і 50,04 м (адпаведныя частоты 7285 і 5995 кГц), а 16.30 на кароткіх хвалях 41,27 м і 49,22 м (а.ч. 7270, 6095 кГц), а 18.30 на кароткіх хвалях 49,22 м (а.ч. 6095 кГц).

Расклад руху аўтобусаў з аўтавакзалаў "Цэнтральны" і "Ўсходні"

ЦЭНТРАЛЬНЫ

ЗЬ МЕНСКУ ВЫПР.	ПРЫБ.		У МЕНСК ВЫПР.	ПРЫБ.
18:20	23:20	Баранавічы 202 км	11:00	16:00
10:00, 12:30	15:40, 16:00,	Вільня 214 км	16:20, 12:50,	22:00, 16:20,
(19:20 п н)	01:09	Ваўкавыск 267 км	(12:30 п н)	18:24
07:40, 14:20, 17:40	09:44, 16:24, 19:44,	Валожын 78 км	10:50, 17:50, 13:50,	12:54, 19:54, 15:54,
19:00, (18:10 п),	20:55, (20:58 п),	Валожын 78 км	15:45, 14:35,	17:40, 17:33,
12:40, 10:20	14:44, 12:38	Валожын 78 км	06:00, 08:00	08:04, 10:18
08:10, 13:20	13:59, 18:59	Ліда — Горадня 293 км	15:25, 20:05	20:59, 01:34
17:00, 17:50, 18:20	22:14, 22:55, 23:29	Ліда — Горадня 293 км	06:55, 07:40, 09:40	12:05, 12:50, 14:50
19:00, (19:40 п н)	00:09, (00:54 п н)	Экспрэс	13:05, (12:50 п н)	18:15, (16:47 п н)
15:30	00:13	Горадня зБаранавічаў 374 км	13:00	21:43
06:00, 07:00, 10:50	11:34, 12:42, 16:22	Шчучын — Горадня 293 км	14:30, 16:05, 19:10	19:45, 21:15, 00:22
14:50	21:00	Астрына — Горадня 313 км	05:30	11:40
16:30	21:45	Горадня тр. з Гомеля 621 км	09:30	16:05
11:46	17:20	Горадня тр. з Маплёву 488 км	07:05	11:21
(21:00 ср п н)	09:43	Калінінград 532 км	(20:30 ч с пн)	09:15
07:20, 17:00	14:10, 23:15	Коўна 293 км	08:00, 17:00	14:15, 23:25
14:00, (20:20 п с у)	16:45, (23:05 п с у)	Ліда 178 км	06:10, (15:00 п с у)	08:53, (17:45 п с у)
(10:40 апрача н)	(14:08 апрача н)	Бакшты — Ліда 188 км	(07:50 апрача н)	(11:18 апрача н)
15:50	21:12	Стоўбцы — Ліда 178 км	06:20	11:42
13:40	18:30	Мядзел праз Зубраня 188 км	06:20	11:23
(10:30 с в)	14:35	Нарач тр. з Салігорску 172 км	06:35	10:02
07:40, 11:20	11:49, 15:35	Нарач праз Зубраня 172 км	13:30, 16:40	17:43, 20:55
12:40, (18:30 п н)	17:03, (22:49 п н)	Нарач 168 км	06:20, (13:00 п н)	10:43, (17:16 п н)
21:25	00:29	Наваградак тр. з Маплёву 356 км	17:05	20:45
11:20, 13:40, 18:30	15:05, 16:57, 21:47	Наваградак 153 км	17:00, 07:30, 11:30	20:45, 10:47, 14:50
15:00, (20:00 ч п с н)	20:06, (00:59 ч п с н)	Наваградак праз Любчу 192 км	06:40, (12:00 ч п с н)	11:53, (17:09)
(16:10 п с н)	20:35	Наваградак праз Машэвічы	(10:20 п с н)	14:35
(10:30 с пн)	13:30	Ашмяны 133 км	(06:30 с пн)	09:30
(18:30 п н)	21:30	Ашмяны 133 км	(13:30 п н)	16:30
19:10	06:00	Клайпеда — Паланга 544 км	23:40	10:20
07:20, 09:00	11:56, 14:06	Паставы 207 км	13:20, 16:50	18:00, 21:41
14:30, 17:50	19:39, 22:54	Паставы 207 км	07:00, 10:10	12:09, 15:19
06:40	21:05	Рыга 630 км	07:30	21:55
08:20	18:05	Рыга праз Вільню 487 км	08:10	18:00
(15:20 п с н)	18:23	Смаргонь 122 км	(07:20 п с н)	10:23
16:30	00:40	Сьвіслач праз Слонім 304 км	05:40	14:09
15:30, 16:50	20:56, 22:16	Сьвір праз Мядзел 201 км	06:20, 08:10	11:52, 13:41
(11:10 п с н)	15:11	Слонім 203 км	(16:05 п с н)	20:02
21:00, 23:00	03:00, 07:20	Беласток	20:00, 20:00	04:10, 05:20
10:10	15:24	Барысаў — Горадня	08:10	09:55
22:24	17:00	Горадня — Барысаў		

УСХОДНІ

ЗЬ МЕНСКУ ВЫПР.	ПРЫБ.		У МЕНСК ВЫПР.	ПРЫБ.
11:10	13:43	Бабруйск 150 км	07:00	09:33
(10:30 с н)	(12:09 с н)	Барысаў 79 км	(15:10 с н)	(16:49 с н)
08:00, 15:00, 17:00	14:34, 21:19, 23:29	Лагойск — Браслаў 249 км	17:20, 05:50, 08:15	23:33, 12:19, 14:49
(15:30 ч п с н)	22:08	Бягомаль — Віцебск 279 км	(06:00 ч п с н)	12:53
(12:00 с)	18:17	Салігорск — Віцебск 279 км	(09:40 с)	(11:49 с)
16:50	23:56	Гомель 340 км	07:40	15:01
18:04	00:10	Гомель тр. з Горадні 621 км	12:05	17:34
12:50	21:59	Бабруйск — Касьцюковічы 416 км	12:15	21:14
(13:50 п с)	22:22	Маплеў — Касьцюковічы 376 км	(08:50 с н)	17:14
14:10	21:41	Бабруйск — Крычаў 348 км	05:40	13:09
17:10	00:17	Маплеў — Крычаў 323 км	07:50	15:04
08:20	17:07	Бабруйск — Лельчыцы 377 км	07:50	16:39
13:30	22:17	Бабруйск — Лельчыцы 377 км	12:30	21:12
10:00, (13:10 апрача ч н)	13:40, 17:03	Лепель 164 км	14:30, (06:00 апрача ч н)	09:35, 18:10
07:40, 09:40, 12:40,	11:34, 13:49, 16:34,	Маплеў 204 км	13:50, 15:25, 06:30,	17:54, 19:30, 10:24,
(13:10 п н), 19:10,	(17:04), 23:04,	Маплеў 204 км	12:50,	22:04, 16:44,
20:30	00:19	Маплеў 204 км	15:40, (18:20 п н),	18:54,
(16:00 п с н)	20:50	Маплеў 204 км	(09:50 п с н)	13:44
14:20	18:25	Маплёў тр. з Горадні 488 км	08:10	13:57
10:25	14:29	Маплёў тр. з Навагрудку 204 км	05:30	09:00
(17:20 апрача ср с)	(23:35 апрача ср з)	Бабруйск-Мазыр 298 км	(06:25 апрача ср с)	(12:59 апрача ср с)
08:40	13:01	Барысаў-Новалукомаль 187 км	14:40	19:01
08:30, 12:00, 16:10	14:23, 17:48, 21:39,	Наваполацак 252 км	15:55, 19:15, 05:55,	21:42, 00:43, 11:44
(19:30 п н)	(01:07 п н)	Наваполацак 252 км	(11:35 пн)	(17:17 п н)
(14:00 п с н пн)	19:28	Наваполацак з Салігорску 191 км	(10:20 п с н)	13:26
12:40	19:52	Слуцак — Пінск 337 км	07:00	14:28
07:30, 18:20	12:20, 23:30	Полацак 238 км	14:30, 09:10	19:20, 14:20
07:00	18:48	Пскоў 534 км	06:30	18:13
19:30	09:45	Роўна 576 км	19:30	09:50
18:50	01:00	Рэчыца 286 км	11:30	17:58
(17:50 п с н пн)	(01:24 п с н пн)	Васілевічы — Рэчыца 338 км	(06:15 п с н пн)	(14:29 п с н пн)
(14:50 пн), (16:20 а)	(19:05 пн), (20:42 а)	Рагачоў 210 км	(06:30 пн), (08:15 а)	(11:09 пн), (12:49 а)
(08:30 н),	(13:09 н),	Сьветлагорск 228 км	(15:20 н),	(19:59 н),
14:00, 15:00,	18:45, 19:45,	Сьветлагорск 228 км	05:55, 07:40,	10:47, 12:32,
(19:50 п н)	(00:35 п н)	Сьветлагорск 228 км	(13:45 п н)	(18:37 п н)
10:10, 11:10, 11:40	12:29, 13:32, 13:59,	Слуцак 114 км	06:55, 15:55, 14:15,	09:10, 18:22, 16:39,
14:10, 12:50, 16:50,	16:29, 15:09, 19:07,	Слуцак 114 км	06:10, 13:00, 19:35,	08:34, 15:34, 21:57
(18:10 п н), 20:50	(20:18 п н), 23:15	Слуцак 114 км	(21:00 п н), 17:35	(23:13 п н), 20:05
(08:10 с н)	(12:35 с н)	Слуцак — Сіняўка 187 км	(15:30 с н)	(19:41 с н)
(08:30 пн),	(11:05 пн),	Салігорск 146 км	(05:00 пн),	(07:40 пн),
(09:50 с пн), 10:20	(12:25 с пн), 12:55	Экспрэс	(05:40 с пн), 06:00	(08:20 с пн), 08:40
11:20, 12:20, 14:00,	15:18, 16:35	Салігорск 146 км	13:50, 09:00,	16:53, 11:40,
17:10, (19:40 п н)	20:19, (23:58 п н)	Салігорск 146 км	12:30, (16:30 п н)	15:44, (19:33 п н)
(21:00 п н), 22:00, 00:18,	00:58, (01:05 н),	Салігорск 146 км	(17:25 п н), 17:50,	20:27, 20:53
(21:20 п н), (22:30 н) 22:40,	(15:30 п н)	Салігорск 146 км	(18:50 н),	(21:30 н), 18:35
(16:00 с н пн а)	19:01	Салігорск з Наваполацку 398 км	(10:00 с н пн)	15:20
06:30, 07:50, 11:50,	09:41, 10:48, 15:14,	Салігорск 146 км	10:55, 12:10, 10:05,	14:13, 15:13, 13:34
(11:20, 13:40 Экспрэс)	16:49, 17:48	Салігорск 146 км	09:00, 19:30,	11:40, 22:40,
19:00, 14:50, 20:00	22:01, 14:21, 23:12	Салігорск 146 км	14:20, 13:10, 15:50	17:26, 16:24, 19:05
(13:00 н)	(16:04 н)	Салігорск тр. зь Віцебску 442 км	(06:30 н)	(12:45 н)
(20:40 с н)	(23:50 с н)	Салігорск тр. з Нарачы 319 км	(15:55 с н)	(20:12 с н)
11:30	20:40	Маплёў — Хоцімск 440 км	10:35	19:58
14:30	19:50	Шклоў 241 км	06:30	11:50
17:00	04:10	Варшава	18:00	07:00
(18:40 а ср)	05:10	Варшава	16:00	05:10
20:30	07:00	Варшава	14:00	06:00
(18:40 с н)	06:15	Астравец	15:00	07:15

пн — панядзелак, а — аўторак, ср — серада, ч — чацьвер, п — пятніца, с — субота, н — нядзеля

Абавязкі праваднікa

Што Вы ведаеце аб правах пасажыраў, едучы ў пасажырскім ці хуткім цягніку, напрыклад, зь Менску ў Адэсу? Усе Вашыя правы і абавязкі адлюстраваныя ў Тыпавой інструкцыі праваднiку пасажырскага вагону, зацьверджанай Міністэрствам шляхоў зносінаў СССР ад 2 лютага 1989 году. Гэтая інструкцыя дзейнічае дагэтуль.

Парадак у вагоне

Праваднік абавязаны:

– вывесіць шыльдачку з прозьвішчам, імем і імем па бацьку на дзьвярох службовага купэ;

– трымаць вагон у чысьціні і захоўваць нармальную тэмпэратуру ў вагоне адпаведна з санітарнымі правіламі;

– ня меней за два разы на суткі рабіць вільготную прыборку ў вагоне, а ў прыбіральнях – пры неабходнасьці, але ня меней за чатыры разы на суткі з абавязковым мыцьцём падлогі.

Гарбата

Праваднік абавязаны:

– у вагонах пасажырскіх цягнікоў ня меней за тры разы на дзень з 8 да 10, з 15 да 17 і з 20 да 22 гадзінаў паводле мясцовага часу забясьпечваць пасажыраў гарбатаю, кавай, кандытарскімі вырабамі за ўсталяваны кошт, а ў фірмовых цягніках і ў спальных вагонах цягнікоў усіх катэгорыяў – на патрабаваньне пасажыраў кругласутачна. Пры абслугоўваньні пасажыраў гарбатаю праваднік абавязаны быць у белым халаце ці фартуху;

– падтрымліваць наяўнасьць кіпню ў пасажырскіх вагонах цягнікоў далёкага руху, міжабласных зносінаў і ў дзіцячых вагонах прыгарадных цягнікоў.

Ложак

Праваднік абавязаны:

– у вагонах са спальнымі месцамі выдаваць пасьцельную бялізну пасажырам на ўвесь час руху за асобную плату;

– на жаданьне пасажыра пры магчымасьці замяніць скарыстаную пасьцельную бялізну ў часе руху за плату;

– дастаўляць камплекты спальнай бялізны на месцы пасажыраў, а таксама рыхтаваць ложкі інвалідам, хворым, старым, пасажырам з малымі дзецьмі;

– за 30 хвілінаў да прыбыцьця пасажыраў на станцыю прызначэньня ці перасадкі прыбраць пасьцельную бялізну. Камплект пасьцельнай бялізны складаецца зь сеньніка, падушкі, коўдры, дзьвюх прасьцінаў, адной наўлечкі і ручніка.

Іншыя абавязкі

Праваднік абавязаны:

– пры адсутнасьці радыё абвяшчаць пасажырам удзень назвы прыпынкаў, паведамляць пра межы санітарных зонаў і працягласьць стаянак цягніка; уначы рабіць гэта на просьбу пасажыраў;

– распаўсюджваць сярод пасажыраў кнігі, газэты, часопісы, рэклямна-інфармацыйныя матэрыялы, прадаваць сувэніры і іншыя прамысловыя тавары, выдаваць на просьбу пасажыраў шашкі, шахматы і інш. і пры неабходасьці рабіць пасажырам першую дапамогу;

– пры адсутнасьці цэнтралізаванага ацяпленьня ў час паленьня катла цьвёрдым палівам падтрымліваць тэмпературу ў вагоне 18 градусаў;

– не захоўваць староньнія прадметы ў тамбурах, праходах;

– не пакідаць бяз догляду вагоны.

Квіткі

Пры адборы ў пасажыра праязных дакумэнтаў як перад пачаткам рэйсу, так і ў час руху праваднік павінен скасаваць іх, не парушаючы кампостарныя знакі. Выключэньне складаюць праязныя дакумэнты транзытных пасажыраў, якім у часе руху трэба перасаджвацца на іншы цягнік, і пасажыраў, якія жадаюць дарогай зрабіць прыпынак з падаўжэньнем тэрміну дзейнасьці квітка. Гэтыя дакумэнты касуюцца перад прыбыцьцём пасажыраў на станцыю прызначэньня. Калі выявіцца, што праваднік згубіў квіток пасажыра, ён абавязаны скласьці акт, які разам зь ім падпісваюць пасажыр і начальнік цягніка (мэханік-брыгадзір). Акт пацьвярджаюць штампам станцыі, дзе цягнік мае прыпынак ня меней за 10 хвілінаў. Гэтая станцыя выдае новыя праязныя дакумэнты да станцыі канчатковага руху пасажыра з адзнакай "заміж згубленага". Дакумэнты афармляе начальнік цягніка (мэханікбрыгадзір) ці праваднік вагону ў квітковых касах без удзелу пасажыра. Калі квіток быў у два бакі, пасажыру даюць другі асобнік акту, на падставе якога станцыя зваротнага руху выдае яму квіток без спагнаньня платы. Пры неабходнасьці харчаваньня праваднікa ў вагоне-рэстарацыі начальнік цягніка (брыгадзір-мэханік) падмяняе гэтага праваднікa.

Праваднік вагону нясе адказнасьць за наступныя парушэньні:

– адмову пасажыру ў пасадцы пры наяўнасьці квітка ў гэты вагон;

– адмову пасажыру з квітком на гэты цягнік, але ў іншы вагон у пасадцы на станцыях з кароткачасовымі стаянкамі;

– высадку пасажыра раней ці пазьней за станцыю прызначэньня, пазначаную ў квітку; – высадку пасажыра з сапраўдным квітком, але з пазьнейшаю датай выпраўленьня або незразумелым нумарам вагону, пазначаным у квітку;

– адсутнасьць на вагоне парадкавага нумару; – закрыцьцё для карыстаньня адной з прыбіральняў вагону;

– паўторнае выкарыстаньне бялізны;

– спагнаньне за паслугі кошту, большага за ўсталяваны;

– паленьне ў службовым купэ ці салёне;

– знаходжаньне ў стане алькагольнага, наркатычнага або таксычнага ап'яненьня.

Праваднікі, якія дапусьцілі адно зь пералічаных парушэньняў, адхіляюцца ад гэтае працы.

Да ўвагі пасажыраў цягнікоў міжнародных зносінаў

Праваднік цягніка, які абслугоўвае прычэпныя групы вагонаў за мяжой, абавязаны ведаць адрасы й тэлефоны прадстаўніцтваў краіны за мяжой. Праваднік павінен мець пры сабе міжнародныя тарыфы на пляцкарты і іншыя даплаты, каштарыс у замежнай валюце на прадукты. Ён абавязаны на патрабаваньне пасажыраў рабіць адзнакі на праязных дакумэнтах міжнародных зносінаў і пацьвярджаць іх штампам станцыі. Праваднік абавязаны прымаць ад пасажыраў замовы на сьняданак, ранішнюю каву, абед і г.д., калі ў цягніку маецца вагон-рэстарацыя, а таксама інфармаваць пасажыраў пра магчымасьць набыць прадукты харчаваньня й напоі. Праваднiку забараняецца: прадаваць пасажырам тавары, набытыя за свой кошт; патрабаваць чаявыя і браць іх; правозіць сваю пошту і браць яе ў пасажыраў; аддаваць перавагу адным пасажырам перад іншымі; паліць у прысутнасьці пасажыраў; ужываць сьпіртныя напоі ў часе паездкі.

Ад рэдакцыі: Мы пэўныя, што атрыманай інфармацыі Вам дастаткова, каб адчуваць сябе годна пры парушэньні Вашых правоў. Калі Вы не задаволеныя працай праваднікa, можаце напісаць скаргу начальніку цягніка ці перадаць яе вусна, калі й гэта не паўплывае, даведайцеся назву арганізацыі, да якой прыпісаны цягнік, і зьвяртайцеся са скаргай туды. Падставай да Вашае скаргі будзе Інструкцыя, якую мы Вам прапанавалі.

ЯК У ВАС З ПАЧУЦЬЦЁМ ГУМАРУ?

Калі Вы жадаеце даведацца пра сваё стаўленьне да гумару, адзначце адзін з трох адказаў, найбольш удалы на Вашую думку. Калі аніводзін зь іх Вам не падабаецца, не адзначайце нічога.

1. Калі нехта ідзе ў лес на хадулях, ён робіць гэта: а) каб было цікавей; б) таму што баіцца зьмеяў; в) каб лепей бачыць грыбы.

2. Калі чалавек, які гандлюе "бочкавым" півам, раптам папросіць кагосьці з чаргі прынесьці яму ліманаду, то ён робіць гэта: а) бо хоча за свае грошы выпіць штонебудзь лепшае; б) каб расьсьмяшыць чаргу; в) бо ўстаў на правільны шлях.

3. Калі ваш калега заснуў на працы, то Вы: а) паклічаце начальніка; б) пакуль ён сьпіць, пойдзеце піць каву; в) гучна грукнеце дзьвярыма.

4. У трамваі Вы пазнаёміліся з прывабнай дзяўчынай (юнаком). Яна (ён) адмаўляецца ад спатканьня з Вамі. Вы адказваеце: а) прыемна было пазнаеміцца; б) добра, іншым разам; в) а чаму?

5. На просьбу выпадковага мінака даць яму 1000 рублёў Вы адказваеце: а) Вы чытаеце мае думкі; б) на жаль, у мяне заробак толькі праз дзесяць дзён; в) навошта яны Вам?

6. Вам на вочы трапілася аб'ява: "Мяняю "Opel" на "Запарожац". Лічыце, што чалавек, які даў гэтую аб'яву: а) чакае, хто трапіць на гэтую вуду; б) напэўна, ня ведае, "куды грошы падзець"; в) з глузду зьехаў!

7. Калі ў перапоўненым трамваі нехта наступіў Вам на нагу і не зьбіраецца зь яе сыходзіць, Вы яму кажаце: а) нага, на якой Вы стаіце, мая; б) можа быць, мы з Вамі памяняемся месцамі?; в) пасуньцеся, калі ласка.

8. У кульмінацыйны момант тэлевізійнага дэтэктыўнага фільму раптам гасьне экран. Вы лічыце гэта: а) цудоўнай магчымасьцю кожнаму прыдумаць сваю вэрсію; б) абсалютна натуральным; в) кепскай працай тэхнічнага пэрсаналу на тэлебачаньні.

9. Калі ў лятарэі перамаглі лічбы, закрэсьленыя Вамі ў білеце, які Вы забылі адправіць, – што гэта: а) страчаны шанец; б) ніколі не шанцуе; в) і ўвогуле жыцьцё не ўдалося...

10. У гасьцях гаспадары частуюць Вас тым, што Вы пэўна ня любіце. А Вы: а) з усьмешкаю зьясьцё і скажаце, што гаспадыня дому – проста мастачка ў кулінарыі; б) будзеце есьці з такім выглядам, што ўсе зразумеюць: Вы робіце гэта праз сілу; в) адмовіцеся.

А цяпер падвядзем вынікі. За кожны адказ "а" налічваецца 3 балы, за адказ "б" – 2 балы, за адказ "в" – 1 бал. Калі ніводзін з адказаў Вас не задаволіў – не атрымліваеце ніводнага балу.

21–30 балаў. Гумар у Вас проста "бурліць", нават пераліваецца праз край. Так што будзьце больш стрыманы, інакш Вашыя паводзіны можна патлумачыць ня гэтак, як Вам хацелася б.

11–20 балаў. У Вас здаровае, рэальнае пачуцьцё гумару, у жартах не перабіраеце. Вашая дасьціпнасьць не закранае і не стамляе навакольных.

6–10 балаў. Нават у добрым настроі Вы занадта практычны, цьвярозы ў меркаваньнях, а гэта нікога не разьвесяліць, хутчэй стоміць.

0–5 балаў. Вы змрочны чалавек, і ад гэтага Вам невясела і сябрам таксама. Не зьдзіўляйцеся, калі Вашай кампаніі часам пазьбягаюць.

Калі Вы жадаеце лепш даведацца пра сваё стаўленьне да каханьня ці параўнаць погляды ўласныя і блізкага Вам чалавека, прачытайце зьмешчаныя ніжэй пытаньні ды адкажыце на іх "так", "не" ці пастаўце знак "?".

1. Мужчына, па-мойму, павінен быць заўжды актыўнейшы за жанчыну.

2. Я люблю прыносіць радасьць каханаму чалавеку, нават з дробязнае нагоды.

3. Мне няёмка быць пяшчотным (-ай) да каханага чалавека ў прысутнасьці староньніх.

4. Я адчуваю, што вельмі патрэбны(-ая) каханаму чалавеку.

5. Праз 15 гадоў сумеснага жыцьця галоўнай становіцца звычка.

6. Мне лёгка выяўляць сваё пачуцьцё й казаць пра яго.

7. Калі б ня дзеці, дом, звычкі, я б усё зьмяніў (-ла) у сваім жыцьці.

8. Чалавек, зь якім я жыву, для мяне самы блізкі і дарагі.

9. Праўду кажучы, мне цяжка сказаць, што такое каханьне.

10. Тое, што адбываецца паміж мною і блізкім мне чалавекам, вельмі важнае і значнае для мяне.

11. Я часьцей раўную каханага (-ую), чым сумую па ім (ей).

12. Я вельмі кахаю чалавека, зь якім мяне злучыў лёс.

13. Часам я стамляюся ад чалавека, зь якім жыву.

14. Я часта стараюся парадаваць блізкага мне чалавека.

15. Часам мне здаецца, што мы зусім не разумеем адно аднаго і зусім па-рознаму ўяўляем наш саюз.

За кожны адказ "так" на пытаньні 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14 і "не" на пытаньні 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15 налічыце па 10 балаў. За кожны пытальнік – па 5 балаў. Складзіце вынікі.

100–150 балаў. Вы належыце да ліку людзей далікатных. Умееце кахаць глыбока і аддана, не саромеецеся свайго каханьня і ўмееце выявіць яго. Але пры неспрыяльных абставінах Вашае каханьне можа стаць крыніцай пакутаў, а ўскладненьні ў дачыненьнях з блізкім чалавекам – прычынай сапраўднага гора. Вы маеце ўсе перадумовы дасканала авалодаць цяжкім мастацтвам каханьня, бо валодаеце здольнасьцю як кахаць, так і выклікаць пачуцьцё ў адказ.

50–95 балаў. Вы чалавек уразлівы. Пытаньне пачуцьця для Вас важнае, хаця жыцьцё й навучыла Вас, што не заўжды пачуцьцё павінна стаяць на першым пляне. Бывае, што яно здольнае цалкам авалодаць Вамі, аднак наўрад ці Вам пагражае небясьпека згубіць пры гэтым розум. Рэалізм, вытрымка, а часам і гонар – вось што кіруе Вашымі паводзінамі. Вашая зьменлівасьць можа ўспрымацца блізкім чалавекам як халоднасьць або капрыз.

0–45 балаў. Вы кіруецеся розумам. Перш, чым выявіць якое-небудзь пачуцьцё, дзесяць разоў усё ўзважыце і абдумаеце. Каханьне даўно ўжо ня вабіць Вас. Лёгка і разважлівасьць – вось апора Вашага жыцьця. Добранадзейнасьць і прадбачлівасьць – вось Ваш шлях да шчасьця. Вам не спасьцігнуць чароўнасьць рамантычнага каханьня. Яно здаецца Вам сьмешнай дзіцячай забавай. А ці не задавальняецеся Вы ўсяго толькі роляю "маўра" ў сваіх дачыненьнях з блізкім чалавекам?

У ПАПЯРЭДНІХ НУМАРАХ (№1, 2):

Кошты на менскіх рынках: Камароўка (ІНФАРМАТАР №1), рэчавы рынак "Дынама" (ІНФАРМАТАР №2).

Транспарт: Расклад руху пасажырскіх цягнікоў ад станцыі Менск-Пасажырскі (ІНФАРМАТАР №1), Расклад руху прыгарадных цягнікоў ад станцыі Менск-Пасажырскі (ІНФАРМАТАР №2).

Адукацыя: Замежнае навучаньне ў 1996 годзе (ІНФАРМАТАР №1), платнае навучаньне ў Менску. Камэрцыйныя ВНУ (ІНФАРМАТАР №2).

Біржа працы: Аналіз стану рынку працы паводле Менскага гарадзкога цэнтру занятасьці насельніцтва (ІНФАРМАТАР №1, 2).

Адпачынак: Вучымся гуляць у прэфэранс (ІНФАРМАТАР №1, 2), тэсты, шахматныя і інтэлектуальныя задачы (ІНФАРМАТАР №1, 2).

Спажывец: Тэлефонныя коды гарадоў Беларусі, краінаў блізкага і далёкага замежжа (ІНФАРМАТАР №2); Твае правы, пасажыр (ІНФАРМАТАР №2).

ЧЫТАЙЦЕ Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ:

Гаспадарка: Месяцовы пасяўны каляндар.

Здароўе: Вясна — вірус прыйшоў.

Рынак: Кошты на кампакт-дыскі.

Спажывец: Карысныя жыльлёвыя парады.

ПРЭФЭРАНС

ЗАНЯТАК 3

(Працяг. Пачатак у №1, 2)

3. МІЗЭР

Мізэр – гульня, у якой гулец абавязваецца ня ўзяць ніводнага хабару, гуляючы без казыра. Зьвярніце ўвагу: у адрозьненьне ад астатніх гульняў пры аб'яве мізэру вызначаюць толькі ўзровень. Тое, што гульня будзе весьціся без казыра, асобна не абумоўліваецца. Гэта аксыёма. Ахвотнікі абвясьціць такую гульню, гавораць "мізэр". Пасьля гэтай аб'явы гулец ня можа ўжо прызначаць гульню на ўзяцьце хабараў, нават калі б і хацеў. Гэта значыць, калі пасьля абвяшчэньня Вамі мізэру хтосьці вызначыць старэйшую гульню на хабар, то перабіць гэтае прызначэньне абвяшчэньнем старэйшай гульні на хабар Вы ня маеце права. Мізэр старэйшы за васьмёрную гульню, але меншы за дзевяцёрную. Такім чынам, калі гулец абвясьціў "восем без казыра", то аб'ява "мізэр" старэйшая. Але, калі абвешчана "дзевяць вінаў", аб'яву "мізэр" ужо рабіць нельга. Аднак той, хто абвясьціў мізэр, мае яшчэ адзін шанец. Ён можа абвясьціць "мізэр бяз прыкупу". Пры адмове ад прыкупу, якім узнагароджваецца пераможца у гандлі (пра што будзе распаведзена ніжэй), абвяшчальнік перабівае дзевяцёрную гульню. Аднак таму, хто мае дзевяцёрную, даецца аналягічны шанец. Ён можа абвясьціць "дзевяць бяз прыкупу". На гэта абвяшчальніку мізэру адказаць няма ўжо чаго. Гульні на хабар ён вызначыць ня можа, а мізэр сваю сілу вычэрпвае. Такім чынам, поўная табліца старшынства гульні зь мізэрам уключна выглядае гэтак:

Табліца №3

узровень	масьць				
Шэсьць	♠	♣	♦	♥	без казыра
Сем	♠	♣	♦	♥	без казыра
Восем	♠	♣	♦	♥	без казыра
	Мізэр				
Дзевяць	♠	♣	♦	♥	без казыра
	Мізэр бяз прыкупу				
Дзевяць	♠	♣	♦	♥	без казыра
	Бяз прыкупу				
Дзесяць	♠	♣	♦	♥	без казыра

Прывядзем прыклад гандлю гульца зь мізэрам і гульца на ўзяцьце хабараў:

У	Пд	З
сем вінаў	сем жалудоў	мізэр
дзевяць вінаў	пас	пас

Гулец У абавязаўся ўзяць дзевяць альбо больш хабараў.

У	Пд	З
пас	шэсьць вінаў	мізэр
пас	пас	

Гулец З абавязаўся згуляць мізэр.

У	Пд	З
мізэр	дзевяць вінаў	дзевяць жалудоў
мізэр бяз прыкупу	пас	пас

Гулец У абавязаўся ня ўзяць ніводнага хабару на наяўных у яго пасьля здачы картах.

4. РАСПАСЫ

Магчымы варыянт, калі ўсе тры гульцы, разгледзеўшы пасьля здаваньня свае карты, сказалі "пас". У гэтым выпадку яны ўсе адмовіліся ад прызначэньня гульні. Напрыклад:

У	Пд	З
пас	пас	пас

На гэтым увесь гандаль сканчаецца. Гульцы пачынаюць "распасы".

ПРЫЗНАЧЭНЬНІ ГУЛЬНІ

Калі гандаль скончаны не распасамі (г.зн. вызначыўся гулец, які прызначыў найвышэйшы кантракт), пачынаецца наступная стадыя гульні. Здавальнік выкладае дзьве карты, якія складаюць прыкуп, і паказвае іх усім гульцам. Датуль ніхто, у тым ліку і здавальнік, ня меў права глядзець карты прыкупу. Гэта вельмі важна, што адбілася ў фальклёры прэфэрансістаў прыказкамі: "Ведаючы прыкуп – не працаваў бы" альбо "Ведаючы прыкуп – жыў бы ў Сочы". Цяпер жа прыкуп адкрываецца і паказваецца ўсім. Кожны мае права ведаць, якія карты ў ім ёсьць.

Па разглядзе прыкупу ён перадаецца прызначальніку на гандалі максымальнай гульні. Як часта той, хто спасаваў, можа сказаць: "З гэтым прыкупам я згуляў бы і восем (дзевяць, дзесяць)", але... вярнуць нічога нельга! І, атрымаўшы кепскі прыкуп, прызначальнік гульні часта гаворыць пра сябе: "І хто мяне за язык цягнуў!" Аднак адмовіцца ад гульні таксама нельга. Паказаўшы ўсім прыкуп, здавальнік аддае яго таму, хто прызначыў максымальную гульню. Усяго ў гэтага гульца атрымліваецца дванаццаць картаў. Атрымаўшы прыкуп, раскладзіце яго паводле масьцяў. Напрыклад, калі да прыкупу Вы расклалі карты так:

♠	♦♦♦♦	♣	♥♥♥♥
8	Т К Д 8	9	Т 10 8 7

то, атрымаўшы ў прыкупе:

♥	♣
Н	10

Вы зьмяшчаеце іх у свае масьці:

♠	♦♦♦♦	♣♣	♥♥♥♥♥
8	Т К Д 8	10 9	Т 10 Н 8 7

З дванаццаці картаў дзьве гулец адкідае ў "знос", пакідаючы сабе дзесяць. Знос – строгая таямніца, якую можа ведаць толькі той, хто зрабіў яго. Ніхто ня мае права падглядаць, што ж зьнёс гулец. Падумайце спачатку, памяркуйце пра розныя варыянты, а потым ужо зносьце карты. Часам забываюць зрабіць знос (асабліва пачаткоўцы). Гэта найсур'ёзная памылка, якая караецца штрафам. Зрабіўшы знос, гулец прызначае канчатковы кантракт. Улічыце гэты момант. Вы не абавязаны гуляць тое, што абвяшчалі пры гандлі. Вы толькі зараз прызначаеце гульню, якая будзе згуляная. Пры гэтым гульня павінна быць ня меншаю за абвешчаную пры гандлі. Такім чынам, калі Вы ўзялі прыкуп на "Восем жалудоў", то можаце абвясьціць пасьля зносу прыкупу наступнае:

Восем	♣	♦	♥	без казыра
Дзевяць	♣	♦	♥	без казыра
Дзесяць	♣	♦	♥	без казыра

Улічыце, што Вы ня можаце вызначыць "мізэр", калі ўзялі прыкуп не на гэтую гульню. Аналягічна, калі Вы абвясьцілі "мізэр" і атрымалі прыкуп, то ня можаце абвяшчаць "Дзевяць ..." альбо "Дзесяць ...". Вам цяпер, хочаш-ня хочаш, трэба гульяць мізэр.

Як толькі Вы зрабілі канчатковае прызначэньне, Вы ўжо ня можаце глядзець знос ці нават браць яго ў рукі, хоць Вы й рабілі яго самі. Што зроблена, то зроблена. Гульня прызначана і ўступіла ў законнае права. Пачынаецца аб'ява Вашых супраціўнікаў. Яшчэ раз хачу зазначыць для пачаткоўцаў: не сьпяшайцеся! Прэфэранс – гульня для ўдумлівых. Добра прадумайце знос, прызначэньні. Кепска выглядае гулец, які прызначыў "Сем жалудоў", і пасьля закрычаў: "Ой, не", – схапіў знос назад, скінуў іншыя карты, затым абвясьціў: "Восем вінаў", пасьля: "Ой, не, шэсьць чырваў!" і г.д. Наўрад з такім хто захоча гуляць другі раз, калі вытрымае да канца гэтую гульню.

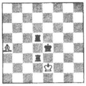
ВІСТАВАНЬНЕ

Такім чынам той, хто ўзяў прыкуп, зьнёс дзьве карты і прызначыў нейкі кантракт на ўзяцьце хабараў. Назавем гэтага гульца "гуляньнік". Двух іншых гульцоў назавем "віставальнікі". Чацьверты гулец, які сядзіць бяз картаў, ужо названы намі "здавальнік". Давайце пакуль ня будзем разглядаць ягоныя дзеяньні і дапусьцім, што гульцоў трое. Усяго ў гульні 10 хабараў паводле колькасьці картаў у кожнага з гульцоў. Калі кантракт прызначаны не дзесяцёрнай гульнёй, то застаецца ад 4-х хабараў пры шасьцёрнай гульні да 1-га пры дзевяцёрнай, замову на якія можа зрабіць хтосьці зь віставальнікаў. Аб'ява на ўзяцьце гэтых апошніх хабараў называецца "віст". Каб зрабіць яе, гулец так і гаворыць – "віст", прымаючы вызначаныя абавязкі. Першым гаворыць віставальнік, які сядзіць зьлева ад гуляньніка. Ён можа адмовіцца ад віставаньня, абвясьціўшы "пас" (у мяне няма ніякіх хабараў на гэтую гульню) альбо сказаць "віст". Наступным абвяшчае другі віставальнік.

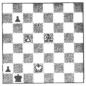
працяг ў наступным нумары

ШАХМАТЫ

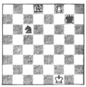
1п. Белыя пачынаюць і робяць нічыю

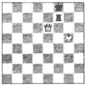
4п. Белыя перамагаюць

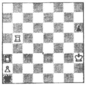
2п. Мат за 3 хады

5п. Белыя перамагаюць

3п. Чорныя пачынаюць і робяць нічыю

6п. Мат за 3 хады

Адказы у наступным нумары

ЗАБАЎКІ

АДКАЗЫ НА ПАПЯРЭДНІЯ ЗАДАНЬНІ

Шахматы

Тлумачэньні:
Кароль — **Кр**;
Гетман (Фэрзь) — **Г**;
Вежа (Тура) — **Вж**;
Вышэк (Слон) — **В**;
Конь — **К**

1п. 1. Вжс1!! Чорныя здаліся, бо з-за перакрыжаванай зьвязкі, пагрозы белых непераможныя.

2п. 1... Кg3!! 2.Г:g6 К:de2X.

3п. 1... Г:f3! 2. gf Вжg6+ 3. Крh1 Вh3 4. Вжd1 Вg2+ 5. Крg1 В:f3+ 6. Крf1 Вжg2, і чорныя перамагаюць.

4п. 1. Вжс2!! Чорныя здаліся, таму што пагроза мата з-за слабасьці восьмое гарызанталі прыводзіць да згубы гэтмана.

5п. 1. Вж:е7+! К:е7 2. Г:d7+!! Кр:d7 3. Вf5++ Крe8 4. Вd7+ ✓ 5. В:е7X.

6п. 1. Крb3!

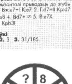
Забаўкі

1. 3 **2.** 3 **3.** 31/185.

Задача 1

Выбераце патрэбную фігуру з шасьці пранумараваных

Задача 2

Падстаўце лічбу, якой не хапае

Задача 3

UNUSUAL адносіцца да UNPREPOSSESSING, як UNDULATING адносіцца да ?

DUBIOUS PREPONDERANCE INSOLUBLE CONTINUOUS ROUNDABOUT

Адказы у наступным нумары

Сьвет

Брытанская ялавічына таксама небясьпечная. Прынамсі так палічылі ў некаторых краінах Заходняе Эўропы. Тут зьявіліся паведамленьні пра сувязь жывёльнае хваробы "шалёная карова" з рэдкім захворваньнем мазгоў чалавека. На запатрабаваньне Нямеччыны Эўрапейскі Зьвяз забараніў завоз на кантынэнт брытанскае жывёлы ды ялавічыны. Кампанія МакДональдс таксама вырашыла не карыстацца брытанскай ялавічынай. У Эўропе замест брытанскага будзе выкарыстоўвацца галяндзкае ды гішпанскае мяса. На саміх брытанскіх астравах абмяркоўваюць пытаньне пра поўнае ці частковае зьнішчэньне пагалоўя буйной рагатай жывёлы.

Пакончыць зь нелегальнай іміграцыяй вырашылі амэрыканскія заканадаўцы. Палата прадстаўнікоў кангрэсу ЗША прыняла законапраект аб спыненьні незаконнай іміграцыі. Цяпер нелегальным імігрантам цяжэй будзе атрымліваць дапамогу ды ўладкоўвацца на працу. Падвоіцца колькасьць памежных пастоў і патрулёў, будуць пабудаваныя агароджы ўздоўж мяжы з Мэксыкай. Дзеці незаконных імігрантаў будуць пазбаўленыя магчымасьці наведваць грамадзкія школы... Як сказаў рэспубліканец з Тэхасу Лямар Сміт, прысьпеў час вызначыць новыя прыярытэты. Іміграцыя — гэта ня права, а прывілея. Палова нелегальных імігрантаў прыехалі ў краіну зь легальнымі турыстычнымі візамі, ды так і засталіся там, — падкрэсьліў Л.Сміт. Для набыцьця законапраектам статусу закону, неабходна, каб яго ўхвалілі сэнат ды прэзыдэнт.

Галяндыя ня выдала візы на ўезд у краіну Ўладзіміру Жырыноўскаму. Лідар ЛДПР хацеў паехаць у Гаагу, каб выступіць абаронцам сэрбскіх афіцэраў на працэсе, арганізаваным ваенным трыбуналам ААН па ваенных злачынствах. Паводле словаў пасла Галяндыі, урад яго краіны здолее разгледзець хадайніцтва Жырыноўскага наконт візы толькі пасьля таго, як атрымае адпаведную просьбу з боку міжнароднага трыбуналу ў Гаазе.

Японскі падарожнік Кэніці Хары вырашыў пераплысьці Ціхі Акіян на чаўне, зробленым з 22 тысячаў перапрацаваных алюміневых піўных бляшанак. Экалягічны човен будзе прыводзіцца ў дзеяньне электрарухавіком, энэргію якому будзе забясьпечваць сонечная батарэя. За чатыры месяцы 57-гадовы падарожнік зьбіраецца праплысьці 16 тысячаў кілямэтраў і вярнуцца назад у Японію. Гэта першая ў сьвеце спроба пераадолець акіян на выключна сонечнай энэргіі.

Шахматны чэмпіянат сьвету паводле вэрсіі FIDE паміж расейцам А.Карпавым і амэрыканцам Г.Камскім адбудзецца ў Багдадзе. Так вырашыў прэзыдэнт FIDE, ён жа прэзыдэнт Калмыкіі, Кірсан Ілюмжынаў. Гэтае рашэньне выклікала немалы скандал. Бо, як вядома, ЗША забараняюць сваім грамадзянам езьдзіць у Ірак. Непаўналетняму Гату Камскаму пагражае ў гэтым выпадку зьняволеньне ды штраф. Сам Г.Камскі ды ягоны бацька Рустэм — мусульмане, і таму ня маюць нічога супраць Багдаду. Але цяжка сказаць ці знойдуць яны мужнасьць процістаяць амэрыканскім уладам і паехаць у Ірак. Калі Ілюмжынаў не дамовіцца з уладамі ЗША, матч, напэўна, давядзецца перанесьці. Прэзыдэнт FIDE выбраў Багдад з-за самага высокага прызавога фонду. Садам Хусэйн прапанаваў 2 мільёны даляраў ЗША і вельмі добрую арганізацыю чэмпіянату.

Падрыхтаваў Ул.Бараніч

ла плякатам да выставы, якая ўвасобіла апафэоз буржуазных памкненьняў невялікае краіны. У праграму выставы ўваходзіў агляд "міс" з розных куткоў Літвы за мінулыя тры гады, конкурс цырульнікаў з розных краінаў, дэманстрацыя магчымасьцяў касмэтолягаў, у тым ліку і касмэтаплястыкаў (да прыкладу, можна было тутсама зьмяніць форму сваіх вуснаў з гарантыяй на пяць гадоў).

Гэтая падзея ня мае нічога агульнага з забаўляльнымі відовішчамі. Мэта арганізатараў і ўдзельнікаў — высьветліць попыт, пашырыць рынак, атрымаць прыбытак. Тут, у павільёне LITEXPO, адбываліся кантакты, закупляўся оптам тавар. Натуральна, шырокая публіка сюды не прыцягвалася: кошты квіткоў на розныя імпрэзы ў межах выставы дасягалі $100. Тут дыфэлявалі прадаўцы і пакупнікі, палітыкі (мэр Відунас, спадар Гражуліс, напрыклад, старшыня камісіі па справах нацыянальных меншасьцяў, добра вядомы сярод віленчукоў-беларусаў, міністры, партыйцы...), натоўп журналістаў і... жанчыны.

На выставе гэтым разам прадстаўляліся ўсе галоўныя фірмы Эўропы і Амэрыкі. Натуральна, буйнейшымі нацыянальнымі павільёнамі былі францускі ды італьянскі. Дыяпазон вытворцаў выглядаў дэмакратычна: ад знаёмых беларускам Pollena і Florena да Charl's Jordash і Dali. Натуральна, што ў такім спаборніцтве дызайну і водараў, найлепшаю прынадаю сталіся нацыянальныя сымбалі: нельга было не зьвярнуць увагу на швэйцарскія каровіны званочкі, альбо на макет вежы Эйфэля, якая нібы маяк пазначала беспамылковы кірунак, ці адвесьці вочы ад зорна-паласатай прасьціны, што пакрыла амэрыканскі сэктар.

Былі і беларусы. Яны ціха ўтыркнулі сваю палічку паміж Pupa і Wella з прадукцыяй Bellta, нават не пазначыўшы адрас вытворцаў. Пра берасьцейскі ды менскі дызайн лепей не казаць.

Нічога радыкальна новага на выставе не было. З апошняга "піску" — Lapidus, Xerios GIVENCHY ды Safari, тое што ўжо ёсьць на рынку Літвы 2-3 гады. Што да GIORGIO Beverly Hills, Armani ды Bourjoi, дык іх ужо проста раздавалі, каб хоць неяк падагрэць цікавасьць да гэтых аддзелаў. Зрэшты, набор L'Arte de Gucci мне надаўся.

Pelene па-літоўску — Папялушка. Сярод люксусу аздобы ды экзатычных трункаў, сярод музыкі й кветак, ёю, Папялушачкай, была беларуская бытавая хімія, прадукцыю якой ліхаманкава скуплялі... эўрапейскія вытворцы. Многія саматужныя рэцэпты нашых "сьпяцоў" апынуліся сапраўдным адкрыцьцём як паводле інгрыдыентаў, так і паводле тэрапэўтычных якасьцяў. Але гэта засталося па-за кадрам.

А ў кадры — літоўскія "міс" з архідэямі, з горамі Christian Dior ды Chanel, зь літоўскімі палітыкамі, шчасьлівымі за сваю краіну.

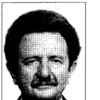
Сяргей Харэўскі

Міхайла Горынь:

"Вы робіце небясьпечны крок..."

22-23 сакавіка ў Менску праходзіў III кангрэс Лігі Дэмакратычных партыяў Міжмор'я (Балтыйска-Чарнаморскага рэгіёну). Сярод удзельнікаў форуму быў і вядомы палітычны дзяяч Украіны Міхайла Горынь. Пан Горынь адказаў на пытаньні карэспандэнта "НН".

— Пан Горынь, многія памятаюць Вас, як аднаго з галоўных герояў "варожых" радыёгаласоў эпохі 1950-80-х. Тагачасныя палымяныя камуністы на-ўрад ці што-небудзь пра Вас чулі, а калі й чулі на партсходах, то як пра нядабранадзейную асобу, украінскага нацыяналіста, спадкаемцу Пэтлюры і Бандэры і г.д. Новае пакаленьне ў нашай краіне таксама мае пра Вас цьмянае ўяўленьне з-за разрэджанай інфармацыйнай прасторы паміж Беларусяй і Ўкраінай...

— Я не належу да нэафітаў, у якіх грамадзянская і нацыянальная самасьвядомасьць абудзіліся пасьля раскрыцьця культу асобы Сталіна. Я нарадзіўся ў сям'і, што мела нацыянальную сьвядомасьць. Таму яшчэ ў дзіцячая гады я добра ведаў, хто мае сябры, а хто ворагі. З малаком маці я ўсмактаў мэту — пабудову незалежнай украінскай дзяржавы. У выніку ў 1953 годзе я быў выключаны з унівэрсытэту. І толькі дзякуючы новаму рэктару — патрыёту акадэміку Лазарэнку, быў адноўлены ў ліку студэнтаў.

Наагул у 50-я гады ва Ўкраіне быў жорсткі тэрор супраць актывістаў нацыянальнага адраджэньня, аднак у 60-х яно зноў пайшло на пад'ём. Мы стварылі шэраг таварыстваў, якія прапагандавалі мадэрнісцкую ўкраінскую паэзію, публіцыстыку, накіраваныя супраць русіфікацыі і каляніяльнай палітыкі СССР. У 1965 годзе я быў арыштаваны, атрымаў 6 гадоў зьняволеньня. Калі выйшаў з турмы і 10 год быў на волі, то на працягу гэтага часу падтрымліваў так званы Хельсынскі рух. Аднак у 1981-м быў зноў арыштаваны і атрымаў 15 гадоў як асабліва небяспечны дзяржаўны злачынца-рэцыдывіст. Праўда, ужо ў 1987-м, у гарбачоўскую амністыю палітычных вязьняў, датэрмінова выйшаў з уральскіх лягераў. Вярнуўшыся ва Ўкраіну, я, зразумела, зноў узяўся за сваю "любімую" справу — улучыўся ў барацьбу за незалежнасьць.

— Пастаўленая шмат гадоў назад мэта дасягнута — сёньня Ўкраіна самастойная дзяржава. Аднак Вам чамусьці душэўна няўтульна. Выступаючы на III кангрэсе дэмпартыяў Міжмор'я, Вы з трывогай казалі пра небясьпеку вяртаньня ў рэгіён расейскага імпэрыялізму.

— Я быў ініцыятарам правядзеньня I кангрэсу Лігі дэмакратычных партыяў краінаў Міжмор'я, які адбыўся ў 1994 годзе ў Кіеве. Ліга мае на мэце аб'яднаць дзяржавы Балтыйска-Чарнаморскага рэгіёну ў палітычны блёк, каб разам супрацьдзейнічаць імпэрскай палітыцы Масквы. Ад гэтага залежыць захаваньне іх незалежнасьці. Калі б сёньня існаваў такі блёк з Украіны, Польшчы, Беларусі, Літвы, Латвіі і Эстоніі, то яму, як калетыўнай структуры, варта было б прасіцца пад крыло НАТО.

— Але сёньня казаць пра стварэньне такой супольнасьці не даводзіцца. Прамаскоўская палітыка А.Лукашэнкі адтэрміноўвае такую пэрспэктыву. Дарэчы, як Вы ўспрынялі яго змову з Барысам Ельцыным аб стварэньні беларуска-расейскага саюзу?

— Дзеяньні беларускага прэзыдэнта — гэта трагічная палітычная памылка. Беларусь добраахвотна нацягвае на сябе ярмо рабства. Такі выпадак цяжка прыгадаць у гісторыі. Я мяркую, што ваш народ павінен апамятацца і выправіць фатальную памылку, якую хоча зрабіць пан Лукашэнка.

— У якіх адносінах з Масквою знаходзіцца цяпер Ваша дзяржава?

— У плянах расейскага імпэрыялізму Ўкраіна займае асаблівае месца. У Крамлі добра разумеюць, што бяз Кіева імпэрыя будзе непаўнавартаю. Без Украіны кантакты імпэрыі з Эўропаю немагчымыя. Расея ў гэтым выпадку ператвараецца ў эўраазіяцкую дзяржаву. Таму націск на нашу краіну надзвычай моцны. Масква няспынна шле да нас сваіх місіянэраў дзеля прапаганды ў нашым народзе расейскай нацыянальнай ідэі. Фактычна не спыняюцца ваяжы высокіх чыноўнікаў паўночнага суседа ў Крым. Ва ўкраінскіх сілавых структурах па-ранейшаму шмат прарасейскіх элемэнтаў, што вельмі небяспечна для нашай незалежнасьці. Таму кадравая палітыка, найперш ва ўкраінскім войску, — найбольш актуальная для нас задача.

— Ці будзе мець наступствы для Ўкраіны меркаваная палітычная інтэграцыя Беларусі і Расеі?

— Лічу, што такі саюз з агульнымі наддзяржаўнымі органамі, межамі, войскам, фінансамі і г.д. — гэта вельмі небясьпечны крок для нашай краіны. Крок, які прывядзе да ўзмацненьня й пашырэньня імпэрыі за кошт Беларусі, безумоўна, створыць дадатковыя цяжкасьці для Ўкраіны...

— А ці ня лічыце Вы, што прарыў расейскага імпэрыялізму на беларускім фронце адбываецца і з прычыны яўна кволых беларуска-украінскіх палітычных адносінаў?

— Сапраўды, гэта відавочная памылка палітычных лідараў нашых краінаў. Прадстаўнікі дэмакратычных колаў Украіны ня раз нагадвалі сваім уладам, што ня можа быць незалежнай Украіны безь незалежнай Беларусі. Узьнікнуць вялікія складанасьці для нашай дзяржаўнасьці, калі Менск увойдзе ў варожую структуру. Недаацэнка важнасьці шчыльных беларуска-ўкраінскіх палітычных адносінаў — дадатковы казыр для Масквы.

Гутарыў Міхал Стэльмак

РАСПАД РАСЕІ НЕПАЗЬБЕЖНЫ

Працяг са старонкі 3

сваёй эфэктыўнай тэрыторыі. Карысная плошча Расеі зьменшылася да ўзроўню XVI ст.

МІТ НУМАР ТРЫ. Расейцы думаюць, што Расея адна з самых прыродна багатых краінаў. Ці так гэта?

За апошнія 200 гадоў энэргаспажываньне цывілізацыі ўзрасло ў пяць разоў. Гэта прывяло да павелічэньня сярэдняй працягласьці жыцьця ўдвая, удвая скараціла працоўны тыдзень і дазволіла забясьпечыць прадуктамі харчаваньня ўзрослае ў шэсьць разоў насельніцтва плянэты.

Але адно толькі спажываньне энэргіі на душу грамадзяніна яшчэ ні пра што ня сьведчыць. Вось прыклад: Румынія, хоць і спажывае энэргіі на душу насельніцтва на 20% больш за Гішпанію, але паводле валавага нацыянальнага прадукту адстае ад яе ў 7 разоў! Чаму такая несправядлівасьць? Таму што румынам не пашанцавала з краінай: халодна ў іх, і львіная доля здабытай энэргіі "ўпустую" пераводзіцца ў цяпло. У паўночных краінах яшчэ большая частка энэргіі ідзе на абагрэў, інакш кажучы, на барацьбу з стыхіяй, а не на паляпшэньне жыцьця людзей. З гэтага гледзішча цёплы клімат — такі самы дадатковы эканамічны рэсурс краіны, як нафта і газ. І расейскае багацьце нетраў нафтай, вугалем ды іншымі выкапнямі вельмі няўдала кампэнсуецца яе надзвычайным кліматычным жабрацтвам: у нас самая халодная краіна ў сьвеце.

У Канадзе, дзе сярэднегадавая тэмпэратура амаль такая самая нізкая, як у нас (Расея -5,5°С; Канада -5,1°С), найвялікшы паўночны больш менш буйны горад, Эдмантан, разьмешчаны на шыраце Арла.

НАША ДАВЕДКА

Для разьліку найбольш зручна выражаць энэргаспажываньне праз тоны ўмоўнага паліва на душу насельніцтва ў год (ТУП/год). У найбольш разьвітых краінах гэты паказьнік роўны 10-14 ТУП/год, у бяднейшых ледзьве дасягае 0,3-0,4 ТУП/год. Тона ўмоўнага паліва (ТУП) – мера энэргіі, роўная 7 млрд. калёрыяў альбо 29,3 млрд. джоўляў. Яна прыблізна адпавядае колькасьці цяпла, вылучанага пры спальваньні адной тоны высокаякаснага вугалю ці 0,7 тоны нафты.

КАНЕЦ ГІСТОРЫІ

НАША ДАВЕДКА

Лябараторыя глябальных праблемаў на працягу 8 гадоў займаецца праблемамі ўзаемадзеяньня цывілізацыі і прыроды з энэргетычнага гледзішча. Мэтодыкі, распрацаваныя расейскімі навукоўцамі, унікальныя, яны дазваляюць праўдзіва і дакладна аналізаваць і прагназаваць сусьветныя працэсы, у тым ліку распад і ўтварэньне дзяржаваў з пункту гледжаньня энэргаінфармацыйнага абмену. Менавіта гэтая частка досьледу прыцягвае ўвагу айчыннай і замежнай навуковай грамадзкасьці, хоць палітыкі, як заўсёды, не сьпяшаюцца пачуць голас навукі. Працы лябараторыі дзякуючы сваёй арыгінальнасьці фінансуюцца, апроч РАН і Міннавукі, Камітэтам вышэйшае школы, Фондам імя Аляксандра фон Гумбальта (Нямеччына), Горна-прамысловай кампаніяй (Расея) і цэлым шэрагам іншых арганізацыяў.

Навукоўцы адкрылі закон энэргетычнае неэфэктыўнасьці вялікае дзяржавы. Высьветлілася, што патрэба ў энэргіі павялічваецца ня толькі там, дзе халаднейшы клімат, але й там, дзе большыя землі. Максымальна дапушчальная плошча дзяржавы, пасьля перавышэньня якой існаваньне краіны робіцца энэргетычна невыгодным, роўная прыблізна 500 тыс. км².

Менавіта закон неэфэктыўнасьці вялікае дзяржавы тлумачыць той загадкавы да апошняга часу факт, чаму адзін японец выдаткуе 4,5 ТУП/год, а амэрыканец ажно цэлыя 11! І гэта пры аднолькавай сярэднегадавой тэмпэратуры ў абедзьвюх краінах (+11,2°С) і прыкладна роўным узроўні жыцьця.

Быць вялікім нявыгадна: занадта доўга ідзе сыгнал. Затуханьне вялікае, скажэньні, збоі. Пакуль з маленькага мозгу дыназаўра дойдзе каманда да задніх ног, дробны зьвер ужо пасьпее паабедаць. Адсюль — нізкая эфэктыўнасьць энэргаінфармацыйнага абмену ў краіне. Бо ўвесь зварот тавараў, рэсурсаў, усе кіраўнічыя рашэньні, усе таварна-транспартныя плыні можна зьвесьці да энэргаінфармацыйнай мадэлі гэтаксама, як любую масу ў фізыцы можна выразіць не праз кіляграмы, а праз адзінкі энэргіі — джоўлі. Атрымоўваецца, што чым большая краіна, тым больш "затарможаная".

Вось хоць бы транспартны перарасход. Самі ж амэрыканцы, якія любяць статыстыку, падлічылі свае транспартныя страты: на адзінку валавага нацыянальнага прадукту яны выдаткоўваюць "чамусьці" на 20% энэргіі болей за эўрапейцаў. У тым ліку й на транспартаваньне самой энэргіі. Пакуль яе даставіш з аднаго краю ў іншы, пятую частку якраз і страціш.

Ёсьць і іншыя чыньнікі стратаў. Большая краіна складаецца з розных прыродна-кліматычных рэгіёнаў. Рознасьць прыродных умоваў прыводзіць да таго, што для падтрымкі прыблізна аднолькавага ўзроўню жыцьця розных рэгіёнаў фэдэральнаму ўраду даводзіцца займацца "камуністычным пераразьмеркаваньнем" — браць у прыродна багатых і аддаваць "прыродным маргіналам".

Нарэшце, культурна-псыхалягічная розьніца рэгіёнаў. Складана аднымі законамі й правіламі, пісанымі ў фэдэральным цэнтры, кіраваць пэрыфэрыяй, дзе культурна-прыроднае асяродзьдзе можа кардынальна адрозьнівацца. Гэткая неадпаведнасьць цэнтральных установак мясцовым умовам і звычаям — таксама чыньнік неэфэктыўнасьці, г.зн. чысты перарасход энэргіі. Інакш кажучы, нават у невялікай Нямеччыне эфэктыўнасьць кіраваньня рознымі землямі з аднаго фэдэральнага цэнтру неідэальная. Але тут неідэальнасьць неістотна малая і кампэнсуецца іншымі чыньнікамі. Зь іншага боку, для настолькі розных паводле ладу рэгіёнаў, як, напрыклад, у СССР Прыбалтыка і Сярэдняя Азія, гэтая неэфэктыўнасьць была недаравальна вялікая.

Сыстэма энэргетычна нявыгадная мусіць разваліцца. Гэта ўжо чыстая фізыка. СССР трэснуў і разваліўся, зрэляксаваўшы невыносную ўнутраную напругу. І на гэтым працэс распаду, натуральна, ня спыніцца. Энэргетыка будзе расколваць краіну да эфэктыўных плошчаў максымум у 500 тыс. км². Развал шматнацыянальных тэрытарыяльных утварэньняў — аб'ектыўны працэс, які аб'ектыўна прасочваецца ў XX ст. Напачатку стагодзьдзя на зямлі налічваліся 52 незалежныя дзяржавы, у сярэдзіне стагодзьдзя — 82, цяпер іх болей за 200.

Ці можна нешта зрабіць, выратаваць імпэрыю? Не, нельга. Можна адцягнуць распад, перадаўшы максымум самакіраваньня на месцы (што цяпер і адбываецца). Але гэта толькі зьнізіць напружаньне і ня вырашыць праблему кардынальна. Мясцовыя ўлады выступаюць як звычайныя рэтрансьлятары ў ланцугу перадачы інфармацыйнага сыгналу. Але рэтрансьлятар таксама можа ўносіць памылкі. Сутнасьць у тым, каб не перадаваць кіраўнічую інфармацыю зьверху, а выпрацоўваць яе на месцы. Наколькі ўжо ў ЗША, Канадзе, Аўстраліі юрыдычна самастойныя штаты, а ўсё адно страты "на імпэрыю" вельмі вялікія. Хай нашым дамарошчаным патрыётам будзе суцехаю тое, што і ЗША, і Канада, і Кітай, і Аўстралія, і ўсе іншыя вялікія дзяржаўныя ўтварэньні разваляцца. Сэпаратызм — не глухая амбіцыйнасьць асобных мясцовых лідараў, а выраз праз сацыяльную псыхалёгію энэргафізычных мэханізмаў гісторыі.

Географы вылучаюць на тэрыторыі Расеі 36 так званых прыродных краінаў — рэгіёнаў з аднатыповымі прыроднымі ўмовамі. Прыкладна па межах гэтых прыродных краінаў і будзе адбывацца падзел. Эканамічны лёс гэтых краінаў складзецца болей удала, чым лёс унітарнай Расеі.

СЮРПРЫЗ

Пасьля нас хоць патоп. Лепей, калі пры нас. Расея, паводле аптымальнасьці энэргаспажываньня, знаходзіцца на ўзроўні Калюмбіі, Конга, Іраку. Натуральна, маецца на ўвазе не абсалютнае спажываньне энэргіі адной асобна ўзятаю расейскаю душою. З гэтым якраз усё як мае быць. Расеец спажывае 8 ТУП/год, што ўтрая болей за сярэдні ўзровень у сьвеце. Але для дасягненьня аптымальнага ўзроўню спажываньня энэргіі, г.зн. каб жыць гэтаксама, як усе нармальныя эўрапейскія людзі, пры нашых маразах і адлегласьцях расейцам трэба спажываць 19 ТУП/год. (У Нямеччыне аптымальнае спажываньне — 6,1; для крыху цяплейшае Францыі — 5,1 ТУП/год.) Нікуды не падзенесься.

Разьлікі, зробленыя ў лябараторыі глябальных праблемаў, паказалі, што праз 50 гадоў сярэднегадавая тэмпэратура ў Расеі вырасьце на 2,1°С. Гэта дазволіць зьнізіць аптымальнае спажываньне энэргіі на 10% — да 12,8 ТУП/год. Плюс энэргаашчадныя тэхналёгіі, плюс, дасьць Бог, магчымы хуткі распад краіны да эфэктыўных плошчаў. Можа быць, усё гэта й дазволіць скараціць тэрмін вываду Расеі на арбіту інфармацыйнае цывілізацыі гадоў праз 30.

Дэмаграфічны цяжар імпэрыі

Працяг са старонкі 3

Вось зьвесткі за 1980 год, дзе першая калёнка – продаж алькаголю ў літрах на чалавека ў год, а другая – працягласьць жыцьця мужчынаў:

Эстонія	11,8	64,2
Латвія	11,3	63,7
Літва	11,3	65,4
Расея	10,5	61,4
Беларусь	10,2	66,0
Украіна	6,8	64,6

Працягласьць жыцьця мужчынаў вышэйшая ў Беларусі, дзе паводле афіцыйных зьвестак алькаголю спажываюць меней, чым у Расеі.

Ужо з XVI ст. пачынаецца паступовая міграцыя расейцаў за межы сваёй этнічнай радзімы. Тым ці іншым чынам было ўсталяванае валадарства над вялізнымі тэрыторыямі, і туды, на "новыя землі", рушылі, а затым і надоўга аселі тысячы расейцаў. Але далучаныя тэрыторыі часта прынцыпова розьніліся паводле прыродна-кліматычных умоваў ад "хатніх". А каб этнас адаптаваўся да іх, патрэбныя пакаленьні і пакаленьні. Куды йшлі асноўныя міграцыйныя плыні? Не на захад альбо паўночны захад, у Беларусь і Прыбалтыку, дзе заўсёды была моцная канкурэнцыя з боку мясцовых народаў, а пераважна на поўнач, поўдзень і, галоўнае, на ўсход.

Але вось што цікава: пакаленьні расейцаў, аселых у Беларусі, пачыналі жыць болей за сваіх суайчыньнікаў з Расеі. Гэта значыць, узровень сьмяротнасьці расейцаў, якія жылі ў Беларусі, быў значна ніжэйшы, чым сярод расейцаў у самой Расеі. Тое самае і цяпер. Напрыклад, паводле зьвестак за 1989 год, сьмяротнасьць немаўлятаў сярод расейцаў у Беларусі амаль у два разы ніжэйшая, чым у расейцаў у Расеі. Чым гэта патлумачыць?

Па-першае, паказьнікі сьмяротнасьці расейцаў у Расеі рэзка павялічваюцца за кошт цяжкіх прыродна-кліматычных умоваў, бытавой неўладкаванасьці, нізкага ўзроўню аховы здароўя.

Па-другое, за апошнія 200 гадоў расейцы больш актыўна за іншыя народы імпэрыі (потым – саюзу) уцягваліся ў прамысловую вытворчасьць, а гэта непазьбежна вяло да павышэньня сьмяротнасьці працаздольных узростаў. Доля расейцаў у Расеі, занятых у галінах зь цяжкімі і шкоднымі ўмовамі, была большаю, чым доля іншых народаў Расеі і СССР. Тое самае характэрна і для Расеі цяперашняй. Нарэшце, прыярытэт ва ўрбанізацыі відавочна таксама за расейцамі і за Расеяй. Найбольшая доля гарадзкога насельніцтва сярод расейцаў: сёньня амаль 80% расейцаў жывуць у гарадах.

Такім чынам, адказваючы на пытаньне, чаму расейцы жывуць меней і паміраюць часьцей за іншых, можна сьцьвярджаць: прычына ў тым, што на працягу стагодзьдзяў расейскі народ сваім жыцьцём расплочваецца як за імпэрскія амбіцыі свае эліты, так і за пагардлівае стаўленьне эліты да здароўя нацыі.

Маскоўскі бэстсэлер пра беларускія землі

М.М.Кром. Меж Русью и Литвой: западнорусские земли в системе русско-литовских отношений конца XV — первой трети XV в. — Сер.: Справочники по русской истории. Вып. 4. — "Археографический центр", 1995. — 304 с., карта. ISBN 5-86169-013-8

Як хто думае, — што знаходзіцца паміж Русьсю й Літвой? Вокладка кнігі М.Крома, што выйшла летась у Маскве, стварае ўражаньне, што гэта – горад Падуя ў Італіі. Насамрэч гэта кніга пра землі, за якія змагаліся Маскоўская дзяржава і Вялікае Княства Літоўскае ў канцы XV – пачатку XVI ст. Тэрміну "Беларусь" аўтар імкнецца пазьбягаць, як, дарэчы, і разгляду разнастайных этнічных праблемаў. Для абазначэньня зоны маскоўска-літоўскіх войнаў ён лічыць за лепшае карыстацца тэрмінамі "Заходняя Русь", "заходнярускія землі". Вось гэтая зона, як вынікае з назвы кнігі, і разьмяшчаецца паміж Літвой і Русьсю, дакладней, паміж дзьвюма дзяржавамі са сталіцамі ў Вільні і Маскве. Тэрмін "Беларусь" на той час быў рэдкі й неакрэслены, а дакладнасьць і выразнасьць – крэда аўтара, падмурак, на якім трымаецца ягоная кніга. Заходняя Русь для М.Крома – гэта Смаленск, Бранск, Ноўгарад-Северскі, Чарнігаў, Мсьціслаў, Крычаў, Полацак, Віцебск, Менск, Пінск; Берасьце й Горадня ўжо не разглядаюцца.

Кніга пачынаецца з агляду напісанага гісторыкамі пра войны з Масквой і пераліку гістарычных крыніцаў. Тут жа аўтар сфармуляваў сутнасьць праблемы – на чым баку знаходзілася мясцовае насельніцтва ў часе войнаў? Мясцовыя князі: Навасільскія, Адоеўскія, Варатынскія, Белеўскія, Масальскія, Тарускія, Мезецкія, Абаленскія, – усе яны паходзілі ад забітага ў Ардзе ў 1246 г. чарнігаўскага князя Міхала Ўсеваладавіча. Няўхільнае памнажэньне ягоных нашчадкаў прывяло да драбненьня былой Чарнігаўскай зямлі на такія малыя княствы, што асобным князям зямлі ўжо проста не ставала. У XV ст. палітычнае становішча гэтых дробных уладароў у верхавіне Акі было няўстойлівае: яны то слугавалі маскоўскім князям, то пераходзілі на бок ВКЛ, потым назад. Сярод іх вылучаліся Навасельскія – найзаможная княская сям'я, якая лічылася васальнай ад вялікіх князёў ВКЛ. Менавіта яны ў 1470-90-х гадах пачалі пераходзіць са сваімі землякамі на бок Масквы. М.Крон паказаў прычыны гэтага: імкненьне віленскага двара пазбавіць іх выключнага, удзельнага становішча ў ВКЛ і нздольнасьць абараніць іхныя дзедзіны ад маскоўскіх васалаў і крымскіх татараў пры адначасовай дэманстрацыйнай палітыцы маскоўскага гаспадара Івана III, скіраванай на ахову ўдзельных парадкаў у верхавіне Акі. Зь пераходу Навасельскіх усе й пачалося.

Падчас вайны 1492-94 гадоў на бок Масквы перайшлі апошнія прадстаўнікі гэтай сям'і, пад ваенным ціскам за імі крочылі Вяземскія, Масальскіх проста захапілі ў палон. 1500-м годам М.Кром абмяжоўвае першы этап ваенных адносінаў Масквы й Вільні, калі праваслаўныя князі ВКЛ паступова пераходзілі на маскоўскую службу. Актыўнымі саюзьнікамі Масквы пры гэтым былі толькі Навасельскія, якія меркавалі застацца ўдзельнымі гаспадарамі "пад далоняй" Івана III. Астатнія князі, паводле М.Крома, – "ахвяры наступальнай палітыкі Масквы і ейных васалаў".

На другім этапе, пасля 1500 г., сытуацыя кардынальна зьмянілася. Нешматлікія ўдзельныя князі ВКЛ, якія засталіся, але былі залежныя як ад гаспадара Вялікага Княства, гэтак і ад уласных падданых (гарадзкіх абшчынаў), дэманстравалі поўную ляяльнасьць да віленскага двара. Астатняя маса княжатаў ВКЛ таксама была задаволеная сваім месцам у сацыяльна-палітычнай сыстэме дзяржавы і не жадала пераходзіць на бок маскоўскіх гаспадароў. Усё гэта выявілася ў наступных войнах паміж дзьвюма дзяржавамі: 1500-1503 і 1507-1508 г. Галоўны аргумэнт Масквы ў гэтых канфліктах – моцнае войска. Тэрытарыяльныя захопы таго часу – вынік гэтага аргумэнту. Апошняя вайна была абцяжарана для ВКЛ бунтам князёў Глінскіх у 1508 г. Гэтая падзея даўно прыцягвала ўвагу дасьледнікаў.

За апошнія сто гадоў яна атрымала шмат зпітэтаў: "вялікае брузаваньне народнае масы", "агульнаруская справа", "паўстаньне народных масаў", зь іншага боку – "авантура", "бунт". М.Кром яшчэ раз разгледзеў крыніцы, склад удзельнікаў руху, іхныя мэты і дзейнасьць. Прысуд яго досыць суровы: бальшыня ўдзельнікаў паўстаньня – гэта клян Глінскіх або зьвязаныя зь імі сваяцтвам ці службай асобы. Бальшыня князёў ВКЛ да руху паставілася абыякава або нават варожа. Гэта быў менавіта бунт, які ўзьнялі Глінскія празь нежаданьне скарыцца са стратай высокага становішча пры двары, і які абапіраўся найперш на іх сваякоў і слуг.

М.Кром разгледзеў таксама пазыцыю гарадзкога насельніцтва ў збройных канфліктах і прыйшоў да высновы, што яна залежала ад велічыні і юрыдычнага стану гораду. Ускраінныя дробныя гарады ВКЛ ня мелі самастойнай пазыцыі, нават не імкнуліся неяк паўплываць на свой лёс і былі аб'ектам захопу адвечных ворагаў – вялікіх князёў маскоўскага і літоўскага. Гэтыя мястэчкі фактычна не ўваходзілі ў палітычную сыстэму ВКЛ, і Маскве было няцяжка іх адарваць. Затое буйныя прыватныя і сярэднія гаспадарскія гарады займалі акрэсьленую пазыцыю: яны даражылі сваёй "старыной", і як маглі абаранялі яе і ад намесьнікаў, і ад маскоўскай навалы.

Аднак у гэтых гарадах назіралася вялікая разнастайнасьць у паводзінах: невялікім маскоўскім палкам яны рабілі адпор, але перад буйным войскам капітулявалі, каб потым зноў вярнуцца пад віленскае падданства. Такім чынам, іх пазыцыя моцна залежала ад ваенна-палітычных абставінаў, ад суадносінаў сілаў на пэўны момант. Нарэшце, буйныя прывілеяваныя гарадзкія абшчыны (Полацак, Віцебск, Менск, Смаленск) найбольш актыўна выяўлялі сябе ва ўнутры- і зьнешнепалітычнай сфэры. Яны займалі ў час войнаў з Масквою бескампрамісную пазыцыю, вытрымлівалі працяглыя аблогі, супраціўляліся да апошняй магчымасьці. Усё гэта, на думку М.Крома, дае ключ да тлумачэньня ўражлівай розьніцы ў характары войнаў да і пасьля 1500 г.: на першым этапе Масква ваявала з удзельнымі й невялікімі вялікакняскімі гарадамі, далучэньне якіх з падтрымкай мясцовых князёў давалася ей без асаблівых намаганьняў. А вось на другім этапе маскоўскім войскам супрацьстаялі значна буйнейшыя й трывала "ўкаранёныя" ў ВКЛ гарады, якія гэтак настойліва супраціўляліся, што далучэньне новых гарадоў да Маскоўскай дзяржавы спачатку рэзка запаволілася, а пасьля захопу Смаленску ў 1514 г. надоўга спынілася.

Далей М.Кром дасьледуе паводзіны асобных гарадзкіх слаёў і робіць выснову: сымпатыяў да Масквы, да маскоўскіх парадкаў не ўдаецца адшукаць ні ў адным слаі заходнярускага гораду. Над тлумачэньнем гэтага думалі ўжо сучасьнікі. Нямецкі эканаміст і гісторык XVI ст. Ё.Дэцы ў зьвязку з падзеямі 1514 г. зазначыў, што русінаў, якія жывуць у ВКЛ і маюць агульную з маскавітамі рэлігію, нішто ня ўтрымлівае ад здрады, акрамя тыраніі маскоўскага князя, і таго, што ніхто ў Маскові не валодае багацьцем інакш, як з дазволу князя.

Нарэшце, М.Кром разгледзеў маскоўскую палітыку на навадалучаных землях. Крыніцы сьведчаць, што апорай Масквы тут служыла не мясцовае насельніцтва, а разьмешчаныя ў памежных гарадах палкі на чале з намесьнікамі й ваяводамі, ды "дзеці баярскія" з паветаў Маскоўскай дзяржавы, якія атрымалі тут шматлікія землі. Разам з прымусовым "вывадам" мясцовых жыхароў углыб Масковіі гэта эфэктыўна забясьпечвала прысутнасьць Масквы на вялізных абшарах Заходняй Русі.

Дасьледаваньне М.Крома заканчваецца вялікім сьпісам бранскіх і смаленскіх баярскіх родаў (35 і 186 адпаведна), дзе прасочаны іхны лёс пасьля войнаў першай трацiны XVI ст., – ці на маскоўскай, ці на літоўскай службе яны апынуліся.

Увогуле кніга ўражвае дакладнасьцю і віртуознасьцю дасьледніцкае працы. Літаральна кожны пададзены факт падтрыманы спасылкаю на крыніцы. Не выпадае верыць або ня верыць аўтару. Можна прымаць або не прымаць кнігу цалкам. Але ўсё ж аўтар дасьледаваў толькі адзін бок жыцьця – матэрыяльны. М.Кром сам адзначыў, што даўно насьпела патрэба ў дасьледаваньні рэлігійнай, духоўнай гісторыі ВКЛ XV-XVI ст. Можна лічыць даказаным, што целам "русіны" ВКЛ былі зь Вільняй, – а з кім яны былі душою? Вышэйзгаданы Дэцы згадваў пра рэлігійную сувязь "русінаў" з Масквою. Але зноў жа: ці была гэтая рэлігійная сувязь духоўнай?

Няпростыя пытаньні абуджае кніга М.Крома, дасьледніка з катэгорыі так званых маладых гісторыкаў. Застаецца дадаць, што, паводле апытаньня маскоўскага "Книжного обозрения", кніга М.Крома ўваходзіла ў дзясятку бэстсэлераў 1995 году. У Менску такога посьпеху яна ня мае праз малы наклад і цяжкасьці з дастаўкай. Але хто хоча ведаць праўду, той прачытае.

Валеры Пазьнякоў

Барока за незалежнасьць

Kultura artystyczna Wielkiego Księstwa Litewskiego w epoce baroku pod redakcją Jerzego Kowalczyka. — Warszawa: Instytut Kultury, — 1995.

Выдатна выглядае якасна надрукаваны, багата ўпрыгожаны арыгінальнымі ілюстрацыямі том, дзе сабраныя тэксты рэфэратаў з навуковае канфэрэнцыі, што адбылася – на жаль, для чытача даволі даўно – у 1989 годзе ў Варшаве. Польскія, беларускія, латыскія й літоўскія дасьледнікі ўпершыню тады былі сабраныя разам руплівасьцю Інстытуту Мастацтва Польскай Акадэміі Навук, каб выкласьці свае думкі, распавесьці пра пошукі, напрацоўкі ў тэме, што дагэтуль была калі й не забароненаю ў межах СССР, дык практычна існавала тут на маргінэсе афіцыйнае навукі.

Падазронасьць да барока, як культурнае плыні тыпова заходняй, каталіцкай і арыстакратычнай, падмацоўвалася старой традыцыяй супрацьстаўляць "рэакцыйнае" барока больш "прагрэсіўным" рэнэсансу ці клясыцызму. Адметна, што ў тым жа СССР менавіта расейскія навукоўцы пачыналі цікавіцца барока нашага сярэдне-ўсходнеэўрапейскага рэгіёну, "праз галаву" і часам ігнаруючы шматлікія культурныя зьявы Украіны, Літвы, а асабліва Беларусі. Працы Марозава, Тананаевай, Сафронавай і іншых пра літаратурнае барока, сармацкія прымітывы, школьны тэатар, – на свой час (маючы на ўвазе менавіта апошнія савецкія дваццаць-трыццаць гадоў) былі дастаткова грунтоўныя і ў нечым наватарскія. Але, звычайна, хоць і даказвалася права на "сваё" барока, мяжа паміж "сваім" – расейскім, і "чужым" – "польскім", "заходнім", заставалася выразнай і трывалай. На гэтай мяжы нам у лепшым выпадку заставалася роля "мэдыятара", пераносьніка культурных "бацылаў", а звычайна нашая культура проста распадалася на "руска-праваслаўную" і "польска-каталіцкую".

У "славянскім барока" месца для "барока ВКЛ" і для беларускага барока практычна не знаходзілася. Тым болей, "што дазволена Юпітэру", тое было не да чыну нашым дасьледнікам, і, калі ў Маскве, Піцеры і нават у Тарту разважалі над канцэпцыямі, у нас пераважна зьбіралі матэрыял. І часам незвычайны, унікальны. Як ні наракалі на нябожчыка Чантурыю, але ягоная першая "История архитектуры Белоруссии" адкрывала нам самім нейкі новы сусьвет. Адкрыцьцём былі й альбомы Высоцкай, і старабеларуская графіка Шматава, і многае іншае, ня кажучы ўжо пра сабраныя музэйныя калекцыі. Але "свайго голасу" ў гэтага матэрыялу было мала – часьцей апісаньні, даволі прыблізныя атрыбуцыі і адвечная барацьба за "ўзьяднаньне"... Бадай што толькі ў 80-я сам панятак "Вялікае Княства Літоўскае" стаўся, нарэшце, дастаткова звычайным, бяз прысмаку варожасьці ці крамолы. І тым большую значнасьць набывае гэты збор, і тым болей шкада, што зьявіўся ён на шэсьць год пазьней, чым быў складзены, і, напэўна, застанецца для нас замежным рарытэтам.

А гэтак шырокага – і геаграфічна, і канцэптуальна —асьвятленьня тэмы барока ў ВКЛ не стае й цяпер, ды многія праблемы й пытаньні, закранутыя ў рэфэратах, дагэтуль ня менш актуальныя. З найцікавейшых можна назваць хаця б тыпалёгію касьцёльных фасадаў раньняга барока (M.Brykowska), традыцыі і ўплывы ў бараковай архітэктуры (В.Марозаў), гісторыю пабудовы й аздабленьня Гарадзенскага езуіцкага касьцёлу (J.Paszenda, В.Гаршкавоз і А.Ярашэвіч), радзівілаўскую тэматыку (J.Kowalzcyk, K. Mikocka-Rachubowa), італьянскія мастакі ў Вільні (M.Karpowicz)...

Зразумела, чаму тэма ВКЛ ня надта шанавалася ў СССР, – у межах імпэрыі бадзяўся прывід буйное дзяржавы, да якой так ці йнакш мелі дачыненьне народы практычна ўсіх рэспублік на захад ад Масквы. Калі б за Вялікім Княствам Літоўскім давялося прызнаць ня толькі палітычную, але й культурную адметнасьць, культуратворчую моц і арганічнасьць ейных культурных мадэляў, гэта, вядома, было б небясьпечна, бо сьведчыла пра магчымасьць для рэгіёну іншых агульных традыцыяў і іншай супольнасьці. Але...

Нябачным, але адчувальным ценем навісаюць над кнігай пытаньні: чым было ВКЛ? Каму належыць тая ці іншая доля культурнай і гістарычнай спадчыны Княства? Ці мае хто пэўнае "права першародзтва" у падзеле гэтае ВКЛаўскае спадчыны? Хоць ў многіх артыкулах гэтыя пытаньні быццам бы не закранутыя, амаль ва ўсіх адчуваецца пэўная патэнцыяльная прэтэнзія, унутрана ўжо падмацаваная моўнымі, гістарычнымі, этнанімічнымі, геаграфічнымі ды шмат якімі яшчэ аргумэнтамі. Тады, у 89-м, гэтая праблема здавалася яшчэ даволі акадэмічнай, і можна было спадзявацца, што яна вырашыцца на навуковых сымпозіях і публічных абмеркаваньнях. Мінулі гады, і трэба прызнаць, што да адказу на пытаньне "Чым і чыім ёсьць ВКЛ?" стала яшчэ далей, але зь цягам часу навуковы аспэкт праблемы ўсё болей саступае месца палітычнаму ці, дакладней, геапалітычнаму.

Сёньня вызначэньне ролі беларускага рэгіёну ў фармаваньні ВКЛ як гісторыка-палітычнага, культурнага, этнічнага кантынууму набыло сэнс як ніколі важнага аргумэнту ў змаганьні за выжываньне нацыі. І мірныя развагі над мастацкай культурай эпохі барока апынуліся сёньня на пярэдняй лініі "баявых дзеяньняў", і недарэмна менавіта барока! Бо, сапраўды, тая культурная спадчына ВКЛ, якая і цяпер яшчэ ў значнай ступені застаецца ў актыўным культурным ужытку, якая на працягу чатырох стагодзьдзяў уплывала на фармаваньне нашай мэнтальнасьці, існуючы на ўсіх – ад прыдворнага да сялянскага – узроўнях культуры, якая ў масавых зьявах ужо пачала набываць рысы нацыянальнай, гэта, безумоўна, спадчына культуры барока. Готыка й рэнэсанс пераважна засталіся "наверсе" культуры, постбараковыя плыні йснавалі ў каляніяльнай сытуацыі і часта набывалі выгляд ідэалягічных дэклярацыяў розных грамадзкіх груповак, але ў сыстэму барока, нягледзячы на цяжкасьці тае эпохі, былі ўключаны ўсе станы грамадзтва і этнасы. Менавіта дынамічная, гнуткая сыстэма барока давала магчымасьць спалучыць мясцовыя традыцыі з агульнаэўрапейскімі формамі (выдатны прыклад – паўднёваамэрыканскае барока!) і ставарала падставы для разьвіцьця сапраўды нацыянальнай культуры ў кантэксьце эўрапейскае цывілізацыі. Пошукі ў гэтым кірунку на нашай нацыянальнай глебе – і гэтаму прыклад ня толькі згаданы збор – могуць даць выдатны плён. ВКЛ і барока ізноў у змаганьні... Цяпер – за незалежнасьць.

Вацлаў Арэшка

КНІГА – ПОШТАЙ

На складзе Фонду "Наша Ніва" маюцца кнігі:

1. **Адам Глёбус. Толькі не гавары маёй маме...** Зборнік інтымнае прозы. — Менск: Сучасная літаратура, 1995. — 310 с. Кнігі новай сэрыі "Сучасная літаратура" разьлічаныя на поўную самаакупнасьць. Займальныя сюжэты, даверальны тон, даступнасьць — характарыстыкі гэтай сэрыі. 41.000 БРБ
2. **Адам Глёбус. Дамавікамэрон.** — Менск-Вільня-Беласток, 1994. — 140 с. 66 фантастычных, жартоўных, эратычных гісторыяў з героямі беларускай міталёгіі. Выдатная паліграфія (кніга друкавалася ў Польшчы), ілюстрацыі аўтара. 30.000 БРБ
3. **Энтані Сміт. Нацыяналізм у дваццатым стагодзьдзі.** — Менск: БФС — "Эўрафорум", 1995. — 272 с. Кніга прысьвечана шматлікім трансфармацыям нацыяналізму ў нашым стагодзьдзі, параўнаньню яго з такімі ідэалёгіямі "вызратаваньня сьвету", як камунізм, фашызм і расізм. 20.000 БРБ
4. **Юліяна Вітан-Дубейкаўская. Мае ўспаміны.** — Вільня, 1994. — 192 с. Гісторыя ахвярнага каханьня набожнай жанчыны і безнадзейна хворага мужчыны. Яна — дачка віленскага купца немца Юліяна Мэнке, ён — беларускі палітык і антыквар Іван Луцкевіч. 29.000 БРБ
5. **Баляслаў Лесьмян. Пан Блішчынскі** / Пераклад з польскай. — Вільня-Менск: "Наша Ніва" — "Мастацкая Літаратура", 1994. — 93 с. Клясык польскай паэзіі Баляслаў Лесьмян (1878-1937) стварае маляўнічы й звабліва сьвет інтымных перажываньняў чалавека. 17.000 БРБ
6. **Ziemowit Fedecki. Цёплыя вечары... ды халодныя ранкі... czyli co spiewano w Feliksowie.** — Warszawa, 1992. — 160 с. 72 народныя песьні з нотамі, запісаныя на Лідчыне ў часе II сусьветнай вайны. Тэксты песень падаюцца кірылічным і лацінкавым шрыфтамі. 17.000 БРБ
7. **Вітаўт Кіпель. Беларусы ў ЗША.** — Менск, 1993. — 352 с. У кнізе беларускага эміграцыйнага дасьледніка ўсебакова разглядаецца гісторыя і сёньняшні дзень беларускай дыяспары ў Злучаных Штатах Амэрыкі. 29.000 БРБ

Каб атрымаць патрэбную Вам кнігу, трэба пералічыць указаную суму грошай на адрас: Андрыеўскі Андрэй Паўлавіч, Менск 220094, а/с 89. Не забудзьцеся падаць свой адрас.

Умбэрта Эка

Салодка мне тануць на

урывак з рамана "Выспа ўчорашняга дня"

Напэўна ён праспаў дзень і ноч. Так, хутчэй за ўсё, бо калі ён прачнуўся, нібы зноў нарадзіўся на сьвет, было поначы. Значыцца, зноў ноч, а не яшчэ ноч. Але ён падумаў, што яшчэ ноч, інакш за дзень нехта знайшоў бы яго. Месяцовае зьзяньне, пранікаючы з палубы, асьвятляла гэты пакой, падзелены на манэр камбузу; над печчу вісеў чыгунок.

У памяшканьні было двое дзьвераў, адны — да бушпрыту, другія — на палубу. Ён выглянуў праз іх, і перад ім паўсталі, нібы на двары было сьветла, упарадкаваныя ліны, кабэстан, манты з сабранымі ветразямі, некалькі гарматаў перад стрэльніцамі, абрыс паўюту. Ён колькі разоў гукнуў — ніводная жывая душа не азвалася; прыхіліўся да пярэгарадкі — і проста перад сабою, на адлегласьці аднэй мілі, заўважыў профіль Выспы, нават убачыў, што брыз гайдаў галіны прыбярэжных пальмаў.

Выгіналася аблямаваная пяском лука зямлі, бялела ў блядым сутоньні, але, як любы чалавек, што пацярпеў караблекрушэньне, Рабэрта ня мог сказаць, ці то была выспа, ці кантынэнт.

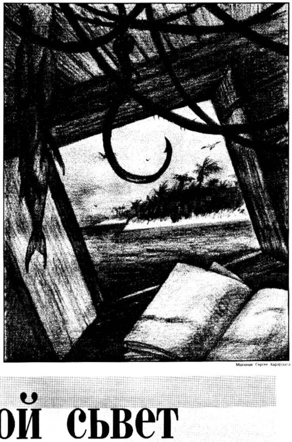
Дашкандыбаўшы да другога борту, ён заўважыў — на гэты раз далёка, амаль на мяжы далягляду — іншыя пікі, таксама сьціснутыя між двума мысамі. А вакол разьлягалася мора, быццам жадаючы данесьці, што карабель, праплыўшы шырокаю пратокай, якая падзяляла два масывы зямлі, прышвартаваўся на рэйдзе. Рабэрта вырашыў, што калі не між дзьвюма выспамі, дык, напэўна, ён апынуўся між Выспаю і блізкім да яе вялікім абшарам зямлі. Наўрад ці ён разглядаў іншыя гіпотэзы, бо ніколі ня чуў пра вялізныя затокі, куды плысьці — быццам паміж дзьвюх зямель трапіць. Вось так, ня ведаючы, наколькі бязьмежнымі бываюць кантынэнты, ён не памыліўся.

Неблагое становішча для чалавека, які пацярпеў караблекрушэньне: ногі на цьвёрдай падлозе, да сушы два крокі. Аднак плаваць Рабэрта ня ўмеў, а неўзабаве яшчэ й выявіў, што ніводнага чаўна на караблі няма, тымчасам стол, на якім яго прыгнала да карабля, ужо зыбаўся на плыні паводдаль ад судна, таму з уздымам радасьці выратаваньня ад сьмерці зьмяшалася разгубленасьць трайное самоты: самоты мора, карабля і суседзтва з Выспаю. "Гэ-гэй", — крычаў Рабэрта на ўсіх вядомых яму мовах, спасьціґаючы, наколькі ён бяздужы. Цішыня. Нібы на караблі ўсе памерлі. І ніколі яшчэ ягонае параўнаньне — а на параўнаньні ён быў майстар — не бывала трапнейшым. Бадай так, і пра гэта бадай я хацеў бы мовіць, ды ня ведаю, з чаго пачаць.

Зрэшты, я ўжо пачаў. Зьнямоглы чалавек блукае па акіянскіх прасторах, і літасьцівыя воды выносяць яго да карабля, які здаецца пустэльным. Пустэльным, быццам экіпаж пакінуў судна хвілінай раней, бо Рабэрта, не бязь цяжкасьцяў вярнуўшыся ў камбуз, зьвяртае ўвагу на лямпу ды крэсіва. У такім выглядзе мог пакінуць яго карабельны кухар, кладучыся спаць, але двух'ярусныя ложкі побач з камінам пустуюць. Рабэта запальвае лямпу, аглядаецца па баках і знаходзіць вялікую колькасьць харчу: сушаная рыба, сухары, нягледзячы на вільгаць, амаль не кранутыя блакітам цьвілі, адзін раз пацягні нажом ды грызі. Рыба саланюткая, але вады — колькі схочаш.

Хутка Рабэрта ўвабраўся ў сілу, ці сілы ўжо былі вярнуліся да яго, бо ён стаў пісаць — шматслоўна, узьнёсла і адмыслова —пра ўцехі сваёй бяседы, зь якой не зраўняецца ніводзін банкет алімпійскіх багоў, пра райскую амброзію зь бezданяў смарагдавых, пра дзіва ператварэньня сьмерці ў жыцьцё. Вось жа, што Рабэрта піша Пані свайго сэрца: *"Сонца майго ценю, цемры маёй сьвятло, чаму нябёсы, ганарліва ўзьняўшы гэтую буру, ня зрынулі мяне ў яе вір? Нашто вырвалі маё тло з пашчы сасмаглага Нэптуна, калі сьледам у пагатоў трагічнай прагнай самоце захлынуцца мусіла душа мая?*

Магчыма, калі мілажальныя нябёсы не адораць мяне сваёй спамогай, Вы ніколі ня ўбачыце ліста, які я ў гэтай хвілі пішу Вам, і згарэўшы дазваньня, як паходня, агнём гэтых водаў, счарнею я ў Вашых вачох, падобна Сэлене, што на жаль свой цешыцца з сонечнага агню, паступова рухаючыся ў сваёй пілігрымцы за край эліпсу нашай плянэты, пазбаўленая спамогі промняў сьвяціла — валадара, спачатку марнее ў лёгкі сярпочак, і той быццам пераўжывае сьцябло вышняга жыцьця, і зьнібыткоўваецца яснота начнога вока, і да рэшты растае яно на агромністым лазуровым шчыце, дзе мудрая прырода яўляе свае буйвасныя гербы й загадкавыя

Малюнак Сергея Харэўскага

Андрэй Дынько

Факс на той сьвет

Цяжкая штука для беларуса пісаць пра сучаснага эўрапейскага пісьменьніка: адчуваеш бадай тое самае, калі пасылаеш факс у Ватыкан. Звыклая нібыта справа: цісьнеш на "старт", і гатова, але ўсё ж ніякавата. Рыхтык пасылаеш факс на той сьвет. Каб яшчэ ліст на файнай паперы з выкшталцонымі завітушкамі літараў, а то банальны, звыклы факс. Тое самае з Эка: мы настолькі зжыліся з закаванай у кантэкст, немагчымай безь яго беларускай літаратурай, што незмардаванасьць рэчаіснасьцю любога эўрапейскага літаратара здаецца пасткаю ці містыфікацыяй, якія таксама сталіся другою паловай беларускае душы.

Апроч гэтага, ужо чыста з псыхалягічнага гледзішча, Эка сваім становішчам пісьменьніка-паходні і валадара італьянскіх думак выклікае жаданьне супярэчыць яму. Шматлікія культуры адчуваюць патрэбу ў такім лідары, вылучаюць яго больш ці менш заслужана і ператвараюць са зьявы мастацкай у зьяву сацыяльную. Уплыў такога мастака не абмяжоўваецца колам інтэлектуалаў, а праектуецца на шырокую грамаду. Ад такіх пісьменьнікаў увесь час чакаюць: "зараз ён нешта скажа". І нават, калі такія людзі захоўваюць рэдкую здольнасьць да самаразьвіцьця, яны ўсё адно не пазьбягаюць ролі пэўнага кшталту Бацькоў, якіх сыну хочацца аспрэчыць.

Прэтэнцыёзнасьць Эка выяўляецца найперш у ягоных інтэрвію, якія ён раздае, нібыта седзячы за 40 кілямэтраў ад свае млявае, тлустае, як яе называюць італьянцы — "Bologna la grassa" — Балёны, у "Фэрары", пад помнікам яе ўтрапёнаму сыну Саванаролу. У інтэрвію Эка можа зь безапэляцыйнасьцю прарока разважаць аб тым, як кампутар, унук кнігі, дапаможа сваёй бабулі паставіць крыж на халернай тэлевізіі; ці эфэктна думае ўголас пра тое, што для яго кампутар ды аловак аднолькава важныя, бо ў пэўных выпадках, напрыклад, падчас вандровак, алоўкам карыстацца ямчэй, хоць увогуле кампутар зьмяняе працэс літаратурнае творчасьці, бо ліквідуе этап рукапісу; ці называе самай надзённай праблему фізычнай захавальнасьці кніг. Апошнім часам памяркоўна закранаецца тэма Бога: сябра Эка, балёнскі эканаміст Рамана Продзі, лідар левых, "заабортніцкіх" каталікоў (іхны сымбаль — аліўкавае дрэва) мае быць падтрыманы на выбарах "дубам", то бок былымі камуністамі, лявіцай, пешчаным дзіцём італьянскіх пісьменьнікаў.

Між тым, ледзьве ня ўсё сваё юнацтва Эка імкнуўся вызваліцца ад Бога. "Імя ружы" й было кнігай чалавека, які вывучаў і пісаў пра сярэднявечную эстэтыку, які абараняў дыплёмную паводле Тамаша Аквінскага (1954, "Эстэтычнае праблема ў Сьв. Тамаша"), а затым перавыдаў гэтую працу ў 1970 годзе, і ў назове Сьв. Тамаш стаў Тамашом проста. "Півач Фуко" зьявіўся хутчэй увасабленьнем іншай аўтарскай юнацкае думкі пра сьвет як вынік звар'яцелай гермэнэўтыкі і пра спробы надзяліць гісторыю рацыянальным сэнсам.

Напэўна, на першыя два раманы і на сэміялягічныя працы Эка вялікі ўплыў зрабіла атмасфэра Балёны, гораду са здаровым сэнсам і заснаваным юрыстамі ўнівэрсытэтам, гораду, які так і ня здолеў стварыць нічога вялікага, акрамя дзьвюх вежаў-суперніцаў, што бязглузда тыцнуліся ў неба, ды так моцна, што адна скрывілася і ледзьве стаіць. Дарма Балёньня мерылася барукацца з Флярэнцыяй, яна нават не змагла дабудаваць фасад свайго вялізнага сабору Сан-Пэтроньня. Славутую сярод эміліянцаў, жыхароў правінцыі, цэнтрам якой — Балёньня, фразу з Бакача "O singular dolcezza del sangue bolonese" нават перакласьці можна двума спосабамі: "О, асаблівая слодыч балёнскае крыві" (ваўкалацтва нейкае!) і "О, асаблівая рахманасьць балёнскае крыві".

Сапраўды, Балёньня робіць чалавека памяркоўным; з-пад шматлікіх змрочных аркадаў балёнскіх дамоў ня ўбачыш ня тое, што месяца, гэтага халоднага цыганскага сонца, такога мілага італьянцам (Пірандэлё, Леапардзі, Мантале ці ўзяць апошні вар'яцкі фільм Фэліні), але нават неба. Можа, таму ў балёнцах цыганскасьці менш, чым у іхных суродзічах зь іншых гарадоў. Балёнцаў падабаеш больш за Балёнью, асабліва, калі яны пачастуюць цябе сваімі смачнымі tortellini, якія напярэдадні ляпілі ўсёю сям'ёю са слынным lambrusco.

Разнастайнасьць балёнскіх стравааў не дае нарадзіцца тузе безнадзейнасьці, нават калі кожны дзень чыкільгаеш па сьпякоце на пляц Вэрдзі, у сэрца ўнівэрсытэту, каб выпадкова (бо пэрыяд лекцыяў скончаны) сустрэць Эка, інтэлектуала, якога разумее народ (нашым бы такую "ганебную" для эліты папулярнасьць: 26 мільёнаў асобнікаў "Імя ружы", прададзеных у сьвеце), а Эка ўсё не праходзіць побач. Ці ў гэтым вінаватыя балёнскія філфакаўцы, што замест здачы іспытаў усё страйкуюць ды страйкуюць, і ня проста так, а з акупацыяй будынкаў? Лёгка ім бунтаваць, калі іх не зьбіваюць і ня звозяць у пастарунак. Але ж, ці Эка прычынаю, ці рахманасьць балёнскае крыві, але на ўнівэрсытэцкіх мурах тут ня знойдзеш звыклага ангельскага слова, якое пачынаецца на "f", а сканчаецца на "k". Праўда, зь іншага боку, летась сотні балёнцаў, сьвяткуючы перамогу над зборнай Нігерыі на чэмпіянаце сьвету, усьпяліся на спрадвечны сымбаль гораду, фантан Нэптуна, добра патрушчыўшы крохкае збудаваньне.

Можа, якраз тады, калі я чакаў Эка на пляцы Вэрдзі, ён дапісваў свой трэці раман: "Выспу ўчорашняга дня". Трэба адзначыць, што працуе сіньёр Умбэрта ўсё больш спраўна: "Імя ружы" ён таіў у сэрцы 48 гадоў, "Півач" — 8, а "Выспу" — толькі 6. І пісалася "Выспа", напэўна, таксама ў "Фэрары", у дворыку побач з музэйчыкам пасьмяротных эпітафіяў за палацам Скіфаноя, дзе Баярда чытаў Эркале І д'Эстэ "Ралянда закаханага", а Арыёста чытаў Альфонсу, сыну Эркале, свайго "Ралянда ўтрапёнага", дзе Таса гуляў з апошнім герцагам фэрарскім Альфонсам II... Героя "Выспы" клічуць не Ралянд, а Рабэрта, але ягоныя авантуры і пабудова раману ці не запазычаныя зь велічнае "ранейшае" літаратуры.

гэтым караблі

сымбалі таямніцаў. Але цяпер Ваш позірк засьцілае мне вочы, сьляпы я, бо Вы мяне ня бачыце, нямы, бо Вы не гаворыце мне, бяспамятны, бо Вы пра мяне забыліся.

Ува мне жыве толькі палкая золкасьць ды ймжыстае полымя смужнае здані, і мой дух хацеў бы ўзычыць Вашаму гэтую здань, што не зьнікае ў злыбезнай сечы супрацьлегласьцяў. Паланёны Нэптунам, ратуючы жыцьцё на гэтым драўляным уцёсе, на гэтым хісткім бастыёне, які мне заступнікам ад Нэптуна, укараны вялікадушнасьцю нябёсаў, схаваны ў гэтым мізэрным саркафагу, расхінутым усім сонцам, у гэтым горным скляпеньні, у гэтым непрыступным астрозе, расчыненым на ўсе бакі, не спадзяюся ўбачыць Вас болей.

Пані, пішу Вам, быццам аддаю нявартую маю пашану, адцьвілую ружу маёй скрухі, аднак маё зганьбаваньне нават перапаўняе мяне гонарам, і раз ужо мой вырак — такі дар, я бадай што цешуся зь нямілага выратаваньня. Думаю, што колькі жыве чалавек, адзіны я з роду людзкога караблекрушэньнем закінуты быў на пустэльны карабель".

Ці магчыма, каб першы ліст быў гэткі? Калі меркаваць паводле даты на ім, Рабэрта ссў за пісаньне неўзабаве пасьля свайго прыбыцьця на карабель, як толькі знайшоў паперу ды пяро ў капітанскай каюце і перш, чым дасьледаваць рэшткі судна. І ўсё ж пэўны час ён мусіў змарнаваць на тое, каб увабрацца ў сілу, каб скінуць зь сябе зьнямогу параненага зьвера. Магчыма, што гэта быў нявінны хітрык каханьня: спачатку ён усё ж знаёміўся зь месцам, у якім апынуўся, пасьля піша гэтак, нібы адразу ўзяўся за пяро. Чаму ён ведае (мяркуе, баіцца), што лісты ніколі ня знойдуць адрасата і піша адно з пакуты (пакутнае ўдачы, па-ягонаму, але мы будзем стрыманыя)? Цяжка здагадацца пра ўчынкі ды пачуцьці героя, які палае шчырым каханьнем, але невядома, ці выкладае на паперы тое, што адчувае, ці тое, да чаго абавязваюць правілы пяшчотнага жанру, але, зь іншага боку, што мы ведаем пра розьніцу паміж жарсьцю, якую адчуваеш, і жарсьцю, якую выкладаеш на паперы? Каторая зь іх першасная? Таму гэта не пісьменства, а пісаньне дзеля сябе; піша, быццам падлетак, песьцячы нязбытную мару і з нэндзы нараджаючы радок за радком. Яму пішацца не таму, што каханая далёка, нават блізкаю яна была адно толькі вобразам, але ад пяшчоты да сябе, закаханага ў каханьне.

Тут матэрыялу хопіць на цэлы раман, але, зноў жа, з чаго пачаць?

Я вам кажу, што першы ліст ён напісаў ужо пасьля таго, як агледзеўся, але пра ўбачанае напіша толькі ў наступных допісах. Хай сабе так, і ўсё ж, як перакладаць дыярыюш чалавека, які трапнымі мэтафарамі апавядае пра тое, што сам бачыць кепска, бо ён, хворы на вочы, дасьледуе карабель уначы?

Рабэрта скажа, што на вочы скардзіўся з таго часу, калі куля скрабянула па скроні пры аблозе Казале.*

У іншым месцы ён намякае, і, можа стацца, яно й праўда, што вочы аслаблі з прычыны мору. Рабэрта быў кволага целаскладу, нават іпахандрычнага, наколькі я зразумеў; ягоная боязь сьвятла была напалову абумоўленая нейкім раздражненьнем, і тут яе яшчэ абвастрылі прэпараты пана д'Ігбі.

Дакончыла справу, бясспрэчна, падарожжа на "Амарылі", дзе ён не выходзіў з закрытага памяшканьня і мусіў пазьбягаць сьвятла, каб не спускаць труму з вачэй. І гэтак некалькі месяцаў — у цемры, пры сьвятле кноту, а пасьля — вандроўка на абломку карабля пад асьляпляльным экватарыяльным ці трапічным сонцам. Калі ён прыстае да "Дафны", дык, хворы ці не, ён баіцца сьвятла, праводзіць першую ноч у камбузе, ачуньвае, а другое начы адважваецца на выправу па караблі. Дзённае сьвятло палохае яго, раздражняючы ня толькі вочы, але й абпаленую сонцам сьпіну; ён хаваецца ад сонечнага сьвятла, ды неўпрыкмет звыкаецца з начным ладам жыцьця. Выгляд месяца паляпшае яму настрой; удзень неба здаецца яму надта звычайным, а ўначы ён адкрывае новыя сузор'і (тыя самыя буйвасныя гербы й загадкавыя сымбалі); ён пачуваецца як у тэатры; ён упэўніваецца, што мусіць доўга заставацца на караблі, можа, да самага скону, і, каб ня страціць сваёй Пані, стварае яе наноў на паперы, пераконваючыся, што, сапраўды, з часу расстаньня страціў няшмат.

І вось ён захутваецца ў свае начныя няспаньні, нібы ў мацярынскае ўлоньне і вырашае разьвітацца з сонцам. Магчыма, ён чытаў пра мадзярскіх, лівонскіх ды валаскіх ваўкалакаў, што нястомна вандруюць ад вечаровых зараніцаў да дзяньніцы, а пасьля першага пеўневага сьпеву зашываюцца па магілах: ён уцягнуўся ў пэўнага кшталту гульню...

На другі вечар Рабэрта, мусіць, пачаў складаць інвэнтар сваёй маёмасьці. Ён досыць гукаў і ўжо ня думаў пра тое, што на караблі нехта ёсьць. Але нябожчыкаў ён мог знайсьці з усёй верагоднасьцю, тады б стала ясна, чаму карабель пусты. Асьцярожна рушыў ён у экспэдыцыю, і зь лістоў цяжка зразумець, зь якой часткі карабля ён пачаў: ані судна, ані бартавыя прылады дакладна не апісаныя. Іншыя прылады падаюцца яму знаёмымі, бо ён чуў пра іх ад маракоў, іншых ён ня ведае і апісвае такімі, якімі бачыць. Верным знакам таго, што каманда весьляроў на "Амарылі" была зборнай шыбельнікаў зь сямі мораў, ёсьць факт, што адну прыладу ён называе па-француску, другую — па-галяндзку, трэцюю — па-ангельску. Не адразу ўцяміш, чаму іншы раз ён накіроўваецца на карму ў капітанскую рубку ці паўют, а іншы раз і на задні галіяр: галіцызм, які азначае тое самае; ён ужывае слова "стрэльніца", і я яму ахвотна дарую, бо гэтае слова нагадвае мне дзіцячыя кнігі пра морскія вандроўкі; вядзе гаворку пра "парусок", які мы называем ветразем фок-мачты, але пакуль для французаў perruche — гэта наш контар-бэзан, незразумела, што ён мае на ўвазе, калі кажа, што стаяў пад парускам. Я ўжо не кажу, што й сам бэзан ён часам на францускі манэр называе "артымонам". У такім разе, што ён хоча сказаць словам "мэзан", бо для французаў гэта фок-мачта (але, дзякуй Богу, не для ангельцаў, бо для іх бэзан — mizzenmast)?

Калі ж я памыляюся — нічога страшнага; гісторыю ня зьменіш.

**Казале — месца ў П'емонце. Рабэрта дэ ля Грывэ родам з Манфэрата, раёну П'емонту. Заўвага перакладчыка.*

Umberto Eco. L'isola del giorno prima. Bompiani, 1994

У "Высьпе ўчорашняга дня" Эка амаль маніякальна адточвае мову й апісаньні, што робіць раман проста шыбеніцай для перакладчыка. Нельга не прызнаць трапнасьць словаў Лючана Бэр'ё (Luciano Berio), кампазытара, аўтара музыкі да фільму "Імя ружы": "Чытайце яго, а лепш слухайце, бо гэта музыка". Паводле рытмічнасьці "Выспа" не саступіць Гогалю ці Рамэну Раляну. Эка прымушае грудзі прозы ўздымацца й апускацца, прыдаючы музычнае вымярэньне пашырэньням і звужэньням часу. Аб'ект жаданьняў галоўнага героя, Галубка колеру памаранца, якая лётае недзе там, за смугою дрэваў і якую так карціць убачыць, ёсьць цэнтар, вакол якога пульсуе стылістычна выяўлены час. Мінулы зьнітаваны зь цяперашнім, гукі са словамі, палёты напышлівае шчырасьці з заглыбленьнем на падманныя сьцяжынкі аўтарскае лёгікі, недарэчная і ўрачыстая абмежаванасьць мэтафарычнае старасьвеччыны з прасторнай картэзіянскай самотай і вераю ва ўсемагутнасьць жывое думкі; мастацтва робіцца мэтай, ладам і нормай жыцьця, бо рэчаіснасьць недасяжная. Пульсацыя мора й біцьцё жарсьці засяроджваюць нашу ўвагу не на прадметах ці асобах, а на прыкметах іх дзеяньня. Толькі час жыве, пульсуе, але ня дзее, адчувальны і недасягальны адначасова. Выспа вабіць Рабэрта, вось жа яна, перад вачыма; між караблём і Выспаю, недзе тут, сярод таямнічай абыякавасьці хваляў, праходзіць стовасьмідзясяты мэрыдыян, мэрыдыян перамены датаў. Такім чынам, Выспа жыве ўчорашнім днём, добра бачным, памятным і недасягальным. Прылівы й адлівы крыві ў сэрцы часу не зьмяняюць адвечнай установы жыцьця: нават літаратура ня здольная занесьці нас на Выспу ўчорашняга дня.

Не сустрэў я Эка летась, не сустрэў сёлета, можа, пашанцуе праз год. Дарэчы, цяпер мне ёсьць чым упікнуць яго: ёсьць і ў "Высьпе" памылка. Дзеяньне раману адбываецца ў XVII ст., а слова "perruche", на якім Эка будуе адзін з сваіх міжмоўных калямбураў, зьявілася ў францускай мове толькі ў 1732 годзе (Petit Robert, 1991, p. 1408).

ЗАНАТОЎКІ ЭГАІСТА

Адам Глёбус

Неэратычныя сны

Прысьнілася... Уступіў у таемны масонскі саюз, які займаецца вывучэньнем забойстваў. Выглядала ўступленьне наступным чынам: да мяне з паўразбуранага менскага Дому масонаў выйшаў высокі малады чалавек у доўгім чорным незашпіленым палітоне і сказаў, што я прыняты ў таемную арганізацыю, якая займаецца дасьледаваньнямі забойства чалавека чалавекам. Малады масон прапанаваў ісьці за ім, і я, ні слова ня кажучы, падпарадкаваўся, нібыта была папярэдняя дамоўленасьць пра маё безумоўнае паслухмянства. Ішлі мы каля зялёных аўтамабільных гаражоў... Прачнуўся.

*

Еду на цягніку, за вакном вымытыя дажджамі травеньскія краявіды. Цягнік прыпыняе свой ход, сыходжу на станцыі Койданава.

Мяне вязе па вуліцы Чапаева невядомы мужчына ў вайсковым плямістым адзеньні, вязе на ровары, я сяджу на багажніку.

— Вось дом цёткі Мілі, а гэты — Толікаў, — кажу я ў плямістую салатную сьпіну.

— Я ўсё ведаю, — адказвае.

— Спыні...

Незнаёмец маўчыць. Яму цяжка ўзьяжджаць на гару, і я лёгка саскокваю на вільготную пасьля дажджу траву.

Ні ў цёткі Мілі, ні ў Толіка нікога няма.

Праз сады я праходжу да дому бабы Ядзі.

З бляшанага жалабка вялікія кроплі дажджавое вады падаюць у паўнюткую жалезную бочку, зь якой у сьпёку будуць паліваць гарод.

На падворку стаіць вялікі стол, за якім сядзяць ледзь ня ўсе мае койданаўскія сваякі: Казік, дзядзька Ваня Мілько, баба Маня Кісель, Антон, Ніна, цётка Міля, дзед Ваня, Толік, Слаўка, Віця, Шурык, дзядька Чэсік, цётка Алёна, Валя, Рэня...

На стале няма посуду, адно некалькі паўпустых пляшак з сухім вінам.

— Во і ён прыйшоў, — сказаў дзядзька Ваня.

Мяне крыху зьдзівіла, што мяне не назвалі Валодзем.

Але сытуацыя выправілася. Ніна, жонка майго дзядзькі Антона, запрасіла ў хату:

— Ты зайдзі паеш з дарогі, а то са стала мы ўсё прыбралі. Добра, што прыехаў, гэта якраз сёньня пачынаюцца саракавіны па бабе Ядзі...

Я прачнуўся. Была палова на пятую. На кухні выпіў паўшклянкі вады, седзячы на ложку, думаў-гадаў пра сон.

Баба Ядзя памерла ў 1969 годзе. Мінула чвэрць стагодзьдзя. Якія саракавіны?..

*

Есьць сны, што паўтараюцца на працягу жыцьця. У мяне такі сон зьнітаваны з вайною. Сяджу ў акопе. На мне форма немаведама якога войска. Званьне, як можна здагадацца, маю найменшае. Акоп доўгі, крывы, і ў ім шмат салдатаў. Афіцэр страляе ўгору і крычыць, каб салдаты ўздымаліся й беглі ў атаку. Большасьць выконвае загад. У акопе я застаюся адзін. Афіцэр вяртаецца і пачынае пагражаць пісталетам. Да гэтага моманту сон паўтараецца нязьменна з аднолькавымі дэталямі: я пастрыжаны нагола, з акопных сьценак струменіцца тонкі сухі пясок, разьюшаны афіцэр трасе зброяй перад маім тварам. А вось разьвязкі бываюць розныя. Здараецца, што я страляю з карабіна афіцэру ў грудзі. Бывае, ён пускае кулю ў маю скронь. А часам я прачынаюся ў той момант, калі афіцэр вяртаецца.

*

Іду вуліцай Альшэўскага ў накірунку школы №16. Мяне суправаджаюць два мурыны ў спартовых гарнітурах. Яны распытваюць пра вартасьці энцыкляпэдыяў на CD. Я паступова ссоўваю размову на зборнік хоку беларускіх паэтаў, у якім не знайшлося месца ні Алесю Разанаву, ні Зянону. Маіх спадарожнікаў не цікавіць паэзія, і яны не хаваюць гэтага. Мы заходзім у невялічкія дзьверы з акенцам, тут звычайна запраўлялі сыфоны газаванай вадой з цытрыновым сыропам. Замест запраўшчыцы нас вітае вусаты трэнэр па плаваньню. Пакуль мурыны гавораць з трэнэрам, я праходжу ў душ. Вада ледзяная. Прачынаюся...

ГЕНЭТЫЧНЫЯ ЭКСПЭРЫМЭНТЫ: ВАКЦЫНА БУДУЧЫНІ

Чорная воспа застаецца адзінай хваробаю, якую, дзякуючы папярэдняй вакцынацыі, удалося адолець цалкам. Аднак дасюль няма прышчэпкаў, што былі б надзейнаю абаронай ад малярыі, халеры альбо AIDS.

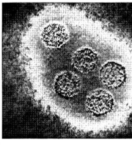
Вакцынацыя супраць грыпу дае вынік у 70-90% выпадкаў, супраць слупняку — залішне часта абарочваецца пабочнымі эфэктамі, супраць карыесу — ня выйшла яшчэ нават за межы лябараторыяў. Пералік інфэкцыйных хваробаў, супраць якіх няма надзейных сродкаў аховы, можна доўжыць і доўжыць. Але праўдзеньне прафіляктычнай вакцынацыі адзіны шлях да канчатковай перамогі ў барацьбе зь мікраарганізмамі.

Польская сыстэма прафіляктычнай вакцынацыі прадугледжвае восем хваробаў, супраць якіх штогод робяцца прышчэпкі дзецям і моладзі. У многіх краінах Афрыкі ды Азіі сытуацыя выглядае значна горш. Там дагэтуль застаецца надзённаю мэта Сусьветнае Арганізацыі Здароўя, сфармуляваная ў 1989 годзе: паўсюднае прышчапленьне вакцынаў супраць шасьці хваробаў. Гаворка ідзе пра сухоты, поліяміэліт, дыфтэрыю, слупняк, коклюш і адзёр. Прышчэпкі гэтыя не дэфіцытныя, бракуе толькі грошай.

Хваробы ашукваюць чалавека

Інвэстыцыі патрэбныя таксама на разьвіцьцё навуковых досьледаў. Зь цягам часу зьяўляюцца ўсё новыя бактэрыі ды вірусы, якія патрэбна нэўтралізаваць. Гэтаксама старым, добра вядомым інфэкцыям удаецца ашукваць імунную сыстэму чалавека, у выніку чаго робяцца неэфэктыўнымі ранейшыя мэтады барацьбы зь імі. Разам з тым навукоўцы яшчэ шмат чаго ня ведаюць пра мэханізм дзеяньня большасьці прышчэпкаў і магчымасьці іх выкарыстаньня. Ад лябараторных досьледаў да рынкавага продажу новага фармацэўтычнага прадукту праходзіць зараз блізу 10 гадоў.

Досьледная праца, зьвязаная з стварэньнем новае вакцыны, каштуе больш за 200 мільёнаў даляраў. Вытворцы ахвотней фінансуюць працу над іншымі лекавымі прэпаратамі, якія хутка знаходзяць пакупнікоў у багатых краінах, бо вакцыны купляюць найперш установы ААН для

разьвіцьцёвых краінаў і плоцяць за іх няшмат. У гэтых краінах штогод рэгіструецца ад 300 да 500 мільёнаў выпадкаў малярыі, стала разгараюцца эпідэміі халеры, тысячы дзяцей паміраюць з прычыны інфэкцыйных паносаў. Як жа рэагуе на гэта навука і вытворчасьць?

Мікраарганізм Plasmodium vivax, што выклікае малярыю, мае нечувана складаны цыкл разьвіцьця. У 70-х гадах спрабавалі выкарыстаць інфэкцыйную разнавіднасьць узбуджальніка хваробы, так званыя спаразаіты, якіх папярэдне абясшкоджвалі. Мэтад стаўся выніковым, аднак занадта дарагім для распаўсюджваньня. На сёньня вядома, што супрацьмалярыйная вакцына павінна складацца зь бялкоў, што ўтвараюцца на розных стадыях разьвіцьця ўзбуджальніка. Такі прэпарат можа быць створаны толькі праз генную інжынэрыю.

Падобная сытуацыя існуе і з халераю, нягледзячы на тое, што вакцына супраць яе была створаная яшчэ ў 1892 годзе — праз восем гадоў пасьля адкрыцьця бактэрыі халеры Робэртам Кохам. З таго часу на сьвеце адбылося сем пандэміяў гэтае хваробы; апошняя доўжыцца ўжо 35 гадоў. Чалавеку пагражаюць два віды халеры, і прышчэпка, што засьцерагае ад аднаго, не гарантуе абарону ад другога. Апроч таго, дзеяньне прышчэпкі нетрывалае і праз тры месяцы пасьля яе паслабляецца. Выкарыстоўваючы мэтады геннай інжынэрыі, дасьледнікі спрабуюць вылучыць з бактэрыі ген, які кадуе таксыны, і стымуляваць ахоўныя сілы арганізму нэўтралізаваным узбуджальнікам. Прэпарат, праўда, дае пабочныя эфэкты (павышэньне тэмпэратуры, панос, ванітаваньне), але затое падчас клінічных досьледаў 80% добраахвотнікаў засьцераглося ад хваробы.

Блізкія да посьпеху экспэрымэнты з новаю прышчэпкаю ад слупняку. На цяперашні момант выкарыстоўваецца вакцына з слупняковага анатаксыну — бялку, што ўтвараецца бацыламі слупняку, які хімічна ачышчаецца даволі прымітыўным спосабам. Аднак можна выдаліць з храмасомаў бактэрыі гены, якія абумоўліваюць таксычнасьць анатаксыну. Дастаткова толькі замяніць у ланцужку ДНК асобныя амінакіслоты!

Але ці хопіць навукоўцам грошай на заканчэньне ўсіх гэтых досьледаў? Дваццаць гадоў таму ў ЗША працай над новымі вакцынамі займалася да 20 фармацэўтычных фірмаў, прз 10 гадоў іх засталося толькі чатыры.

200 ГАДОЎ ВАКЦЫНАЦЫІ

1796	**Эдвард Джэнэр** прышчапіў хлопца выдзяленьнямі з пухіроў хворай на воспу каровы; праз два гады распачаў сыстэматычную вакцынацыю.
1885	**Люі Пастэр** распачаў прышчапленьне людзей супраць шаленства.
1892	**Хафкінз** ужыў жывую выкцыну супраць халеры.
1913	**Бэхрынг** распачаў вакцынацыю супраць дыфтэрыі.
1921	**Калмэт і Гуэрын** вынайшлі супрацьсухотную вакцыну.
1927	**Рамон і Зоэлер** распачалі прышчапленьне таксынаў слупняку.
1932	**Сэлярд і Ляйгрэт** пачалі прышчапляць супраць жоўтай ліхаманкі.
1954	**Сальк** вынайшаў вакцыну супраць поліяміэліту.
1960	**Эдмансан** зрабіў вакцыну супраць адзеру.
1962	**Вэлер** распачаў прышчэпкі супраць краснухі.
1966	**Вэйбэль** вынайшаў вакцыну супраць заўшніцы.
1976	**Маўпас** вынайшаў прыщчэпку супраць віруснага гепатыту.
1968–1984	пашырэньне вакцынацыі супраць мэнінгіту, пнэўмакокаў.

Вайна зь мікраарганізмамі

Два стагодзьдзі таму ангельскі лекар Эдвард Джэнэр стварыў, абапіраючыся на досьвед народу, першыя прышчэпкі супраць воспы. Паколькі даяркі, заражаныя каровінаю воспай, ніколі не хварэлі на чорную воспу, у траўні 1796 году вучоны прышчапіў маладога хлопца выдзяленьнямі з пухіроў. Ён нават не спадзяваўся, што ягоны мэтад будзе такі выніковы. Амаль праз сто гадоў Люі Пастэр правёў вакцынацыі, што баранілі хатнюю птушку ад халеры, сьвіньняў ад заўшніцы, авечак ад чорных пухіроў. А калі ў 1885 годзе ён адолеў шаленства ў людзей, неабходнасьць вакцынацыі сталася відавочнаю. З таго часу прынцыпы яе ажыцьцяўленьня не зьмяніліся, зьмяняліся толькі погляды на ідэальную вакцыну.

Пасьля прышчэпкі чалавек пачынае нібыта хварэць на адпаведную хваробу. Вакцыны ўтрымліваюць жывыя (але паслабленыя) ці мёртвыя мікраарганізмы (часам толькі прадукты іх мэтабалізму). Яны маюць на мэце актывізаваць імунную сыстэму чалавека.

Прыроджаны імунітэт да хваробаў скіраваны супраць усіх мікраарганізмаў. Напрыклад, існуе анатамічны бар'ер — утварэньне мясцовага запаленчага працэсу, паглынаньне бактэрыяў альбо вірусаў спэцыяльнымі клеткамі. Аднак асобныя ўзбуджальнікі хваробаў могуць пранікаць праз усе гэтыя перашкоды. Тады яны трапляюць у апарат страваваньня і сыстэму звароту крыві. Там іх сустракае чарговая лінія абароны, утвораная макрафагамі, якія маюць вялізнае значэньне ў імунітэце, але ўжо набытым. Існуе вельмі неаднародная група белых крывяных цельцаў, што самі змагаюцца з чужароднымі клеткамі, а таксама мабілізуюць лімфацыты, якія складаюць, уласна кажучы, аснову імуннае сыстэмы.

Менавіта праз лімфацыты арганізм чалавека можа супрацьпаставіць мікраарганізмам разнастайныя антыцелы. Калі ў кроў трапляе першая порцыя вакцыны, першыя антыцелы ўтвараюцца найпазьней на чатырнаццаты дзень. За некалькі дзён іх колькасьць захоўваецца на адным узроўні, а потым паволі зьмяншаецца. Гэтая порцыя даецца для таго, каб клеткі, задзейнічаныя ў ахоўнай сыстэме, навучыліся пазнаваць ворага.

Калі вакцына прышчапляецца другі раз, імунная сыстэма ўжо ведае што рабіць. Спэцыфічныя антыцелы будуць выпрацоўвацца з гэтага часу стала, у пэўных выпадках — нават да сьмерці. Дзякуючы імуннай памяці, мы не хварэем на цяжкія хваробы, супраць якіх нас прышчапілі ў дзяцінстве. Мы не павінны таксама захварэць і на грып, калі перад гэтым (найлепей позна ўвосень) падумаем пра прышчэпку, якая ўтрымлівае адпаведны тып вірусу на дадзены сэзон.

Якая ж павінна быць ідэальная вакцына? Перадусім прэпарат мусіць складацца з найдзейсных складнікаў, якія прымусяць лімфацыты хутка ствараць антыцелы. Спосаб яе ўвядзеньня павінен быць максымальна набліжаны да таго шляху, якім звычайна трапляе ў арганізм інфэкцыя. Яна мусіць засьцерагчы нас ня толькі ад заражэньняў, але і ад самое хваробы. Набыты імунітэт (найлепей пасьля аднаразовай прышчэпкі) павінен трымацца як мага даўжэй.

Хто ўратуе сьвет?

На працягу апошняга дзесяцігодзьдзя на рынку зьявіліся толькі тры новыя вакцыны: супраць віруснага гепатыту тыпу А і В, а таксама супраць бактэрыі Haemophilus influenzae, якая выклікае шматлікія запаленчыя працэсы, асабліва цяжкія ў дзяцей. Дасьледуюцца вакцыны супраць ветранай воспы, цытамэгаліі і яшчэ дзьвюх вірусных хваробаў. У кожным выпадку схема застаецца тая самая: найперш трэба выявіць характэрныя рысы той школы, якую выклікае ўзбуджальнік, потым правесьці выпрабаваньні на жывёлах, і ўрэшце распачаць выпрабаваньні на людзях.

Ужо ў першай палове мінулага году ў некаторых штатах ЗША правялі першыя прышчэпкі дзецям супраць ветранай воспы, хоць паводле клінічных дасьледаваньняў яны маюць станоўчы эфэкт толькі ў 70 працэнтах выпадкаў. У дадатак да гэтага бацькам рэкамэндавалі не даваць дзецям на працягу шасьці тыдняў асьпірыну, баючыся вострых пабочных эфэктаў.

Ня меншыя праблемы зь вірусам цытамэгаліі, якім заражана ў некаторых краінах да паловы дарослага насельніцтва. Шмат хто ня ведае пра сваю хваробу, бо яна мае толькі часовыя праявы, падобныя да грыпу. Аднак для плоду і людзей з паслабленым імунітэтам гэты вірус вельмі небясьпечны. Экспэрымэнтальная прышчэпка ўтрымлівае адзін з асноўных бялковых чыньнікаў вірусу цытамэгаліі, супраць якога павінны скіравацца антыцелы ў арганізме чалавека. Аднак перш чым пачаць рынкавы продаж прэпарату, трэба вызначыць, якая колькасьць вакцыны найбольш выніковая і колькі разоў трэба чалавека прышчапляць.

Мэтад вакцынацыі таксама вельмі істотны, бо вызначае пасьпяховасьць прышчэпкі. Большасьць сучасных прэпаратаў уводзяцца пад скуру альбо ў цягліцы. Праз гэта іх актыўныя чыньнікі трапляюць акурат да клетак імуннае сыстэмы. Вакцына супраць сухотаў уводзіцца ў скуру. Падчас масавых вакцынацыяў найлепшаю была б вакцына, якую трэба выпіць, як напрыклад поліяміэлітную. На жаль, гэткі спосаб ужываньня вакцынаў зазвычай ня мае плёну — біялягічна актыўныя чыньнікі зьнішчаюцца, не пасьпеўшы дасягнуць лімфатычнае тканкі кішкаў.

Каб узмацніць імунную ахову, альбо прысьпешыць абарону ад хваробы, да прышчэпкаў дадаюцца так званыя ад'юванты. Цяпер да вакцынаў для людзей дазволена дадаваць толькі адзін ад'ювант — спалучэньні алюміню (уваходзяць у склад вакцынаў ад слупняку, коклюшу і гепатыту), але навукоўцы плянуюць ужываць таксама ліпасомы, бялковыя ўтварэньні. Генэтыкі спрабуюць выкарыстаць розныя гены бактэрыйных таксынаў, якія адказваюць за тое, каб вірусы патраплялі ў клеткі лімфатычнае сыстэмы.

Невядома, у якім кірунку разьвіваліся б досьледы вакцынаў, каб не малекулярная біялёгія. Маніпуляцыі з генамі мікраарганізмаў, магчымыя з дапамогай геннай інжынэрыі — гэта шлях да пазнаньня іх функцыяў, а таксама мэтадаў іх нэўтралізацыі ў арганізме. Эдвард Джэнэр два стагодзьдзі таму альбо Люі Пастэр стагодзьдзе таму не маглі і марыць пра такія пэрспэктывы. Тым ня менш 22 мільёны людзей паміраюць штогод з прычыны інфэкцыйных хваробаў. І цяжка ўявіць сабе, што было б зь Зямлёю, каб не было сродкаў барацьбы зь імі.

Падрыхтаваў Пятро Рагойша

ДАГЭТУЛЬ НЕ ІСНУЕ ПРЫШЧЭПКАЎ СУПРАЦЬ ХВАРОБАЎ

- **бактэрыйных:** запаленьня мазгавых шляхоў, ганарэі, пранцаў, струплі, раматусавай ліхаманкі, запаленьня кішкаў;
- **вірусных:** выкліканых вірусамі з групы Herpes (цытамэгаліі, інфэкцыйнага мононуклеозу, уласна герпэсу), AIDS і ліхаманкі Ляса;
- **паразытычных**, паміж іншага — супраць малярыі.

© НАША НІВА Спасылка на "Нашу Ніву" абавязковая Наклад 5000 Нумар падпісаны ў друк 28.03.1996 Надрукавана ў ЗАТ "Lietuvos Rytas" (Вільня, праспэкт Гедыміна, 12а)